

Tidsskriftet.

I det vi overtage Udgivelsen af nærværende Tidsskrift, føle vi fuldt vel, at det ikke er nogen let Arv at løfte, og hvor langt lettere dog nu, end da den hidtidige Udgiver for 20 Aar siden begyndte alene. Der krævedes til at føre det igennem som sket ikke blot hans varme Begejstring for Sagen, men det langt vanskeligere: den trofaste og sejge Udholdenhed over for Skuffelser, Mistro og økonomiske Besværligheder; men han holdt ud, kæmpede alle Børnesygdommene igennem og sejrede, thi det er en Sejr under vore smaa Forhold at holde et Fagtidsskrift oppe i 20 Aar, og det er for en stor Del hans Fortjeneste, at Fængselsvæsenet i Norden nu til Dags overhovedet anerkendes som et Fag. Over sin Kærlighed til Fængselsvæsenet glemte han dog ikke dets nødvendige Forbindelse med Strafferetten, og foruden Fængselsmænd lykkedes det ham alt fra Tidsskriftets anden Aargang at knytte ansete Kriminalister til det og derved bane Vejen for Forstaaelsen af Holtzendorffs Ord: »Wie die Gefängniss-Wissenschaft zu höherer Ausbildung gelangt sein wird, so muss sie suchen den Satz zur Anerkennung zu bringen, dass wesentlich in der Beschaffenheit ihrer Normen der Prüfstein einer guten Strafgesetzgebung zu finden ist.«

Ogsaa vi have opnaaet denne værdifulde Støtte saavel af Fængselsmænd som af Kriminalister, hvorfor vi bringe vor oprigtige Tak.

Maatte det lykkes os at opretholde Tidsskriftets gode Omdømme og lede det med samme sikre Haand og usvækkede Interesse, som hidtil har præget det!

Aug. Goll.

S. Grundtvig.

Fængselskongressen i Bryssel 1900.

De internationale Fængselskongresser ere blevne en fast Institution, ikke blot ifølge Traditionens Magt, men ved Dannelsen af et permanent Organ, den internationale Fængselskommission, der forbereder de periodiske Kongresser. Den Akt, hvorved Kommissionen er skabt, og i Henhold til hvilken Udgifterne til den tilvejebringes, er tiltraadt af det overvejende Flertal af europæiske og amerikanske Stater, senest ogsaa af England, der nu, ligesom de andre Stater, har Repræsentanter i Kommissionen. Under dennes Ledelse have Kongresserne efterhaanden vundet en stor og paaviselig Indflydelse paa de forskellige Staters Institutioner, der staa i Forbindelse med Straffuldbyrdsen. Dette skyldes dog mindre de Vedtagelser, der ere truffene ved Kongressernes Afstemninger. I og for sig ere slige Vedtagelser selvfølgelig ikke bindende for nogen, og Afstemningernes Udfald er derhos ofte beroende paa Tilfældigheder, saa at det heller ikke altid kunde anbefales Administrationerne, selv om de i øvrigt vare i Stand dertil, at tage dem til Rettesnor. Kongressernes store faktiske Betydning beror væsentlig paa den Behandling af Emnerne, før og ved Møderne, som er fremkaldt ved de af Kommissionen paa Dagsordenen satte Spørgsmaal. I Valget af disse Spørgsmaal har Kommissionen i det hele taget været meget heldig. Spørgsmaalene have gennemgaaende drejet

sig om vigtige, aktuelle Emner og om Forhold, som ikke vare ejendommelige for enkelte Stater, men stillede sig væsentlig ens for alle civiliserede Lande. I Drøftelsen af disse Spørgsmaal i forud afgivne Betænkninger og i den mundtlige Forhandling have de mest sagkyndige fra alle Lande deltaget. De omfattende Beretninger, der afgives om Kongresserne, indeholde derfor en sand Skat af Oplysninger, vedrørende Straffeinstitutionerne, og sagkyndige Raad om disses Udvikling, hvortil enhver Stats Fængsels-administration med Udbytte kan søge og i mangfoldige Tilfælde har søgt. Paa denne Maade have Kongresserne banet sig Vejen til Paavirkning af Staternes penitentiære Lovgivning og Administration.

I et Møde af Kommissionen, som holdtes i September 1897, bleve de Spørgsmaal vedtagne, der skulle behandles paa den i Aaret 1900 sammentrædende sjette Kongres, til hvis Mødested Bryssel er bestemt. Til Stede ved Kommissionens Møde vare, foruden Belgiens Repræsentant, der vil blive den kommende Kongres's Præsident, Repræsentanter for Frankrig, Holland, Rusland, Svejts, Grækenland, Norge og Danmark. Det besluttedes at bevare de samme 4 Sektioner af Kongressen, i hvilke denne var delt ved Mødet i Paris, men at indskrænke det ved tidligere Kongresser noget overvældende Tal af Spørgsmaal, der skulde behandles i hver Sektion, saaledes at som Regel ikke flere end 4 Spørgsmaal forelagdes den enkelte Sektion. Man haabede derved at sikre en grundigere og fyldigere Behandling af Spørgsmaalene, men forbeholdt sig i øvrigt at afvige fra Regelen, naar særlige Grunde talte derfor. I Medfør af dette Forbehold er Tallet af de den første Sektion forelagte Spørgsmaal denne Gang steget til 5, medens til Gengæld kun tre Spørgsmaal ere opførte paa den tredje Sektions Dagsorden.

I den første Sektion, der behandler Straffelovgivning med væsentligt Hensyn til dennes praktiske og internationale Side, har Kommissionen opstillet følgende Spørgsmaal:

1. *Hvorledes kan det, i Overensstemmelse med den af Kongressen i Paris angivne Tankegang, paa den mest praktiske Maade sikres, at den, der har været en Forbrydelses Offer, faar den Skadesløsholdelse, som maatte tilkomme ham hos den skyldige?*

2. *Bør Udlevering af Statsborgere (les nationaux) tilstedes?*

3. *Hvilke Principper bør følges ved at drage Grænsen for Strafforfølgningens Competence lige over for Forbrydelser, begaaede i Udlandet eller i Samvirken med Personer, Statsborgere eller fremmede, der have Ophold i Udlandet?*

4. *Gives der Kategorier af Forbrydere, paa hvilke ubestemte Straffedomme kunne anvendes, og hvorledes bør en saadan Forholdsregel iværksættes?*

5. *Hvilke Forholdsregler maatte kunne anbefales for at opnaa en virksommere Retshaandhævelse mod de strafbare Handlinger, der i Almindelighed kendes under Navn af Afpresning (chantage)? Er der navnlig Anledning til at anordne en særlig Forfølgningsmaade lige over for Forbrydelser af denne Art?*

I den anden Sektion, der har de egentlig penitentiære Emner til Genstand, ere følgende 4 Spørgsmaal opstillede:

1. *Efter hvilke Principper bør Sundheds- og Lægevæsenet i Strafanstalterne organiseres?*

Hvorledes bør det regelmæssige Lægetilsyn med Fangernes legemlige og sjælelige Helbred sikres?

Hvor langt bør Lægens Competence udstrække sig ved Løsningen af Spørgsmaal angaaende Fangernes Ernæring, Beklædning, Arbejde, disciplinære Straffe m. m.?

2. *Er der med Hensyn til de endnu unge Forbrydere Anledning til at anbefale Systemet med „reformatories“, saaledes som dette er organiseret i de forenede Stater?*

3. *Har den indtil nu vundne Erfaring med Hensyn til Cellestraf, den være anvendt enten som eneste Fuldbrydelses-*

maade af alle Frihedsstraffe eller alene af visse af disse Straffe, enten under hele Straffens Forløb eller kun i en vis Del af Straffetiden, givet Resultater, som tillade at bedømme denne Straffemaades Værd i Almindelighed og af de enkelte Anvendelsesmaader i Særdeleshed, særlig fra følgende Synspunkter:

a) med Hensyn til dens Indflydelse paa Forbrydelse og Tilbagefald i de Lande, hvor den helt eller delvis er bleven anvendt;

b) med Hensyn til dens Følger for de Fangers legemlige og sjælelige Helbred, der i en kortere eller længere Tid have udstaaet den?

4. Bør Recidivister undergives en strengere Disciplin end de Fanger, som udstaa en første Straf, og hvori bør Disciplinens Skærpelse bestaa?

I den tredje Sektion, der behandler de præventive Forholdsregler i Almindelighed, ere Spørgsmaalene følgende tre:

1. Bør Udvandring eller Anbringelse i koloniale Besiddelser af unge Mennesker, der ere blevene tagne til Opdragelse i Forbedringsanstalter, eller hvad dermed staar i Klasse, i visse Tilfælde anvendes som Middel til at forebygge Forbrydelse?

Hvorledes bør i bekræftende Fald en saadan Forholdsregel ordnes?

2. Hvilken Indflydelse har erfaringsmæssig Alkoholismen paa Tilstanden i Henseende til Forbrydelser i de forskellige Lande?

Hvilke særlige Midler kan der, lige over for straffede Personer i Almindelighed, gribes til for at bekæmpe Alkoholismen?

3. I hvilket Omfang og under hvilke Betingelser kan Fængselselskabernes Virksomhed støttes af Bureauer, som paatage sig uden Vederlag at yde Oplysninger eller at hjælpe til Anbringelse?

Den fjerde Sektion endelig beskæftiger sig særlig med

penitentiære Spørgsmaal, som angaa Børn og unge Mennesker. For denne Sektion ere følgende fire Spørgsmaal forelagte til Behandling:

1. *Hvilke Betingelser bør udkræves for at betragte unge Mennesker som Recidivister, og hvilke Følger bør Tilbagefaldet have for dem?*

2. *Bør Fængselselskabernes Medvirkning kræves, og hvorledes bør den ordnes ved unge Forbrydere, der ere domfældte betingelsesvis eller med Udsættelse af Fuldbyrdeisen?*

3. *Hvorledes bør den faglige Undervisning ordnes i Forbedringsanstalter, eller hvad dermed staar i Klasse, bestemt for Børn?*

4. *Vil det ikke være rigtigt, for at sikre en god Opdragelse af unge Forbrydere eller af Børn, der ere forærvædede eller blot moralsk forsømte, at forbinde det System, at anbringe dem i Anstalter, med det, at sætte dem i Lære eller anbringe dem i Hjem hos Familier?*

Der behøves ingen Kommentar til denne Række af Spørgsmaal, som er bestemt til Forhandling paa Kongressen i Bryssel. Disses Betydning og Rækkevidde ere klare nok. Blot et Par oplysende Ord om enkelte af dem finder jeg Anledning til at tilføje.

De betydningsfuldeste af Spørgsmaalene turde vel de to være, som angaa Cellestraffen og Alkoholismen. Det er vel ikke blot et Tilfælde, men en Tanke, at Kommissionen ved Indgangen til det nye Aarhundrede har villet paa den ene Side samle Erfaringerne med Hensyn til den i penitentiær Henseende vigtigste Forandring i Fængselsforholdene, som det 19de Aarhundrede har lagt Grunden til, og som i større eller mindre Omfang har vundet Indgang i alle Lande, og paa den anden Side slaa til Lyd for Kampen mod den Fare, der synes i stigende Grad at true Samfundet fra Alkoholismen, ogsaa paa det kriminalistiske Omraade, en Kamp, der sandsynligvis bliver en Hovedopgave for det

kommende Aarhundrede, som ikke vil kunne undgaa i Kampen mod Forbrydelsen at lægge Vægten paa Præventionen mere end paa Repressionen. Lige over for saadanne Farer, som Alkoholismen, formaar nemlig Repressionen kun at udrette lidet. Det maa i høj Grad ønskes, at der fra alle Lande maa fremkomme et Materiale, der tillader at komme til nogenlunde bestemt Besvarelse af disse to Spørgsmaal, der ere af saa overordentlig Betydning. At det, selv med et saa fyldigt Materiale, som kan tilvejebringes, skulde lykkes at naa et afgørende Resultat, tør man dog næppe tro paa. Dertil er Kriminalstatistikens Tilstand endnu for ufuldkommen. Til at oplyse om Tilbagefaldenes Tal og dermed Forbryderhærens Størrelse eller til at oplyse om Forbrydelsesaarsagerne har den i sin hidtidige Skikkelse kun været lidet egnet. At en Reform af Kriminalstatistikken maatte ske, har fra kompetent Side længe været ønsket, men først i den seneste Tid, hos os i 1897 under Samvirken mellem Justitsministeriet og Statens statistiske Bureau, er der gjort praktiske Skridt til at indføre en saadan Reform, og til dens fulde Gennemførelse kræves Tid. De approximative Løsninger have imidlertid ogsaa deres Værd og ville faa Betydning baade i den endnu ikke fuldt udkæmpede Strid om Cellestraffen og til at se klarere Alkoholismens kriminalistiske Fare og de præventive Midler, der i saa Henseende maatte anbefale sig.

Om den Vægt, der med Rette tillægges Præventionen, vidner en anden Række af Spørgsmaal, som Kommissionen har opstillet, nemlig med Hensyn til Behandlingen af forbryderske eller moralsk forsømte Børn og unge Mennesker. Disse Spørgsmaal findes baade i 2den Sektion (Nr. 2), i 3dje Sektion (Nr. 1) samt endelig i 4de Sektion, der særlig behandler dette Emne. Det vil ikke undgaa Opmærksomheden, at adskillige af disse Spørgsmaal tage et særligt Hensyn til engelsk-amerikansk Fremgangsmaade, der til Dels

er gaaet sine selvstændige Veje, noget afvigende fra dem, de fleste af Europas kontinentale Stater ere slaaede ind paa. Kommissionen har haft en særlig Opfordring til at sætte Spørgsmaal paa Dagsordenen, som staa i Forbindelse med denne Divergens, i den Omstændighed, at de engelske og amerikanske Repræsentanter i Kommissionen, skønt forhindrede fra personlig at møde ved Mødet i September, vidstes at nære Ønsket derom, og at de selv, baade teoretisk og praktisk, energisk have arbejdet paa Løsning af disse Spørgsmaal. At Kommissionen i øvrigt ikke finder Divergensen uløselig, men sikkert med Grund finder en Kombination mulig og tilraadelig, kan let skimtes ud af Formuleringen af nogle af Spørgsmaalene.

Et for den praktiske Organisation af Fængselsadministrationen særdeles vigtigt Spørgsmaal opstilles under anden Sektion angaaende Lægernes Rolle i denne. Spørgsmaalet, som tidligere har været behandlet i en enkelt Forgrening, nemlig med Hensyn til sindssyge Forbrydere, er her første Gang taget med i sit hele Omfang. Initiativet til at rejse det toges af Chefen for det russiske Fængselsvæsen (Salomon, der har afløst den til Rigsraad udnævnte Galkine-Wraskoj). Det paatænkes nemlig i Rusland at give en indgaaende Regulering af Sagen. Det nære Slægtskab, Spørgsmaalet har med det almindelige Spørgsmaal om Grænsen mellem Lægens og Juristens Competence, giver Spørgsmaalet en særlig Interesse, og det er ikke usandsynligt, at den om hint almindelige Spørgsmaal staaende Strid vil fremkalde divergerende Opfattelser ogsaa om det her foreliggende specielle. Sagens alsidige Belysning kan kun vinde derved.

Endnu skal jeg henlede Opmærksomheden paa nogle af de i første Sektion stillede Spørgsmaal, der angaa strafferetlige Lovgivningsspørgsmaal og utvivlsomt ville vække Opmærksomhed hos mange Kriminalretslærere og Straffedommere.

Det fjerde Spørgsmaal om de ubestemte Straffedomme forelaa allerede for Kongressen i St. Petersborg, om end i en anden Skikkelse. Det fremkaldte meget langvarige Forhandlinger, men Striden endte ikke dermed. Som bekendt er Kravet paa ubestemte Straffedomme i dette Tilfælde en af de Yndlingssætninger, som Lederne af l'union de droit pénal hylde. Imod dem, tør det vel nok siges, staar hidtil Flertallet af Strafferetslærere, og Indgang i Straffelovene har Kravet næppe endnu faaet, om der end i enkelte Udkast, f. Eks. Getz's norske Udkast, findes Regler i denne Retning. I Kongressens første Sektion ville Sagens Modstandere dog næppe være i Flertal. Det Standpunkt, fra hvilket Modstanden — efter min Mening med god Føje — rejses, ligger nemlig det penitentiære Synspunkt fjernt, og det vil maaske derfor ikke faa den Vægt, der tilkommer det, i en Forsamling, hvis Medlemmer have samlet sig paa Penitentiærvidenskabens Grundlag. Men derfor vil Afgørelsen paa Kongressen i Bryssel af dette Punkt heller ikke faa større Betydning, end Afgørelsen i St. Petersborg. Striden vil ikke standse dermed. Modstanderne ville ikke erkende de penitentiære Kongressers Competence i dette Spørgsmaal.

Den samme Indvending vil derimod ikke kunne ramme de Spørgsmaal, som opstilles i første Sektion under Nr. 2 og Nr. 3. Det er ikke særlig strafferetlige, men almindelige statsretlige Principper, det her vil dreje sig om, og Spørgsmaalet vil være, om der ikke lige over for Forbrydelsernes tiltagende internationale Karakter er Grund til at frigøre sig for nogle af de Skranker for en formaalstjenlig Strafforfølgning, som af statsretslige Hensyn tidligere ere dragne, og hvilke f. Eks. England endnu med Styrke fastholder, medens man andetsteds er tilbøjelig til at mene, at en virksom Kamp mod Forbrydelsen kræver, at de hæves, og at de under Nutidens Forhold uden Fare kunne hæves. Initiativet til Opstillingen af disse to Spørgsmaal blev taget af

den hollandske Repræsentant Prof. Pols, en anerkendt Autoritet saavel paa den teoretiske som paa den praktiske Strafferets Omraade¹⁾.

Af mere teoretisk Karakter er derimod atter det femte Spørgsmaal under den første Sektion. Her gælder det imidlertid en Forbrydelse af meget moderne Oprindelse, mod hvilken Samfundet mange Steder kun er slet væbnet, og som derhos i mange Tilfælde har frembudt en international Side. Spørgsmaalet er i den franske Tekst formet med særligt Hensyn til, at Betegnelsen »chantage« ikke er brugt i Code pénal. Den ovenfor brugte danske Gengivelse ved Afpresning har, som bekendt, heller ikke legal Hjemmel og er for saa vidt mindre korrekt, som chantage ikke omfatter alle de Handlinger, der ere strafbare efter Straffelovens § 245, men kun dem, som ikke staa i saa nært Forhold til Røveri, at de i og for sig, ved en videre Opfattelse af denne Forbrydelses Begreb, kunde henføres under dette. Det er netop disse uden for Grænsen af et selv vidt opfattet Røveribegreb liggende Tilfælde af Afpresning, som Spørgsmaalet har for Øje. Afpresninger af denne Art ere en Frugt af de mange tvivlsomme Eksistenser, som Storstæderne have fostret, og af den Adgang, disse have til ved Benyttelse af Dagspressens slette Elementer at volde Skandale. Det har vist sig, at Borgernes Beskyttelse imod saadanne Handlinger er temmelig ufuldkommen. Der er Tvivl om Grænserne for det retstridige og strafbare paa dette Omraade. Straffen, naar den findes anvendelig, er dernæst ganske utilstrækkelig. En særlig stor Mislighed, naar Ansvar gøres gældende i Anledning af en saadan Handling, er endelig den mundt-

¹⁾ Professor Pols er pludselig død i Slutningen af forrige Aar i en Alder af 66 Aar. Han havde været Strafferetslærer ved Universitetet i Utrecht, fra hvilken Stilling han for et Par Aar siden trak sig tilbage. Han havde en fremtrædende Del i Udarbejdelsen af den nye hollandske Straffelov og var en Veteran paa de penitentiære Kongresser. Af Kommissionen var han Medlem og dens Vicepræsident.

lige Procedures Offentlighed. Det kan ikke forundre, naar mange afholdes fra at foranledige en saadan og derfor bøje sig for Truselen, for at undgaa Procedurens Fremdragen af private Forhold for Offentligheden. Det er i disse tre Retninger, at Spørgsmaalet peger. Særlig er det sidste Punkt fremhævet. Det var den græske Repræsentant, der tog Initiativet til at rejse dette Spørgsmaal, dog nærmest motiverende det ved Henvisningen til Forholdene i Verdensbyer som Paris. Han blev i denne Henseende stærkt støttet af den franske Repræsentant, der ved en Række Eksempler belyste, hvor utilstrækkelig Retsbeskyttelsen paa dette Omraade for Tiden er. For Danmarks Vedkommende er Forholdet vel det, at Straffelovens § 245 har en meget vid Ramme, og den offentlige-mundtlige Procedure have vi endnu ikke. Ikke desto mindre vil der sikkert ogsaa hos os være og endnu mere i Fremtiden blive en Trang til virksommere Retsbeskyttelse lige over for slige Afpresninger. Vore Domssamlinger vise, at Kjøbenhavn er godt paa Vej med ogsaa i denne Henseende at indtage en Storstads Rang.

Det vil være meget ønskeligt, om der, i alt Fald med Hensyn til en Del af de ovenfor nævnte Spørgsmaal, ogsaa for Danmarks Vedkommende kunde komme til at foreligge Bidrag til Besvarelsen. Opfordringen udgaar til alle, som paa det vedkommende Omraade have en Opgave eller en Interesse: Jurister, Fængselsmænd, Læger, Filantroper o. s. v. Der er Grund til at antage, at Kongressen i Bryssel vil faa en særlig stor Betydning, allerede paa Grund af de opstillede Spørgsmaals Beskaffenhed. Ethvert Arbejde, der gøres for denne Kongres, vil da være et Bidrag hertil og faar Del i Æren for det Udbytte, Kongressen bringer.

C. Goos.

Grafologien i Retsplejens Tjeneste.

Det gamle, ofte benyttede Ord: »Der er intet Nyt under Solen« finder ogsaa sin Anvendelse paa Grafologien. Den, der mener, at Grafologien er en moderne Lære, tager ikke saa lidt fejl, thi den første Bog, der omhandler Skriften i dens Forhold til Karakteren, blev skrevet allerede 1622 af en Læge i Bologna, Camillo Baldo. Han har imidlertid i Tidernes Løb faaet mange Efterfølgere, og i Øjeblikket findes der mindst 80 Brochurer og Bøger om dette Æmne paa syv forskellige Sprog.

Den Tanke, som ligger til Grund for Grafologien, er i ingen Henseende stridende mod sund Fornuft, saaledes som mange, der end ikke have gjort sig den Ulejlighed at sætte sig ind i dens Begyndelsesgrunde, stadig og med en vis Overlegenhed søge at hævde. Ingen betvivler dog, at man af et Menneskes Blik, Minespil, Stemmeklang og Bevægelser — særlig Bevægelser — kan slutte sig til væsentlige Karaktertræk hos Vedkommende; hvorfor skulde man da ikke af Skriften kunne slutte sig til langt mere? Skriften er jo ikke andet end en Sum af Bevægelser, der tilmed øjeblikkeligt fikseres paa Papiret, hvorved en Undersøgelse af dem er meget lettere end en Undersøgelse af alle andre Bevægelser. Hertil kommer, at Skriveakten ikke alene og ikke absolut er afhængig af Arm- og Haandmusk-

lerne (thi det har vist sig, at at man med nogen Øvelse lige saa godt kan skrive med Munden, Fødderne, Knæene o. s. fr.), men ogsaa og væsentligst af centrale Gebeter, visse Dele af den store Hjernes Bark, fra hvilke de motoriske Impulser udgaa til Pennespidsen. Det er med andre Ord en direkte ved Nerveledning forplantet Hjernevirksomhed, der giver hver enkelt Haandskrift sit Særpræg. Og hvis det ikke forholdt sig saaledes, hvoraf skulde det saa vel komme, at ikke alle Haandskrifter lignede hverandre, ja, at oven i Købet ethvert Menneske har sin egen Skrift, ligesom det har sit eget Ansigt?

Indtil for noget over 25 Aar siden udøvedes Grafologien kun barnligt famlende eller rent intuitivt (Lavater, Goethe, A. v. Humboldt, George Sand, Walter Scott, Henze o. a.); først Abbed Michon satte i 1871 efter 30 Aars samvittighedsfulde Haandskriftstudier Grafologien i System og udgav indtil sin Død (1881) en Del grafologiske Værker¹⁾. Crépieux-Jamin modificerede dette hans System betydeligt og paaviste blandt andet, at et Skrifttegn kun har en relativ Værdi²⁾. I Tyskland har særlig den for nylig afdøde W. Preyer, Professor i Fysiologi ved Berlins Universitet, gjort sig fortjent af Grafologien ved sit betydningsfulde Værk: »Zur Psychologie des Schreibens» (1895), hvori han forsøgte en eksakt Analyse af Skrifttegnene. Desuden bør blandt andre Grafologer i Tyskland nævnes W. Langenbruch³⁾ og Hans Busse⁴⁾, i Italien Lombroso⁵⁾ og i Holland H. W. Cornelis⁶⁾.

¹⁾ »*Les mystères de l'écriture*«, 3. Udg. 1872. — »*Système de graphologie*«, 10. Udg. 1891. — »*Méthode pratique de graphologie*«, 6. Udg. 1893.

²⁾ »*Traité pratique de graphologie*«, 8. Udg. 1897. — »*L'écriture et le caractère*«, 4. Udg. 1896.

³⁾ »*Graphologische Studien*«, 1895.

⁴⁾ »*Die Handschriften-Deutungskunde*«, 2. Udg. 1897.

⁵⁾ »*Grafologia*«, 1895.

⁶⁾ »*Handschrift und Karakter*«, 1897.

Da nu Grafologien er Kendskab til Skriftens Fysiologi og Psykologi, og da dens Udøvere virke ved et helt System, bygget paa empirisk Viden om Skriftens Genese, vilde det være ret naturligt, om Forhørsdommerne i vanskelige Skriftsager søgte Grafologernes Bistand. I Udlandet har man imidlertid ikke vist sig særlig tilbøjelig dertil.

Af Skønsmænd fordres der dog ellers en bestemt Viden eller specielle Studier; men noget saadant har man ikke med en Tanke faldet paa at fordre af Skrifteksperten. Man har indtil for kort Tid siden ikke vidst noget om det Forhold, hvori Haandskriftens Individualitet staar til den skrivendes, og har ikke kendt noget til den fysiske og psykiske Indflydelse, som Skriften er underkastet; i saa Henseende har man dømt ganske som det store Publikum, der er af den rent fejlagtige Mening, at en dygtig Lærer kan paatvinge enhver en hvilken som helst Haandskrift. Man har begaaet den Fejl, særlig at benytte Skrivelærere, Skolemænd, Autografsamlere, Kontormænd, ja, selv Tegnelerere, Gravører og Litografer som Eksperter. Denne Fremgangsmaade har da ogsaa meget hyppigt givet de sørgeligste Resultater (Dreyfus-Sagen), ja, i Tyskland har der i Anledning af rent fejlagtige Erklæringer hævet sig de kraftigste Protester mod, at Skønsmændene valgtes blandt ganske usagkyndige Personer; der er endogsaa dem, der have fordret den retslige Skriftekspertise helt afskaffet. I denne Forbindelse skal her mindes om Skriftskønnet i den celebre Taube'ske Sag i Sverige; man henvendte sig til to Bibliotekarere, der ikke vare Grafologer, og anmodede dem om at udtale sig om, hvorvidt Frk. Fägerskiöld havde skrevet det bekendte anonyme Brev eller ej. De afgave den Erklæring, at hun ikke var identisk med Anonymen. Faa Dage efter tilstod Frøkenen, at hun havde skrevet Brevet!

Med utrættelig Energi har Michon¹⁾, Langenbruch²⁾

¹⁾ „*Mémoire à consulter aux magistrats.* 1880.

²⁾ „*Die Handschrift.* 1895. Nr. 1—3 og 7—9.

og Busse¹⁾ i Artikler og Brochurer kæmpet for en gennemgribende Reform af den retslige Skriftekspertise. Den Skriftsagkyndige, siger Langenbruch, skal ikke forstaa sig paa Skrivning, men paa Skrift. Skrivekunst og Kendskab til Skrift ere to meget forskellige Ting. Til at bedømme f. Eks. et gammelt Maleris Værd udfordres særlige Studier og kunsthistorisk Viden, men man behøver aldeles ikke at kunne male. I de Retssager, hvormed vi her beskæftige os, er Talen jo ikke om, hvorvidt en Skrift er skreven kalligrafisk eller ej, men om, hvem der har skrevet den; det er Identitetsbeviser, der skulle præsteres. Og det kunne kun de, der forstaa at vurdere hvert enkelt Moment i Skriften, om det er karakteristisk for den mistænkte eller ej, om det er en med Forsæt udført Fordrejelse, om det skyldes ydre Indflydelse (en tilfældig Stilling under Skriveakten, det benyttede Skrivemateriale eller Underlaget), indre Indflydelse (Glæde, Sorg, Angst, i det hele taget Stemninger), eller maaske patologiske Aarsager eller Suggestion. Dertil hører foruden Iagttagelsesevne, Kombinationsevne og nogen Skarpsindighed fremfor alt Specialkundskaber, Studier og Erfaring, og derfor kan Skriftekspertise aldrig blive et aandløst og mekanisk Arbejde.

Hvorledes indre Indflydelse kan forandre Skriften, skal der her anføres nogle Eksempler paa. Som bekendt skrive mange Mennesker skraat opad, andre skraat nedad fra venstre til højre. Den opadløbende Skriftlinie er Udtryk for en Lystfølelse (Glæde, Munterhed, Velbehag og de deraf følgende Egenskaber), den nedadløbende er derimod Tegn paa en Ulystfølelse (Smerte, Sorg, Misfornøjelse, Træthed og alle de Egenskaber, som resultere deraf). Ved at sammenholde forskellige Skriftprøver fra samme Person maa man søge at konstatere, om disse Tegn kun en enkelt

¹⁾ »Graphologie und gerichtliche Handschriften-Untersuchungen«. 1898. — »Deutsche Juristen-Zeitung«. 1897. Nr. 11. — »Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung«. 1897. Nr. 30.

Gang vise sig i hans Skrift, eller om de vedblivende gaa igen deri; er det første Tilfældet, hidrøre de fra en momentan Sindsstemning, er det sidste Tilfældet, da kan man med Sikkerhed vide, at der her ikke længer er Tale om en Stemning, men om noget konstant, om en sjælelig Egenskab. Den opadløbende Linie tyder da paa stadig Munterhed, Velbehag, Ivrighed, Mod, Selvtillid eller Ærgerrighed, medens den nedadløbende er Tegn paa stadig Sorg, Smerte, Misfornøjelse, Slaphed, Modløshed eller Mangel paa Selvtillid. Hvilke af disse Egenskaber der i hvert enkelt Tilfælde bør angives som karakteristiske for vedkommende, maa bestemmes ved en Undersøgelse af Skriften i dens Helhed.

Michon har i en meget interessant Bog om Napoleons Haandskrift¹⁾ givet et med sin psykologisk Sans udført Billede af denne mærkelige Mand, idet han som Grundlag for sin grafologiske Studie har benyttet Haandskrifter af Napoleon lige fra Belejringen af Toulon til Fangenskabet paa St. Helena. I samme Bog findes de her reproducerede Underskrifter, den ene fra Dagen efter Slaget ved Austerlitz (Fig. 1), hvor Kejserens Navn løber meget stærkt opad, den anden fra St. Helena (Fig. 2), hvor Navnet løber nedad og det ikke engang skraat, men ganske lodret.

Fig. 1.

Fig. 2.

Som et Bevis paa, hvorledes endogsaa vekslende

¹⁾ „Histoire de Napoléon Ier d'après son écriture“. 1879.

Sindsstemninger give sig til Kende i Haandskriften, skal følgende lille Brev hidsættes (Fig. 3).

*Tak for Bellethene, De sendte,
jy morede mig aldeles usammenhæng.*

*Maar jz først nu skrive til Dem,
er Grunden den, at jz to Dage efter
den Aften mistede min eneste Broder.
Det var, som De kan tænke Dem, en
stor Sorg for os. jz har haft saa
meget at tænke paa siden den Tid*

*Endnu engang Tak for den
morsomme Aften.*

Fig. 3.

Ved Mindet om den morsomme Teaterforestilling, Brevskriverinden har overværet, glæder hun sig uvilkaarligt endnu, og Skriften i de to første Linier løber opad. Men da hun skal anføre Grunden til, at hendes Taksigelse saa længe er udebleven, gør Tanken om Broderens Død hende sørgmodig. Den tredie Linje danner ligesom Overgangen fra Glæde til Sorg, og fjerde til ottende Linie løber sørgmodigt nedad. Endnu engang takker hun, endnu engang mindes hun den fornøjelige Aften; den næstsidste Linie retter sig, og den sidste løber opad.

At saadanne psykiske Forhold undertiden kunne spille en meget vigtig Rolle ved Skriftekspertise, særlig hvor der er Tale om Forfalskninger af Underskrifter, vil let indses. En Falskner, der ikke er kendt med, hvorledes en Haandskrift stadig forandrer sig, søger naturligvis kun saa nøjagtigt som muligt at efterligne et bestemt Forbillede uden at tage noget som helst Hensyn til, om den valgte Haandskriftprøve er et Udtryk for den Tilstand, hvori den, hvis

Navn forfalskes, maa formodes at have været, medens han underskrev. Hvis saaledes en døendes Testamentunderskrift erklæres for falsk, da vil den Omstændighed, at den løber meget stærkt opad, være et ganske godt Bevis for, at Formodningen om Falskneri er rigtig, særlig hvis det viser sig, at Testators Underskrift, da han endnu var rask og sund, løb opad, medens den fra hans Sygdom af at regne, har faaet en nedadløbende Tendens.

Og for at tage et andet Eksempel. Hvem skulde vel tro, at de to næste Haandskrifter (Fig. 4 og 5) hidrøre fra en og samme Person? Dette er imidlertid Tilfældet. Skrift-

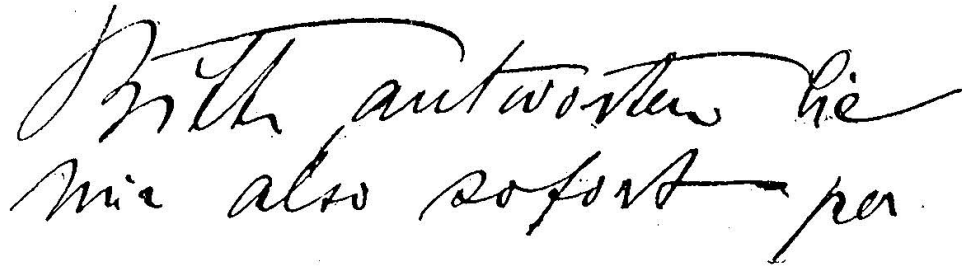

Fig. 4.

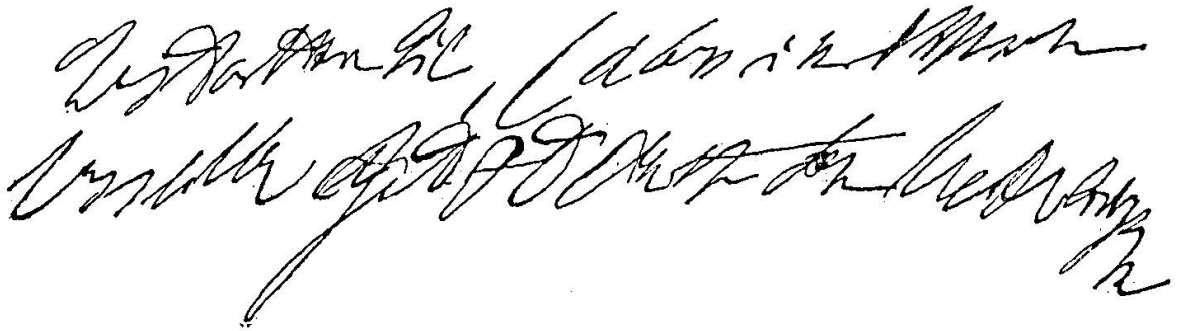

Fig. 5.

forskelligheden er kun opstaaet derved, at den første Skriftprøve er affattet i ædru Tilstand, den anden under en meget livlig Rus. Her vilde vistnok de fleste, naar der var Tale om en Skriftsammenligning, erklære sig ganske renonce over for et saadant Tilfælde. Og dog er det muligt at paavise Ligheder. Ordet »Sie« findes saaledes baade i

Fig. 4 og i Fig. 5, første Linie. S'et er foroven forsynet med en fyldig Sløjfe og forbindes i en skarp Vinkel med i'et, der ender kort og brat; i-Prikken har begge Steder Accentform, e'et forbindes ikke med i'et, er højere end dette, og dets Endelse farer opad til højre. Altsaa ikke mindre end syv Lighedspunkter, og dog se de to Ord for den overfladiske Iagttagelse absolut ikke ens ud. Skriften i Fig. 5 fremviser lutter ataktiske Former, det vil sige, den er meget uregelmæssig og næsten ulæselig, men den er ikke Spor af rystende. Dr. Scholz¹⁾ har meget morsomt paavist, hvorledes en Dranker i Løbet af 24 Timer kan præstere tre forskellige Slags Skrift: normal Skrift i ædru Tilstand, ataktisk Skrift under Rusen og Sitterskrift under »Katzenjammer«en. Desværre ser jeg mig ikke i Stand til at levere en Prøve af Tyskerens Skrift paa dette sidste sørgelige Stadium. Som et Surrogat derfor hidsættes i Fig. 6 et smukt Eksempel paa Sitterskrift, der i dette Tilfælde er Tegn paa Alderdomssvaghed.

Ønskedes udbredde blandt Folket. Laa

Fig. 6.

For et Fjerdingaar siden arresteredes i en dansk Provinsby en Mand som mistænkt for Mord. Skønt han paa det bestemteste nægtede sig skyldig, rystede han dog saaledes af Skræk, da Forhørsdommeren en Dag anmodede ham om efter Diktat at skrive nogle faa Linier, at Skriften kom til at se ud som vist i Fig. 7. Den halvt ataktiske, halvt sitrende Skrift er her Udtrykket for meget stor Angst og ligner kun saare lidet Arrestantens naturlige Skrift, hvoraf der i Fig. 8 gives en Prøve.

¹⁾ »Die Handschrift und ihre charakteristischen Merkmale«. 1888. S. 23.

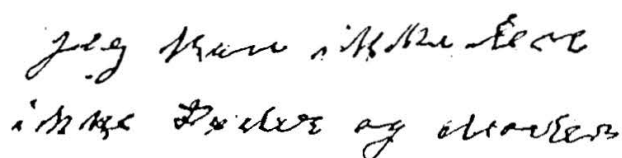

Fig. 7.

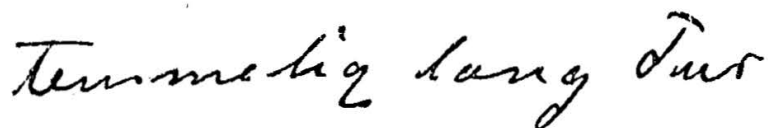

Fig. 8.

Som ovenfor nævnt kan Suggestion ogsaa foraarsage Forandring i Skriften. Det er Lægerne Ferrari, Héricourt og Richet, der først have paavist¹⁾, at en hypnotiseret, der ved Suggestion antager et bestemt Karaktertræk, forandrer sin Haandskrift saaledes, at det for dette Karaktertræk af Grafologerne fastslaaede Tegn viser sig i den. Disse Forsøg ere i Vidners Nærværelse ogsaa blevne anstillede af mig med et Medium, jeg aldrig havde set før, et Medium, der ikke havde nogen Anelse om, hvad Grafologi var, der ikke vidste, hvorpaa Eksperimenterne gik ud, og som, da han blev vækket, bestemt erklærede, at alle de forskellige Haandskrifter, han under Hypnosen havde præsteret, ikke kunde være skrevne af ham. Suggestionerne løde paa, at han skiftevis skulde blive en gerrig gammel Mand, en flot ung Ødeland, en tolvaaers Skoledreng, en dybt bedrøvet Olding, Napoleon den første og en koket ung Dame. Han spillede med en næsten uhyggelig Naturotrokab alle disse Roller, og — hans Haandskrift forandrede sig stadig, naar han under de forskellige suggererede Tilstande satte sig til at skrive. Fig. 9 viser hans egen naturlige Skrift før Hypnosen, Fig. 10 den »tolvaaers Skoledreng«s og Fig. 11 den »dybt bedrøvede Olding«s.

De her anførte Eksempler bevise tydeligt nok, hvilke Vanskeligheder Skriftekspertise undertiden kan frembyde,

¹⁾ „La personnalité et l'écriture“, essai de graphologie expérimentale („Revue philosophique“. 1886. S. 414–424).

Kommer i Kæde med en Års.

Fig. 9.

Gjøre Hans Vil

Fig. 10.

*Gjøre Viktor! An-
stift og møde møde.*

Fig. 11.

og at Kendskab ikke alene til Skriftens Fysiologi, men ogsaa til dens Psykologi i mange Tilfælde maa betragtes som ubetinget nødvendigt, om man skal komme til bestemte Resultater. Selvfølgelig gives der Haandskriftforandringer eller Fordrejelser, over for hvilke ogsaa Grafologen staar magtesløs; særlig kunne de ved Suggestion fremkomne stundom volde ham store Vanskeligheder.

Forhørsdommerne have ofte søgt ad fotografisk Vej at opnaa et Resultat i Skriftsager. Herved er man ogsaa til Dels kommen ind paa en forkert Fremgangsmaade. Fotografiens Betydning ved Skriftundersøgelser er bleven ganske utilbørlig overvurderet. Den fotografiske Linse giver ikke det absolut objektive Billede, man hidtil har troet, og den i Retssager særlig benyttede Mikrofotografi har ofte

givet Anledning til de betænkeligste Fejlslutninger. Dette har Dr. Neuhaus, en Autoritet paa Mikrofotografiens Omraade, tilstrækkelig fyldestgørende bevist¹⁾. Dermed være det dog ikke sagt, at Fotografien ikke kan benyttes ved Skriftekspertise; naar Talen er om Raderinger, Overskrivninger eller Overklatninger, har den sin meget store Betydning; men ogsaa kun i disse Tilfælde.

En tysk Retskemiker har for nogen Tid siden anvendt Fotografien paa en højst besynderlig Maade ved Undersøgelse af falske Underskrifter. En Underskrift, der formenes at være forfalsket, fotograferer han paa gennemsigtig Gelatine og lægger nu denne oven paa en ægte Underskrift for at se, om der finder Dækning Sted eller ej. Ingen skriver imidlertid nogen Sinde sine Underskrifter saa ens, at de fuldstændig dække hinanden; rent tilfældig kan der maaske blandt et halvt hundrede Underskrifter en enkelt Gang findes en tilsyneladende fuldkommen Overensstemmelse, men at anse den fuldstændige Dækning for et Bevis paa en Underskrifts Ægthed, er rent ud sagt taabeligt. Dække to Underskrifter hinanden helt, da foreligger der utvivlsomt en Forfalskning, rimeligvis frembragt ved Kalkering; men den tyske Retskemiker, som ikke er inde i Skriftens Psykologi, er overbevist om, at Dækningen netop er Tegn paa Underskriftens Ægthed. Man vil heraf se, til hvilke forbavsende Resultater en Ikke-Grafolog kan komme.

Forinden jeg i ganske korte Træk gaar over til at paa-vise den Metode, Grafologen anvender ved Skriftekspertise, skal jeg gøre opmærksom paa, at det vistnok i mange Tilfælde vilde være formaalstjenligt, om Dommerne trak Grænsen for deres eget personlige, af sagkyndige ikke understøttede Skøn noget snævrere, end det hidtil har været anset for nødvendigt. Man kan jo særdeles godt være en udmærket Jurist uden derfor at kunne se paa Haandskrifter paa den rette Maade og uden umiddelbart at kunne dømme om.

¹⁾ »Handbuch der Mikrophotographie«. 1890. S. 242.

hvorvidt Skriften i et vist Dokument ligner den i et vist andet, vel at mærke ligner den tilstrækkeligt til, at man tør fastslaa, et begge ere skrevne af den samme Person.

Hvorledes er da nu den Fremgangsmaade, som Grafologerne anvende? Som Regel en helt anden end den, man i Almindelighed antager. Selve Grafologien har for saa vidt med Skriftundersøgelsen at gøre, som Grafologen gennem sit Studium er i Besiddelse af de Forkundskaber, der kræves til Undersøgelsen, men selve Skriftekspertisen er ikke Grafologi, da den aldeles ikke interesserer sig for den skrivendes Karakter, men kun for hans Identitet eller Ikke-Identitet. Den Skriftsagkyndige, der ikke er Grafolog, lægger næsten altid Vægten paa grove, ydre Former; dette søger Grafologen at undgaa, thi han véd, at der i de forskellige Haandskrifter altid vil kunne findes Ligheder (hvor mange skrive ikke enkelte Bogstaver ganske paa samme Maade?), han retter sin Opmærksomhed paa de finere Skriftejendommeligheder, de uvilkaarlige Skriftbevægelser, som kun de færreste kunne emancipere sig fra, han søger at »leve Skriftens Liv«, og derved kommer han langt hyppigere til rigtige Resultater end Ikke-Grafologen. Selvfølgelig kan han tage fejl; men ogsaa den dygtigste Læge kan stille en forkert Diagnose.

Paa Metoden skal der her anføres nogle faa Eksempler.

En Mand erklærede for nylig, at han let kunde skrive mit Navn paa to højst forskellige Maader, saaledes at det vilde være umuligt at konstatere, at det var den samme, der havde skrevet det. Han skrev nu »Marer« to Gange, saaledes som det er vist i Fig. 12 og Fig. 13. Her er

Fig. 12.

Fig. 13.

alle Bogstaver forandrede. Ikke desto mindre findes der ti Lighedspunkter. I Fig. 12 ere følgende Skriftejendommeligheder særlig fremtrædende:

1. *M* staar for sig selv,
2. *a*, *r*, *e* og *r* er indbyrdes forbundne,
3. Skriftlinien løber skraat opad til højre,
4. Smaabogstaverne blive større henimod Navnets Slutning.
5. Den første Nedstreg i *M*'et er højere end den anden.
6. *M*-Stregerne er tæt sammenpressede,
7. *a* er aabent foroven,
8. *r* ender med en kort, horisontal Streg,
9. Navnestregen er skrevet fra venstre til højre og
10. den ender med en lille nedadvendt Håge.

Alle disse Ejendommeligheder genfindes i Fig. 13; tagne hver for sig, ere de ikke af nogen overdreven stor Betydning, men samlede under ét banlyse de næsten enhver Tvivl om, at de to Navne skulde være skrevne af to forskellige Personer.

Det Tilfælde forekommer ikke saa sjældent, at nærbeslægtede kunne have omtrent den samme Haandskrift, naar de stemme overens i Karakter. Saaledes skrive to Brødre, der hedde »Petersen« deres Navn tilsyneladende fuldstændig ens (Fig. 14 og 15¹⁾), man kan ikke skelne deres

Fig. 14.

Fig. 15.

Underskrifter fra hinanden, og dog er der den meget store Forskel, at den ene Broder sætter Tværstregen gennem *t*'et, naar han har skrevet hele Navnet, hvorimod den anden anbringer den, saa snart *t*'et er skrevet; dette sidste ses af det Ophold, som findes mellem *t* og *e*. —

¹⁾ Fig. 12—15 ere af mig gengivne efter Hukommelsen.

I Frankrig har der — saa vel som i Tyskland, England, Svejts og andre Lande — allerede i mange Aar været Skriftekspertes, alle edsvorne. Hver fransk Overret og Underret har sine, tre i Tallet; der findes altsaa flere hundrede i Frankrig. De ere ikke fast gagerede, men for hver Skønsforretning betales der dem et Honorar, alt efter Sagens Betydning og det Arbejde, Skønsforretningen har krævet.

Naar man har sagt, at Grafologerne havde erklæret Dreyfus skyldig, da beror dette paa en Misforstaaelse; Folks Begreber ere i saa Henseende mærkeligt forvirrede, man mener nemlig, at alle Skriftekspertes ogsaa ere Grafologer; kun de færreste ere det. I Dreyfus-Sagen afgaves Skøn af fire ikke-grafologiske Sagkyndige: Gobert, Pelletier, Charavay og Teyssonnières; Gobert erklærede, at den anonyme Følgeskrivelse godt kunde være skreven af en anden end Dreyfus, og Pelletier, at den ikke var skreven af ham; derimod vare de to andre overbeviste om, at Dreyfus var den skyldige. Der fortælles nu, at Politiebedsmanden Bertillon — ikke at forveksle med Dr. Bertillon, Opfinderen af det antropometriske System — som femte Sagkyndig har afgivet et Skøn i Dreyfus' Disfavn. Han, der for øvrigt er en ren Dilettant paa Grafologiens Omraade og, hvad alt tyder paa, halv forrykt, har imidlertid offentlig erklæret, at han kun har »demonstreret«, men intet Skøn afgivet. Hvordan dette nu end forholder sig, maa det i ethvert Tilfælde betragtes som højst ubesindigt og uforsvarligt af den nedsatte Krigsret at dømme Dreyfus, naar ikke alle de Skriftsagkyndige vare enige. Hertil kommer, at et Faksimile af Følgeskrivelsen, der i November 1896 offentliggjordes i „*Le Matin*“, sammen med Faksimiler af Breve fra Dreyfus af Bernard Lazare ere blevne sendte til elleve ansete Ekspertes (hvoraf Majoriteten var Grafologer) i Frankrig og i Udlandet — blandt andet til Paul Moriaud, Professor i Retsvidenskab i Genève, til Professor Preyer og til Gurrin, Skriftsag-

kyndig ved Englands Bank — og alle som én have de bestemt erklæret¹⁾; at Dreyfus ikke har skrevet Følgeskrivelsen.

Desværre tillader Pladsen ikke at hidsætte en Reproduktion af denne og nogle af de Dreyfusske Breve. Saa meget skal dog siges, at ved en overfladisk Betragtning er Ligheden mellem de to Haandskrifter i allerhøjeste Grad forbavsende. Men fordyber man sig i Studiet af Skriftstykkerne, viser det sig snart, at de i Detaillerne ere saa vidt forskellige, at der ingen Tvivl kan være om, at Dreyfus ikke er identisk med Anonymen. Blandt de karakteristiske Skriftforskelligheder, som de fleste af Grafologerne særlig have lagt Vægt paa, skal her anføres to af de mest iøjnefaldende. Den anonyme Skrivelse har fem dobbelte s'er, der alle er skrevne *s'* (Fig. 16); Dreyfus skriver aldrig saaledes, men derimod enten *ss* eller */s* (Fig. 17). Endvidere findes i Følgeskrivelsen fire *je*'er (Fig. 18), der ikke have den mindste Lighed med Dreyfus' (Fig. 19).

Fig. 16. Fig. 17. Fig. 18. Fig. 19.

Anonymer ere i Reglen ikke meget opfindsomme, naar de ville fordreje deres Skrift; hvis denne hælder til højre, pleje de i Reglen at rejse den lodret i Vejret eller kaste den over til venstre, eller de tilføje alle Slags Krøller og Sving for at gøre Skriften ukendelig; maaske gøre de den ogsaa fin, sart og lille, hvis den ellers er tyk, kraftig og stor — og omvendt. Har man imidlertid til Sammenligning faaet Skriftprøver fra Personer, der ere mistænkte for at være Ophavsmændene til saadanne anonyme Breve, viser det sig temmelig ofte, at deres Forsøg paa ved en fordrejet Skrift at blive uopdagede, strander paa deres Mangel paa

¹⁾ Deres meget udførlige Erklæringer findes i Bernard Lazares: „*Une erreur judiciaire*“ 1897.

Evne til at frigøre sig for deres sædvanlige Skrift; *i*-Prikkers, Kommaers, Punktumers og *t*-Stregers Form og Stilling til Bogstaverne eller Ordene, disse ubetydelige Smaating, som en Anonym sjældent skænker en Tanke, kunne bl. a. meget hyppigt fælde ham — eller maaske rettere »hende«, thi de fleste anonyme Breve skrive sig som bekendt fra Damer.

For nogle Aar siden præsenteredes der mig et gement anonymt Brev, der saa' ud, ganske som om det var skrevet paa Skrivemaskine. Afsenderen havde anvendt en rørende Omhu og et omhyggeligt Arbejde paa at omskabe alle sine almindelige Bogstaver til latinske Trykbogstaver. Desværre for ham var det spildt Ulejlighed. Jeg undersøgte nøje den mistænktes naturlige Haandskrift. Linierne løb stærkt nedad, og Margenerne, der øverst oppe paa Brevsiderne vare meget brede, blev smallere og smallere hen imod Sidernes Slutning. Den gode Mand havde haft mer end nok at gøre med at »tegne« sine Bogstaver; paa Liniernes Retning og Margenernes Bredde havde han ikke et Øjeblik tænkt. Selvfølgelig vare disse to Skriftejendommeligheder langt fra saa stærkt udprægede i den anonyme Skrivelse, men til Stede vare de. Vedkommendes nervøse Natur gav sig i hans almindelige Skrift til Kende paa den Maade, at han i flere Nedstreger — særlig i *S*'erne — pludselig gjorde et Ophold og derpaa fortsatte, saa at der i Stregen fremkom et Brud, et lille aabent Rum (se Fig. 20). Denne Skriftejendommelighed var det længe ikke muligt at genfinde i

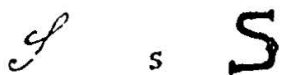

Fig. 20. Fig. 21. Fig. 22.

den anonyme Skrivelse (Fig. 21). Først da en stærk Lupe blev tagen til Hjælp ved Undersøgelsen, viste det sig, at hans kunstfærdigt tegnede *S*'er vare forsynede med en lille Knop nederst til højre (se Fig. 22). Han havde altsaa heller ikke kunnet lade være med at gøre et Brud i disse

S'er, han havde selv opdaget det og havde søgt at dække derover. — Desuden skrev Manden til daglig efter den ældre Ortografi det ikkelydende *j* i Ord som *gerne*, *skøn* o. s. fr. I det anonyme Brev var imidlertid den moderne Retskrivning benyttet. For at se, om et Vandmærke i Papiret ikke maaske skulde røbe ham, holdt jeg Papiret op imod Lyset og fandt da — ikke noget Vandmærke, men derimod et Sted en lille lys, klar Plet, der tydede paa, at der her havde fundet en Radering Sted; det var efter Bogstavet *g* i *gerne*, der var raderet. Naturen var løben af med Optugtelsen; Anonymen havde først skrevet *gj* og havde saa raderet *j*'et ud. Dette i Forbindelse med andre Smaating beviste til Evidens, at den mistænkte virkelig var Gerningsmanden.

Et andet Tilfælde, der for nylig er forekommet i min Virksomhed som Ekspert, skal jeg anføre. Det drejede sig ogsaa her om et anonymt Brev. Anonymen havde fordrejet sin Skrift aldeles fortrinligt. Hans naturlige Skrift opviste imidlertid nogle ganske mærkelige *ø*'er og *o*'er; i Reglen plejer man jo at skrive disse Bogstaver saaledes, at man begynder for oven til højre, fører Pennen nedad til venstre og slutter, hvor man tog fat; Anonymen begyndte dem imidlertid forneden til venstre, førte derpaa Pennen i en Rundkreds opad til højre og endte til højre for det Sted, hvor han var begyndt, saa at Bogstavet kom til at tage sig ud som et *s*, der var rundt foroven, se Fig. 23. De næste to Figurer (24 og 25) vise et af den anonyme Skrivelses *ø*'er i naturlig Størrelse og forstørret. Med blotte Øjne kan en lille Hale paa Bogstavets venstre Side til Nød opdages i Fig. 24, i Forstørrelsen ses den tydeligt; det er *s*'ets Begyndelsesstreg. Som man

Fig. 23. Fig. 24.

Fig. 25.

heraf vil forstaa, kan Anvendelse af Lupe eller Mikroskop have sin store Betydning ved Skriftekspertisen.

At selve Grafologien undertiden med Held kan benyttes ved saadanne Undersøgelser, fremgaar af følgende Eksempel. En Mand indfandt sig en Dag hos mig med et anonymt Brev, han havde modtaget, og en Skriftprøve fra den Person, han havde mistænkt. Han forsikrede mig, at kun den mistænkte kunde have skrevet Brevet, da han alene var inde i de Ting, der omtaltes deri. Desværre var han kommet til det Resultat, at Haandskrifterne aldeles ikke lignede hinanden, og han henvendte sig nu til mig for maaske at faa Gaaden løst. Da jeg havde set lidt paa Papirerne, meddelte jeg ham, at der slet ikke kunde være Tale om, at den mistænkte havde skrevet det anonyme Brev; »men« — tilføjede jeg — »jeg kan dog maaske fortælle Dem noget om Anonymen. Brevet er ikke skrevet af en Herre, men af en Dame, en ældre Dame, mindst halvtredsindstyve Aar gammel; hun er en ordinær og ubegavet Person, meget sygelig og utrolig snakkesalig.« Manden stod et Øjeblik som himmelfalden og saa' paa mig, og saa udbrød han: »Det er hans Kone!«

I Tilslutning til det sidst nævnte Eksempel skal bemærkes, at Professor Preyer har hævdet¹⁾, at Retten ikke ved Skriftekspertise alene kunde have Nytte af Grafologerne; han mener nemlig, at det vil være af største Betydning for Forhørsdommerne ad grafologisk Vej at lære den anklagedes Karakter at kende og at erfare, hvad Vægt de kunne tillægge Vidnernes Udsagn og Opfattelsesevne. At man imidlertid med det ringe Kendskab, man har til Grafologi herhjemme, skulde strække sig saa vidt, kan dog vel foreløbig ikke med Billighed forlanges. Det maa allerede betragtes som store Ting, at ikke faa danske Dommere i den senere Tid — i Modsætning til Udlandets — have haft

¹⁾ »Die Handschrift der Verbrecher« i »Zeitschrift für Criminal-Anthropologie« 1897, Nr. 1.

et aabent Blik for den Hjælp, de i mange Tilfælde kunne have af den virkelige Skriftsagkyndige. Der er vel heller ingen Tvivl om, at Grafologien er kaldet til at reformere den retslige Skriftekspertise; »den giver,« som Langenbruch har sagt, »Skriftsammenligningen Grundlag og Metode og sætter saaledes Dommerne bedre i Stand til objektivt at prøve de af de Sagkyndige hævdede Kendsgerninger, medens de hidtil have været henviste til at lade deres Dom være afhængig af den Grad af Tiltro, som de i hvert enkelt givet Tilfælde nærede til den Sagkyndige«. Saaledes bliver Ekspertens Skøn netop det, det bør være: et Hjælpemiddel for Dommeren, saa at denne selv kan danne sig en Mening om den foreliggende Sag og derefter drage sine Konklusioner.

Johannes Marer.

Bertillons Signalementssystem og dets Internationalisering.

Endskønt Bertillons antropometriske System ikke er ukendt herhjemme, hvor det har været omtalt baade i dette Tidsskrift¹⁾ og andetsteds²⁾, turde det dog være naturligt atter at henlede Opmærksomheden derpaa, navnlig da dets almindelige Gennemførelse staar paa Dagsordenen i Tyskland, og Norden, saafremt dette skulde blive til Virkelighed, da næppe længe kan undslaa sig for at følge efter.

Vi skulle derfor her give en kort Oversigt over Systemet, saaledes som det er ordnet af dets Opfinder, Lægen Alphonse Bertillon, Chef for Identificeringsbureauet i Paris, og derefter omtale de øvrige Landes og særlig Tysklands Stilling til Sagen.

Hensigten med Bertillons System er at føre et Identitetsbevis over for enhver Person, som engang tidligere har været anholdt af Politiet eller arresteret af Domstolene. Identiteten, dette »Kardinalpunkt« for Strafferettens Anvendelse³⁾, er af lige stor Betydning for Politiet, hvem Spørgsmaalet først forelægges, naar et mistænkt Individ falder det i Hænde, og det gælder om at udfinde hans Generalia, for

¹⁾ Se T. Bd. XII p. 129 og XV p. 7.

²⁾ Se U. f. R. 1888 p. 913 ff.

³⁾ Friedrich Paul: Ueber Identifizierung, Z. f. Kriminalantropologi 1897.
Denne Afhandling er hovedsagelig benyttet i nærværende Artikel.

Forhørsdommeren, naar Individet haardnakket nægter at give sandfærdige Oplysninger om sine Forhold, for den dømmende Ret, naar Sagen drejer sig om Forbrydelser, der ere belagte med Gentagelsesstraffe, saa vel som ved Strafadmaalingen i Almindelighed, og for de straffuldbyrrende Myndigheder, naar de inden for Lovens Rammer skulle udøve Indflydelse paa Straffens faktiske Varighed. Et tilfredsstillende Identificeringssystem kan imidlertid kun opnaas, naar det 1) ikke fordrer særlige videnskabelige Forudsætninger af de med dette Arbejde beskæftigede Personer, 2) er simpelt og hurtigt at udføre, 3) paalideligt og 4) let at registrere. Det hidtil almindelig benyttede Middel har været Fotografien, men Ulempen herved er, at der i Løbet af kort Tid i de store Forbrydercentre, hvor Identificeringen særlig har sin Betydning, ophober sig et uhyre Tal Fotografier, som mangler al Overskuelighed og gør den, som, stillet over for de mægtige Albums, skal udfinde den sigtede, ganske forvirret, hvortil endvidere kommer de store Forandringer, som et Individ ved Alder, Udskejelser, Forandring af Haar og Skæg eller blot af Ansigtstudtrykket kan frembyde, naar 2 med nogen Tids Mellemrum tage Fotografier sammenlignes¹⁾. Hvad de andre Identificeringsmetoder angaar, Fingerspidsaftryk, Gibsafstøbninger af Øre, Underkæbe o. l., ere disse ikke altid paalidelige og mangle ganske Overskuelighed. Man

¹⁾ Med særligt Hensyn hertil anbefaler Bertillon stærkt i sin Bog *La photographie judiciaire* foruden en face Billeder stedse at tage et rent Profilbillede, da Profilens Træk altid vedblive at være ens, og stik imod den almindelige Opfattelse, der foretrækker en face eller $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ Profil, lettest kendes af Folk, der kun lejlighedsvis have set vedkommende. Det er kun de nærmere Bekendte, der kendes lettest, tage en face eller i $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ Profil, fordi man over for disse ikke hæfter sin Opmærksomhed saa stærkt ved Trækkene som ved Ansigtstudtrykket, der ikke ses i Profilbilledet. Da det i de senere Aar her i Landet er blevet ret almindeligt, at Retterne lade tage Fotografier af den tiltalte som Bilag til Sagens Akter, fortjene disse B.s Bemærkninger som hans Bog i det hele Opmærksomhed.

tænke sig i en Samling af 10,000 Underkæber nogenlunde hurtigt, ja overhovedet, at finde den til den sigtedes nøjagtig svarende!

Bertillons System, som første Gang forelagdes Fængselskongressen i Rom 1885 og fra 1882 har været i Brug i Paris, består i:

- 1) et Antal Maalinger paa det menneskelige Legeme,
- 2) en Personbeskrivelse,
- 3) Angivelse af særlige Kendetegn og
- 4) et Fotografi.

ad 1. Maalingen består i at maale Legemshøjden, Favnevidden og Siddehøjden ved Maalerredskaber, anbragte ved Væggen. Derpaa følger Hovedgennemsnittet i Længden og Bredden med en særegen Passer, det højre Øres Bredde og Længde med et lille Skydemaal, endelig Maaling af Foden, Mellemfingeren, Underarmen og den lille Finger, alt paa venstre Legemsdel med et større Skydemaal. Alle de fundne Tal nedskrives paa et Kort (»Fiche«). Den angivne Rækkefølge benyttes for at Udmaaleren ikke skal behøve at lægge et Instrument fra sig, før alle Maalinger, som skulle foretages med dette, ere foretagne. Venstre Side foretrækkes, fordi Legemsbeskadigelser hyppigst forekomme paa højre Side. Kun Øret danner en Undtagelse, idet her det højre vælges, fordi det er dette, som kommer til Syne paa Profil-Fotografiet (se Noten p. 32), hvorfor det er ønskeligt foruden dets fotografisk gengivne Form ogsaa at have dets Maal. — Betydningen af disse Maalinger beror paa, at Menneskets Benbygning ikke undergaar nogen Forandring efter det 20—21. Aar, medens Øret vel med meget høj Alder til en vis Grad kan skifte Form, men dog i Hovedsagen bliver det samme, samt paa, at 2 Mennesker ikke kunne findes, som frembyde nøjagtig de samme Maal i alle Retninger¹⁾.

¹⁾ B. udtaler i sit Værk: *Instructions signalétiques* (1893), at, uagtet den Type, som teoretisk lettest maa kunne træffes, naturligvis er den, som indeholder et Gennemsnitsmaal i alle Henseender, findes der i hans 90,000 Signalementer ikke et eneste med samtlige disse Maal.

Desuagtet vilde Systemet ingen praktisk Betydning have, hvis det ikke kunde registreres paa en saadan Maade, at det i det enkelte Tilfælde over for en bestemt anholdt er let at konstatere, om et tilsvarende Signalement haves. Her ligger maaske det mest geniale Punkt i Bertillons System. B. gaar ud fra Quételets bekendte Sætning, at alt levende bevæger sig inden for visse Grænser mellem et vist Maksimum og et vist Minimum af Størrelse, saaledes at Middeltallet forekommer hyppigst, hvorefter Antallet i nøjagtig lige Grad aftager nedad mod Minimum og opad mod Maksimum. B. inddeler herefter enhver Gruppe af de oven angivne Maal i 3 lige store Undergrupper, lille, middel, stor, med nøjagtige Talangivelser for Middeltallet, der f. Eks. for Hovedlængden ere 185 mm.—190 mm., medens alt hvad der er under 185, hører hjemme under Rubrikken lille, alt hvad der er over 190, under Rubrikken stor. Da Maalene indbyrdes ere ganske uafhængige af hinanden, idet man f. Eks. aldrig fra Hovedets Længde kan slutte til dets Bredde, saa lidt som omvendt, vil et nok saa stort Antal Kort hurtigt blive reduceret til let overskuelige Smaagrupper. 90,000 Ficher eller Kort deles først i 3 Grupper efter Hovedlængden¹⁾ i stor, middel, lille, hver af de 3 fremkomne Grupper atter uden Hensyn til Hovedlængde i 3 efter Hovedbredden. Hver af disse 9 Grupper à 10,000 atter i 3 efter Mellemfingerens Størrelse, hver af disse igen efter Fodlængden; de 81 fremkomne Grupper, der nu kun indeholde 1100 Kort hver, deles hver i 3 Undergrupper efter Underarmslængden. Legemsstørrelsen deler de fremkomne 243 Grupper à ca. 400 Kort i 3 nye Undergrupper

¹⁾ Naar den her angivne Orden er en ganske anden end for Maalenes Konstatering (se ovfr.), skyldes dette, at B. til Klassificeringen først benytter de Maal, som give mindst Anledning til Fejlmaalinger. En saadan, der f. Eks. medfører, at en lille Hovedlængde angives som middelstor, volder selvfølgelig langt større Ulejlighed, saa længe de forskellige Grupper ere à 30,000, end naar de ere reducerede f. Eks. til 60 (jfr. Skemaet p. 36—37.).

à 130 Kort, der atter efter Lillefingerens 2 Dimensioner (Forskellighederne her ere nemlig for smaa til at kunne underkastes en Tre-Deling) falde i 1458 Grupper, der hver rummer ca. 60 Kort. Efter Øjnenes Farve, der af Bertillon inddeles i 5 Hovedklasser efter det Kvantum gult, der findes i Iris, og som forandrer Farven fra blaa (ufarvet) gennem orange, brun, mørkebrun til sort, reduceres dette Antal Kort yderligere til Smaagrupper, der hver kunne rumme ca. 12 Kort. Efter Ørets Længde kunne disse sidste Grupper atter inddeles i 3 Underafdelinger. Naar man saaledes, efter at være gaaet fra Elimination til Elimination, har udfundet det paagældende Kort, vil man efter de yderligere herpaa angivne Maal (Favnevidden, Siddehøjden, Ørets Bredde) foruden ved de nedenfor angivne særlige Tegn samt Fotografiet let kunne konstatere Identiteten. — Efter den angivne Inddeling opbevares Ficherne i 3 Reoler, der tilsammen indeholde 81 Rum, hvorafr hvert igen er tredelt. Mistænkes en anholdt, hvis Maal nu ere tagne, for at have givet falske Oplysninger om sine Antecedentia, og det altsaa skal undersøges, om han har en ældre Fiche, vil man hurtigt og sikkert ved i den skildrede Orden at tage de nu fundne Maal til Udgangspunkt kunne overbevise sig herom. For at tydeliggøre dette, bringe vi her en skematisk Oversigt over Fichernes Ordning i de 81 Rum¹⁾.

Det første Maal, der opgives, er Hovedlængden. Samtlige smaa Hovedlængder findes i Rummene 1—3, I—IX, Mellemlængder i 4—6, I—IX, de store Længder i 7—9, I—IX. Opgives altsaa en Mellemlængde, ved man straks, at den maa søges i et af de 27 Rum 4—6, alle de øvrige 54 ere udelukkede.

Det næste Maal er Hovedbredden. Dennes 3 Dimen-

¹⁾ Desuden haves en alfabetisk Fortegnelse over Navnene paa alle maalte Personer, til Brug over for anholdte, der straks opgive rette Navn. I denne Liste findes vedkommende Fiche angivet efter Løbenummer, idet Genparter af alle de i Reolerne forvarede Ficher findes, ordnede efter Løbenummere, i særlige Rum.

IX	l. H. L. s. H. B. l. M. F. s. F. L.	l. H. L. s. H. B. m. M. F. s. F. L.	l. H. L. s. H. B. s. M. F. s. F. L.	m. H. L. s. H. B. l. M. F. s. F. L.	m. H. L. s. H. B. m. M. F. s. F. L.	m. H. L. s. H. B. s. M. F. s. F. L.	s. H. L. s. H. B. l. M. F. s. F. L.	s. H. L. s. H. B. m. M. F. s. F. L.	s. H. L. s. H. B. s. M. F. s. F. L.
VIII	l. H. L. s. H. B. l. M. F. m. F. L.	l. H. L. s. H. B. m. M. F. m. F. L.	l. H. B. s. H. B. s. M. F. m. F. L.	m. H. L. s. H. B. l. M. F. m. F. L.	m. H. L. s. H. B. m. M. F. m. F. L.	m. H. L. s. H. L. s. M. F. m. F. L.	s. H. L. s. H. B. l. M. F. m. F. B.	s. H. L. s. H. B. m. M. F. m. F. L.	s. H. L. s. H. B. s. M. F. m. F. L.
VII	l. H. L. s. H. B. l. M. F. l. F. L.	l. H. L. s. H. B. m. M. F. l. F. L.	l. H. L. s. H. B. s. M. F. l. F. L.	m. H. L. s. H. B. l. M. F. l. F. L.	m. H. L. s. H. B. m. M. F. l. F. L.	m. H. L. s. H. B. s. M. F. l. F. L.	s. H. L. s. H. B. l. M. F. l. F. L.	s. H. L. s. H. B. m. M. F. l. F. L.	s. H. L. s. H. B. s. M. F. l. F. L.
VI	l. H. L. m. H. B. l. M. F. s. F. L.	l. H. L. m. H. B. m. M. F. s. F. L.	l. H. L. m. H. B. s. M. F. s. F. L.	m. H. L. m. H. B. l. M. F. s. F. L.	m. H. L. m. H. B. m. M. F. s. F. L.	m. H. L. m. H. B. s. M. F. s. F. L.	s. H. L. m. H. B. l. M. F. s. F. L.	s. H. L. m. H. B. m. M. F. s. F. L.	s. H. L. m. H. B. s. M. F. s. F. L.
V	l. H. L. m. H. B. l. M. F. m. F. L.	l. H. L. m. H. B. m. M. F. m. F. L.	l. H. L. m. H. B. s. M. F. m. F. L.	m. H. L. m. H. B. l. M. F. m. F. L.	m. H. L. m. H. B. m. M. F. m. F. L.	m. H. L. m. H. B. s. M. F. m. F. L.	s. H. L. m. H. B. l. M. F. m. F. L.	s. H. L. m. H. B. m. M. F. m. F. L.	s. H. L. m. H. B. s. M. F. m. F. L.

IV	l. H. L. m. H. B. l. M. F. l. F. L.	l. H. L. m. H. B. m. M. F. l. F. L.	l. H. L. m. H. B. s. M. F. l. F. L.	m. H. L. m. H. B. l. M. F. l. F. L.	m. H. L. m. H. B. m. M. F. l. F. L.	m. H. L. m. H. B. s. M. F. l. F. L.	s. H. L. m. H. B. l. M. F. l. F. L.	s. H. L. m. H. B. m. M. F. l. F. L.	s. H. L. m. H. B. s. M. F. l. F. L.
III	l. H. L. l. H. B. l. M. F. s. F. L.	l. H. L. l. H. B. m. M. F. s. F. L.	l. H. L. l. H. B. s. M. F. s. F. L.	m. H. L. l. H. B. l. M. F. s. F. L.	m. H. L. l. H. B. m. M. F. s. F. L.	m. H. L. l. H. B. s. M. F. s. F. L.	s. H. L. l. H. B. l. M. F. s. F. L.	s. H. L. l. H. B. m. M. F. s. F. L.	s. H. L. l. H. B. s. M. F. s. F. L.
II	l. H. L. l. H. B. l. M. F. m. F. L.	l. H. L. l. H. B. m. M. F. m. F. L.	l. H. L. l. H. B. s. M. F. m. F. L.	m. H. L. l. H. B. l. M. F. m. F. L.	m. H. L. l. H. B. m. M. F. m. F. L.	m. H. L. l. H. B. s. M. F. m. F. L.	s. H. L. l. H. B. l. M. F. m. F. L.	s. H. L. l. H. B. m. M. F. m. F. L.	s. H. L. l. H. B. s. M. F. m. F. L.
I	l. H. L. l. H. B. l. M. F. l. F. L.	l. H. L. l. H. B. m. M. F. l. F. L.	l. H. L. l. H. B. s. M. F. l. F. L.	m. H. L. l. H. B. l. M. F. l. F. L.	m. H. L. l. H. B. m. M. F. l. F. L.	m. H. L. l. H. B. s. M. F. l. F. L.	s. H. L. l. H. B. l. M. F. l. F. L.	s. H. L. l. H. B. m. M. F. l. F. L.	s. H. L. l. H. B. s. M. F. l. F. L.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9

sioner dele Reolen paa tværs ganske paa samme Maade som Hovedlængderne delte den paa langs, saaledes altsaa, at samtlige smaa Hovedbredder findes i Rummene I—III, Mellembredderne i Rummene IV—VI, de store Bredder i Rummene VII—IX. Opgives altsaa i Eksemplet foruden den oven anførte Hovedlængde tillige en lille Hovedbredde, maa denne findes i Rummene I—III. De to Diagonaler paa langs og tværs skære altsaa hinanden i Rummene 4—6 I—III, $\therefore$ de 27 mulige Rum reduceres nu til 9.

Inden for de fremkomne 9×9 Rum gentages nu ganske samme Proces efter Mellemfingerens og Fodlængdens Dimensioner. Alle smaa Mellemfingre findes i Rummene 1 I—IX, 4 I—IX og 7 I—IX, alle Mellemstørrelser i Rummene 2 I—IX, 5 I—IX og 8 I—IX, alle store Mellemfingre i Rummene 3 I—IX, 6 I—IX og 9 I—IX, altsaa efter Linier dragne paa langs ned gennem Reolen. Opgives altsaa i vort Eksempel en stor Mellemfinger, maa den findes i Rummene Nr. 6 I—III, $\therefore$ de 9 Rum reduceres til 3.

Paa tværs findes nu fremdeles alle smaa Fodlængder i Rummene I 1—9, IV 1—9 og VII 1—9, alle Mellemfodlængder i Rummene II 1—9, V 1—9 og VIII 1—9, alle store Fodlængder i Rummene III 1—9, VI 1—9 og IX 1—9. Angives altsaa i vort Ekspl. en mellemstor Fod, ville de 2 smaa Diagonaler, som skulle drages inden for de 9 Rum, der fremkom ved Angivelserne af Hovedlængdens og -breddens Dimensioner, skære hinanden i Rummet Nr. 6 II.

Ekspl.:

stor Hovedlængde	=	Rummene 7—9,
mellem Hovedbredde	=	— IV—VI,
lille Mellemfinger	=	— 7 IV—VI, (8 og 9 bortfalde nu).
stor Fodlængde	=	Rum 7 VI (IV og V bortfalde nu).

Idet nu endvidere hvert af disse 81 Rum er tredelt efter Underarmslængdens Dimensioner, er den oprindelige

Signalements-Kort.

A. Forsiden.

I. Antropometriske Maalinger.

Legemshøjde	Hove-)	Længde...	V. Fod	Iris, {	Klasse-Nr.	Alder
Rygkrumning ¹⁾ ...	det {	Bredde ...	V. Mellemfinger ..		Indre Zone	født d.
Favnevidde	Højre)	Længde ..	V. Lillefinger		Ydre Zone	i
Siddehøjde	Øre {	Bredde ...	V. Underarm		Særligt ...	

II. Personbeskrivelse.

Pande {	Inklination ²⁾	Næse {	Næserod	Højre Øre ³⁾ {	Rand	Skæg..	Ansigt {	Pigm. ...
	Højde		Ryg..... Basis		Flip	Haar ..		Blod.....
	Bredde		Højde, Fr.spr. Bredde		Anti. trag.	Korpul... Om Livet..		
	Særligt		— — —		Fold	Særlige Ejendomm..		
			Særligt		Særligt			

III. Særlige Mærker og Ar:

I II	III IV V VI
-------------------------	--

B. Bagsiden.

Nr.
Fulde Navn
Til- og Øgenavne
Født d. 18.. i ...
Søn af.....
Stilling
Sidste Opholdssted.....
Identitetspapirer
Forbindelser
Militærtjeneste.....
Antallet af tidligere
Domme.....
Sidste Anholdelses Aar-
sag og Sted
Nærv. AnholdelsesGrund
Konstaterede Domfæl-
delser:
Forsk. Meddelelser..

¹⁾ Angives i Centimeter efter Skøn over, hvor meget Krumningen formindsker Højden fra 1—3 Cm. ²⁾ Kan være tilbagebøjet, lodret eller middel. ³⁾ De temmelig komplicerede Inddelinger af Ørets Karakteristik udelades.

Samling paa 90,000 Kort bragt ned til ca. 400 (jfr. det foregaaende). Disse 400 Kort opbevares i en Æske. Udtages denne, finder man dens Indhold ved grønne Kartons tredelt efter Legemsstørrelsen, hvert af disse 3 Rum atter ved røde Kartons tvedelt efter Lillefingerens Dimensioner, og hvert af disse 2 Rum atter efter Øjnenes 5 Klasser ved gule Kartons inddelt saaledes, at der højst kommer 12 Kort i hver Afdeling. De grønne Kartons rage med deres venstre Tredjedel, de røde med deres midterste og de gule med deres højre Tredjedel op over Ficherne, saa at de kunne aflæses med et Øjekast.

For Fremgangsmaadens Sikkerhed er det naturligvis af allerstørste Betydning, at Maalingerne foretages med Nøjagtighed, hvilket i Bertillons Bureau til Fuldkommenhed er opnaaet ved Benyttelse af almindelige Politibetjente. B. har imidlertid, grundet paa talløse Maalinger, opstillet en Tabel, der indeholder bestemte Tal for hvert enkelt Maal, betegnende det Spillerum, inden for hvilket det menneskelige Øje er tilbøjeligt til at angive Maalene for højt eller for lavt. Saaledes er for Hovedets Længde og Bredde angivet $\frac{1}{2}$ mm., hvilket altsaa for 2 Maalinger (den nu foretagne og den ældre, hvormed Sammenligning skal ske) kan beløbe sig til 1 mm. Divergerer de 2 Maal altsaa ikke i højere Grad, kan Identitet antages, da her overhovedet ingen egentlig Fejl behøver at foreligge, eftersom de 2 Par Øjne kunne se forskellig paa Maalene. En Fejl foreligger derimod, hvis Forskellen stiger til 2 mm., men ogsaa inden for denne Ramme er det tilladt at slutte til Identitet, da Maalene navnlig uden for Paris ikke altid optages med tilstrækkelig Skarphed. Er Afstanden større, maa derimod Ikke-Identitet antages. Saaledes ere bestemte Grænser satte ved hvert enkelt Maal, og det er derfor ikke umuligt, at 2 Maalingsresultater, som tilsyneladende frembyde ikke uvæsentlige Uoverensstemmelser, dog kunne henføres til samme Person, hvis intet af Maalene divergerer ud over det

tilladelige Spillerum; i modsat Fald maa derimod Ikke-Identitet antages.

ad 2. Resultaterne af de nævnte Maal fylde Fichens første Del, foruden at de som skildret danne Nøglen til Systemets Registratur. 2. Del optages af Personbeskrivelsen, der foretages uden Instrumenter ifølge et Skøn. Her skildres Panden, Næsen, Øret, Skæg, Haar, Korpulence og andre særlige Tegn (ejendommeligt Mund, Rynker, Holdning, Stilling, Sprog m. v.). Værdien af denne Skildring kan ikke sammenlignes med de bekendte Angivelser paa Pas o. l., som intet oplyser, idet B. med stor Skarpsindighed har givet Detailbeskrivelser af de forskellige Legemsdele, som tillade en meget nøjagtig Angivelse. Næsens Form falder saaledes i 3 Hovedsondringer, efter dens Basis: opadbøjet, nedadbøjet eller vandret, 3 efter dens Ryg: konveks, konkav eller retliniet. Hertil komme »Ørnenæserne«: de konveks-»puklede« Næser, der kunne være »puklet« opadbøjet, dito nedadbøjet eller dito vandret og de bølgeformede Næser, der efter Næseryggens Hovedretning kunne være bølgeformet konveks, dito konkav eller dito retliniet. Fremdeles Næsens Dimensioner. 1) Højden fra Mellemrummet nederst ved Næseborene og op til Næseroden mellem Øjnene, 2) Fremspring fra Overlæben til Næsetippen og 3) Bredden, som betegner Afstanden mellem Næsefligene i Overlæben fastsiddende Dele. Disse Dimensioner deles hver for sig i meget lille, lille, middel, stor, meget stor. Denne 5-Deling i Stedet for den ved Maalingerne fastslaaede 3-Deling grundet paa, at nøjagtige Bestemmelser ikke her, hvor Instrumenter ikke benyttes, kunne gives, og at man derfor ikke kan lægge Vægt paa, om en lille Næse kaldes middel, en middel Næse stor, hvorimod der ingen Fristelse vil være til at kalde en meget lille Næse middel, eller en middel Næse meget stor. Paa samme Maade beskrives med stor Nøjagtighed Panden, Øret m. v.¹⁾. Ved denne Personalbeskrivelse styrkes

¹⁾ Paa denne Beskrivelse beror B.s saakaldte »portrait parlé« til Efterlysning af Personer gennem Politiet. B. gaar nemlig ud fra,

i høj Grad den Sandsynlighed, som Maalingerne alt have frembragt for Personens Identitet. Til fuldt Bevis bliver Fichen ved Tilføjelsen af det tredje Led:

ad. 3. Angivelse af særlige Kendetegn, hvorved Bertillon forstaar Skønhedspletter, Ar, Brændemærker, Pletter efter Brandbylder o. l. Ethvert Menneske samler fra Vuggen til Graven et Antal saadanne Tegn, der eventuelt i Forbindelse med de medfødte Hudpletter o. l. umulig i deres samlede Beskrivelse kunne forefindes ens hos 2 Mennesker. Det karakteristiske for B.s Angivelse af disse Tegn er imidlertid ogsaa her den overordentlig detaillerede Skildring, de erholde, 1) efter deres Natur og Benævnelse, 2) Udseende, 3) Udstrækning og 4) Retning, thi det er klart, at et Mærkes identificerende Betydning stiger med Beskrivelsens Nøjagtighed efter en ligefrem geometrisk Progression. »Et Ar paa Brystet« har alt nogen Betydning. Udtrykket »et Ar paa Brystets venstre Halvdel« fordobler denne Betydning. Tilføjes »et skraat (vandret, lodret) Ar paa Brystets venstre Halvdel«, firedobles Værdien. Den stiger til det 8-dobbelte ved Tilføjelsen: »et skraat, nedad- (udad) vendt Ar paa Brystets venstre Halvdel«, hvorved bemærkes, at Retningen altid angives ovenfra nedad og efter Stillingen til Legemets Midtlinie. Hertil føjes endnu Angivelse af Arrets Plads (»4 cm. under venstre Brystvorte« og »6 cm. fra Brystbenet«) dets Længde i mm., Form og om mulig dets Op-

at den gængse Metode, hvorefter Opdageren længe og hyppig betragter eftersøgte Fotografi, er ret værdiløs, da Hjernen kun tydelig opfatter og bevarer, hvad der kan fæstnes i Ord. Det er derfor efter B.s System Opdagerens Pligt at lære den hele Personbeskrivelse udenad, thi kun da vil efter hans Mening Fotografiet gøre sin fulde Virkning i Opdagerens Hukommelse. Til dette Brug udfærdiger Bureauet særegne Ficher, foroven forsynede med den eftersøgte 2 Portrætter (en profil og en face), forneden den nøjagtige Personbeskrivelse, paa Bagsiden en i Tekst anført Beskrivelse af særlige Tegn og Mærker (jfr. Teksten ad 3); den hele Fiche er derhos forsynet med et Knæk paa Midten, indrettet til at putte i Lommen (se nogle Medd. om »le portrait parlé« hos Daæ, nærv. Tidsskr. Bd. XVII, p. 127.

rindelse. Naturligvis er det ikke nødvendigt at beskrive alle de Ar etc., som findes hos et Individ, hvilket ofte vil være ugørligt; mere end 5—6 behøves ikke, idet de stærkest iøjnefaldende foretrækkes, og det gælder derfor som en Grund-sætning for denne Del af Identificeringen, at medens alle de paa den ældre Fiche angivne Mærker skulle findes paa det mistænkte Individ, beviser det intet, at han desuden frembyder andre Mærker. Til hurtig Orientering er det for særlige Mærker reservede Rum paa Fichen inddelt efter Romertal i 6 Rubrikker, hvoraf hver er bestemt til Angivelse af Mærker paa en bestemt Legemsdel. Saaledes indeholdes under

- I. Mærker paa venstre Arm og Haand,
- II. » » højre » »
- III. » » Ansigt og Halsens Forside,
- IV. » » Bryst og Skuldrenes Forside,
- V. » » Ryg og Halsens Rygside,
- VI. » » de øvrige Legemsdele.

Da Fichen kun indeholder ringe Plads til Mærkernes Optegnelse, benyttes en Art Stenografi til Beskrivelsen, som hurtig læres og er fuldstændig udtømmende. Ar udtrykkes f. Eks. ved *cic.*, skraa ved *b*, *c* betegner krum, *r* retliniet, *α* betegner Legemets Forside, *ρ* dets Bagside, *ε* udadvendt, *ι* indadvendt. Hver Finger betegnes ved dens Forbogstav, skrevet med store Bogstaver osv. Altsaa, hvis under Fichens Nr. I findes følgende Angivelse:

cic. r. de 1 b ε, ml. 2e f. M. g. ρ.,
betegnes herved *cicatrice rectiligne d'une dimension de 1 cm., oblique externe, sur le milieu de la deuxième phalange du médius gauche, face postérieure*, paa Dansk: retliniet Ar paa 1 cm. Længde, skraat udadvendt, paa Midten af venstre Mellemfingers 2. Led, Bagsiden.

ad. 4. Som sidste Bevismiddel fungere Fotografier af Personerne, 1 en face og 1 i Profil (se Noten p. 32), der opbevares særskilt efter Løbenummer og kun undtagelsesvis

klæbes paa Fichen. Fotografierne optages efter ganske bestemte Regler, $\frac{1}{7}$ af naturlig Størrelse, fastslaaet Stilling, Belysningen Ovenlys fra højre, Objektivet indstillet i Højde med Individets Øjne og paa den højre udvendige Øjevinkel og endelig med Anvendelse af Spejle, som vække Subjektets Nysgerrighed og saaledes uvilkaarlig fremkalde den ønskede Hovedholdning og et interesseret Ansigtsudtryk. —

Hvad Resultaterne af Systemet angaar, bemærkes, at Antallet af Recidivister, som ere blevne officielt genkendte siden 1883, har været i stadig Stigning fra 49 i 1883 til 680 i 1892 og i dette Tidsrum have udgjort i alt 4564 (indtil 1897 endog 7150), at de internationale Lommetyve, som altid skifte Navn efter hver Domfældelse, for at slippe for Recidivstraffen, ere ved at forsvinde fra Paris, hvor de 1885 udgjorde 65, i 1890 kun 14¹⁾, samt at den franske Fremmedlov (omtrent svarende til dansk Strfl. § 16) først under dette System er kommen til sin fulde Ret, idet de fremmede for at undgaa Udvisning i langt højere Grad end Indlændinge skjule sig under et falsk Navn, saa at gennemsnitlig 3 Undersøgelser af udenlandske Recidivister frembyde 1 Genkendelse, medens der gennemsnitlig kun kommer 1 Genkendelse paa hver 15 Undersøgelser af indenlandske Recidivister. Hvad omvendt Bureauets Uheld angaar, kunne disse bestaa i urigtig Identifikation eller undladt Identifikation. Hvad det første Punkt angaar, konstaterer Bertillon, at samtlige Bureauets Identifikationer for Domstolene have vist sig korrekte. Hvad undladt Identifikation angaar, bestaar den Regel, at den Funktionær, hvis Opgave det har været, at konstatere en Identitet, uden at det er lykkedes, uagtet Personens Identitet senere ad andre Veje bevises for Domstolene, har at erlægge en Bøde af 10 Fr. til den, som gør Opdagelsen. Ikke desto

¹⁾ B. udregner, at alene den formindskede Udplyndring af Paris' Befolkning, som disse Tal betegne, er nok til at betale samtlige Identificeringsbureauets Omkostninger.

mindre forekom i 1889 paa et Antal af 30,000 Undersøgelser kun 4 Tilfælde af undladt Identifikation, i 1890 ligeledes 4, i 1891 6 og i 1892 0.

For at Bertillons System skal kunne gøre sin fulde Nytte, burde det gøres fuldstændig internationalt, altsaa efter fuldkommen ensartede Regler gennemføres i alle Stater, hvis Signalementskort i Genparter burde samles i et enkelt Centralbureau, i ethvert Fald for alle større Forbryderes Vedkommende. En saadan Ordning er inidlertid ikke engang gennemført i Frankrig, hvor kun de store Byer sende deres Signalementskort til Paris som Centralbureau, hvorhos samtlige Tugt- og Forbedringshuse i Frankrig til Paris indsende Kort over de derfra udgaacde Fanger. Og uden for Frankrig kan der selvfølgelig ikke være Tale om et saadant Centralbureau, saa længe Systemet ikke er indført overalt. Derimod have adskillige enkelte Stater indført det, men rigtignok ikke altid efter ensartede Regler.

I Amerika indførtes Bertillons System 1891 i Chicago, og derefter i Cincinnati, Philadelphia, Ohio, New York m. fl., men om noget fælles System for alle de amerikanske Fristater er der endnu ikke Tale, uagtet det er indlysende, at Bertillons System over for den stærkt omrejsende amerikanske Forbryderverden og de særlige Identitetsvanskeligheder, som dens hyppig fremmede Afstamning frembyder, vilde være af uvurderlig Betydning.

I Europa er Bertillons System antaget af Rusland, Rumænien, Svejts, til Dels af Italien, Hamborg og Berlin, hvorhos Tyskland, Østrig og England stærkt paatænke dets Indførelse.

Svejts har paa Foranledning af en Kommission til Udbredelse af det Bertillon'ske System indført dette i ufor-

andret Skikkelse 1890, hvorhos Professor v. Sury¹⁾ har oversat Bertillons Skrifter paa Tysk. Ogsaa Rumænien har i uforandret Skikkelse fra 1892 accepteret Bertillons System paa Foranledning af Lægen, Dr. Minovici, der ligeledes har udgivet et Værk paa Rumænsk, indeholdende Forskrifter for Maalingerne (oversat paa Fransk). Rusland har derimod gjort væsentlige Forandringer i B.s System, for det første ved at fotografere ikke Individets højre, men dets venstre Profil²⁾, dernæst ved Indførelse af 11 nye Maal af Lændernes Højde, Legemsomfanget, Skulderbredden, Pandehøjden. Næselængden m. m., hvorhos det ved Lov er særlig foreskrevet, i hvilke Tilfælde og over for hvilke Forbrydere Maalingerne skulle foretages. Maalingerne indførtes 1890 under Ledelse af Oberst Kozlow i St. Petersborg, under hvem sorterer 12 Provinsfilialer. Siden 1890 ere 23321 Individer maalte, hvoraf 3958 ere blevne genkendte som Recidivister. Kozlow fremhæver særlig de Tjenester, Systemet har gjort Retsplejen, ved Identificering af Vagabonder, hvoraf Rusland er særlig oversvømmet. Ogsaa Italien har til Dels indført Systemet, men sammenblandet med de af Lombroso hos en Del Myndigheder og Strafanstalter foranledigede antropologiske Maalinger til at udforske Forbryderens forbryderske Tendenser i Almindelighed, en Sammenblanding, som Bertillon fornuftigvis ganske holder uden for sine Undersøgelser. England³⁾ har fra 1894 indført en Del af Bertillons Maal (5) i Forbindelse med Galtons Aftryk af Fingrenes Papillarlinier samt den Bertillon'ske Beskrivelse af Ar og Mærker til Konstatning af Forbryderes Identitet. Endvidere

¹⁾ Denne foranledigede ogsaa den internationale kriminalistiske For-
ening ved dens Hovedforsamling d. 14. August 1895 i Linz til at
forfatte en Resolution til Gunst for Systemets internationale
Gennemførelse.

²⁾ Formentlig ved en Misforstaaelse af B.s Forskrift, at Profilfoto-
grafiet skal klæbes paa Kortets venstre Side.

³⁾ Se nærmere Daae: Tidsskr. Bd. XVII, p. 113 ff.

benyttes i England Fotografien paa en ejendommelig, fra Bertillons Metode ganske afvigende Maade, idet vedkommende fotograferes med et Spejl ved Skulderen under en bestemt Vinkel, saaledes at Apparatet foruden selve Personen samtidig fotograferer den af Spejlet optagne Profil. Herved opnaas ganske vist, at man kun behøver at tage en Plade, men paa den anden Side gengives Ansigtet i Spejlet kun i $\frac{3}{4}$ Profil, Konturerne udviskes, saa at Ansigtet undertiden bliver ganske fortrukket, hvorhos Tilskueren, som ikke er gjort opmærksom paa, at han har et Spejlbillede for sig, er stærkt fristet til at tro, at han ser Personens højre Profil, medens Spejlet i Virkeligheden gengiver den venstre Profil, en Misforstaaelse, som kan blive skæbnesvanger, hvis f. Eks. et Ar eller lign. søges. En anden Mærkelighed ved de engelske Forbryderfotografier er, at Hænderne lægges fladt med Indersiden indad paa vedkommendes Bryst, hvilket ingen som helst Fordele medfører, men giver Billedet et saa aparte Udseende, at det umulig kan benyttes uden samtidig at oplyse sin Egenkab som Forbryderfotografi, hvilket efter Omstændighederne kan være meget uheldigt.

I Tyskland er et Maale-System indført i Preussen og Sachsen 1896 med henholdsvis Berlin og Dresden som Centralbureau, men Maalingerne foretages kun i de største Byer, og efter forskellige Regler. Et Centralbureau for hele Tyskland, til hvilket alle Maalinger blive at indsende, findes ikke. Maalingerne tjene altsaa væsentlig kun til Identificering af vedkommende Bys egne Forbrydere, hvilket kun i saa store Byer som Berlin og Hamborg kan siges at udfylde et Savn, da mindre Byer temmelig let paa anden Maade ville kunne holde Rede paa deres Forbryderverden. Af særlig Interesse er den Maade, hvorpaa det antropometriske System er indført i Hamborg af Dr. jur. Roscher¹⁾ paa

¹⁾ Jfr. Roscher: Die Antropometri in Hamburg, Z. für Kriminalantropologi 1897 p. 497 ff.

Grund af den Simplificering, han har givet Systemet, og som, saa længe dets absolutte Internationalisering ikke er opnaaet, synes baade tilladelig og ønskelig. Roscher maa-
ler kun udvoksne Personer over 21 Aar, da de af Bertillon opstillede Voksetabeller over yngre Personer synes ham ganske upaalidelige, og udelader endvidere Kvinder og Krøblinge. Fremdeles maales ikke som i Paris enhver anholdt, men kun dømte Personer; af disse alle erhvervs-
mæssige Forbrydere, som Bank-, Lomme-, Butiks- og Indbrudstyve, Falskmøntnere, Svindlere, Spillere, Udpressere, Alfonser, Pæderaster og saadanne Personer, som paa Forhaand mistænkes for at bære falsk Navn. I øvrigt beror det paa Omstændighederne, hvorvidt Maaling anses for nødvendig eller ikke. Af de nævnte Personer tages kun 6 Maal, Hovedlængde, Hovedbredde, venstre Mellemsfinger, venstre Fod, Favnevidde og Legemshøjde, hvilke Maal ligesom Bertillons ere ordnede efter Graden af deres Uforanderlighed. Underarmslængden og Siddehøjden anser selv Bertillon for upaalidelige, og en Adskillelse efter Øjnenes Farve er efter Roschers Mening alt for vanskelig til at kunne foretages af Lægfolk. Disse 6 Maal falde efter Bertillons Inddeling i stor, middel, lille i 729 Variationer, der altsaa paa 30,000 Maalinger hver kun ville rumme ca. 40 Personer, der ved de konkrete Maal opgivne i Tal inden for de enkelte Kategorier ville være lette at adskille. For en enkelt, selv meget stor Jurisdiktion vil denne Inddeling altsaa i og for sig være tilstrækkelig, thi hvor lang Tid vil ikke medgaa, før 30,000 dømte Forbrydere af den oven angivne Beskaffenhed samles sammen, og bliver det for lidt, kan man ved blot at tilføje 1 Maal forøge Variationerne til 2181. Paa hvert enkelt Maalingskort findes desuden fastklæbet den maaltets Fotografi, taget nøjagtig efter Bertillon en face og en Profil, men med den Forskel, at det første har Hovedbedækning, da den eftersøgte i Reglen er set med denne. Dette overflødiggor efter Roscher ganske Bertillons Personbeskrivelse, hvorimod R. ubetinget holder paa

dennes Angivelse af særlige Ar og Mærker, der efter hans Mening danne det Bertillon'ske Systems Glanspunkt, fordi den hæver den ved Maalingerne opnaaede høje Grad af Sandsynlighed til absolut Vished, i Særdeleshed over for skeptiske og uindviede Personer. — De hamborgske »Fiches« ere som Følge af de angivne Forskelligheder anderledes formede end Bertillons. De ere betydelig mindre ($10,8 \times 16,8$ cm. mod Bertillons $14,2 \times 14,6$) og have følgende Indhold:

Politimyndigheden i Hamborg Hylde Nr. 475. Antropometrisk Signalement for N. N. født d. i Personalakter Nr.		
I. Maalinger.		
1.	Hovedlængde	cm. l. (s. m.) ¹⁾
2.	Hovedbredde	cm. s. (m. l.)
3.	V. Mellemfinger	cm. m. (l. s.)
4.	V. Fod	cm. s. (m. l.)
5.	Favnevidde	cm. s. (m. l.)
6.	Legemshøjde	cm. m. (l. s.)
II. Særlige Kendetegn.		
I. Venstre Arm.		
II. Højre Arm.		
III. Ansigt og Hals.		
IV. Bryst.		
V. Ryg.		

Paa Kortets Bagside findes de 2 Fotografier, tæt sammenklæbede. Samtlige Kort opbevares i 3 Skabe, hvert paa 243 Hylde, tilsammen 729. Hver enkelt Hylde

¹⁾ Her angives efter Maalingernes Resultat, om vedkommende Legemsdel skal henføres til Gruppen lille, mellem eller stor.

bærer sit Nummer synlig. Til Udfindelse af den Hylde, hvori Kortet er opbevaret eller hvor nye Kort skulle opbevares, har Roscher indført en »Nøgle« α : en skreven Fortegnelse over, hvad hver Hylde indeholder. Ordningen er saaledes, at Hylde 1—243 indeholder alle smaa Legemsstørrelser, 244—486 alle Mellemstørrelser, 487—729 alle store Legemsstørrelser. Opgives altsaa en lille Legemsstørrelse, ved man, at Maalet maa findes i Hylde 1—243. Favnevidden er næste Registringsmiddel, idet hver 243 Hylder er delt i 3 Dele efter dennes Størrelse, hver paa 81 Numre. Opgives altsaa en Mellem-Favnevidde, maa Kortet blandt Hylderne 1—243 findes i Hylderne 82—162. Derefter følger Fodlængden, der deler de 81 Hylder i 3×27 ; en stor Fodlængde er altsaa at søge i Eksemplet blandt Hylderne 136—162; efter Mellemfingerens Længde deles disse 27 Hylder i 3×9 ; opgives altsaa en lille Mellemfinger, maa Kortet i Eksemplet findes i Hylderne 136—144; Hovedbredden deler disse Hylder i 3×3 ; en mellem Hovedbredde anviser os altsaa Hylderne 139—141; Hovedlængden er Inddelingens sidste Led, der deler de 3 Hylder i 3×1 ; giver det valgte Eksempel en stor Hovedlængde, er den rette Hylde altsaa Nr. 141. — Ved Hjælp af den førte Fortegnelse, »Nøglen«, kan man saaledes hurtig udfinde vedkommende Hylde, ligesom man igennem »Nøglen« let kan verificere, om man har lagt et nyt Kort i den rette Hylde. Et Brudstykke af »Nøglen« viser omstaaende.

Til Udfindelse af vedkommende Hylde begyndes bagfra. Det bageste Rubrum skifter først til Mellemstørrelse ved Hylde Nr. 486 (jfr. foran), til lille ved Hylde Nr. 243, altsaa for hver 243 Hylder; det andet skifter til Mellemstørrelse ved Hylde Nr. 648, altsaa naar 81 Hylder ere gennemgaaede, hvilket gentages, naar man kommer til de mellemstore og smaa Legemsstørrelser, saa at der bliver 3×81 Hylder med store, 3×81 med mellem og 3×81 med smaa Favnevidder. Det samme gentages med venstre Fod, kun at Tallet nu for hver Gang er 27, som altsaa genfindes 9

Hylde Nr.	Hovedlængde	Hovedbredde	Mellemfingerens Længde	Venstre Fods Længde	Favnvidde	Legemsstørrelse
703	l.	l.	l.	s.	s.	s.
704	m.	l.	l.	s.	s.	s.
705	s.	l.	l.	s.	s.	s.
706	l.	m.	l.	s.	s.	s.
707	m.	m.	l.	s.	s.	s.
708	s.	m.	l.	s.	s.	s.
709	l.	s.	l.	s.	s.	s.
710	m.	s.	l.	s.	s.	s.
711	s.	s.	l.	s.	s.	s.
712	l.	l.	m.	s.	s.	s.
— 729	— s.	— s.	— s.	— s.	— s.	— s.

Gange inden for hver af de første 3 Sondringer. Mellemfingeren skifter fra lille til mellem og derfra til stor for hver 9 Hylde, og det samme Maal genfindes altsaa her 27×9 Gange inden for hver Gang 243 Hylde, Hovedbredden skifter for hver Gang 3 Hylde (inden for hver 243 altsaa 81×3), og Hovedlængden skifter for hver Hylde (243×1).

— Hvad Resultaterne angaar, da kunne disse ikke være store i Betragtning af, at Bureauet kun har fungeret siden 1894, idet Institutionens Betydning vokser med Materialets Masse i geometrisk Progression. Roscher angiver 9 Tilfælde, hvor Maalingerne have været de eneste og afgørende Beviser for Identiteten, som uden disse Maalinger ikke kunde ventes konstaterede. I 1895 arresteredes saaledes en kvindelig Lommetyv i Hamborg, hvis Maal sendtes til Paris og der identificeredes som en professionel Butikstyv. Samme Aar arresteredes 2 Banktyve i Hamborg, hvoraf den ene i Paris ved Hjælp af de hamborgske Maal erkendtes identisk med en højst farlig amerikansk og europæisk Banktyv, William Smith. I 1897 opgav Politiet i Wien Maalene paa en der arresteret Person, som ved det hamborgske Maalekort identificeredes som en bekendt Vagabond. Selvfølgelig havde alle de nævnte Personer givet sig falske Navne under Arrestationen. — I Berlin ere siden 1896 26 Personer, deriblandt flere internationale Forbrydere, demaskerede, bl. a. ogsaa ved Kortenes Oversendelse til Paris.

De nævnte Eksempler vise klart, hvilken Betydning Bertillons System kan faa som internationalt Identificeringsmiddel. Den første Betingelse herfor er jo imidlertid, som før nævnt, fælles Regler for alle Nationer, og for at gøre et Skridt i denne Retning afholdtes d. 14.—15. Juni 1897 i Berlin en Kongres til Indførelse af det Bertillon'ske System paa det preussiske Indenrigsministeriums Forslag efter Indbydelse af Politipræsidiets i Berlin, hvor officielle Repræsentanter fra alle tyske Stater, Østrig, Holland og Rumænien havde indfundet sig. Politipræsident i Berlin, v. Windheim, fremhævede her det Bertillon'ske Systems Fortrinlighed, hvorom han personlig havde overbevist sig ved et Ophold i Paris, og ønskede dets fuldstændige Indførelse i alle tyske Stater. Kriminalinspektør v. Hüllesen gav derpaa en sagkyndig Skildring af Systemets Grundprincipper paa Grundlag af en omdelt klar

og kortfattet »Anvisning«, indeholdende Beskrivelse af Redskaberne, Maalingernes Foretagelse, Personbeskrivelse etc., og motiverede drastisk Nødvendigheden af en Reform i Identificeringsmetoden, idet han fremstillede en forklædt Politibetjent og paaviste, hvor let ydre Lighed med fotograferede Personer kan fremkalde de største Fejltagelser. Derpaa fulgte Foretagelse af Maalinger ved Fremstilling af anholdte og Paavisning af Maaden, hvorpaa Signalementskortene udfindes, hvilket skete med overraskende Hurtighed og Præcision. Signalementskortene have i det væsentlige samme Tekst som i Paris. Den næste Dag forklaredes Bertillons Fotografiapparat for Kongresmedlemmerne, hvorpaa fulgte en Diskussion, der afsluttedes med en Resolution, gaaende ud paa, at man paa Grund af Utilstrækkeligheden af de hidtidige Identificeringsmetoder maatte anbefale de enkelte Staters Regeringer at indføre Bertillons antropometriske System, fælles Regler for Signalementskortene og Oprettelse af et Centralbureau i Berlin for hele det tyske Rige. Kongressen sluttede herefter med Afsendelse af en telegrafisk Anerkendelsesskrivelse til Dr. Bertillon.

Hvis denne Resolution bliver udført, og derom kan der efter Kongressens stærkt officielle Karakter næppe være nogen Tvivl, vil den Dag sikkert ikke være fjern, da ogsaa de nordiske Stater maa skride til Indførelse af Bertillons System, alene af Hensyn til den stadig voksende Vekselvirkning mellem tyske og nordiske Politimyndigheder, og de ville kunne gøre det med saa meget større Tilfredshed, som Systemet ogsaa i Forholdet mellem de nordiske Stater indbyrdes og for den enkelte Stat utvivlsomt vil bringe væsentlige Fordele til Retsplejens og Almensikkerhedens Gavn.

Aug. Goll.

Dansk Kriminalstatistik.

Som alt kortelig nævnt i nærværende Tidsskrift er der ved Justitsministeriets Cirkulære af 11. Decbr. 1896 indført en for Tilvejebringelsen af Materialet for Kriminalstatistikken vigtig Reform, om hvis nærmere Indhold og Betydning i saa Henseende der her skal tilføjes et Par Ord.

Tidligere førte hver Jurisdiktion sit Strafferegister for de ved den dømte Forbrydere, og der tilstilledes aarlig Statens statistiske Bureau Fortegnelser over de i Aarets Løb tiltalte Personer med forskellige Oplysninger om de tiltaltes Alder, Forbrydelse, Straffe etc.

Nu skulle Strafferegistrene føres ved Fødestedets Jurisdiktion, som ved et efter omstaaende Skema affattet, saakaldt Straffekort faar Meddelelse om Dommen fra Domsstedets Jurisdiktion, medens selve Straffekortene indsendes kvartalsvis til statistisk Bureau.

Der er hermed — om end sent — indført det i mange Aar ved mangfoldige andre Slags Samle- og Registreringsarbejder anvendte System, der gør det muligt at benytte det foreliggende Stof i mange forskellige Retninger uden ny Ekstraheren og næsten uoverkommeligt Skriveri, og Vejen er dermed banet for Løsningen af adskillige Spørgsmaal, der alt for længe have ventet paa for Alvor at blive undersøgte.

1. Tiltaltes fulde Navn, eventuelt tillige Kendingsnavn.
2. — Fødselsdag og Fødselsaar.
3. — Fødested. (For indfødte: By eller Sogn og Jurisdiktion, for Udlændinge: Landet).
4. — Stilling. (For Personer under 18 Aar tillige Forældres eller Værges Stilling).
5. Er tiltalte ugift, gift, Enkemand (Enke), separeret eller fraskilt (i de 4 sidstnævnte Tilfælde for Kvindernes Vedkommende tillige Mændenes Stilling).
6. For hvilket Forhold tiltaltes vedkommende? (Udfyldes ikke i Tilfælde af Vedtagelse af Bøde).
7. Sagens Udfald. (Er tiltalte idømt Straf, har han vedtaget Bøde, er han frifunden, eller har Sagen haft andet Udfald? I de to første Tilfælde angives tillige Straffens Størrelse).
8. Forbrydelserne og Forseelserne, for hvilke tiltalte blev dømt eller vedtog Bøder, i Henhold til hvilke Lovbestemmelser, Sted og Tid for Lovovertrædelserne:

Forbrydelsen, Forseelsen. (Artsbetegnelse og Lov- bestemmelser).	Ilvor begaaet? (Jurisdiktion).	Naar begaaet? (Angives saa nøj- agtlig som muligt ved Datum, Maa- ned, Aar).
--	-----------------------------------	--

9. Naar 1ste Forhør?
10. Arresteret fra _____ til _____
11. Naar dekreteret Aktion?
12. Naar afsagdes Dommen (vedtoges Bøden) og ved hvilken Ret (Ekstraret, Politiret, Søret)?
13. Tidligere endelige Straffedomme (resp. vedtagne Bøder):

Løbe-Nr.	Naar af- sagdes Dommen (vedtoges Bøden)?	Hvilken Ret af- sagde Dommen? (For hvilken Ret vedtoges Bøden)?	Forbrydelsen eller Forseelsen (Artsbetegnelse og Lovbestem- melser).	Straffen.	Anmærk- ninger.

Vilde man f. Eks. tidligere undersøge, i hvilken Alder Forbrydelser hyppigst begaas, i hvilket numerisk Forhold de forskellige Forbrydelser staa til hinanden, hvilke Straffe den enkelte Person har været idømt paa de forskellige Steder eller døslige, var man henvist til at gøre Uddrag af de mangfoldige Fortegnelser fra de forskellige Jurisdiktioner for de forskellige Aar.

Nu lade disse og lignende Undersøgelser for hver enkelt i Straffekortet optagen Rubrik sig derimod foretage saa at sige manuelt ved Ordning af de forskellige Kort efter de forskellige Hensyn og en ligefrem Optælling af de paagældende Kort.

Skønt statistisk Bureau ikke er vejet tilbage for at foretage flere af de nævnte Specialundersøgelser paa det gamle Grundlag, er der dog adskillige, som efter dette have været ganske uoverkommelige.

Som den vigtigste af disse skal nævnes Tilvejebringelsen af en virkelig Recidiviststatistik med de mange dertil hørende Momenter som f. Eks. Tilbagefalds-Farens Tidslængde, set i Forhold til de forskellige Strafarter, Forbrydelser, Alderstrin osv.

En saadan har man hidtil kun haft for de Personers Vedkommende, der kom i Strafanstalterne, men ikke for dem, der aldrig naaede saa vidt. Man vil imidlertid fremtidig kunne oplyse, ikke blot hvor mange Procent af Strafarbejdsfangerne der falde tilbage til Strafarbejde, men ogsaa, hvor mange Procent af de med én eller flere mindre Straffe ansete Personer der aldrig naa at komme i Strafanstalterne, og dette er jo ikke blot af teoretisk Interesse, men af den største praktiske Betydning. Derigennem vil man nemlig først faa det rette Grundlag til Bedømmelse af Virkningen eller Virkningsløsheden af Pryglestraffe, de korte Frihedsstraffe og disses forskellige Arter. Man vil kunne blive klar paa, hvilken Betydning der overhovedet kan tillægges Forbrydelser af Børn og unge Mennesker, om disse for mange ere rent enkeltstaa-

ende Udbrud af »kriminell Energi« (f. Eks. de hyppige Brandstiftelser af saadanne, der ofte synes rene Pubertetsfænomener), eller om de som Regel betegne det første Skridt paa en lang Bane, med hvilke Undersøgelser Spørgsmaalet om Betimeligheden af betinget Domfældelse atter staar i nær Forbindelse.

Ogsaa paa fjernere liggende Spørgsmaal, som kunne tænkes løste ad statistisk Vej, skal et Eksempel nævnes. Det er vistnok en ret almindelig Erfaring, at tilsyneladende uforbederlige Recidivister, som man har vænnet sig til at betragte som fast Inventar i Strafanstalterne — uden at være døde eller blevne affældige — pludselig ophøre at begaa Forbrydelser. I hvilken Alder er nu dette? hvorfor, hvor ofte og hvorledes have disse Personer været straffede? hvor gamle vare de, da de bleve straffede 1ste Gang? osv. Maaske vil det vise sig, at de alle ere begyndte som Børn eller alle først i en moden Alder; maaske ere de alle Lejlighedsforbrydere eller alle Vaneforbrydere, maaske ere de alle Specialister og halvt Sportsmænd i deres Fag; maaske ere de karakteriserede ved en Flerhed af disse eller andre Ejendommeligheder — ingen ved det foreløbig, men engang vil man maaske ad den statistiske Erfarings Vej kunne bestemme denne og andre Forbrydelsesformers Forløb med en lignende Sikkerhed som den, hvormed Psykiatrien i vore Dage er naaet til at kunne bestemme de typiske Sindsygdommes Forløb.

Med denne Parallel er det ikke Meningen i øvrigt at sidestille Forbrydelse og Sindssygdom, men kun at antyde det Maal, som kan tænkes naaet, naar Kriminalstatistikken arbejder videre efter den positive Metode, som den er i Færd med at komme ind paa, og holder sig fri for alle metafysiske Spekulationer, og hertil vil det fremtidige Materiale med sin Mulighed for en Individual-Statistik yde en væsentlig Hjælp, skønt der selvfølgelig vil hengaa adskillige Aar, før Resultater kunne ventes.

Hvad angaar de i Straffekortet optagne Spørgsmaal, er

man dog vistnok i Bestræbelsen for at tage alting med gaaet saa vidt, at man næppe tør vente, at de vedkommende Autoriteter kunne anvende al den Tid og Omhu, som den nøjagtige Besvarelse kræver. Herved sigtes navnlig til Fordringen om alle de angivne Oplysninger ogsaa i en stor Mængde Bødesager, hvad enten Bøden er ikendt ved Dom eller vedtagen. For alle slige Sagers Vedkommende vilde vistnok et Straffekort med nogle ganske faa Spørgsmaal have været fuldkommen tilstrækkeligt; ogsaa paa andre Punkter, f. Eks. med Hensyn til de tidligere Forbrydelser, var en Simplificering særdeles ønskelig: hellere lidt nøjagtigt end meget upaalideligt.

Af Oplysninger, som det havde været heldigt at medtage, og som kunde være medtagne uden at foranledige stort Besvær, maa nævnes Spørgsmaalet om ægte eller uægte Fødsel, der paa Grund af den deraf som Regel flydende forskellige Opdragelse og sociale Stilling sikkert spiller en Rolle; ligeledes havde det maaske været rimeligt at søge Forsørgelsesstedet oplyst som det Sted, hvor Personen ofte har tilbragt den grundlæggende Del af sit Liv.

S. Grundtvig.

En interessant Mordsag.

En Morderske erklæret utilregnelig og ikke farlig for sine Omgivelser.

Meddelt af cand. jur. *F. Rüdinger.*

Ved Københavns Kriminal- og Politirets 1. Kriminalkammer var i afvigte Sommer en 39aarig ugift Kvinde tiltalt for at have dræbt sin 11aarige, uden for Ægteskab fødte Søn. Sagens nærmere Omstændigheder vare ifølge Arrestantindens egen Tilstaaelse, der var stemmende med det iøvrigt under Sagen oplyste, følgende:

Tirsdagen den 29. Juni, Kl. 9 Form. henvendte en Kvinde sig til en patrouillerende Betjent og fortalte ham, at hun om Natten havde dræbt sin Søn. Ankommen til Politistationen fortalte hun derefter, at hun i de sidste Maaneder havde haft den Idé, at »der var noget i Vejen med hendes Forstand«, og at det derfor vilde blive nødvendigt for hende at lade sig indlægge paa en Sindssygeanstalt. Hun var derved kommen til at gruble over, hvad der skulde blive af Drengen, som hun frygtede vilde komme til at lide Nød eller komme under Fattigvæsenet; hun nærrede ogsaa Frygt for, at Drengen skulde tage Skade paa Forstanden, hvis han saa eller fik at vide, at hun var sindssyg. Tanken om, at det var bedst, at Drengen var ude af Verden, har flere Gange været oppe i hende og var navnlig ogsaa dukket op i hende Lørdagen før Drabet, idet en Bekendt af hende havde fortalt hende, hvor meget de

sindssyges Slægt led ved at se de syge. Først afvigte Søndag fæstede den dog Rod i hende, og hun syslede allerede da med Tanken om at drukne ham tilligemed sig selv, hvilken Beslutning hun dog ikke kunde iværksætte, da hun »syntes, han saa saa sød ud«. Den følgende Dag kom hendes Søster op til hende, og da hun nu fortalte denne, at hun frygtede for at blive sindssyg, aftalte de straks at konsulere en Sindssygelæge. Om denne Konsultation har Lægen, Dr. C., forklaret, at han af Arrestantindens Fortælling fik det Indtryk, at hun led af Melankoli med Selvmordstanker. Hun fortalte ham, at hun i den sidste Tid havde haft vanskeligt ved at udføre sit Arbejde, Vask og Rengøring, idet hun følte en Lammelse i Benene; hun saa endvidere alt sort i sort, havde hyppig Stik i Hjerteregionen og havde selv paa Fornemmelsen, at hun vilde blive sindssyg, hvad hun var meget bange for. Til hende selv sagde han, at hun var noget nervøs og maatte gennemgaa en Kur paa et Hospital. Han ansaa hende vel ikke i Øjeblikket for farlig, men udtalte dog til Søsteren, at hun burde indlægges en Tid paa en Sindssygeanstalt, og at det i hvert Fald var nødvendigt, at hun snarest muligt kom bort fra Sønnen. Det blev saa aftalt, at Indlæggelsen paa Hospitalet skulde ske den paafølgende Torsdag, og Arrestantindens Søster lovede at tage sig af Drengen, hvilket beroligede hende en Del. Fra Lægen gik hun hjem og var hjemme Resten af Dagen. Da hun gik hjem, var hun ikke i særlig sort Humør, men da hun kom hjem, begyndte hun igen at blive fortvivlet. Hun paastaar overhovedet siden Fredagen før Drabet ikke at have været som ellers, hvilket hun mener dels var begrundet i, at hun følte sig overtræt, dels i, at hun havde fattet Mistanke om, at en Mand, hun havde staaet i Kæresteforhold til, allerede var gift. Drengen kom hjem Kl. 9 $\frac{1}{2}$ om Aftenen og gik kort efter i Seng. Hun selv gik samtidig til Ro og faldt straks i Søvn. Hun paastaar, at hun dengang fuldstændig havde opgivet sin Plan om at dræbe Sønnen. Allerede ved Mid-

natstid vaagnede hun og kunde ikke sove mere. I Nattens Løb kom atter Tanken om Drengens Fremtid op i hende, og det var da, som om en uimodstaaelig Magt drev hende til at dræbe ham. Han laa i sin Seng og sov roligt, og hun tog saa hans Sele, lagde den om Halsen paa ham og trak til af al Magt. Drengen for op med et Skrig og sagde: »Aa Mo'er, nu er jeg død«, hvorpaa han blev ganske stille. Kort efter at Drengen havde skreget, lukkede Logisværtinden Døren op og spurgte, om det var her, Skriget kom fra, men Arrestantinden svarede nej og talte ikke om, hvad hun havde gjort. Hun tog nu Liget op af Sengen, lagde det paa Chaiselonguen, tildækkede det med et Forklæde og bragte Værelset i Orden; da hun hørte, at Værtindens Børn vare gaaede i Skole, gik hun ud i Korridoren. Her gik hun først længe frem og tilbage, men omsider gik hun ind til Værtinden, og da denne saa hende vride Hænder, spurgte hun, hvad der var i Vejen, hvorefter Arrestantinden sagde, at nu havde hendes Søn faaet Fred, og hun fortalte saa, hvad hun havde gjort. Arrestantinden gjorde i dette Øjeblik et ganske forstyrret Indtryk, bad Værtinden tilgive hende, tilføjede noget usammenhængende om en Drøm, hun havde haft forrige Sommer, om at Drengen skulde havde trukket Værtindens Lampe ned, samt at hendes Familie vilde have hende paa Hospitalet, da hun ikke var rigtig i Hovedet, hvad hun nu kunde indse var nødvendigt. Værtinden raadede hende da til at melde det skete til Politiet, hvad Arrestantinden ogsaa gjorde; det faldt hende intet Øjeblik ind at forsøge paa at unddrage sig Ansvar, og hun paa-stod stadig, at hun ansaa det for en Velgerning, hun havde gjort mod sin Søn.

Om Arrestantindens tidligere Liv er det oplyst, at hun i sin Barndom har faaet en god Opdragelse; hendes Familie mener ikke at have sporet Sindssygdom hos hende før nu i den sidste Tid; dog har hendes Moder forklaret, at hun fra Ungdommen af har lidt af »Melankoli« : hun kunde græde uden Anledning for straks efter lige saa umo-

tiveret at blive overvættets glad. Da hun blev voksen, kom hun ud at tjene; en af hendes Principaler, hos hvem hun for ca. 16 Aar siden havde tjent i 3 å 4 Aar. havde ved at læse om Sagen i Aviserne faaet den Tanke, at det maatte være hende, og mødte nu af sig selv i Retten, dels for at give hende et godt Skudsmaal, dels for at fortælle, at hun allerede dengang af og til havde vist tydelige Tegn paa Sindssygdom, saa at han endog en enkelt Gang maatte søge Politiets Assistance, da hun havde kastet sig ned paa Gulvet og hvinede i vilden Sky; da Politiet kom til Stede, gik Anfaldet over, og hun gik til sit Arbejde. Lignende Anfald indfandt sig af og til, saa at de til sidst bleve nødt til at sige hende op. — Til Tider synes Arrestantinden at have været stærkt erotisk anlagt og indladt sig i illegitime Forbindelser. De Mænd, hun har staaet i Forhold til, have givet hende det Skudsmaal, at hun var stærkt sanselig, en enkelt kaldte hende tillige hysterisk og stærkt springende i sin Tankegang. Barnet, der var Frugten af en saadan Forbindelse, nærede hun en varm Kærlighed til og passede med Omhu; hun har altid selv ønsket at faa et Barn, hun kunde leve for. Barnets Fader bidrog til dets Underhold, og hun synes da heller ikke at have lidt Nød; hun har aldrig været generende over for Barnets Fader.

Om Arrestantindens mentale Tilstand har Overlægen paa Kommunehospitalets Sindssygeafdeling, Professor Pontoppidan, afgivet følgende udførlige Erklæring, der gengives in extenso. For Tilladelsen til Offentliggørelsen af denne Erklæring ligesom for den Beredvillighed, hvormed Professor Pontoppidan i det hele har stillet sine Retslægeerklæringer og Hospitalets Journaler til min Disposition, bringer jeg ham herved min Tak.

»Arrestantinden synes ikke arveligt disponeret til Sindssygdom; der kendes i al Fald ingen Tilfælde af Sindslidelser, hverken i Faderens eller Moderens Slægt. Det maa imidlertid bemærkes, at en af Arrestantindens Søstre N. N. blev saa betaget ved Efterretningen om hendes For-

brydelse, at hun maatte indlægges her i Afdelingen for en Sindsforvirring, som vel var hurtigt forbigaaende, men dog røber et stærkt impressionabelt Nervesystem.

Arrestantinden kom tidligt bort fra sine Forældre, men synes i øvrigt i sine Plejeforældres Hus at have faaet en god Opdragelse. Hun har aabenbart altid været et meget nervøst Individ. Man har anset hende for livlig, opvakt og vel begavet, med god Opfattelsesevne, hvad ogsaa stemmer med det Indtryk, hun nu gør; men ved Siden deraf stemplede de samstemmende Vidnesbyrd hende som Hysteriker. Ifølge Moderens Forklaring har hun lige fra Ungdommen af kunnet græde uden Anledning og pludselig lige saa umotiveret blive overvættens glad. Disse brat skiftende Stemninger omtales ogsaa fra anden Side, jfr. N. N.'s Forklaring i Forhøret. I sin Tjeneste som Pige hos Grosserer S. har hun efter dennes Forklaring til Politirapporten haft hysteriske Anfald af en saadan Voldsomhed, at hun »kastede sig ned paa Gulvet og hvinede i vilden Sky«, saa at Politiet maatte tilkaldes.

Ved Siden deraf har hun til Tider gaaet med hypochondre Griller og indbildt sig at have forskellige Sygdomme. Endnu sidste Vinter troede hun uden Grund, at hun led af Benedder.

I øvrigt fremgaar det af det oplyste, at Arrestantinden har en heftig Karakter, og at hun er en stærkt sanselig Natur. Hun har haft forskellige løse Forbindelser og ogsaa indladt sig paa en saadan i den umiddelbart forud for Forbrydelsen gaaende Tid. Flere af hendes Kærester omtale hendes erotiske Lidenskabelighed. Navnlig efter Menstruationstiden kan hun være behersket af en brunstagtig forøget Kønssdrift, der, saaledes som det er iagttaget her, forleder hende til Selvbesmittelse.

Nervøs, som Arrestantinden i Forvejen har været, er hendes Helbred i den senere Tid yderligere bleven nedbrudt ved overanstrengende Arbejde. Hun er bleven forslæbt, har, som hun selv siger, længe følt sig »overtræt«. Ære-

kær og flittig som hun er, tog hun alt for haardt fat i Forhold til sine Kræfter, arbejdede oftest Søndagen med. Herunder tabte hendes Udseende sig kendeligt; Appetitten tog af, hun sov uroligt om Natten, og hun blev gusten og mager.

I omtrent en Maanedstid inden Forbrydelsen følte hun, at Kræfterne ganske svigtede hende. Hun fik Hjertebanken, Trykken i Tindingerne og en saadan Fornemmelse af Lammhed i Tunge og Arme, at hun paa ny troede, hun gik med en uhelbredelig Sygdom, noget saadant som en Byld paa Hjernen.

Samtidig med den yderligere legemlige Afkræftelse begyndte ogsaa hendes aandelige Evner at lide. Arrestantinden har utvivlsomt været i sygelig Grad nedtrykt i den nærmeste Tid forud for Forbrydelsen. Hun har selv haft Følelsen af den alvorlige Forværrelse af hendes psykiske Tilstand, saaledes som det kommer frem i den stadig tilbagevendende Frygt for, at hun skulde blive sindssyg. Hun »troede, hun blev gal«, for ofte op af Søvn i Angest, gik ogsaa om Dagen i en stadig Skræk, med en pinlig Forventningsaffekt, »syntes, der forestod noget, uden at hun vidste, hvad det var«. Derhos led hun af Hovedpine med »Ryk i Hjernen«. Mulig var hun noget trykket af det illegitime Forhold, hun paa ny havde indladt sig i, men navnlig optoges hun af mørke Betragtninger over Sønnens Fremtid. Hun beskæftigede sig stadig med Spørgsmaalet om, hvad der skulde blive af ham, hvis hun blev sindssyg og fjernet fra ham, og i sin Bekymring tænkte hun paa at aflive sig selv sammen med Drengen.

Det kan formodes, at disse suicide og homicide Tilskyndelser paa denne Tid endnu bleve holdte i Skak af den aandelige Stivning og Forstening, som ofte ledsager den melankolske Forstemnings (»det var undertiden, som om hun slet ingen Sjæl havde«). Paa et lidt senere Tidspunkt derimod kan det erkendes, at Sygdommen indtræder i en ny Fase. Til hendes Hysteri havde der allerede, som i det

foregaaende paavist, sluttet sig en *Depressio mentis*; nu exacerberer denne Lidelse yderligere med en melankolsk *Raptus*.

Allerede Dagen før Forbrydelsen, da Arrestantinden søgte Dr. C., mente denne Læge (der har Uddannelse baade paa Aarhus Sindssygeanstalt og her paa Afdelingen), at maatte betegne hende som lidende af Melankoli med Angstanfald og at tilraade Hospitalsindlæggelse. Dette, at det nu var afgjort, at hun var sindssyg og skulde paa Hospitalet, synes at have gjort et stærkt Indtryk paa hende. Vel viste hun sig straks efter forholdsvis rolig (»hun var saa underlig haard«), sov endog den første Del af den følgende Nat; men ved Opvaagningen maa det antages, at hun er bleven overfalden af en af sine Angstparoksysmer, under hvilken den alt tidligere opdukkende Tilskyndelse har bemægtiget sig hende med en for hendes hysteriske Natur karakteristisk impulsiv Voldsomhed og berøvet hende Herredømmet over sig selv. Det for igennem hende, at nu kom Sindssygdommen, nu blev hun gal, og det vilde hun for alt i Verden ikke, at Sønnen skulde se; saa maatte han hellere dø. Hun havde ikke i Forvejen tænkt, at det skulde ske denne Nat, men nu gik hun uroligt op og ned i angstfuld Fortvivlelse, med Ryk i Hjernen, og ved Synet af Drengen, hvor »sølle« han saa ud, ved Tanken om, hvorledes han vilde komme til at staa ene i Verden, vinder Tilskyndelsen til at ombringe ham en saadan Styrke, at hun, som af en uimodstaaelig Magt, drives til sin Ugerning. Det synes vel, som om hun har bevaret Bevidstheden; hun har ikke handlet blindt, men for saa vidt med frit Forsæt, som hun har været ledet af tydelige, om end af hendes Sygdom dikterede, unaturlige Motiver. Imidlertid tyder alt paa, at hun dog i Forbrydelsens Øjeblik er bleven saa betagen af sin heftige Affekt, at hun ikke har været opmærksom paa, hvad der foregik inden i hende; hun kan genkalde sig det passerede, men ikke klart gøre Rede for de Bevæggrunde, der førte til hendes Handling.

At det har været en sygelig Affekt, der har affødt Beslutningen, derfor taler Manglen af naturlige Motiver. Arrestantinden havde ingen økonomiske Bekymringer, og Spørgsmaalet om Barnets Anbringelse under hendes eventuelle Hospitalsophold var just ordnet paa tilfredsstillende Maade. Hun har omfattet sit Barn med varm Moderkærlighed, og der har ikke været Grund til at tro, at det paa nogen Maade var hende til Byrde, saa at det virkelig har været — saaledes som hun paastaar — for at befri Barnet, ikke sig selv, at hun »skaffede det Fred«. Dette, at hun mente, at det var bedst for Drengen, at han var ude af Verden, genkalder et fra melankolske og paranoiske Homicide vel kendt Motiv. Ligeledes minder det ganske om tilsvarende af sindssyge begaaede Forbrydelser, at det ikke et Øjeblik falder Arrestantinden ind at unddrage sig Ansvar for, hvad hun har gjort, men endog selv henter Politiet og udtaler til Rapporten, at det stadig er hendes Mening, at hun har gjort en Velgerning mod sin Søn. Først efterhaanden er det kommet til at staa for hende som det grufulde, hun ikke kan forklare sig. Hun gentager, at det er hende ubegribeligt, hvorfor hun har gjort det; hun ved ikke, hvordan det er gaaet til, d. v. s. hun erindrer ikke tydeligt de Følelser, der besjælede hende, og som dikterede hendes Handling.

Umiddelbart efter Forbrydelsen prøvede Arrestantinden flere Gange paa at snøre den anden af Drengens Seler fast om sin Hals, men gav hver Gang Slip, naar det begyndte at sortne for Øjnene. Henimod Morgenstunden, da hun søgte ind til Logisværtinden og for hende afgav Tilstaaelse om det passerede, hedder det vel, at hun gjorde et forstyrret Indtryk, men hun skønnes dog at have talt sammenhængende og været ret behersket i sin Optræden. Den Gadebetjent, til hvilken Arrestantinden anmeldte det passerede, har vel forklaret, at hun gjorde Indtryk af at være i høj Grad fortvivlet; men han tilføjer, at han dog ikke

mærkede noget abnormt i hendes Væsen. Alt i alt synes det, som om den voldsomme Handling har virket som en kritisk Udladning og er bleven hurtig efterfulgt af en Beroligelse. Dette bekræftes ogsaa af, hvad der oplyses om hendes Tilstand straks efter Arrestationen. Fængselslægen har meddelt, at han, første Gang han saa Arrestantinden, om Eftermiddagen efter den Nat, da Forbrydelsen var begaaet, fandt hende rolig og fattet; den Sorg og Ulykkesfølelse, hun bar Præget af, gik hverken da eller senere under Opholdet i Arresten ud over, hvad der maatte betragtes som naturligt motiveret. Hun talte klart og sammenhængende, beskrev nøjagtigt de nærmere Omstændigheder ved den af hende øvede Udaad og røbede ikke under sin Samtale noget, der kunde tydes som Vrangforestillinger. Der har heller ikke været iagttaget noget Tegn paa Hallucinationer, Agitation, tydelige Angstanfald eller overhovedet udtalte Tegn paa Sindssygdом. Nattesøvnen var vel ikke god, men dog nogenlunde, især i den senere Tid af hendes Ophold i Fængslet.

Der kan saaledes erkendes en tydelig Remission, en Tilbagetræden af Sygdomssymptomerne i Tiden efter Forbrydelsen. Allerede tidligere har Sygdommen bevæget sig i Bølgegang med episodiske Remissioner, saaledes som Tilstanden Aftenen forud for Begivenheden viser, og dette springende Forløb tilkendegiver til en vis Grad det foreliggende Tilfældes Natur, navnlig at vi ikke have at gøre med en almindelig, men med en hysterisk Melankoliker. Det uregelrette Præg, som den hysteriske Grundtilstand saaledes meddeler Sygdomsbilledet, betegner imidlertid kun stærkt skiftende Faser i en kontinuerende Sygdom. Derimod er det efter Katastrofen, som det ofte ses, kommet til en afgørende Krise, og fra dette Øjeblik synes Sygdommens Magt brudt. Derfor holder den mentale Tilstand sig under Arrestationen uforandret, som af Fængselslægen beskrevet, og der er ingen Grund til at betvivle Paalidelig-

heden af hendes i Forhørene fremkomne Forklaringer eller til at betragte hendes Tilstaaelse som afgiven i abnorm Tilstand.

Fjorten Dage efter sin Anholdelse overflyttedes Arrestantinden her til Hospitalet. Under Opholdet her har hun gennemgaaende vist et efter Omstændighederne naturligt Væsen. Vel har hun holdt sig noget stille og sky, til Tider ogsaa været forknyt og grædende; men nogen egentlig melankolsk Forstemning har ikke kunnet erkendes. Hun har — med den Indskrænkning, som senere skal omtales — været fuldt bevidst, klar i sin Tanke, kunnet gøre sammenhængende Rede for sine Forhold, svaret korrekt, i det hele i sin Samtale vist god Opfattelse og Evne til forstandig Overvejelse. Ikke desto mindre var hendes nervøse Habitus navnlig i Begyndelsen stærkt fremtrædende. Hendes Mimik var urolig, hun havde ondt ved at holde sig stille, pillede sig bestandig i Ansigtet og paa Brystet, saa at der fremkom Smaahuller i Huden. Derhos fandtes der ved Indlæggelsen en tydelig *clavus hystericus*, d. v. s. en intens kutan hyperæstesi paa et bestemt Sted af Hovedet, som imidlertid senere har tabt sig, ligesom hun i det hele er bleven mindre ømfindtlig og nervøs.

I en enkelt Periode af hendes Ophold, nemlig efter en af Menstruationsperioderne, har hun vist en kendelig forandret Optræden. Samtidig med den tidligere omtalte ubeherskede Trang til Selvbesmittelse iagttoges det, at hun blev adspredt, sløv og glemsom, bar sig forkert ad med de mest dagligdags Ting, var endog til Tider saa ubehjælpssom, at hun maatte have Assistance til Spisning og Paaklædning. Hun kunde ikke i denne Tilstand bestride sit vante Haandarbejde, sad uvirksom hen og stirrede ud for sig. Denne postmenstruale Fortumlethed varede omtrent en Uge; i denne Tid sov hun meget daarligt, viste Tegn til Ængstelse og let Forvirring, kunde ikke altid holde Rede paa, hvor hun var, og forklarede senere, at hun dels havde haft utydelige Hallucinationer (det var som om der laa nogen

ved Siden af hende i Sengen, som hun vel ikke kunde se, men hvis Aandedræt hun syntes at høre), dels været plaget af uhyggelige Drømme og i halvvaagen Tilstand beskæftiget sig med at udmale sig baade Fortid og Fremtid i mørke Farver. Den Angst, hun samtidig dermed følte, sammenligner hun med den, hun led under i Tiden forud for Forbrydelsen. Det maa imidlertid antages, at det her iagttagne kortvarige Tilbagefald har haft en væsentlig anden Form end hin Exacerbation, og det kan tilføjes, at Forbrydelsen ikke falder i eller i umiddelbar Tilslutning til en Menstruationsperiode. Men den beskrevne Periode har haft Betydning for Observationen ved at give os Indblik i, hvor instabil Arrestantindens nervøse Balance er.

I legemlig Henseende har Arrestantindens Befindende i øvrigt været tilfredsstillende. Hun var vel ved Indlæggelsen i en yderst slet Ernæringstilstand og er endnu mager og anæmisk, men der kan dog konstateres en Tiltagen af Huld og Kræfter. Hendes vegetative Funktioner ere i Orden, og naar undtages nogle mindre Forbulninger har hun i den senere Tid ikke frembudt sygelige Symptomer af legemlig Art. Den sidste Menstruation forløb trods sin lange Varighed uden at medføre nogen Forandring af Tilstanden. Hun viser en naturlig Fortrydelse og Græmmelse og sørger over sit forspildte Liv; men hun er i det hele mindre bekymret og nedbøjet, lader sig kendelig oplive af sine Slægtnings Besøg. Der maa saaledes siges at være indtraadt en væsentlig Bedring af hendes Befindende, og om hun end vedbliver at være Hysteriker, er hun for Tiden ikke sindssyg.

I Henhold til det foran udviklede, mener jeg at kunne fremsætte følgende Konklusion:

Det kan ikke betvivles, at Arrestantinden i Tiden før sin Forbrydelse led af Melankoli, specielt en hysterisk Melankoli. Hvad angaar hendes mentale Forfatning i Forbrydelsens Øjeblik maa det antages, at hun befandt sig i en Tilstand af transitorisk Sindsforvirring, der nærmest

maa betegnes som Raptus melancholicus, og at hun har begaaet sin Forbrydelse under umiddelbar Indflydelse af denne. For saa vidt man overhovedet kan udtale sig med Bestemthed om en afløben Tilstand, der unddrager sig direkte Iagttagelse, anser jeg det for godtgjort, at der paa det nævnte Tidspunkt ikke har været Mulighed for klar Besindelse, og at Arrestantindens egen Vilje har været magtesløs over for den voldsomme Affekt, der beherskede hende, og den deraf affødte tvangsmæssige homicide Tilskyndelse.»

Denne Erklæring har Overlæge Pontoppidan paa Foranledning af Kammeret suppleret med følgende:

»I Skrivelse af 30. f. M. har Kammeret anmodet om at erholde en Udtalelse om, hvorvidt der er Sandsynlighed eller Mulighed for, at Arrestantinden N. N.'s mentale Tilstand før eller senere skulde blive en saadan, at det kan befrygtes, at Arrestantinden vil begaa Forbrydelser af saadan Art, at det maa anses hensigtsmæssigt, at der nu træffes Sikkerhedsforanstaltninger mod hende.

I denne Anledning skal jeg udtale, at Muligheden naturligvis ikke kan udelukkes, men at jeg efter Omstændighederne ikke skønner, at der er Sandsynlighed for den omhandlede Eventualitet, saa at jeg ikke i Øjeblikket kan anse det for nødvendigt eller hensigtsmæssigt, at der træffes Sikkerhedsforanstaltninger imod Arrestantinden.»

Paa Grundlag af disse Erklæringer frafaldt Aktionsmyndigheden Sagens Forfølgning til Dom, hvorefter Arrestantinden blev sat paa fri Fod, uden at der blev truffet særlige Forsigtighedsregler over for mulige fremtidige impulsive Anfald; dog lovede hendes Familie, som tog hende til sig, i Tide at henvende sig til Øvrigheden eller en Sindssygelæge, naar den nærede Frygt for, at hun skulde blive farlig for sig selv eller sine Omgivelser.

Literatur.

I.

Indstilling angaaende Spørgsmaalet om en Reform af Ordningen med Hensyn til de retsmedicinske sagkyndiges Tjenestegøring under strafferetslige Undersøgelser. Afgiven af en af Justitsdepartementet i Marts 1896 nedsat Komité. Kristiania 1897. 101 Sider.

Paa den norske Kriminalistforenings Møde i Kristiania i Oktober 93 holdt Politilæge Winge et Foredrag: »Om Behandlingen af sindssyge Forbrydere«, hvilket i sin Tid er omtalt her i Tidsskriftet¹⁾. Han hævdede her, at som Forholdene for Tiden vare ordnede i Norge, var der ikke tilstrækkelig Garanti for, at afgivne Tilregnelighedserklæringer vare fuldt ensartede og paalidelige, lige saa lidt som den retsmedicinske Sagkyndighed overhovedet var tilstrækkelig betryggende. I den Anledning fremsatte han til Afhjælpning af Forholdene et Forslag om Ordningen af det retsmedicinske Sagkyndighedsvæsen, hvis Tyngdepunkt skulde dannes af en retsmedicinsk Kommission, delt i flere Faggrupper. Efter at Forslaget havde været forelagt det medicinske Fakultet, og efter at Spørgsmaalet var blevet drøftet paa det 6te norske Lægemøde i Bergen i August 95, blev det d. 25de Marts 96 af Justitsdepartementet overdraget en Komité, bestaaende af Statsraad Stang Lund som Formand, nu afdøde Prof. Heiberg, Prof. Schönberg, Prof. Thorup, Statsadvokat Vogt og Politilæge Winge,

*) XVII p. 14. 1894.

»at tage under Overvejelse, i hvilken Udstrækning en Reform af Ordningen med Hensyn til de retsmedicinske og retskemiske sagkyndiges Tjenestegøring under strafferetslige Underøgelser kunde anses paakrævet, samt at udarbejde et Forslag til de Regler, som i saa Henseende maatte findes fornødne, tillige med Overslag over de ved Forslagets Gennemførelse antagelig forbundne Omkostninger«. Denne Komité afsluttede sit Arbejde d. 20de April 97, og dens Resultat foreligger nu i ovennævnte »Indstilling«.

Komiteen har delt sig i et Flertal (Stang Lund, Schønberg, Thorup) og to Mindretal (Heiberg og Vogt paa den ene Side, Winge paa den anden). Baade Flertallet og Mindretallene ere enige om at foreslaa Oprettelsen af en retsmedicinsk Kommission, der skal bestaa samtidig med de fast ansatte (Embedslægerne) og særligt beskikkede sagkyndige, og det er væsentligt Kommissionens Sammensætning og Virkemaade, som der er Uenighed om.

Flertallet foreslaar, at som faste retsmedicinske sagkyndige skulle anses: 1) Den retsmedicinske Kommission og dennes enkelte faste eller tilforordnede Medlemmer og Suppleanter, 2) det medicinske Fakultets Medlemmer, Distriktslæger, Stadsfysici og af Justitsdepartementet særlig ansatte Politilæger, samt 3) de, der af Justitsdepartementet maatte blive beskikkede enten for medicinske Spørgsmaal i Almindelighed eller tillige eller alene for et enkelt specielt Fag. Kommissionen skal bestaa af 5 faste Medlemmer, beskikkede for 10 Aar, hver repræsenterende sit Fag (pathologisk Anatomi, Psykiatri, Fødselsvidenskab, Kirurgi, Toxikologi og medicinsk Kemi), og desuden af 5 tilforordnede Medlemmer, der skulle tage Sæde i Kommissionen under vedkommende faste Medlems Forfald eller naar det ellers er nødvendigt; endelig kan Justitsdepartementet efter Kommissionens Begæring, naar der foreligger Spørgsmaal, som gør Tilkaldelsen af specielt sagkyndige i andre medicinske Fag end de, der ere repræsenterede i Komiteen, ønskelig, beskikke 1 eller 2 ekstraordinære Medlemmer for ved-

kommende Fag. Enhver, som i Anledning af strafferetslige Undersøgelser fungerer som sagkyndig med Hensyn til medicinske eller medicinsk-kemiske Spørgsmaal, skal til den retsmedicinske Kommission indsende en Beskrivelse af den foretagne Forretning, den afgivne Erklæring og om muligt Præparater o. l. Disse Beskrivelser skal Kommissionen gennemgaa, skal desuden gaa Retten, Paatalemyndigheden, de offentlig beskikkede Forsvarere og sagkyndige, samt endelig Justitsdepartementet til Haande med Raad og Oplysninger. Kommissionens Virksomhed bliver da kontrollerende og raadgivende.

Heibergs og Vogts Forslag stemmer heri overens med Flertallets og adskiller sig væsentligt kun fra dette med Hensyn til Kommissionens Sammensætning. Denne skal bestaa af 5 faste Medlemmer, delte i 2 Faggrupper paa henholdsvis 3 og 2. Ved Beskikkelsen skal der for den første Gruppes Vedkommende tages særligt Hensyn til retsmedicinsk Udvikling samt Uddannelse i pathologisk Anatomi, Fødselsvidenskab eller Kirurgi, for den anden Gruppes til Erfaring og Kyndighed i Psykiatri. Desuden skal der være 5 tilforordnede Medlemmer samt Adgang til Tilkaldelse af ekstraordinære specialsagkyndige.

Lige over for de andre Komitémedlemmer fastholder Winge sit fra det oprindelige lidt modificerede Forslag, efter hvilket de tjenstgørende faste retsmedicinske sagkyndige ere: 1) Den retsmedicinske Kommission, 2) faste specialsagkyndige, som beskikkes af Justitsdepartementet for de samme Faggrupper, der repræsenteres af den retsmedicinske Kommissions faste Afdelinger, og 3) de for Retsmedicin generelt kompetente sagkyndige, nemlig Amtslæger, Overlæger og Reservelæger ved Sindssygeanstalterne, de af Departementet ansatte Politi- og Fængslslæger, hvilke alle dog ikke skulle være kompetente i toksikologiske og medicinsk-kemiske Spørgsmaal, samt Distriktslæger og Stadsfysici, Rigshospitalets Overlæger, Reservelæger og Assistentlæger og de af Departementet fast ansatte Læger ved

Stat eller Kommune tilhørende Sygehus, hvilke alle desuden heller ikke skulle være kompetente i retspsykiatriske Spørgsmaal. Den retsmedicinske Kommission skal have 5 Afdelinger, nemlig for 1) Pathologisk Anatomi og Bakteriologi, 2) Psykiatri, 3) Fødselsvidenskab og Kvindesygdomme, 4) Kirurgi og indre Medicin, 5) Toxikologi og medicinsk Kemi. Hver Afdeling har 2 Medlemmer, af hvilke det ene bør være Medlem af det medicinske Fakultet. Medlemmerne samt deres Stedfortrædere udnævnes af Kongen, ikke for nogen bestemt Tid. I fornødent Fald, hvor ingen af Afdelingerne mener sig tilstrækkelig kompetent, kan der beskikkes en ekstraordinær Afdeling. Hver Afdeling har sin bestemte Undersøgelsesstation, der som Regel falder sammen med den paagældende Universitetsprofessors Institut eller Hospitalsafdeling. Kun for 2den Afdeling skal der oprettes en særlig psykiatrisk Observationsanstalt. Ogsaa Winge mener, at Kommissionen skal have en raadgivende og kontrollerende Myndighed, men desuden skal den kunne optræde skriftlig og mundtlig som primær sagkyndig.

Modsætningen mellem Winges og de øvrige Komitémedlemmers Standpunkter træder stærkt frem i Indstillingens Motiver. Her udtaler Flertallet, at Norges store Udstrækning, spredte Befolkning og ofte besværlige Kommunikationsforhold vil umuliggøre en Ordning, efter hvilken den hele Sagkyndighedsvirksomhed ved Domstolene skulde besørges af »et engere sagkyndigt Udvalg«. »Sagkyndigheden ved Retterne maa da fremdeles i sit Princip bygges paa Lægestanden i det hele«, og ved Oprettelsen af en retsmedicinsk Kommission, hvortil ikke alene Betænkninger og Referater, men ogsaa delvis Materiale skal indsendes, mener Flertallet at kunne fremskaffe en effektiv Kontrol med de afgivne perifere Skøns Paalidelighed. — For Winge gælder det imidlertid først og fremmest om at tilvejebringe Ensartethed i den retsmedicinske Bedømmelse, og denne mener han kan bedst opnaas ved Oprettelsen af den i alle Lægevidenskabens Grene sagkyndige retsmedicinske Kommission, der

i saa stor Udstrækning som mulig skal optræde som primær sagkyndig i Retterne. Det staar klart for W., at de lokale Forhold ofte ville forhindre en saadan direkte Henvisning af retsmedicinske Spørgsmaal til Kommissionen, dog antager han, at denne vil blive opnævnt i næsten alle kemiske Sager. Og navnlig mener han, at Kommissionens Virksomhed som primær sagkyndig samtidig med Oprettelsen af en til Kommissionen knyttet psykiatrisk Observationsanstalt vil medføre, at den nu hyppigt anvendte Asylobservation vil afløses af en Observation ved Kommissionens faste psykiatriske sagkyndige i Observationsanstalten. Der vil herved kunne opnaas den Ensartethed i den retspsykiatriske Bedømmelse, hvis Betydning for hele det retspsykiatriske Sagkyndighedsspørgsmaal W. ogsaa andetsteds*) saa stærkt hævder, og hvorved han mener at kunne tilvejebringe en vis Garanti for, at sindssyge Forbrydere ikke skulle dømmes, fordi deres Sygdom overses.

Selvfølgelig er Politilæge Wings Forslag fuldt konsekvent, og man kan kun beundre den Dygtighed, hvormed han i de mindste Detailler har udformet det stærkt komplicerede Apparats Virkemaade, lige saa vel som den Energi, han har sat ind paa dets Gennemførelse. Men det synes utvivlsomt, at naar Indførelsen af en saadan potenseret sagkyndig central retsmedicinsk Institution dog ikke kan forhindre de perifere Organers (Embedslægers etc.) hyppige Optræden som sagkyndige, især i et Land med saa besværlig Kommunikation som Norge, saa bliver det uheldigt, naar disse perifere Organer i Virkeligheden ikke have tilstrækkelig Kompetence til at optræde som sagkyndige. Og dobbelt uheldigt bliver det, naar den centrale Institution ifølge hele sin Virkemaade ved at sprede det Materiale, der skulde tjene til Belæring for de fremtidige Embedslæger, umuliggør disses retsmedicinske Uddannelse.

*) Den retsmedicinske Undersøgelse af den sindssyge Lovovertræder. Kristiania 1896.

Men heller ikke Flertallets Forslag synes tilnærmelsesvis betryggende. Thi til Trods for, at den Kontrol med de perifere retsmedicinske sagkyndiges Virksomhed, som dette gennem Kommissionen vil instituere, paa Papiret kan synes ret effektiv, vil det dog for den, der har lidt nøjere Kendskab til retsmedicinske Spørgsmaal, være klart, at Kommissionens Kontrol i Virkeligheden væsentlig vil blive af ren formel Natur. Og dette kan jo være hensigtsmæssigt nok; men staar den retsmedicinske Sagkyndighed i Norge for Tiden paa svage Fødder, maa dette være en Følge af Embedslægernes mangelfulde retsmedicinske Uddannelse, og saa vil der ikke kunne opnaas væsentligt ved en rent kontrollerende central Institution, saa længe der ikke gøres noget for at forbedre Embedslægernes Uddannelse; men heller ikke Flertallets Forslag indeholder noget som helst hertil sigtende.

Der findes i selve Komiteens Forslag kun svage Antydninger af, at der findes en Videnskab, som hedder Retslægevidenskab, og som repræsenterer det Fond af Kundskaber, som skal tjene til Belæring for de fremtidige Retslæger, der i alt væsentligt falde sammen med de civile Embedslæger. Det er sandt, at Retslægevidenskaben som omfattende de lægevidenskabelige Spørgsmaal, der drages til Nytte af Retsmagten, oprindelig har samlet sit Grundlag fra alle Lægevidenskabens Omraader og kun af praktiske Hensyn er bleven til en Enhed, og at den ikke — lige saa lidt som de andre lægevidenskabelige Specialfag — kan undvære det Samarbejde, der er en Betingelse for hele Lægevidenskabens Vækst. I Tidernes Løb har den imidlertid — og væsentlig ved sit eget Arbejde — udviklet sig til en Videnskab fuldt ud paa Højde med de andre lægevidenskabelige Discipliner. Den er — som Prof. Heiberg skriver i sine Motiver — »et særskilt Fag, som overalt i Verden danner en Specialitet og saavel i Undervisningen som i Videnskaben og Litteraturen er betegnet som saadan. Det repræsenteres ikke blot ved en Række Undersøgelsesmetoder, Tankeretninger

og Revisførelser, som ere ejendommelige for Faget, men ogsaa ved rent videnskabelige Undersøgelser saavel af medicinske og pathologiske Tilstande i levende Live som af vigtige Dødsforandringer, der for en meget stor Del slet ikke egentlig komme ind under de øvrige medicinske Specialfag.« Lad være, at praktiske Forhold nødvendiggøre, at den retspsykiatriske Observation — i alt Fald i sidste Instans — henlægges til Asylerne eller til en særlig Observationsanstalt, som tillige kan tjene til Undervisningsanstalt, og at den kemiske Analyse — som Retslægen dog maa lede, og hvis Maal han maa angive — delvis maa foretages af en Kemiker (Statslaboratorium). Men ved den totale Udstykning og Opløsning af Retsmedicinen i sine oprindelige Bestanddele, som Wings Forslag tilstræber, vil ikke blot det retsmedicinske Undervisningsmateriale ødelægges, og Uddannelsen af de civile Embedslæger, hvis Medvirken som Retslæger hverken Flertallets eller Mindretallets Forslag kan udelukke, umuliggøres, men det vil hurtigt vise sig, at en stor Mængde retslægevidenskabelige Spørgsmaal aldeles ikke kunne besvares af de Specialfag, hvortil de maa henvises, fordi de for disse kun have en underordnet Betydning eller overhovedet slet ikke have været optagne til Behandling af dem. Der er næppe Tvivl om, at den Thesis, som Prof. Thorup fremsætter i sit Fakultetsvotum, og som danner Grundtanken i Dr. Wings Forslag, at »denne Retsmedicin ikke er en Videnskab og aldrig har været det«, ført ud i sine Konsekvenser efterhaanden vil ødelægge al retsmedicinsk Sagkyndighed.

Hele dette Spørgsmaal har betydelig Interesse for os her i Danmark, hvor det længst er bekendt, at den retsmedicinske Sagkyndighed i sin Helhed staar paa svage Fødder, og hvor Skylden for, at der hidtil ingen Forbedring er indført, udelukkende hviler paa Rigsdagen, som stadig vægrer sig ved at tage Medicinalreformen under Behandling. Men bliver det engang til Alvor med de planlagte Reformere, saa at det kgl. Sundhedskollegium afløses af et administrativt

fastere og med raadgivende og kontrollerende Myndighed udstyret overordnet Sundhedsraad, medens der ved Indførelse af en Fysikatseksamen ved fyldig praktisk Undervisning gives de civile Embedslæger en virkelig retsmedicinsk Uddannelse og samtidig ved Indskrænkning af deres Antal, hvorved Retslægeforretningerne fordeles paa færre Hænder, sørges for, at de kunne holde Øvelsen ved lige, vil der sikkert kunne fremskaffes en fuldt saa god retsmedicinsk Garanti som ved det store Apparat, der er foreslaaet i Norge. Thi det gælder dog om at give den retsmedicinske Erfaring til dem, der mest have Anvendelse for den.

Dr. Christian Geill.

II.

Eyvind Olrik: Studier over Tilregnelighedsspørgsmaalet i Strafferetten. Udgivet med Understøttelse af det Finneske Legat. København 1897. 241 Sider.

Hvad Hr. Eyvind Olrik har tilsigtet ved sine Studier over Tilregnelighedsspørgsmaalet i Strafferetten, er ikke nogen endelig Løsning af dette vanskelige Spørgsmaal — en saadan anser han tværtimod for umulig — men en foreløbig Revision af de Grundbegreber, hvorefter Spørgsmaalet skal søges tilnærmelsesvis løst. Forf. har sikkert Ret i, at det er dette, der for Tiden trænges til, og han har for saa vidt ogsaa den rigtige Vej i Sigte, som han anviser en Løsning af Problemet under Hensyntagen, dels til Individets, dels til Samfundets forskellige Interesser. Forf. polemiserer derfor ogsaa med Rette, dels mod en Løsning af Spørgsmaalet ad filosofisk Vej gennem Slutninger fra Antagelsen af Sætningen om Viljens Frihed, dels mod den saakaldte italienske Skole, der vil have Straf-

instituttet afløst af andre præventive Forholdsregler, hvis Udstrækning i Tid ikke forud lader sig fastsætte. Naar Forf., saaledes som i disse Bogens første Afsnit, bevæger sig paa Omraader, hvor Anskuelserne allerede have fæstnet sig, og hvor han derfor i alt væsentligt udtaler sin Tids Meninger, er hans Fremstilling ret belærende og velskreven, omend ogsaa her Læseren af og til trættes af Forf.s Bredde i Fremstillingen og overvældende Ordrigdom. Forf. har imidlertid som Helhed taget anlagt sin Afhandling alt for stort; hvad der hidtil er udkommet, kalder han i Forordet Tilregnelighedsspørgsmaalets almindelige Del; efter dette at dømme maa man vente sig noget meget voluminøst, naar Værket engang foreligger afsluttet, hvad han dog ikke selv tør love, nogen Sinde vil ske. Forf. har tillige anlagt en forkert Arbejdsmaade; han har nemlig taget alt for filosofisk paa Opgaven, som ubetinget skal løses gennem praktiske Ræsonnementer og praktiske Foranstaltninger. Forf. flyver i Stedet derfor op i de moralske Regioner og anstiller vidtløftige Undersøgelser om »sædelig Skyld uden Indeterminisme« etc., Undersøgelser, hvis Værdi for Tilregnelighedsspørgsmaalet er problematisk, og som dog altid maa konkludere i den Betragtning, at det er en Personlighedssag, hvad man vil antage. Forf. skulde hellere jævnt og ligefremt have fremstillet for Læseren, hvorledes det er en Nødvendighed at straffe for at haandhæve Retsordenens Autoritet, og saa overladt til Filosoferne at diskutere, om Strafinstituttet stemmer med en transscendental eller videnskabelig Morallære. Paa den Maade, Forf. gaar til Værks, giver han let Stene for Brød, teoretiske Abstraktioner af tvivlsom Værdi i Stedet for praktiske Resultater.

*Den nemlig antagelse
antaget for en forudsætning*

Naar Forf. i Bogens sidste Halvdel gaar over til at give en selvstændig, ny Udvikling af de Grundbegreber, han anser for de rette, ville desværre næppe mange dele hans Tro paa, at disse skulle føre Spørgsmaalet nærmere til dets Løsning, undtagen for saa vidt Forf. i Tilslutning til de nyste Skoler i Udlandet anviser en Løsning gennem et

socialt Synspunkt for Spørgsmaalet. Forf. har sit eget Tilregnelighedsbegreb, som er vidt forskelligt fra det tilvante. Han taler nemlig ikke blot om strafferetlig Tilregnelighed, men ogsaa om Tilregnelighed i civilretlige (personlig og formueretlig Myndighed; Ægteskabshabilitet) og offentligretlige Forhold (Vidnepligt, Stemmeret). Det maa her i Modsætning til Forf., der for øvrigt selv bemærker, at der kan rejses Indvendinger mod en saadan Sammenstilling, bestemt hævdes, at denne kun tjener til at forvirre Begreberne, ogsaa særlig hvad det strafferetlige Tilregnelighedsbegreb angaar. Det ledende fælles Synspunkt for disse forskellige Retsforhold mener Forf. at kunne finde i Etableringen af et »Tillidsforhold« fra Samfundets Side til dets enkelte Medlemmer. Det er ikke nødvendigt her særlig at opholde sig ved, at dette Udtryk næppe i alle Tilfælde er den rette Betegnelse for det, som er Motivet for Samfundet til at lade en Del Eksistenser leve paa fri Fod, selv om man nu ogsaa, som Forf. gør det, stiller meget smaa Forordringer til Indholdet af dette Tillidsforhold for det strafferetlige Tilregnelighedsbegrebs Vedkommende. For den, som kender lidt til »Brædestablen«, »den dovne Dreng«, »Kvæler-tyven«, og hvad de nu kaldes alle disse Parasiter med en lettere Grad af Imbecilitet, som taaes i Samfundet, og som ogsaa Forf. kalder tilregnelige, staar det i hvert Fald som et vel teoretisk Udtryk at tale om, at de repræsentere en »relativ Uundværlighed« for Samfundet, og at dette staar i et »Tillidsforhold« til dem, selv om man maaske kan nære den Tillid til dem, at de ikke ville slaa deres Medmennesker mere end halvt fordærvede. Man maa haabe, at Forf., naar han i den specielle Del skal til at behandle Spørgsmaalet om den moralske Imbecilitet og dens retlige Bedømmelse, vil faa Øjet op for den praktiske, økonomiske Side ved Tilregnelighedsspørgsmaalet, som er den, der — det være nu med større eller mindre Ret — bevæger Samfundet til at lade slige depraverede eller degenererede Eksistenser leve paa fri Fod som tilregnelige. Hvad der

imidlertid er en vægtigere Indvending end den mere formelle, om Udtrykket Tillidsforhold er et adækvat Udtryk, mod Opstillingen af Forf.s for saa forskellige Retsforhold fælles Tilregnelighedsbegreb og det derfra udledede »Tillidsforhold«, er den, at dette »Tillidsforhold« i Virkeligheden ikke godtgør Samfundets Ret til i nogle Tilfælde at anvende Straf, naar Tillidsforholdet brydes. Forf. ser aabenbart anderledes paa Sagen, idet han — for at bruge hans egen aparte Vending — kalder Tilregnelighedsspørgsmaalet en »Løftestang« for Strafspørgsmaalet. Hvad Forf. egentlig mener hermed, er imidlertid ikke klart; han er i det hele paa mange Punkter saa uklar i sin Fremstilling, at man kun vanskeligt kan følge ham. Forf. synes hermed nærmest at stile hen mod en subjektiv Begrundelse af Straffen, men nogen nærmere Udvikling eller Begrundelse af denne Synsmaade giver han for øvrigt ikke. Det synes imidlertid rigtigst ved Tilregnelighedsspørgsmaalet først at undersøge, hvilke Personer der egne sig til den særlige strafferetlige Behandling, og saa sammenfatte disse under Benævnelsen tilregnelige, fremfor at drage en abstrakt, teoretisk Grænse mellem tilregnelige og utilregnelige ud fra saa taagede Begreber som Tillidsforhold, Sociabilitet eller lign. I denne Forbindelse maa i øvrigt noteres den Mangel, det er, at der i Afhandlingen intetsteds findes en Udvikling af den eller de Straffeteorier, Forf. hylder; kun i Begyndelsen af Bogen synes han at forkaste Gengældelsessynspunktet. Det er nemlig selvindlysende, at man, naar man skal begrunde Anvendelsen af en eller anden Foranstaltning — in casu Straffen — paa visse Personer, først maa vide, hvad der tilsigtes ved denne. Endvidere begaar Forf. den Fejl at tro, at de utilregnelige falde sammen med dem, han senere kalder ikke-sociable, og de ere uegnede til den Tillid fra Samfundets Side, som viser sig i, at man »delagtiggøres i de Beføjelser, hvorigennem Samfundet dokumenterer sin Tillid til sine Medlemmer«; de utilregnelige ere derfor ogsaa »inkommensurable med Samfundet«. Forf. synes saaledes

at mene, at de utilregnelige overhovedet ikke maa leve paa fri Fod, og han sammenblander altsaa to Undersøgelser, som burde afgøres efter vidt forskellige Synspunkter. Om et Menneske skal tages i Forvaring, beror paa, om det er i den Grad farligt for den offentlige Sikkerhed, at det ikke egner sig til at leve paa fri Fod, hvorimod Spørgsmaalet, om det som tilregneligt skal straffes, beror paa 2 Omstændigheder, dels om Personen egner sig til den særegne strafferetlige Behandling o: om der kan ventes noget Resultat for Samfundet af denne Behandling — dels om Handlings-situationen o: Forbrydelsen i Forbindelse med de psykiske Forhold, hvorunder denne er begaaet, nødvendigvis kræver Straf. Det er overhovedet saa langt fra, at utilregnelige altid bør betragtes som ikke-sociable, at det modsatte endog i Praksis er det almindelige.

Til sidst skal blot berøres nogle Slutninger, Forf. gør fra det strafferetlige Tilregnelighedsbegreb til Tilregnelighed i offentligretlige og civilretlige Forhold. Det viser sig nemlig her, at Forf. selv har ladet sig en Del vildlede af Sammenstillingen. Forf. uddrager pag. 133—135 den Slutning af Skalaen 10—15—16—18—20—25—30 Aar (de forskellige Aldre for Opnaaelsen af Myndighed etc.), at »saa langt som Tilregneligheden er gjort afhængig af et vist Alderstrins Opnaaelse, indeslutter strafferetlig Utilregnelighed i sig Utilregnelighed i en hvilken som helst anden Henseende«. Denne Slutning skal her faa Lov til at staa ved sit Værd, eftersom den slet ikke vedrører det, man bør kalde Tilregnelighed, — Forf. kunde i Virkeligheden lige saa godt tale om Tilregnelighed i mange andre Forhold, f. Eks. m. H. t. Skolegang. Hvad der derimod bestemt maa protesteres mod, er den Udvidelse, Forf. senere gør af denne Sammenstilling uden at give nogen som helst Begrundelse derfor; han siger nemlig pag. 150 nederst, at »strafferetlig Utilregnelighed i sig indeslutter Utilregnelighed ogsaa i de øvrige Retninger, hvor Spørgsmaal i saa Henseende kan opstaa«. Forf. glemmer altsaa her Pointet i hele den nys-

for 138-145

nej

nævnte Sætning. Begrænsningen: »for saa vidt Tilregneligheden er gjort afhængig af et Alderstrins Opnaaelse«. Med andre Ord: Strafferetlig utilregnelige maa ikke indgaa Ægteskab, udøve Stemmeret eller bestyre deres Formue etc.! Forf. kombinerer dernæst denne Sætning med en anden lige saa forkastelig, som han heller ikke begrundet, da Undersøgelsen heraf — besynderligt nok — ikke hører under Tilregnelighedsspørgsmaalets alm. Del. Han siger nemlig pag. 150 nederst: »og særlig er det blevet antydet, at Sindssygdommene ikke mindre end andre Utilregnelighedsaarsager paa dette Felt (o: det strafferetlige, hvorfra Forf. i samme Punktum drager sine Slutninger til de andre Omraader) maa antages at frembyde en almindelig Basis for Utilregnelighed, eftersom Affektionen af Sjælelivet maa opfattes som generel.« Altsaa: Sindssyge ere utilregnelige i strafferetlig Henseende og maa som Følge deraf ikke indgaa Ægteskab, udøve Stemmeret osv.! Det er vist overflødigt nærmere at gendrive disse Forf.s alt for dristige og i Virkeligheden inhumane Teorier, som berøve de sindssyge Retsgoder, man tit uden Skade for dem selv eller Samfundet kunde gøre dem delagtige i. Et helt andet Syn paa disse Spørgsmaal faar man da ogsaa ved at læse f. Eks. Trydes Afhandling: Den afsindiges retlige Stilling og det smukke lille Skrift af Selmer: Om Ægteskabsskilsmisse i Tilfælde af Sindssygdom. Hvis Forf. her skulde indvende, at hans strafferetlige Utilregnelighedsbegreb er saa snævert, at Konklusionen til de andre Tilregnelighedsomraader bliver forsvarlig — hvad hans Fremstilling maaske paa enkelte Punkter kan lade formode, paa andre Punkter rigtignok modsiger — kan hertil svares, dels at denne Slutning alligevel aldrig vil kunne blive forsvarlig, da Begrebet Sindssygdom selvfølgelig ogsaa i Fremtiden underligger Lægernes Definition, dels at Forbryderne i saa Fald ville føle sig brøstholdne ved Forf.s strafferetlige Utilregnelighedsbegreb. Forf.s Paastand om den »generelle Affektion« af Sjælelivet, som Sindssygdommene skulle medføre hos

2.
alle sindssyge, maa for øvrigt nutildags, da Sindssygdom-
menes Omraade er udvidet saa stærkt, nærmest kaldes en
Fiktion, der imidlertid i sin Tid har gjort god Nytte ved at
uddrive Monomanilæren af Psykiatrien; i hvert Fald kan der
paa de forskellige Bevidsthedsomraader være en saa stor
Forskel i Affektionens Grad, at man ikke kan drage de af
Forf. hævdede retlige Konsekvenser af den »generelle Affek-
tion«. Forf. behøvede da heller ikke for at faa sine Theo-
rier omstødte at gaa længere tilbage end til et Par i den
københavnske Dagspresse i de sidste Aar stærkt debat-
terede Tvangsindlæggelser (1 Tilfælde af senil demens med
Kværlantforrykthed og 1 Tilfælde af primær Forrykthed),
hvor den »generelle Affektion« — hvis den da overhovedet
har været til Stede i anden Form end som en Association
af de typiske Vrangforestillinger med en Del af det nor-
male Bevidsthedsliv — i alt Fald ikke har været i den Grad
ligelig over alle Bevidsthedsomraader, at man deri vilde
kunne finde Hjemmel til at berøve disse sindssyge Ret til
Ægteskab, Stemmeret eller muligvis Ret til selv at bestyre
deres Formueanliggender; deres Viljebestemmelser i saa
Henseende behøve i alt Fald ikke at være patologisk be-
tingede. Paa den anden Side har Tvangsindlæggelse af
dem sikkert til Tider kunnet være fuldt berettiget, og
strafferetlige Forholdsregler ville vel i de for disse sindssyge
praktisk tænkelige Tilfælde være kontraindicerede, dels fordi
de Handlinger, hvorom der her kan blive Tale, som Regel
ville være patologisk betingede, dels fordi saadanne sinds-
syge i Almindelighed ville være tilbøjelige til at betragte
Straffen som et nyt Led i de mod dem rettede Forfølgel-
ser. Men netop fordi Straffens Uanvendelighed paa visse
sindssyge saaledes har sin særegne Motivering, der ikke
i alle Tilfælde er den samme, lader der sig ikke derfra
drage nogen Slutning til Umuligheden af at leve et ægte-
skabeligt Samliv, udøve Stemmeret etc., og Sammenstillin-
gen mellem den paa Sindssygdom og den paa Umoden-
hed grundede Uansvarlighed, Uegnethed til Ægteskab etc. er

derfor ogsaa aldeles forvirrende. Naar Forf. tillægger Begrebet Sindssygdom saa enorme Retsvirkninger, burde han i hvert Fald have givet en nærmere Udvikling af dette Begreb; i Stedet derfor giver han en taaget Fremstilling af et psykologisk-filosofisk Begreb »Normalitet«, hvis Retsvirkninger tilmed staa uklart hen.

Skønt Forf.s Afhandling ogsaa paa andre Punkter kunde give Anledning til korrigerende Bemærkninger, maa denne Anmeldelse dog indskrænkes hertil. Det vil formentlig fremgaa af det foregaaende, at Forf. ikke kan siges i nogen særlig Grad at have ført Tilregnelighedsspørgsmaalet nærmere til dets endelige Løsning. Dette er for saa vidt beklagelsesværdigt, som han nærer en varm Interesse for Emnet og røber stor Belæsthed i de forskelligartede Viden-skaber, Spørgsmaalet tenderer. Naar Forf.s Afhandling ikke er bleven saa god, som man efter hans tidligere Arbejde havde Ret til at vente, skyldes dette sikkert alene hans Mangel paa praktisk Kendskab til de Menne-sker, Emnet vedrører. Man maa derfor haabe, at han, inden han giver sig i Lag med den specielle Del, vil indhente det i saa Henseende forsømte. Han vil da sikkert ogsaa selv indse, at de fleste af de i den alm. Del opstillede Teorier ikke egne sig til at lægges til Grund for hans Undersøgelser i den specielle Del. Det fortjener imidlertid stor Paaskønnelse, at Forf. nærer saa varm og aktiv Interesse for et Emne, der i sig selv er saa svært og forudsætter en saa alsidig baade teoretisk og praktisk Indsigt, at det ikke kan ventes løst ved en enkelts, i øvrigt samvittighedsfulde Undersøgelser.

F. Rüdinger.

Officielle Aktstykker.

Disciplinære Straffe i Vridsløselille Forbedringshus.

Overinspektionen for Fængelsvæsenet har tilstillet Redaktionen nedenstaaende embedsmæssige Udtalelse fra Inspektøren for Vridsløselille Strafanstalt om de disciplinære Straffe i bemeldte Anstalt, da den af Hensyn til den almene Interesse, der knytter sig til dette Forhold, maa anse Offentliggørelsen af den for ønskelig.

Med Skrivelse af 3. d. M. har Overinspektionen efter Anmodning af Justitsministeriet tilstillet mig 2 Ark af Rigsdagstidende, indeholdende de i Folkethinget den 12. f. M. fremsatte Bemærkninger angaaende Anvendelsen af disciplinære Straffe i Strafanstalterne, særlig i Vridsløselille Strafanstalt, og henledet min Opmærksomhed paa de saaledes faldne Udtalelser.

Idet jeg erkender Modtagelsen af det tilsendte, hvis Indhold jeg har mærket mig, særlig Hans Excellence Justitsministerens Udtalelse om det Princip, der bør være det bestemmende ved Valget af korporlige Straffe, nemlig, at disse Straffe i Almindelighed kun bør anvendes, naar det findes at være nødvendigt, tillader jeg mig, da hverken det danske Fængelsvæsen eller jeg kan være tjent med, at der i Folkerepræsentationen og det store Publikum danner sig en Opinion om, at der i Landets største Cellefængsel drives Misbrug med disciplinære Straffe, her at fremskomme med nogle Bemærkninger og Oplysninger, som stilles til Overinspektionens Disposition.

De navnlig af Medlemmet fra Køge i Folketinget fremsatte Bemærkninger gaa i Korthed ud paa, at der straffes for meget, og for strengt i Vridsløselille, og at der navnlig anvendes for mange korporlige Straffe. Til Belysning heraf

anføres, at der i det sidste Aar i Vridsløselille er anvendt Straffe i en Grad, der mange Gange procentvis overstiger det Antal Straffe, der er anvendt i de andre Strafanstalter, og at der er anvendt korporlig Straf i 15 Tilfælde, medens det har været ganske unødvendigt at anvende saadan Straf i Horsens. Dette Forhold forekommer Medlemmet slaaende uheldigt for Vridsløselille, idet Forseelserne i begge Anstalter væsentlig ere af samme Beskaffenhed, og det tilmed er de grovere Forbrydere, der komme til Horsens, hvor de behandles i Fællesskab, og hvor det derfor er mere sandsynligt, at Uordener kunne opstaa. I Henhold til disse Betragtninger henledes Justitsministerens Opmærksomhed paa dette Forhold »for at de Straffe, der ikendes, ikke ved altfor stor Rundhaandethed skulle blive til noget helt andet og værre end tilsigtet», og det henstilles at lade Bestyrelsen af Vridsløselille vide, »at den nok kunde være noget mere sparsom med de korporlige Straffe og lade Haandleddet sidde en Smule mindre løst end Tilfældet er.«

Til disse Resultater er Medlemmet fra Køge formentlig kommen ved Studiet af de Oplysninger, der ere indsendte til Finansudvalget om de disciplinære Straffe i Strafanstalterne i Aaret fra 15. November 1896 til 15. November 1897, hvilke Oplysninger han ses selv at have foranlediget. Jeg er ubekendt med de fra andre Strafanstalter givne Beretninger, og kan derfor ingen Sammenligning anstille med Hensyn til de fra disse anførte Tal. Dog maa jeg meget betvivle, at den af Medlemmet anstillede Procentberegning over det samlede Straffeantal i Horsens og Vridsløselille skulde være saa ugunstigt for sidstnævnte Anstalt som af ham anført. I alt Fald har Forholdet været et helt andet i tidligere Aar, hvorom nærmere nedenfor.

Hvad de øvrige af det ærede Medlem gjorde Bemærkninger angaar har jeg meget betydelige Indvendinger at gøre. Bemærkningerne kunne se ganske plausible ud, men bero i Virkeligheden paa et Fejlsyn. Forholdet er ikke saa simpelt og ligefremt som af det ærede Medlem forudsat.

For at danne sig en retfærdig Dom om Fængselsforhold skal meget tages i Betragtning, som ikke enhver Ikke-Fagmand har Tid og Lejlighed til at sætte sig ind i. Jeg skal nu forsøge at klare Forholdet saa kort og koncist som muligt, men jeg maa paa Forhaand bede om Undskyldning for, at Forklaringen ikke kan blive ganske kortfattet, naar alle væsentligere Momenter skulle belyses blot nogenlunde forstaaeligt. Jeg anser en vis Bredhed uundgaaelig for det Tilfælde, at denne min Forklaring — ligesom Angrebet paa Fængslet — kommer frem for Offentligheden, idet det er mig om at gøre at berolige det opskræmte Publikum. Naar der gøres et offentligt Angreb paa et Fængsels Administration, tænkes der nemlig næppe altid tilbørligt paa hvilken Uro og Bekymring, der derved fremkaldes i store Kredse af Befolkningen, Forældre, Søkende, Hustruer og Børn, Venner og Bekendte til ca. 400 Mennesker. Da fornylig et Blad bragte til Dels opdigtede Nyheder om et forefaldet ubetydeligt Rapseri her paa Stedet, hvorefter gjordes et større Skandalenummer, bombarderedes Fængslet øjeblikkeligt med Breve fra bekymrede Slægtninge med Forespørgsler, om nogen af deres paarørende var mellem de straffede. En endnu langt dybere Virkning hos Befolkningen vil det have, hvis der ved Udtalelserne i Folketinget skabes den Tro, at de unge Mennesker, som Loven sender Fængslet til Opdragelse og Forbedring, behandles barbarisk. Ingen kan vide sig sikker mod at komme i det Tilfælde at have nærstaaende her, og Fængslet kan for at gøre sin Gavn ikke undvære Befolkningens Tillid og Sympathi.

Hoved-Tallene i min Beretning for det omhandlede Tidsrum ere:

104 Forseelser, deraf 56 for indbyrdes Meddelelse.

104 Straffe — 15 korporlige.

86 straffede Personer,	nemlig 69 1 Gang straffet.
(heraf 76 Cellefanger	16 2 » »
og 10 Fællesfanger.)	og 1 3 » »

Af Straffene ere 8 dikterede af Direktøren, deraf de 3 korporlige, Resten af Inspektøren. De 86 straffede Fanger udgjorde 11,24 pCt. af samtlige i Aaret behandlede 765 Fanger.

Jeg har udtrykkelig gjort opmærksom paa, at det er exceptionelt mange Straffe, og at Procenten i Aarene 18⁹³/₉₁, 18⁹⁴/₉₅ og 18⁹⁵/₉₆ henholdsvis var kun 7,85, 8,31 og 8,63 og anført, at Grunden er, at der er afleveret en usædvanlig Mængde unge Fanger fra København, for en stor Del i Komplot med hinanden, hvorved deres Isolation vanskeliggøres, at der i den omhandlede Periode tydelig har kunnet skønnes en moralsk og disciplinær Niveausynken hos Fangerne, og at Fællesfangernes Kvalitet i Perioden har været ualmindelig tarvelig.

Havde Medlemmet fra Køge nævnt selve Procenttallene for samtlige Straffe og ikke indskrænket sig til Ytringer om det uhyre Procenttal og til alene at nævne de 15 korporlige Straffe, og havde han og Finansudvalgets Ordfører refereret de anførte Grunde til de exceptionelt mange Straffe i Stedet for kun rent i forbigaaende at berøre dem og i Almindelighed at anføre, at de »ikke synes at give synderligt værdifulde Oplysninger« eller at de ere »af meget tynd Beskaffenhed«, kunde Tilhørerne og Læserne af Referaterne have dannet sig en egen Mening om Forholdet, og det er da ikke givet, at den vilde være falden sammen med de ærede Medlemmers. Havde de Herrer, som opkaste sig til Dommere og foreslaa en krænkende Tilrettevisning, gaaet lidt mere til Bunds i Sagen eller blot en eneste Gang aflagt et Besøg i en Strafanstalt og forhørt sig om de disciplinære Straffe, vilde det mulig være gaaet dem, som det er gaaet den mig ubekendte Præst, der uden at kende de Oplysninger, som have staaet til de Herrers Raadighed og alene dreven af Indignation og det Kendskab til Sagen, han har erhvervet ved et Besøg i en udenlandsk Strafanstalt, fornylig i Berlingske Tidende har protesteret mod Berettigelsen af de Herrers Udtalelser.

Da mine ovenfor refererede Bemærkninger til Forklaring af — ikke som Medlemmet fra Køge udtrykker sig »til Forsvar« for — det usædvanligt store Antal Straffe i det omhandlede Tidsrum, ikke ere blevne forstaaede af de Herrer, skal jeg først her anføre den statistiske Baggrund for og nogle andre Momenter til Belysning af Bemærkningerne, hvoraf forhaabentlig vil kunne skønnes — ogsaa af ikke Fagmænd — at jeg ikke har løbet med løs Tale.

Hvad først angaar det Hovedpunkt, at der virkelig er forefaldet exceptionelt mange Straffe i det omhandlede Tidsrum, og at det altsaa er uberettiget deraf at danne sig en Mening om det ordinære Forhold, er Sagen meget simpel. Tallene for de foregaaende 3 Aar ere givne i mine Bemærkninger, og tvivler man om deres Rigtighed, kan man efterse de af Overinspektionen udgivne Beretninger, som blandt andet ogsaa ere tilstillede Rigsdagen. De tale tydeligt nok om en mindre gradvis Stigning af Straffene i Treaaret fra 7,85 til 8,63 pCt. og et pludseligt stort Spring i det sidste Aar til 11,24 pCt. Da det nu næppe med Rimelighed kan forudsættes, at Bestyrelsen, hvis Personer — Direktør og Inspektør — ere de samme, som de have været i en lang Aarrække, pludselig er bleven besat af en højere Grad af Løshed i Haandleddet end tidligere, og alle andre ydre Forhold i Fængslet ere uforandrede som hidtil, maa Grunden søges andet Steds, nemlig i Fangernes Kvalitet. Det er dette, som udtales i de »tynde« Grunde. Disse nævne først, at der i Tidsrummet er alleveret usædvanlig mange unge Fanger, særlig fra København. Jeg antager, at der tør forudsættes Enighed mellem alle tænkende Mennesker om, at Ungdom og Visdom ikke følges ad, og at Ungdommen er mere tilbøjelig til Ulydighed og Optøjer end den modne Alder, og ligeledes om, at det er Strafanstaltens Pligt at bringe særlig de unge til Lydighed og Orden. Konsekvensen af, at der indsættes usædvanlig mange unge Fanger, er da uundgaeligt, at der bliver flere disciplinære Straffe. Den Ting er klar; men

maaske tror man ikke, at der er indsat usædvanlig mange unge Fanger; Kritiken bør jo tvivle om alt. En Opgørelse af de indsatte Fangers Alder viser imidlertid, at Gennemsnitsalderen af indsatte i Perioden er 25,86 Aar. I Beretningen vil man kunne se, at Gennemsnittet for 18^{95/96} er 27,63 Aar, det vil sige, at det sidste Aars Fanger over en Bank har været næsten 2 Aar yngre end tidligere. Argumentet synes herefter urokkeligt. Paa samme Maade vil det ved en nærmere Undersøgelse gaa med de øvrige »tynde« Grunde. Af Københavnerne er der i Perioden afleveret 189, eller 46,66 pCt. af de indsatte 405. I Beretningerne vil ses, at der i

18^{91/92} er indsat 158 Københavnerne af 359 eller 44,00 pCt.

92/93	»	—	150	—	»	380	»	39,47	—
93/94	»	—	115	—	»	336	»	34,23	—
94/95	»	—	126	—	»	385	»	32,73	—
95/96	»	—	146	—	»	440	»	33,18	—

Der er altsaa en forøget Tilgang af Københavnerne siden sidste Beretning af godt og vel 13 pCt. Jeg ved ikke, om der med Billighed kan forlanges en bedre Hjemmel for, at der er afleveret usædvanlig mange Københavnerne. Jeg er selv forbavset over dette Forhold, som er langt værre end jeg havde forestillet mig, men Tallene ere ubarmhjærtige. Men kan der siges, det var unge Københavnerne, Talen var om. Javel! Lad os saa se paa Københavnerne Alder.

Der er indsat:

2 paa 15 Aar	13 paa 22 Aar	5 paa 29 Aar
7 » 16 —	11 » 23 —	2 » 30 —
12 » 17 —	8 » 24 —	4 » 31 —
14 » 18 —	5 » 25 —	4 » 32 —
20 » 19 —	5 » 26 —	1 » 33 —
22 » 20 —	6 » 27 —	2 » 34 —
19 » 21 —	4 » 28 —	1 » 35 —

4 paa 36 Aar	2 paa 40 Aar	1 paa 46 Aar
4 » 37 —	1 » 41 —	1 » 48 —
2 » 38 —	1 » 44 —	1 » 55 —
2 » 39 —	3 » 45 —	

En Gennemsnitsberegning af disse Tal giver en Alder af 24,15 Aar for de indsatte Københavnerne. Disses Alder er altsaa over $1\frac{1}{2}$ Aar lavere end Alderen for den samlede Tilgang. Jeg skønner ikke rettere, end at Udtalelsen om det usædvanligt store Antal af unge Københavnerne hermed er tilstrækkelig retfærdiggjort. Ganske vist kunde det være heldigt at sammenholde den her udfundne Alder for Københavnerne med tidligere Aars Københavneres Alder, men jeg finder ikke Sagen tilstrækkelig vigtig til at fordybe mig videre i Statistik paa dette Punkt. Jeg skal i saa Henseende kun endnu anføre, at der efter Beretningen for 18⁹⁵/₉₆ da er afleveret hertil i det hele 19 Fanger af 440 under 18 Aar, medens der i den her behandlede Periode som ovenfor specificeret alene af Københavnerne i den nævnte Alder er afleveret 21 af en samlet Tilgang paa 405. Men er da Københavnerne særlig slemme i disciplinær Retning? Ja, i de senere Aar! I de 5 Beretningsaar og Perioden 18⁹⁶/₉₇ indtage Københavnerne blandt de straffede følgende Procenttal:

18 ⁹¹ / ₉₂	92/ ₉₃	93/ ₉₄	94/ ₉₅	95/ ₉₆	96/ ₉₇
20 af 53	25 af 58	15 af 51	21 af 57	27 af 67	44 af 86
37,7	43,1	29,4	36,8	40,3	51,2

Man sammenligne disse Procenter med de ovenfor givne for Tilgangen og vil da finde en tydelig disciplinær Forværrelse af Københavnerne i de sidste 3 Aar.

Til Belysning af min næste Paastand, om at en stor Del af disse unge Københavnerne var i Komplot med hinanden, skal jeg kun oplyse, at af de 189 afleverede Københavnerne vare de 79 dømt efter Meddelagtigheds-

paragraferne, og at saa godt som alle de yngste Fanger høre til denne Kategori. Den, der har fulgt med Bladenes Meddelelser om Forbrydelser i København i det forløbne Aar, vil ikke have kunnet undgaa ofte at støde paa Beretninger om saadanne unge Massekomplottanter. Den 21. og 22. Maj 1897 fik Fængslet f. Eks. afleveret 7 saadanne Medlemmer af en Bande — den ottende sad her i Forvejen. Deres Alder var: 1 paa 16, 4 paa 17, 2 paa 19 og 1 paa 22 Aar.

Idet jeg her foreløbig forbigaar min følgende Paastand om den Betydning det har, at Isolationen vanskeliggøres ved Indsættelsen af saadanne Bander af unge Forbrydere, hvortil jeg senere skal komme tilbage, skal jeg med Hensyn til min næste Bemærkning, at der i den behandlede Periode tydelig er sporet en moralsk og disciplinær Niveausynken hos Fangerne først udtale, at et Skøn af denne Art vanskelig lader sig bevise statistisk. Som ethvert Skøn afhænger dets Paalidelighed for en stor Del af den Tiltro, man kan sætte til de skønnende Personer. Jeg kan forsikre, at dette Skøn deles af alle de Mænd, som her paa Stedet have med Fangerne at gøre, og at mange af disse Mænd i henved en Menneskealder have omgaaedes Fanger, saa at deres Mening vel kan være lige saa god som deres, der aldrig have set et Fængsel. Fænomenet er ingenlunde enestaaende hos os og gælder ikke alene Fanger og det sidste Aar, men er blot yderligere fortsat ogsaa i dette. Det føles ogsaa i andre civiliserede Lande og er ofte udtalt af sagkyndige paa kriminalistiske Møder i de senere Aar. Det kendes navnlig udenfor Fængslerne paa en større Tilbøjelighed til Ulydighed og Voldsomhed, en større Løshed i Livsførelsen, Skyhed for Arbejde og en forøget Usædelighed og Drukkenskab. Selvfølgelig har en saadan Tilstand udenfor ikke kunnet undgaa at sætte Mærker i Fængslerne. Det er derfor saa meget besynderligere, at Lovgivere, som i Perioden have været med til at behandle og vedtage en Undtagelseslov, foranlediget ved et

af Udslagene af Niveausynkningen, den tiltagende vanemæssige Vold mod sagesløs Person, have kunnet miskende Betydningen af denne min selvfølgelige Bemærkning. At der til skurvede Hoveder behøves en stærkere Lud end til mere sunde, og at en større Inddisciplin trænger til en stærkere Disciplin, er vistnok indlysende for de fleste. Ad statistisk Vej kan vel nok herfra paapeges adskilligt til Bekræftelse af det omhandlede Skøn foruden det ovenfor paaviste Tidens Tegn om Nedgangen i Alder og om Københavnernes Dekadence, saasom at der nu indkomme forholdsvis flere Fanger end tidligere for Vold mod Politi, Vold mod sagesløs Mand, Mishandling af Ægtefælle, Røveri, Trusler, Pengeafpresning, og at Vagabondering, Erhvervsløshed og Drukkenskab og de deraf avlede Forbrydelser, særlig Voldtægt, Brandstiftelse og »Lejlighedstyverier«, ere i Tiltagen, men Tallene ere altfor smaa og derfor underkastede Tilfældigheder, hvorfor jeg kun skal anføre et Par enkelte:

	18 ⁹⁴ / ₉₅	18 ⁹⁵ / ₉₆	18 ⁹⁶ / ₉₇
Indsatte for: Vold mod Politi	8	11	12
» » sagesløs . .	8	7	10
Mishandling af Ægtefælle	3	2	3
Røveri, Trusler, Pengeafpresning	6	3	7
Voldtægt, Brandstiftelse og Tyveri under Vagabondering	65	65	120

Samtidigt stiller det sig saaledes med Antallet af indsatte erhvervsløse: 18⁹⁴/₉₅ 95/₉₆ 96/₉₇
 13 11 21

Hvad endelig angaar min 3die og sidste Bemærkning, at Fællesfangernes Kvalitet i Perioden har været ualmindelig tarvelig, er den specielt fremsat til Belysning af, at der nu er straffet 10 Fællesfanger. Der hengaar nem-

lig ofte lange Tider, i hvilke der ikke er straffet nogen Fællesfange. Der straffedes saaledes i:

18 ⁹¹ / ₉₂	92/ ₉₃	93/ ₉₄	94/ ₉₅	95/ ₉₆
0	0	0	1	2

Det vil ses, at der var Grund for mig til at fremhæve dette Moment. naar Tallet af straffede Fællesfanger pludselig stiger fra 2 til 10. Til Forklaring har jeg i mine Bemærkninger tilføjet: »Det maa erindres, at kun saadanne Fanger udtages paa Fællesskab, som lide af legemlige eller sjælelige Mangler, der forbyde deres Ophold i Celle, eller som ere saa dybt sunkne, at de maa anses upaavirkelige af Ensomheden.« Man maa tage Fællesfangerne som de ere og kan ikke udskyde de daarlige Elementer. At de i Perioden have været ualmindelig daarlige: løgnagtige, dovne, tyvagtige og opsætsige, er et Faktum, som man kan tro eller lade være at tro; jeg kan ikke uden at røbe Embedshemmeligheder gaa ind paa Skildringen af de enkelte Personer. Men jeg ser egentlig ingen Grund for, at mit Ord ikke skulde staa til troende, det skulde da være, at man af Princip anser alle Embedsmænd i Almindelighed for mere eller mindre utroværdige.

Ved det foregaaende er formentlig tilstrækkelig godtgjort, at der i Perioden har været eksceptionelt mange disciplinære Straffe, og hvilke de væsentligste Grunde dertil have været. Nu kommer Hovedpunktet, om der er straffet for meget og for strengt, og om der navnlig er anvendt for mange korporlige Straffe, og jeg skal derfor se noget nærmere paa de af det ærede Medlem fra Køge anførte Betragtninger, hvorpaa han har bygget sin Dom. Hovedbetragtningen bestaar i en Sammenligning med Forholdet i de andre Strafanstalter: paa Christianshavn for Kvinder og i Horsens for Mænd. Jeg maa da først bemærke, at denne Sammenligning er ganske ubeføjet og navnlig for Christianshavns vedkommende grænser til det

spøgefulde, naar Talen er om korporlig Straf, som overhovedet i ca. en Menneskealder ikke har været anvendt mod Kvinder. Men maaske det ærede Medlem ikke har ment det saa slemt, skønt hans Ord om det uhyre Procenttal omfatter baade Christianshavn og korporlige Straffe. Lad os antage, at hans Betragtninger i det hele kun gaar ud paa en Sammenligning med Horsens: Jeg maa da gentage, at selv denne Sammenligning er ugørlig, idet de 2 Størrelser ere inkommensurable. Det ærede Medlem fra Køge indrømmer vel, at der er nogen Forskel, men mener, at Forholdene ere væsentlig ensartede, og i alt Fald til Gunst for Vridsløse, saa at Forskellen i Resultaterne blive endnu mere i Disfavør for Vridsløselille i den omhandlede Henseende. Jeg mener lige det modsatte og skal bevise det.

Vridsløselille er et Cellefængsel, Horsens et Fællesfængsel med en mindre Celleafdeling, hvori Isolationen ikke skal gennemføres saa absolut som i Vridsløselille. I Cellefængslet skal hver Fange isoleres fra alle de andre Fanger, Dag og Nat, under Arbejdet, under Hvilen, i Gaarden, i Kirken og Skolen; i Fællesfængslet skal kun Afdelingerne isoleres fra hinanden, saa vidt muligt. I Fællesfængslet er der med samme eller mindre Fangeantal en meget større Opsynsstyrke, 39 mod 23. Det er ulige vanskeligere at holde Opsigt med Fanger i 400 Enkeltceller end med Fanger i 20 Arbejdssale og 48 Celler. Hvad Mennesker, som sidde indespærrede alene, kunne finde paa af Uordener af bare Kedsomhed og for at sætte sig i Forbindelse med andre, er vanskeligt at forestille sig, naar man ikke selv har erfaret det. I Fællesfængslet bortfalder Grunden til deslige Forseelser. Naar nu tilmed en stor Del af Cellefangerne, hvad der, som tidligere anført, netop er Tilfældet i Perioden i ualmindelig Grad, kende hinanden gennem deres Samvirken i Komplot eller fra Skoler og Arrester, vil man kunne forstaa, hvor meget vanskeligere det bliver at hindre indbyrdes Forbindelse mellem Celle-

fanger, og man kan ikke med Rette undres over, at det er fornødent at tildele en Mængde Straffe for at hævde Forbudet mod Forbindelse. Statistiken viser tydeligt paa dette Punkt Forskellen mellem Celle- og Fællesfængsel. For indbyrdes Meddelelse er straffet i

	18 ⁹¹ / ₉₂	18 ⁹² / ₉₃	18 ⁹³ / ₉₄	18 ⁹⁴ / ₉₅	18 ⁹⁵ / ₉₆	18 ⁹⁶ / ₉₇
I Horsens	0	2	0	0	0	
I Vridsløselille	53	43	23	40	52	56

Med andre Ord ca. Halvdelen af alle disciplinære Straffe skyldes i Vridsløselille et særegent Forhold, som ikke findes i Horsens, den strenge Isolering, som paabydes af Loven.

Alene dette Forhold er i og for sig tilstrækkeligt til at borttage Grundlaget for en Sammenligning, men hertil kommer en overordentlig væsentlig Omstændighed, som gør Sammenligningen endnu mere uholdbar. Vridsløselille er særlig en Anstalt for unge Fanger og for saadanne Fanger, som første Gang udstaa Strafarbejde. En Sammenligning af Gennemsnitsalderen for de indsatte i Horsens og Vridsløselille belyser dette Forholds første Side, og Tallene se saaledes ud:

	18 ⁹¹ / ₉₂	92/ ₉₃	93/ ₉₄	94/ ₉₅	95/ ₉₆
I Horsens	41,77 Aar	42,54	41,91	42,63	42,69
I Vridsløselille	28,05	» 24,98	26,93	27,08	27,63

Tallene for den anden Side af Forholdet ere følgende:

Indsatte i Strafanstalt 1ste Gang	91/ ₉₂	92/ ₉₃	93/ ₉₄	94/ ₉₅	95/ ₉₆
I Horsens	19	13	10	16	22
I Vridsløselille	281	312	254	299	358

Tallene ere hentede fra de offentliggjorte Beretninger og ere tilstrækkelig talende om de 2 Befolkningers heterogene Standpunkt i Alder og penitentiær Opdragelse. At

bebrejde Vridsløselille at det straffer mere end Horsens, er det samme som at bebrejde en Skole, at der straffes mere i de yngre end i de ældre Klasser. — Hvorledes det i Virkeligheden forholder sig med den »mere Straffen« i Vridsløselille end i Horsens, skal jeg senere komme til. — Jeg gaar ud fra, at man ræsonnerer rigtigt og ikke bagvendt over disse Tal. Det vil vel ikke falde nogen ind at nægte, at de unge trænge til Opdragelse og Optugtelse mere end de ældre. Derimod kunde der maaske nok være dem, der vilde mene, at den, der 1ste Gang kommer i Strafanstalt er lettere at styre end den, der har været saadanne Steder før og maaske flere Gange. Det er muligt, at det er dette eller i alt Fald ogsaa dette, det ærede Medlem fra Køge sigter til, naar han taler om de grove Forbrydere i Horsens, som ere mere tilbøjelige til Uordener. Men hvis saa er — og det maa vel være saa, da de groveste Forbrydere, Mordere og saadanne, som straks første Gang dømmes til Tugthuset, ere ganske forsvindende som Talstørrelser — da er hans Ræsonnement urigtigt, som enhver Fængselsmand ved. Jo grovere Forbrydelsen er, og jo flere Gange en Person har været i Strafanstalt, desto bedre opfører han sig i Almindelighed. Der er som Regel ingen behageligere Fanger at omgaas for en Fængselsinspektør end Mordere, Brandstiftere, Blodskamsforbrydere, gamle Vane-tyve og deslige Folk. Det er med de unge, der komme 1ste Gang og for mindre Forbrydelser, at Disciplinen navnlig fører sin Kamp. Enhver vil let kunne forestille sig ved lidt Eftertanke, hvad det vil sige at sætte Skik paa 3--400 nye Fanger hvert Aar, hvoraf mange endnu ere rene Drengene og mange mere Dyr end Mennesker, Personer som have levet udenfor eller i Kamp med Samfundet hele deres Liv, som ere hengivne til enhver Last, ødelagte af Udskejelser, sjæleligt og legemligt, aldrig have været under Disciplin i Hjemmet, saa godt som intet have lært o. s. v. Hvor mange Kræfter, der maa sættes ind paa at faa noget ud af en saadan Horde, og hvor meget der arbejdes i

Strafanstalten. kan man med en god Villie nok forestille sig. Naar Horsens har forholdsvis færre Straffe end Vridsløselille — hvis den har det — saa kunde det med en vis Ret siges, at Grunden er den, at den største Del af Fangerne ere blevne disciplinerede i Vridsløselille, hvilken Betragtning jeg dog ikke skal gøre gældende.

Endnu en Væsenforskel mellem Befolkningen i Vridsløselille og Horsens maa dog for en Ordens Skyld omtales, nemlig den store Forskel i Straffetiden i de 2 Anstalter. Gennemsnitsstraffetiden har i de sidste 5 Beretningsaar været:

	18 ⁹¹ / ₉₂	92/ ₉₃	93/ ₉₄	94/ ₉₅	95/ ₉₆
I Horsens	2,37	2,31	2,12	2,33	2,20
I Vridsløselille	1,36	1,33	1,31	1,33	1,30

altsaa henad dobbelt saa lang i Horsens som i Vridsløselille. Men hvad har Straffetiden med Disciplinen at gøre? Jo, ikke saa lidt. Den korte Straffetid medfører for det første, at der i Vridsløselille i Løbet af et Aar bliver behandlet mange flere Fanger end i Horsens og mange flere end de paagældende Anstalters Gennemsnitstal lade formode og dernæst, at der i den korte Tid, Fangen er under Behandling, maa arbejdes kraftigt, hvis man overhovedet skal udrette noget. Statistiken viser, at der er behandlet i de 2 Fængsler i de 5 sidste Beretningsaar:

	18 ⁹¹ / ₉₂	92/ ₉₃	93/ ₉₄	94/ ₉₅	95/ ₉₆
I Horsens	433	450	431	417	453
I Vridsløselille	658	684	650	686	765

Skulde ikke det ærede Medlem fra Køge mulig have overset denne Omstændighed ved sin Procentberegning, f. Eks. have baseret den paa Gennemsnitsantallet af Fanger i et Aar i Stedet for paa Tallet af de behandlede Personer. Jeg skal vise, hvorledes det rette Forhold mellem Straffenes og de straffedes Antal i Horsens og Vridsløselille

har været i de sidste 5 Beretningsaar, set i Forhold til de behandlede Personer:

		behandlet	Straffe	pCt.
18 ⁹¹ / ₉₂	Horsens	433	228 *)	
	Vridsløselille	658	69	10,49
18 ⁹² / ₉₃	Horsens	450	165 *)	
	Vridsløselille	684	74	10,82
18 ⁹³ / ₉₄	Horsens	431	41	9,51
	Vridsløselille	650	66	10,15
18 ⁹⁴ / ₉₅	Horsens	417	36	8,63
	Vridsløselille	687	66	9,62
18 ⁹⁵ / ₉₆	Horsens	453	47	10,38
	Vridsløselille	765	73	9,54

Herved er at bemærke, at de med *) betegnede Tal fra Horsens ikke kunne bruges til Sammenligning, da de omfatte en Del Forholdsregler mod Fanger, der ikke have leveret fuldt Arbejde, hvilke Forholdsregler ikke ere virkelige Straffe. Forholdet mellem de behandlede og straffede Personer i samme Tidsrum er følgende:

		behandlede	straffede	pCt.
18 ⁹¹ / ₉₂	Horsens	433	101 *)	
	Vridsløselille	658	53	8,05
18 ⁹² / ₉₃	Horsens	450	56 *)	
	Vridsløselille	684	58	8,48
18 ⁹³ / ₉₄	Horsens	431	30	6,96
	Vridsløselille	650	51	7,85
18 ⁹⁴ / ₉₅	Horsens	417	29	6,95
	Vridsløselille	686	57	8,31
18 ⁹⁵ / ₉₆	Horsens	453	38	8,39
	Vridsløselille	765	67	8,63

Om de med *) betegnede Tal gælder tildels det samme som ovenfor bemærket ved den forrige Oversigt, hvorfor disse Aar udelades af Betragtning.

Ingen af disse Procentrækker for Vridsløselille gør, synes mig, noget overvældende Indtryk, sete i Forhold til Horsens. De vise, at der gennemgaaende straffes saa temmelig ens i begge Anstalter, maaske en *Smule* mere i Vridsløselille. Hvor blive saa de Straffe i Vridsløselille af, der mange Gange procentvis overstige, hvad der er anvendt i Horsens? Det gaar over min Forstand. Jeg gentager, at er der mulig i det sidste Aar, hvis Tal for Horsens jeg ikke kender, nogen større Forskel, er det grundet i de af mig tidligere forklarede ekseptionelle Forhold. Men det er dog efter de her fremførte Tal klart, at der ikke hersker barbariske Straffeforhold i Vridsløselille til Stadighed, saaledes som man maatte formode efter de i Tinget faldne Ytringer. Tallene bekræfte det ovenfor omtalte naturlige Fænomen, at der i en Ungdomsanstalt og et Cellefængsel maa anvendes nogle flere Straffe end i et Fængsel for ældre, hvoraf de fleste behandles i Fællesskab.

Hvis jeg nu i det foregaaende har godtgjort, forhaabentlig til Evidens for enhver, der kan læse Tal og forstaa en Udvikling, at det er umuligt paa den Maade som gjort af De Herrer Folketingsmænd at bygge en retfærdig Dom om de disciplinære Straffes Hyppighed i Vridsløselille paa en Sammenligning med Horsens, hvorved altsaa Grundlaget for de ærede Medlemmers Skøn ligger uafhjælpelig knust, bliver Spørgsmaalet dernæst, om der ikke alligevel er straffet for meget og for strengt i Vridsløselille. Her kan jeg ikke møde op med Tal af afgørende Betydning, men maa overlade Dommen til rettænkende Menneskers eget frie Skøn, idet jeg ikke kender noget homogent Sammenligningsobjekt. Den nærmeste Analogi er vel Bodsfængslet i Kristiania. I Følge den sidste Beretning om de norske Strafanstalter er der i 18^{91/95} i Bodsfængslet tildelt 74 Fanger disciplinære Straffe. Det samlede Fangebelæg har i samme Tidsrum været 441, Straffeprocenten bliver altsaa 16,78 — her var den 8,31, altsaa knapt halv saa stor. Herefter synes det

ikke med Grund at kunne siges, at man straffer for meget i Vridsløselille. Bruger man Sammenligningen med Horsens paa rette Maade, saaledes som oven for paa forskellige Punkter antydte, altsaa idet man erindrer, at Fangerne der ere meget ældre, at de allerfleste have været 1 eller flere Gange før i Strafanstalt, at Halvdelen af de disciplinære Forseelser i Vridsløselille skyldes et Forhold, som ikke findes i Horsens, at Fangerne sidde meget længere i Horsens, hvorfor der er mere Tid til at disciplinere dem og de selv have større Interesse i at opføre sig ordentlig, og sammenholdes hermed det Faktum, at Straffe-procenten i Vridsløselille allerhøjest gennemsnitlig er 1 pCt. større end i Horsens, maa en uildet Dom utvivlsomt blive, at der ikke er nogen som helst Grund til at tale om, at der straffes for meget i Vridsløse, snarere kunde maaske det modsatte siges. — Men mulig straffes der dog for strengt i Vridsløselille. Her kommer vi til det brændende Spørgsmaal: de *korporlige Straffe*, thi at det er det, der menes med de for strenge Straffe, Rundhaandethed og løst Haandled, anser jeg for givet, og ikke at man for Alvor vil anke over, at der ikendes et Par Gange om Aaret Straffecelle paa Vand og Brød eller Cachot uden Arbejde. Lad os nu se, hvorledes det faktiske Forhold har været i saa Henseende i Vridsløselille i de 5 sidste Beretningsaar og i Perioden ⁹⁶/₉₇:

	18 ⁹¹ / ₉₂	92/ ₉₃	93/ ₉₄	94/ ₉₅	95/ ₉₆	96/ ₉₇
korporlige Straffe	10	12	16	10	14	15
behandlet i Anstalten	658	684	650	686	765	765
pCt.	1.52	1.75	2.46	1.46	1.83	1.96

Der har altsaa gennemgaaende i disse Aar ikke en Gang været anvendt korporlig Straf overfor 2 af 100 Fanger. Vil man fradrage de af Direktøren dikterede Straffe, bliver Procenten en Del mindre. Skulde det virkelig kunne siges at være et Misbrug af Straffe-

myndighed, der med Rette kan paadrage en offentlig Beskyldning om løse Haanded? Jeg ved ikke, om man kan være stort mere sparsommelig i Anvendelsen af et lovligt Revselsesmiddel, naar man i det hele taget skal bruge det. Men det er naturligvis en Skønssag, og mit Skøn er ikke bedre end de ærede Medlemmers. Jeg appellerer dog trøstigt til Almenhedens Skøn i dette Punkt, idet jeg stoler paa, at den ikke heller her kan billige de ærede Medlemmers Ytringer. Vil man se, hvorledes Forholdet er mellem korporlige Straffe og de andre Straffe for at erfare, om der ikke i det sidste Aar er brugt en strengere Fremgangsmaade end hidtil, ere Tallene disse:

	⁹¹ / ₉₂	⁹² / ₉₃	⁹³ / ₉₄	⁹⁴ / ₉₅	⁹⁵ / ₉₆	⁹⁶ / ₉₇
korporlige Straffe	10	12	16	10	14	15
alle Straffe	69	74	66	66	73	104
pCt.	14,5	16,2	24,2	15,2	19,2	14,4

De vise det mærkværdige Forhold, at der i den sidste, af de ærede Medlemmer særlig betragtede Periode forholdvis er uddelt færre korporlige Straffe end i noget andet Tidsrum i hele Aarrækken. Man kan næppe forlange bedre Bevis for, at Bestyrelsen ikke er bleven mere umenneskelig i den sidste Periode end tidligere. Jeg kan selvfølgelig ikke udlevere de med korporlig Straf revsede Fangers Personer til Beskuelse og derfor ikke nærmere retfærdiggøre de enkelte Straffe i de givne Tilfælde og vil heller ikke forsøge det, da der fra mit Synspunkt ikke er mindste Anledning dertil. Saa meget kan jeg dog oplyse, at Straffene ere tildelte navnlig unge Fanger. De korporlig straffedes Gennemsnitsalder i den sidste Periode er 20,73 Aar, medens alle de disciplinært straffede Fangers Gennemsnitsalder var 21,63 Aar. Man erindrer, at alle de indsattes Gennemsnitsalder i samme Periode var 25,86 Aar og ser, at de unge, som venteligt, gennemgaaende yde de fleste pCt.

ogsaa af de korporligt revsede. Det samme har selvfølgelig været Tilfældet i foregaaende Perioder. De af de i Perioden korporligt straffede begaaede Forseelser ere for saa vidt det angaar dem, der ved Direktørens Kendelse straffedes med Kat, givne i min Beretning, og deslige Straffe opføres med fuld Forklaring af Forseelsen i de aarligt offentliggjorte Beretninger. De vare:

1. Falsk Selvangivelse om en Forbrydelse, hvorved han foranledigede Justitsen sat i Virksomhed og sig selv ført til Kjøbenhavn.
2. Forsøg paa Undvigelse.
3. Simulation af Blodspytning, hvorved Fangen havde skaffet sig Ophold paa Sygehuset i 3 Maaneder og altsaa Frihed for Arbejde og bedre Forplejning.

De øvrige 12 korporlige Straffe ere dikterede af Inspektøren.

- 3 for Slagsmaal og Dovenskab (alle Drengene paa Fællesskab).
- 3 » Ødelæggelse af Inventarium og Materiale,
- 3 » Forbindelse med Medfange og fræk Benægtelse,
- 1 » gentagen Nægtelse af at arbejde,
- 1 » gentagen Forbindelse med Medfange i Kirken og falsk Angivelse af Medfange.
- 1 » gentagen Bankning til Medfange.

Jeg venter ikke, at de ærede Medlemmer skulle finde alle de anførte Forseelser tilstrækkelig graverende til at kvalificere til korporlig Straf. Men Sagen er, at det ikke i Strafanstalten drejer sig om et matematisk Forhold mellem Forbrydelse og Straf — der er ingen skreven Straffelov — men om at anvende efter bedste Skøn den disciplinære Fremgangsmaade som i det givne Tilfælde vil gøre den rette Virkning paa det paagældende Individ, og Skønnet tilkommer kun Inspektøren for Straffe indtil 9 Slag Rotting. Der vil ved Gennemgang af Fængslets Straffe-protokol findes mangfoldige Tilfælde, hvor endog grovere Forseelser end flere af de oven angivne afgøres paa anden

Maade end ved korporlig Straf eller Straf overhovedet. Der er den Forskel paa Justitsen i et Fængsel og udenfor, at man i et Fængsel har frie Hænder til at anvende den tjenligste Straf, der staar til Raadighed, eller rent lade være at straffe, hvad man desværre ikke har udenfor. Jeg kunde med Lethed krydre denne Fremstilling med at anføre utallige Tilfælde af rene Gadedrengestreger og Uvornheder, hvor Ikke-Fængselsmænd ikke ville være i Tvivl om, at korporlig Straf var berettiget, og hvor saadan Straf dog langt fra altid blev anvendt, fordi den ikke var nødvendig. Thi Disciplinen bestaar ikke i Straf alene, og det er, som Hans Ekscellence Justitsministeren udtaler, det eneste Princip for korporlig Straf ligesom for al anden Straf i en Strafanstalt, at den af den ene ansvarlige findes nødvendig. Og jeg tør forsikre alle bekymrede Forældre og Hustruer, at ingen hader Brutalitæt under hvilken som helst Form mere end jeg, og at jeg kun med største Modstræben og i yderste Nød, hvor intet andet kan haabes at ville hjælpe, skridder til Anvendelse af korporlig Straf.

Skønt Inspektørens Skøn altsaa er frit, er hans straffende Virksomhed dog langt fra saa ukontrolleret, som de ærede Medlemmer mulig forestille sig. Der føres Protokol over alle disciplinære Afhøringer og Straffe, og ingen dømmes uden Tilstaaelse eller Bevis. Ethvert Forhør overværes af 2 Vidner og i Reglen ogsaa desuden af Fængselspræsten. Fangen kan klage over Inspektøren til Direktøren, og samtlige Straffe offentliggøres i de aarlige Beretninger.

En Hovedgaranti mod al Slags Overgreb maa endvidere søges i de Fordringer, der ved Ansættelsen stilles til Inspektørens Kvalifikation, og der kan in casu næppe forlanges mere. Inspektøren paa Vridsløse har saavel praktisk Uddannelse i Fængselsvæsen som Dommerkvalifikation og kunde for Aar tilbage have været Dommer, hvis han ikke af Interesse for Sagen var bleven paa sin Plads.

Endelig bliver Inspektørens hele Virksomhed som enhver anden Embedsvirksomhed her til Lands kontrolleret

af hans foresatte, in casu Overinspektionen og Justitsministeriet. Jeg maa imidlertid bestemt afvise al anden Kritik af min disciplinære Virksomhed. Saa længe jeg har den Ære at være Inspektør for Vridsløselille, gaar jeg den Vej, jeg anser for den rette, og som billiges af mine foresatte, og benytter mig af den mig af Loven betroede Myndighed til min Livsgærnings Fremme: jeg kan ikke mod min Embedspligt lade det mig tilkommende frie Skøn paavirke af inkompetent Kritik eller binde ved Theorier og Principper ud over det af Ministeren udtalte.

Endnu et Par Ord om de korporlige Straffe. Ønsker man af — ganske vist efter min Mening misforstaaet — Humanitet ikke saadanne Straffe anvendte i Fængslerne, skal man ikke falde over den Inspektør, der, som det er hans Pligt, anvender dem, naar han finder dem nødvendige, men man maa da foranledige en Lov, som forbyder dem, hvilket vil være en stor personlig Lettelse for Inspektøren, til hvis ubehageligste Embedspligter det hører, at skulle ikende korporlig Straf og overvære enhver Eksekution. Det vil dog sikkert i saa Fald gaa her som det er gaaet i andre Lande og senest i vort mest beslægtede og meget frisindede Naboland Norge, at man efter en kortere eller længere Aarrække maa indføre dem igen.

Vridsløselille Forbedringshus d. 10. Februar 1898.

F. Ammitzbøll.

Oplivningsforsøg ved Strangulation.

Justitsministeriet i Bryssel har under 28. Juni 1897 udstedt følgende ny Instruks for de belgiske Fængselsbestyrelser om Fremgangsmaaden ved Oplivningsforsøg i Tilfælde af Strangulation:

1. Strikken skæres straks over, Patienten lægges paa Ryggen, Frakke, Skjortelinning og Livbælte løsnes.
2. Det er overflødigt at opvarme Legemet, hvis det ikke har været udsat for den friske Luft eller ligget paa et koldt Sted; dog maa det ikke lægges umiddelbart paa Stengulv, men i en Seng.

3. Man maa uopholdelig for at fremkalde Aandedrættet trække Tungen frem og tilbage i jævne og taktfaste Bevægelser (Labordes Metode), hvilket sker paa følgende Maade: Patientens Mund holdes aaben ved Hjælp af en Prop eller et Stykke Træ, som man stikker ind mellem Tænderne. Man fører Pegefingeren saa langt som muligt gennem Munden ned paa Tungeroden og ved et Tryk i Retning bagfra fortil, skydes Tungen ud af Munden; den anden Haand griber samtidig fast om Tungen med Fingrene omviklede med en Klud (for at undgaa Glidning) eller endnu hellere med en særlig Tang (pince de Collin*) og trækker den kraftig ud af Munden; efter et Par Sekunders Forløb slipper man den igen.

Disse vekselvise Udtrækninger og Slipninger gentages 15—18 Gange i Minuttet og fortsættes uafbrudt en Timestid. Man maa ikke ophøre med Bevægelserne ved det første Tegn paa Livets Tilbagevenden, men vedblive, indtil Aandedrættet atter foregaar spontant og regelmæssigt.

4. Da denne Fremgangsmaade, fortsat i længere Tid, er trættende, maa 2 eller flere Personer afløse hinanden og samtidig 2 Personer massere og gnide Lemmerne ved Bevægelser rettede henimod Hjertet, det vil sige fra Hænderne imod Skuldrene og fra Fødderne imod Livet. Disse Gnidninger foretages lettest med Haanden, tør eller vædet med lidt Sprit, eller med et Stykke varmt Flønel, hvis Legemet er blevet koldt. I denne Fremgangsmaade anmodes Dhrr. om efter Aftale med Lægerne at lade Opsynspersonalet ved de Dem underlagte Anstalter oplære.“

*) I Danmark bruges en lignende Tang under Navnet Plums Tungetang.

Forskellige Meddelelser.

Finlands Fængselsstatistik for 1895.

Efter at den nye Straffelov var udfærdiget under $19/12$ 1889, undlod man at lade den træde i Kraft foreløbig; dette skete først i Løbet af 1894, og som Følge heraf ere dens første væsentlige Virkninger indtrufne i det her omhandlede Aar. Som andre Faktorer, der i Forbindelse med denne dels have bevirket Aarets lavere Fangetal, dels paavirket Fordelingen inden for de forskellige Straffekategorier, nævnes Nådiga Manifestet og Pardonsplakaten af 26de November 1894.

Fangetallet i 1895 var 10,097 mod 11,388 i 1894, Tilgangen 7,980, og Antallet ved Aarets Udgang 2,480. Det daglige Middeltal, 2,312, forholder sig til Folkemængden d. 31te December 1894 som 1 til 1,074, medens det i 1894 var som 1 til 1,028. Det samlede Antal Fangedage udgjorde 844,018.

Tugthusfangernes Antal var i Aarets Løb 1,989, hvoraf 1,573 Mænd og 416 Kvinder, mod i 1894 1865, hvoraf 1,449 Mænd og 416 Kvinder; det daglige Middeltal var 1449, eller 78 mere end i 1894, Forholdet til Folkemængden som 1 til 1,714. De mandlige Tugthusfangers Antal er altsaa steget betydelig, hvilket har foraarsaget Pladsmangel i Tugthusene og bevirket forskellige nye Foranstaltninger. Saaledes anordnedes det, at 36 Tugthusfanger fra Åbo Tugthus skulde flyttes til Arbejdsfængslet i Willmanstrand, og at, efterhaanden som der blev Plads i Åbo Tugthus, skulde saadanne Fanger, som vare dømte til Tugthusarbejde fra 2 og under 4 Aar, flyttes til nævnte Sted fra Tugthuset ved Helsingfors. Efterhaanden som Pladsmangelen øgedes, blev der truffet yderligere Bestemmelser, navnlig angaaende Hensættelse i Lensfængslerne af Fanger, der vare dømte til Tvangsarbejde paa kortere Tid, samt

om, efterhaanden som der ved disse Overflyttelser skaffedes Plads i Arbejdsfængslet i Willmanstrand, at overføre til dette Livstidsfanger fra Tugthuset i Åbo. Det maa i øvrigt anføres, at Fængselsbestyrelsen allerede i Aarets Begyndelse søgte om Tilladelse til ved Tilbygning at indrette 102 nye Celler i Tugthuset ved Helsingfors, men at Senatet foreløbig stillede denne Sag i Bero.

Med Hensyn til de Forbrydelser, for hvilke Tugthusstraf idømtes, bemærkes, at Mord og Mordforsøg var i stærkt Aftagende, da disse Forbrydelser kun udgjorde for Mænd 0,80 % og for Kvinder 2,56 % af Tilgangen, mod henholdsvis 2,94 % og 5,77 % i 1894; Barnemord og Forsøg derpaa samt Fosterfordrivelse, som i 1891 havde udgjort ikke mindre end 54,54 % og i 1894 udgjorde 31,73 %, var kun 22,22 %; Mishandling af Person var gaaet ned til 6 % for Mænd og 0 % for Kvinder, mod 12,50 % og 0,96 % i 1894. I stærk Stigning var derimod Procenttallet af de for Tyveri idømte Tugthusstraffe, nemlig for Mænd 73,20 % og for Kvinder 57,26 % mod 67,15 % og 46,15 % i 1894, men dette beror væsentlig paa, at den nye Straffelov har Tugthusstraf for første og andet begaaet Tyveri, medens den ældre Ret i de fleste Tilfælde herfor kun hjemlede Straf af Fængsel paa Vand og Brød. Omvendt har dette Forhold bevirket nogen Nedgang af Tallet paa de for hyppigere gentaget Tyveri straffede, da den langvarige Tugthusstraf har hindret Førstegangsforbryderen fra i Løbet af samme Aar atter at begaa Tyveri. Straffetiden var for de i 1895 dømte Fanger for 2,10 % af Mændene og 0,86 % af Kvinderne, Livstid, medens Forholdet i 1894 var 7,60 % og 8,65 %. Ogsaa hertil maa Grunden søges i den nye Straffelov. I øvrigt falder den højeste Procent paa Straffetiden fra 1—2 Aar, nemlig for Mænds Vedkommende 27,60 %, for Kvinder 29,06 %. De dømtes Alder var 15 Aar for 1, 17 Aar for 9, 18 Aar for 12, 19 Aar for 19, 20 Aar for 25, altsaa mellem 15 og 20 Aar for 66 eller c. 9,03 % af hele Tilgangen; sammenlignet med tidligere Aar viser der sig Stigning i de sidste Aar i Antallet af Tugthusfanger paa og under 20 Aar, hvilket ogsaa delvis forklares ved det før anførte om den nye Straffelovs Tugthusstraf for første og anden Gang begaaet Tyveri. I øvrigt falder det største Procenttal af Tilgangen paa Alderen mellem 20 og 25 Aar, nemlig af Mænd 26,22 %, af Kvinder 23,08 %.

Hjemstedet for de ny ankomne falder med det største Procenttal, 21,56 %, paa Åbo Len, derefter Nylands og Wasa Len hver med 17,50 %. Set i Forhold til Lenenes Folkemængde har Nylands Len de fleste Forbrydere, nemlig 1 for hver 619 Indbyggere; for dette Lens Vedkommende, i Modsætning til de andre, er det langt overvejende Antal kommet fra Stadskommunen.

Fødte uden for Ægteskab var af de tilkomne 9,78 % af Mændene, 5,98 % af Kvinderne.

Med Hensyn til de i Aaret indkomne Tugthusfangers tidligere Livsstilling og Vandel anføres, at 57,80 % af Mænd og 60,68 % af Kvinder tilhørte den løse Befolkning (Daglejere, Løsgængere og Zigøjnere o. l.); derefter kommer Haandværkssvendene og Lærlingene med 10,80 %, og Tyende, mandligt med 9,60 %, kvindeligt med 17,09 %. Tidligere straffede var af Mænd 64,20 %, Kvinder 56,41 %; heraf var henholdsvis 13 og 5,98 % tidligere straffet med Tugthus.

Benaadede bleve 20 Mænd efter Ansøgning. Betinget løsladte bleve efter Indstilling 40 Mands-Fanger. Den største Procent af disse var idømt Livstidsstraf for 4de Gang begaaet Tyveri, 3dje Gang begaaet Indbrudstyveri, eller Kombinationer af disse Forbrydelser, og havde udstaaet mere end 8 Aars Straffetid.

Fængselstraffe afsonedes af 1,032 Mænd og 258 Kvinder, hvoraf henholdsvis 822 og 204 tilkom under Aarets Løb.

Vand- og Brødstraffe forsvinde næsten helt ved den nye Straffelov. I alt udstodes saadan Straf i 1895 af 2 Personer.

Bøder afsonede 3,332 Mænd og 654 Kvinder, i alt 3,986. For Løsgængeri vare Aaret rundt 1,365 Mænd og 707 Kvinder hæftede, i alt 2,072.

Til Tvangsarbejde holdtes i alt 602 Fanger, nemlig 303 Mænd og 299 Kvinder, af hvilke henholdsvis 218 og 190 vare tilkomne i Aarets Løb. Arbejdsfangernes Antal var paa Grund af Pardonsplakatets Bestemmelser gaaet ret hastig ned mod Slutningen af 1894, men voksede atter i Løbet af 1895. Af Tilgangen var det langt overvejende Antal anset med en Straffetid fra 6 Maaneder til et Aar for Løsgængeri. En Kategori af Arbejdsfanger har den nye Straffelov ganske afskaffet, nemlig dem, som ved Tvangsarbejde aftjente Erstatningen for stjaalet Gods.

For disciplinære Forseelser straffedes i Lensfængslerne 199 Mænd og 91 Kvinder, i alt 290, med i alt 439 Straffe; en Rømning fra Lensfængslet i Wiborg viste saadanne Mangler ved Fængselsindretningen, at der institueredes Paatale mod Fængselsdirektøren og en Del af Funktionærerne. I Strafanstalterne for Mænd straffedes arbitrært 343 Fanger i 623 Tilfælde, hvoraf det højeste Tal, 238, falder paa Ulydighed. I Straf- og Arbejdsanstalten for Kvinder straffedes arbitrært 56 Tugthus- og 27 Arbejdsfanger i 136 Tilfælde, hvoraf det højeste Tal angik Kiv og Slagsmaal med andre Fanger. I Arbejdsfængslet for Mænd straffedes for 179 Disciplinærforseelser 25 Tugthus- og 80 Arbejdsfanger; af disse sidste straffedes saaledes 79,21 % af det daglige Middeltal.

Arbejdsvirksohmheden i Lensfængslerne gav en Bruttoindtægt af 77,691 m. 77 p. og en Nettoindtægt for Staten af 22,230 m. 23 p. mod 22,731 m. 86 p. i 1894, men kun 16,403 m. 28 p. i 1891; det Fangerne i Arbejdsudbytte og Sparpenge tilafldne Beløb var

desuden 6,696 m. Ved Straf- og Arbejdsanstalterne udgjorde det rene Udbytte af Arbejdsvirksomheden, der især bestod i Forfærdigelsen af Genstande til Brug for det finske Militær, 101,327 m. 6 p. Dette giver en Middelindtægt pr. Fange for hver Arbejdsdag af 0,15 m. Sparepenge ere tildelte Fangerne i disse Anstalter med 20,535 m. 59 p.

Helbredstilstanden har i samtlige Fængsler givet 613 paa Lasaret eller i Sygecellen behandlede Tilfælde, hvoraf 32 overliggende fra 1894, 23 Dødsfald og 30 Tilfælde af Sindssyge.

Antallet af mandlige Elever i Koiwula Opdragelsesanstalt har været 97, hvoraf 34 ere tilkomne under Aarets Løb; af disse sidste ere 33 indsatte ved Dom for Tyveri. Samtlige Elever have været mellem 8 og 19 Aar, deraf 22 i 13 Aars Alderen; 25 vare uægte Børn. Eleverne have bl. a. været beskæftigede med Sløjd, Forfærdigelse af Klæder og Fodtøj til Anstaltens Brug samt Markarbejde. Nettoindtægten udgjorde 2,983 m. 18 p. I Wuorela Opdragelsesanstalt for Piger har der været 9 Elever, deraf 5 nytilkomne i Aarets Løb. Af samtlige Piger vare 8 mellem 12 og 15 Aar.

Statskassens Tilskud til Fængselsvæsenet har været 1,088,084 m. mod 1,112,759 m. i 1894. Totaludgiften til Fangernes Underhold i Straf- og Arbejdsanstalterne pr. Fange var for Aaret 505 m. 24 p., for Dagen 1 m. 38 p., i Lensfængslerne henholdsvis 635,19 og 1,74 m. I 1894 udgjorde de tilsvarende Beløb henholdsvis 496,86 eller 1,36 m. og 629,34 eller 1,72 m. Fradraget Arbejdsindtægterne m. m., bliver Statens Tilskud i 1895 til hver Fange i Tugt- og Arbejdshusene gennemsnitlig 318,17 m. aarlig pr. Fange.

Olaf Haack.

Centralföreningen till Stöd för Frigifne, Beretning för 1896.

Beretningen indledes med en interessant og velskreven Artikel af Generaldirektor for det svenske Fængselsvæsen *Wieselgren* om Samfundets Forhold til forsømte Børn. Kort og fyndig paaviser han, hvorledes Hjemmene under de moderne Samfundsforhold, hvor Mand og Hustru hyppig begge ere paa Arbejde fra Morgen til Aften, let komme til at savne alle Betingelser for en tilfredsstillende Opdragelse, hvorledes Skolens Kræfter langt fra kunne strække til over for Børn, der mangle den nødvendige sædeliggørende Impuls fra Hjemmet, ligesom dens theoretiske Tilsnit forhindrer den fra at vinde større Indflydelse paa Barnet, som

interesserer sig langt mere for det praktiske. Gaden bliver saaledes Barnet baade Hjem og den Skole, hvortil det søger med Lyst, fordi det der finder sine praktiske Lyster tilfredsstillende. Men paa Gaden hersker den stærkeste Ret, enhver sædelig Stræben mangler, det lidt, som Skole og Hjem har opbygget, nedrives, den unges Forvildelser, naar han eller hun naar ud over Barnealderen, blive næsten en Naturnødvendighed. — For at hemme disse ødelæggende Forhold anbefaler Forf. 2 Forholdsregler. For det første giver han de af Fru Retzius 1887 i Stockholm oprettede Arbejdsstuer for Børn en varm Anbefaling. 26 saadanne Stuer ere nu i Virksomhed i de svenske Byer, og Børnene gives her Lejlighed til, under omhyggeligt Tilsyn, at udvikle deres praktiske Anlæg ved al Slags Haandgerning og forstaa deres egen Arbejdskrafts Værdi, lære saaledes Samfundsfølelsen at kende, og faa Muligheder for at blive nyttige Samfundsmedlemmer, medens Gadens Fristelser kraftig modarbejdes. For det andet giver Hr. W. en Fremstilling af et i Berlin d. 21/1, 1896 stiftet Selskab ved Navn „frivilligt Opfostringsraad for de af Skolen udgaaede fader- eller moderløse Børn“. Selskabets Opgave er at støtte saadanne Børn i den farlige Tid efter Udtrædelsen af Skolen, hvor saa mange gaa til Grunde, dels ligefrem af Mangel paa Forstand til at skaffe sig Arbejde, dels ved den fordærvelige Lyst til i Fortsættelse af Gadelivet kun at tage tilfældig Beskæftigelse med deraf følgende Driveri, Arbejdsløshed m. v. Ved Udgangen af 1896 havde Foreningen alt 1473 saakaldte tilsynsførende, 165 fagkyndige Medlemmer, deriblandt 80 Læger, 889 betalende Medlemmer. Foreningens Opgave er at antage sig de fra Skolen udgaaede Børn, skaffe dem i Lære og staa dem bi i mindst 4 Aar. De tilsynsførende have delt sig i mindre Udvalg, i alt 220; hvert af disse overtager Omsorgen for de under Foreningens Formaal hørende Børn, som i vedkommende Kreds fra Skolemyndighederne opgives at skulle udgaa fra Skolen i den tilstødende Termin. De Børn, som anses trængende til Bistand, fordeles efter Køn mellem de tilsynsførendes mandlige og kvindelige Medlemmer, saaledes at hvert Medlem højst faar 4 Myndlinge. Den udpegede Værge træder i Forbindelse med Barnets paarørende og skaffer sig dels saaledes dels ved personlige Undersøgelser at vide, hvad Barnet vil og kan blive, samt hvilke Midler der kan paaregnes til Formaalets Realisation. Dernæst undersøges Barnet af en af Foreningens Læger for at fastslaa, om det i fysisk Henseende egner sig til den Levevej, det ønsker at vælge. Sagen forelægges herefter Udvalget, som efter at have hørt Barnets Lærere, paarørende m. m. fattet Beslutning om Barnets Anbringelse. Foreningen har forpligtet sig til ved Anbringelsen at tage alle de Hensyn, som en samvittighedsfuld Fader under lignende Forhold vilde tage, og anbringer ingenlunde Barnet blindt hen i

det lottest tilgængelige Fag. Fabrikarbejde samt anden Beskæftigelse, hvoraf kun lidet kan læres, undgaas, og Interessen for Børnene har vist sig saa stor, at et ikke ringe Antal er anbragt ved Værgernes Forbindelser og de fagkyndiges Bistand i Fag, som ellers ikke vilde have staaet dem aabne. I 1896 ere 405 Drengene og Piger anbragte i Lære, Tjeneste eller Arbejde efter deres Anlæg og Lyst. Omkostningerne i Ventetiden, for Lære, Undervisning i Fag eller Husholdningsskoler eller for Ophold paa Landet eller Kursteder til Forbedring af svagt Helbred bestrides af Foreningen. — Ligesom Arbejdsstuerne supplere Skolens Virksomhed for Barnet, vil Opfostringsraadet søge at erstatte Hjemmet til Samfundsudviklingens Gavn.

Hvad selve Beretningen angaar, oplyses, at i 1896 ere 5884,50 Kr. uddelte til løsladte Personer, deraf til 50 „skyddslingar“ gennemsnitlig 73,58 Kr. til hver til Livsophold, Værktøj, Beklædning, Rejsehjælp o. dsl., hvorhos 184 have faaet tilfældig Understøttelse à gennemsnitlig 7,70 Kr. til Indløsning af Værktøj, Hjemrejse m. m. Adskillige mandlige Ansøgere ere henviste til Stockholms Arbejdshjem, med hvilket Foreningen har truffet en Overenskomst gaaende ud paa, at Hjemmet skal modtage saadanne Personer og skaffe dem Kost og Natlogis, Arbejde og Arbejdstøj, saa længe de opføre sig vel, mod at holdes skadesløse af Foreningen. Hertil er anvendt 422,90 Kr. for 35 Personer. Til at forskaffe husvilde løsladte Natlogis i Frelsens Hærs Herberger har Foreningen anvendt 100 Kr. — I 10 Aars Perioden 1887–96 har Foreningen understøttet i alt 445 Mænd, 97 Kvinder, heri ikke indbefattet de tilfældig hjulpede, de fleste med Bidrag fra 15–100 Kr. Tilfældigt understøttede ere i samme Tidsrum 2233 Mænd, 979 Kvinder. Af de fast understøttede Personer have i Tiaarsperioden 36,5 % Kvinder og 19 % Mænd atter gjort sig skyldige i Forbrydelser. Under Centralforeningen sortere 24 lokale Foreninger, spredte over hele Landet, der i 1896 have fast understøttet 122 Personer, tilfældig hjulpet 84. Af de fast understøttede have 61 opført sig godt, 22 daarligt, Resten taaleligt, 4 ere ukendte. Understøttelsernes Beløb har udgjort ca. 4800 Kr. — Hertil knyttes nogle Tabeller over de Beløb, som Fangerne i Strafanstalterne af deres opsparede Arbejdspenge have hjemsendt til Understøttelse af deres nærmeste. Disse Beløb udgjorde det første Aar, efter at Tilladelse hertil var given, kun 205 Kr., fordelte paa 61 Givere, i 1896 1986 Kr. paa 288 Givere, hvortil kom Statens procentvise Tilskud (i 1891 135 Kr., i 1896 802 Kr.). 85 sendte Pengene til deres Forældre, 164 til Hustru, 35 til Børn, 4 til Søkende.

A. G.

Howard-Associationens Beretning.

I Anledning af Dronning Victorias Diamantjubilæum har Howard-Associationen i sin Oktoberberetning 1897 kastet et Tilbageblik paa, hvad der er udrettet for Forebyggelsen og Forfølgningen af Forbrydelser i de 31 Aar, Selskabet har bestaaet. — Selskabet grundedes 1866 med Lord Brougham som Patron, en af de virksomste Forkæmpere for de store sociale og legale Reforme, som danne Grundlaget for Englands gældende Lovgivning. Foreningens Grundlæggelse foranledigede kort efter Oprettelsen af „la Société générale des Prisons“ i Frankrig, et Selskab, som har udrettet overordentlig meget i Humanitetens Tjeneste. Howard-Selskabets Hovedopgave, Udfindelse af de bedste Midler til at behandle og forebygge Forbrydelser, har under Dronning Victoria stadig været Genstand for Lovgivningens og Publikums Opmærksomhed, men Beretningen udtaler, at disse Spørgsmaal ofte i utilbørlig Grad have været underkastede baade Udenrigs- og Partipolitikens Strømninger. Medlemmer af begge Parlamentets Kamre have gentagne Gange anerkendt Selskabets Fortjenester i Retning af atter og atter at have aabnet Offentlighedens Øjne herfor og fremmet Spørgsmaalenes saglige Løsning, samt hos Selskabet søgt og faaet Oplysninger til Brug under Forhandlingerne og Afstemningerne i Parlamentet. Ogsaa fremmede Stater saa vel som Kolonierne have paa lignende Maade benyttet Selskabets Assistance, dets Sekretær og Formand have ved 8 forskellige Lejligheder været kaldede for kongelige og parlamentariske Kommissioner til at give Oplysninger, Foreningens Aarvaagenhed og Virksomhed baade gennem Parlament og Presse har foranlediget mangfoldige Misbrug paatalte og afskaffede, og endelig har Foreningen gratis over hele Verden uddelt et stort Antal Bøger og Blade, indeholdende Raad og Anvisninger angaaende Forbryderes Behandling m. m.

Hvad de enkelte Virkefelter angaar, udtaler Beretningen, at Selskabet stadig har bestræbt sig for at udfinde andre Midler over for Forbryderne end Fængsling, saasom Bøder, Advarsler, betinget Løsladelse og betinget Domfældelse. I saa Henseende har der under Dronning Victoria fundet en overordentlig Udvikling af den offentlige Mening Sted, særlig over for unge Forbrydere, saa at det nu, i Modsætning til tidligere, ligesom er en Undtagelse, at et Barn sættes i Fængsel, et Forhold, som Selskabet stedse energisk har arbejdet for. Det er efter Foreningens Mening denne Omstændighed, snarere end Almueskoleloven af 1870, der i Almindelighed paaberaabes, som; Lovens Betydning i øvrigt ufortalt, saa stærkt

har formindsket Antallet af forbryderske Børn, i Forbindelse med den stærkt voksende Benyttelse af Tvangsskoler (reformatory og industrial schools). Af Domstole og Øvrigheder fortrækkes nu i England disse sidste stadig for Straf over for forbryderske Børn. Beslægtet med Bestræbelserne for at holde Børn adskille fra voksne Forbrydere er Selskabets Arbejde for at faa fattige Børn flyttede fra Arbejdshusene til Distriktsskoler, eller endnu bedre i mindre Hjem, hvor Antallet af Børn ikke er saa stort som i Distriktskolerne, under samvittighedsfuldt Tilsyn. I saa Henseende er meget udrettet og et stort Antal saadanne Hjem oprettede. — Loven om betinget Domfældelse*) af 1887 anser Selskabet for et af de betydningsfuldeste Fremskridt under Dronning Victoria paa dette Omraade, om det end beklages, at den bliver anvendt i meget forskellig Udstrækning af de forskellige Domstole. Paa Grund af denne Lovs store Betydning til at undgaa at „vænne Forbryderen til Fængslet“ fordrer Selskabet en stadig mere udstrakt Brug af den i Forbindelse med Ansættelse af *probation-officers*. — Hvad selve Fængslerne angaar, konstaterer Beretningen, at Statens Overtagelse af Fængselsadministrationen 1878 har medført gode Resultater. Betjentene ere under skarpere Tilsyn, deres Ansvarsfølelse er vakt, Haardhed og Bestikkelighed forekomme sjældnere, og Fængslernes Antal er reduceret til Halvdelen. Forskellige Fremskridt, saasom det Bertillonske System, ere indførte i Fængslerne. For kort Tid siden er der endelig oprettet Skoler til Uddannelse af Opsynsmænd. Fængselsbygningerne ere i høj Grad forbedrede: Nothingshams, Norwich og Bristols Fængsler fremhæves som rene Mønstre, men Varetægtsarresterne rundt om i de lokale Jurisdiktioner frembyde dog endnu ikke sjældent Tilstande, som ikke givte det 18. Aarh. stort efter, uagtet Selskabet gentagne Gange har henvendt Parlamentets Opmærksomhed herpaa. I de kvindelige Fængsler er mange Steder sket en vigtig Reform, for hvilken Selskabet tilegner sig Æren, nemlig Ansættelse af kvindeligt Opsyn, hvoraf der i hele England nu findes 68. Dog er her endnu mere tilbage at gøre.

Blandt de præventive Midler over for Forbrydelsen fremhæver Beretningen Kampen mod Drukkenskaben, hvor meget er udrettet, bl. a. ved Oprettelse af en Mængde Kaféer uden Spirituosa. Fremdeles Udvikling af det britiske Politi, hvis udmærket ordnede Systems Udvikling næsten ganske falder sammen med Dronning Victorias Regering. Politiet er et vigtigt Middel til at hemme Forbrydelsen og vil efter Selskabets Mening blive et stadigt virksommere, jo mere det erkendes, at dets Opgave mere bestaar i at forhindre Forbrydelser end i at anholde Forbrydere.

*) rettere „betinget Fritagelse for Tiltale“.

Med Hensyn til Retssikkerheden i Almindelighed konstaterer Beretningen med Tilfredshed den Aftagen i de store Forbrydelsers Tal, som de senere Aartier fremvise, navnlig i Mordenes Antal. Dødsstraf anvendes nu kun i de mest graverende Tilfælde af denne Forbrydelse, og de modbydelige offentlige Henrettelser ere afskaffede. I 1836 forekom 14 Henrettelser i en Befolkning af 15 Mill., i 1895 var Antallet ganske det samme, uagtet Befolkningen da beløb sig til 31 Mill. I 1836 tiltaltes 73 Mennesker for Mord, i 1895 kun 58.

C. L.

New York Fængselsselskab.

Selskabets Beretning for 1897 konstaterer, at den fordærvelige Lov af 1895, hvorom Tidsskriftet tidligere har berettet*), som forbyder alt produktivt Fangearbejde undtagen til Statens eget Behov, fra 1. Januar f. A., trods al Selskabets Agitation imod den, nu er traadt i Kraft. Hermed var i Virkeligheden produktivt Arbejde umuliggjort for over $\frac{2}{3}$ af samtlige Fanger. Fængselsautoriteterne have inidlertid søgt saa godt som mulig at indrette sig, idet de have indført Haandværksskoler samt Undervisning i Musik, Sprog og almindelig Skolelærdom. Dette har vist sig meget formaalstjenligt, navnlig i Sing-Sing Fængslet, hvor der særlig undervises i Tegning og Træskæreri, hvilket interesserer Fangerne meget, og hvori adskillige have opnaaet stor Færdighed. Men selvfølgelig ere Tilstandene ikke tilfredsstillende, og Selskabet nærer godt Haab om, at Loven snart vil blive ændret, da Omkostningerne ved Fængsels-administrationen ere voksende overordentlig siden Lovens Ikraft-træden, ligesom det forventes, at Arbejderpartiet, som har sat Loven igennem, snart vil føle sig brøsthølden ved at skulle konkurrere med det Antal fortrinlig uddannede Arbejdere, som nu udgaa af Statens Fængsler.

I øvrigt beskæftiger Beretningen sig særlig med den „ubestemte Dom“ (indeterminate sentence) d: en Dom, der ikke fikserer Straffetidens Varighed, men lader denne afhænge af Fangens Opførsel i Straffeanstalten. Den indførtes 1877 i Staten New-York for voksne Forbrydere under 30 Aar, der ikke tidligere have været straffede med offentligt Arbejde, og som dømmes til Internering i Elmira Reformatory**), dog at Lovens Maksimaltid for vedkommende Forbrydelse ikke overskrides. Beretningen erklærer denne Ordning

*) Se T. 1895 p. 199 ff.

**) Se T. 1891 p. 65 ff.

for det mest afgørende Fremskridt paa det penologiske Omraade, der er gjort i de senere Aar, og udtaler, at den i de 20 Aar, hvori den har virket, har givet de bedste Resultater, og mere og mere vundet den offentlige Mening for sig. Den ubestemte Dom er bleven indført, med større eller mindre Modifikationer, i adskillige Stater, og Reformatorer efter Elmira Reformatory som Forbillede indrettede i Concord (Massachusetts), Kerntington (Pensylvanien), St. Cloud (Minnesota), Pontiac (Illinois), Mansfield (Ohio) og Jeffersonville (Indiana), Connecticut, New Jersey og Wisconsin.

A. G.

Hædersbevisning.

Paa den finske Fångvårdsmannaförenings Aarsmöde i Helsingfors den 12. Oktbr 1897 afsendtes, under enstemmig Tilslutning, følgende Telegram til Tidsskriftets hittidige Redaktør Fr. Stuckenberg:

„Finlands fångvårdsmänn, samlade till sitt sjätte årsmöte, anhålla at härmedels få uttala sin synnerliga högaktning och tacksamhet för Eders oppoffrande och fremgångsrika arbete på det penitentiära området“.

Den 19. Oktober næsteften overraktes der derhos Hr. Stuckenberg et smukt indbundet Eksempplar af Pragtværket „Finland i 19. Seklet“ med en Adresse underskrevet af 18 af Finlands Fængselsembedsmænd.

Naar man kender Hr. Stuckenbergs Kærlighed til Finlands Natur og Folk og véd, hvor høj Grad just Finnernes Interesse for hans Virksomhed har været ham til Opmuntring i hans Gerning med Tidsskriftet, vil man forstaa, hvilken Glæde denne i Form og Indhold lige smagfulde Paaskønnelse beredte ham.

Blandinger.

Manus manum lavat! I Varetægtsfængslet i Byen Beuthen i Schlesien er der for nogen Tid siden foretaget et dristigt Flugtforsøg af Morderne Sobczyk og Arlt, som havde erholdt Hjælp dertil af Opsynsbetjenten Masa, der til Gengæld havde betinget sig, at de skulde — skyde hans Kone. Han opnaar nu at blive hende kvit ad en Omvej. — 8 Aars Tugthus.

Livlige Henrettelser. „Pall Mall Gazette“ fortæller om Dødsstraffens Fuldbyrkelse i Siams Hovedstad, Bangkok: Folk begive sig festlig klædte i store Skarer til Retterstedet. Alle øre spændte paa at erfare, om det vil lykkes Bøddelen med ét Slag at skille Hovedet fra Kroppen, og utallige Væddemaal indgaas for og imod. Bøddlen er fuldstændig klædt i rødt. Han binder Forbryderen paa Hænder og Fødder, stopper ham Kridt og Ler i Ørene og binder ham for Øjnene. Derefter lader han ham knæle ned, tegner med Trækul en Streg omkring hans Hals, fjerner sig en Snes Skridt og foretager, svingende sin Sabel, en grotesk Dans ledsaget af høje Strubetoner. Tre Gange begynder han Dansen og den skrækkelige Sang forfra, og nærmer sig dansende mere og mere Synderen for endelig efter et Kæmpeluftspring at skære Hovedet af. Lykkes dette ved 1ste Slag, lønnes han af endeløs Jubel; lykkes det ikke, bliver han selv greben og maa ikke sjælden bøde med Livet, medens en ny Skarpretter træder til og under de samme Ceremonier skrider til Værket.

En kostbar Fange. Siden den store Napoleons Tid har næppe nogen Deportation været saa kostbar som den saa meget omtalte Dreyfus' Internering paa Djævløen, hvortil medgaar den nette Sum af 50,000 Fr. aarlig. De syv Opsynsmænds Løn udgør 23,000 Fr., Forplejningsomkostninger 9000 Fr. og Telegramgebyrer — 13,000 Fr. Naar Bladene nemlig en halv Snes Gange om Aaret forlyste deres Læsere med Beretninger om Dreyfus' Undvigelse, telegraferer Kolonialministeriet til Gouvernøren i Fransk Guyana om Oplysninger, denne telefonerer til Øen og telegraferer Svaret til Paris, hvilket alt koster c. 1000 Fr. Foruden de aarlige Udgifter har selve Installeringen ogsaa kostet store Summer, saa-

ledes 30,000 Fr. til Opførelsen af 2 Blokhuse til Fangens og hans Vogteres Ophold. Naar det nylig hed sig, at disse sidste skulde være flygtede med ham, da er dette vel ikke sandt, men det vilde ikke være saa ganske urimeligt, da de lide omtrent lige saa meget som Fangen, ved deres Ophold paa den uvenlige og usunde Ø, hvor de om Dagen hver 4de Time afløse hinanden i Bevogtningen, og hver har 1 Nat Vagt om Ugen uden nogen Sinde at turde veksle et Ord med Fangen, saa at man ikke kan undre sig over, at en af dem har vist Tegn til Sindssyge, og at Dreyfus selv er bleven en gammel Mand med hvidt Haar, gule og indfaldne Kinder, bøjet Ryg og langsom Gang.

Om Betingelserne for Tvangsindlæggelse af sindssyge.

Af Cand. jur. *F. Rüdinger.*

Foredrag, holdt i Juridisk Forening den 31. Marts 1898.

Mine Herrer!

Naar jeg i Aften som Emne for et Foredrag har valgt Spørgsmaalet om Betingelserne for Tvangsindlæggelse af sindssyge, har jeg gjort det, fordi jeg i det praktiske Liv har set den Nødstilstand, der i Virkeligheden i Øjeblikket findes som Følge af den herskende Opfattelse af det Cir- kulære, Justitsministeriet udstedte under 11. Juni 1895 an- gaaende Betingelserne for Politiets Bistand ved Tvangsind- læggelsen af sindssyge. Saa tænkte jeg mig imidlertid ogsaa, at Tiden maaske var kommen for en saglig Diskus- sion af dette Emne, som hidtil kun har formaaet at sætte Splid mellem Læger og Jurister. Jeg skal nu gribe Sagen saa praktisk an som muligt, idet jeg tror derved lettere at faa Dem til at forstaa Lægernes Standpunkt, som er det, jeg indtager, og for at ikke atter i Aften Sindene skulle komme i Oprør, skal jeg afholde mig fra at komme ind paa nogen af de celebre Tvangsindlæggelser fra de sidste Aar. Jeg haaber desuden, at det Materiale, jeg skal fore- lægge Dem i Aften, og som jeg væsentlig har indsamlet under et Studieophold i Sommer paa St. Hans Hospital, vil være tilstrækkeligt til Belysning af de Anskuelser, jeg her skal forfægte.

Forinden jeg gaar over til mit egentlige Emne, skal jeg imidlertid sige et Par Ord om, hvad Lægevidenskaben

forstaar ved Sindssygdom. Ved Sindssygdom forstaas de Hjernelidelser, hvis psykiske Symptomer ere de fremtrædende. Psykiatrien lader sig imidlertid ikke nøje med denne i og for sig ret ubestemte Definition; tværtimod giver den en hel Række kliniske Sygdomsbilleder, Melankolien, Manien, den stuporøse Tilstand, Forryktheden o. s. v., hvorunder de enkelte Sygdomssymptomer maa henføres. Diagnosen: Sindssygdom er derfor ikke saa ubestemt, som man maaske paa Forhaand kunde være tilbøjelig til at tro. Dette udelukker selvfølgelig ikke, at det i et givet Øjeblik kan være vanskeligt for Lægen at afgøre, om netop de Symptomer ere til Stede og med den Styrke, som kræves ved det enkelte kliniske Sygdomsbillede. Her hjælper dog atter Erfaringen Lægen, idet han om en Del Sindssygdomme ved, at Lidelsen er kronisk; dette gælder saaledes særlig om Forryktheden, hvor Lægen derfor ogsaa altid bør vogte sig for at attestere, at Patienten ikke er sindssyg, selv om Forfølgelsesforestillinger eller andre Vrangforestillinger ikke i Øjeblikket komme til Orde. Fordi nu en sygelig Sindstilstand ikke kaldes Sindssygdom i snævrere Forstand, er dermed imidlertid ikke givet, at den er normal. Mellem de egentlig sindssyge og de normale gives der nemlig — foruden de neuropatiske — en Del Mennesker, hvis Særegenhed er den, at deres Hjerne fra Fødslen eller under Udviklingen har faaet et forkert Anlæg, hvoraf Følgen er den, at de opfatte mange af Livets Begivenheder vrangt og reagere anderledes paa dem end normale Mennesker. Det er bl. a. disse aandelige Individer — Idioterne, de imbecile, de »sindsujævne« — der fylde Fængsler og Fattiggaarde, thi de kunne sjælden bestaa i Kampen for Tilværelsen paa Grund af deres ringere Arbejdsdygtighed og besynderlige Adfærd. Men der er én Ting til ved dem, som er værd at lægge Mærke til, og det er den, at deres svage Refleksionsevne og ofte impulsive Temperament idelig faar dem til at svinge over i de egentlige Sindssygdomsformer. Disse Sygdomsformer henføres da nu ogsaa

af teoretiske og praktiske Grunde under Begrebet Sindssygdom i videre Forstand, og i hvert Fald er det dette videre Begreb, som maa lægges til Grund ved Undersøgelserne om Sindssygdommenes retlige Betydning i de forskellige Retninger, hvor Spørgsmaalet i saa Henseende kan opstaa. Hvad Spørgsmaalet om sindssyges Tvangsindlæggelse angaar, maa man saaledes sige, at baade de sindssyge i snævrere Forstand og Invaliderne kunne være aldeles ufarlige, men de kunne rigtignok ogsaa begge være højst farlige og derfor uskikkede til at leve paa fri Fod; Invalidegruppen tæller saaledes sikkert en stor Del af de farligste Forbrydere i sin Midte, navnlig da vist mange af Anarkisterne. Paa den anden Side er der ogsaa nutildags Enighed mellem erfarne Sindssygelæger og Juristerne om, at Tilregnelighedsspørgsmaalet, Spørgsmaalet om Tvangsindlæggelse og Umyndiggørelse af sindssyge og disses Ret til Ægteskab ikke beror alene paa, om Sindssygdom er til Stede eller ej; hvad særlig nærværende Spørgsmaal angaar, kan jeg forsikre Juristerne, at enhver Overlæge paa en Sindssygeanstalt — og ikke mindst Pontoppidan, medens han var Overlæge paa 6te Afdeling, hvor de sindssyge jo hyppig komme ind blot for at udstaa en Eksacerbation af en kronisk Sindssygdom — aarlig udskriver mangfoldige sindssyge, vel vidende, at de endnu ere syge, maaske uhelbredelig sindssyge.

I denne Forbindelse kan jeg for øvrigt ved et Eksempel illustrere for Dem, hvor let en Lægmand tager fejl, naar han vover sig ind paa det psykiatriske Omraade og kritiserer erfarne Sindssygelægers Diagnoser. De huske sikkert endnu, hvorledes for 5—6 Aar siden en Adelsmand, der havde forødt sit Gods, som var sat under Administration, bragte en lille dansk Bys Borgere i ædel Harme mod Værgen og Autoriteterne, fik dem til at attestere, at han ikke var sindssyg, og indgaa til Ministeriet med en Adresse om Ophævelse af Umyndiggørelsesdekretet over deres adelige Blikkenslager og mekaniske Geni. Jeg er nemlig kommen

i Besiddelse af et Brev fra denne sindssyge, som en skønne Dag faldt ind ad Døren til en Embedsmand, der ikke havde det ringeste Kendskab til Brevskriveren. Brevet viser os en Patient i den dybe sjælelige Opløsningstilstand, som er Resultatet af en fleraarig, alvorlig Sindssygdom, og hvor den syge i den Grad gaar op i sine Hallucinationer — i dette Tilfælde af seksuel Art — at han kun sjældent kan sanse eller tænke paa andet. Brevet lyder saaledes:

Hr. N. N.

R. af Db., Dbmd., p. p.

Testiklerne ere Ventilatorer, der tjene til at bortføre det overflødige Æggehvide i Blodet.

Den, der ved dette, er slet ikke afhængig af disse Dele og kan beherske dem. Og han holder sig ganske borte fra hele det væmmelige Udhalervæsen, og da navnlig fra det berømte og berygtede Sodomiteri-Rytteri.

Tænk Dem nu, Hr. N. N., hvad det vil sige, at et helt Samfund, den fine Portion, giver sig af med en Mand, der ved Besked om ovenstaaende, og fordi det ikke forstaar det, piner, plager og fortrædiger ham til det Alleryderste. Hvorledes bedømmer De et saadant Samfund? Naar man endda spurgte ham om, hvorledes han bar sig ad, vilde jeg have ladet det gælde, men saadan rent hen i Vejret at plage en, fordi man ikke ved, hvad han gør, det er dog for tosset, for rundtossat. Og hvad vedkommer saa Enkeltmands Kønsforhold Samfundet? Det er jo det rene Pernittengryneri ligesom Schous. Maa vi være her — hvad behager? Det er jo dog for galt.

Angaaende Testiklernes Funktion beder jeg Dem spørge enhver Læge.

Deres ærbødige

N. N.

Mon ikke de brave Borgere ville blues ved at høre, hvorledes deres fine Protegé senere har tet sig, og mon vi ikke alle kunne lære heraf, hvor varsomme vi skulle være med at omstøde ansete Lægers Diagnoser; saa lide vi ikke den Tort sent eller tidlig at skulle indrømme, at Lægen dog havde Ret, hvad enten det nu er »Testiklernes Funktion« eller »Pløkker i Bøffen« eller andre interessante Iagttagelser, som ved Lejlighed forraade den sindssyges forrykte Tanker. Hvad Lægmand kalder Sindssygdom, er nemlig i Reglen kun de senere eller

seneste Stadier af det, Lægen allerede ser som Sindssygdom, mens denne er i sin Vorden, og Lægen ser hyppig allerede fra første Færd den sandsynlige Prognose for Sygdommen og dennes Forløb.

Men — for at gentage det, hvormed der for øvrigt slet ikke tvistes — Sindssygdom er i og for sig ikke tilstrækkelig Motivering af en Tvangsindlæggelse.

Justitsministeriets Cirkulære af 11. Juni 1895 anses i Almindelighed enten som Udtryk for den bestaaende Retsordning paa dette Omraade eller vel endog ofte som Hjemmelen for denne. Cirkulæret gaar ud paa følgende: Delirister og formentlige sindssyge, som medføre overhængende Fare for Voldshandlinger, kunne uden videre Formalitet indlægges ved Politiets Bistand paa en Sindssygeanstalt. Det samme gælder om Personer, der træffes paa Gaden eller lignende Steder i »formentlig sindssyg Tilstand«. I denne sidste Bestemmelse er Cirkulæret rigtignok gaaet vel vidt, i al Fald efter Ordenes ligefremme Forstaaelse. Hvorfor fare saa haardt frem mod de sindssyge, naar de vise lidt besynderlig Adfærd paa Gaden, medens man samtidig lægger Familien store Hindringer i Vejen for Indlæggelsen, naar de i deres Hjem genere deres Omgivelser, saa at Samlivet er uudholdeligt, eller prostituere og ruinere sig selv eller deres nærmeste? Samler den sindssyge Gadeopløb, kan man jo mulktare dem, der ikke kunne lade en sindssyg Stakkel gaa i Fred, og køre den sindssyge til hans Hjem; Familien kan da afgøre, om der er nogen Grund til Indlæggelsen. Det er overhovedet en Gaade, hvilken Hjemmel man kan have til en saadan Bestemmelse, naar man samtidig mener at burde begrænse Familiens Ret til at tvangsindlægge sine generende sindssyge i den Grad, man gør. Bestemmelsen har imidlertid gjort stor Nytte under de forhaandenværende Retstilstande, idet sindssyge, som absolut

trængte til Indlæggelse, men ikke kunde blive indlagte paa Grund af de følgende Bestemmelser i Cirkulæret, straks bleve indlagte, naar de overtraadte Politivedtægten. Det har derfor i mange Tilfælde i de sidste 3 Aar været Familiens sidste »Haab«, at den sindssyge vilde gøre Skandale paa Gaden, idet man derved undgik Udsigten til større Ulykker. Naar f. Eks. en Familie, hvor det ikke er Skik, at Natten tilbringes i Detentionslokalet, er saa ulykkeligt stillet, at et af dens Medlemmer af en sygelig Trang periodisk hengiver sig til Drik — Dipsomani — i en saadan Grad, at han til Tider trængter til Indlæggelse i en Sindssygeanstalt, kan han ikke tvangsindlægges — naar der da ikke er overhængende Fare for Voldshandlinger — før Politiet attraperer ham paa Gaden i beruset Tilstand. Tilfældet har for øvrigt foreligget i Praksis med en Dame af de bedre Samfundskredse, hvis Mand først opnaaede at faa hende indlagt, da hun — bogstavelig — var »samlet op fra Rendestenen« af Politiet.

I alle andre Tilfælde end de nævnte kan Tvangsindlæggelse af sindssyge nemlig kun finde Sted efter Ordre fra Politimesteren selv eller hans Fuldmægtig — i Kjøbenhavn en Politiinspektør — og disse skulle fordre dels en Begæring fra den, hvem Forsorgen for den sindssyge retslig paahviler, dels en Attest fra en Læge, der paa Grundlag af en i den nærmeste Tid anstillet Undersøgelse bevidner, at den paagældende er sindssyg, og at hans Indlæggelse i en Sindssygeanstalt er fornøden for at afværge Fare for ham selv eller hans Omgivelser.

Cirkulæret afgør intet om, hvem Forsorgen for den sindssyge retslig paahviler; i Praksis er Forholdet det, at den nærmeste Slægt betragtes som Værge for den sindssyge i Henseende til Spørgsmaalet om Indlæggelsen og Udskrivningen fra Hospitalet, uden at der behøves nogen særlig Værgebeskikkelse hertil. Hjemmelen for denne Praksis findes sikkert endnu i D. L. 1—19—7 (tilbyde hans Frænder hannem), der er fremgaaet af Slægtens oprindelige

Værgemaal over dens enkelte Medlemmer — det patriarkalske Værgemaal — som paa dette Omraade er bibeholdt i Praksis lige ned til vore Dage. Efter dansk Ret er det jo sikkert, at der overhovedet ikke tilkommer den beskikkede Værge nogen Myndighed over den umyndiggjortes rent personlige Forhold, jfr. D. L. 3—17—2, i hvert Fald ikke, naar denne Myndighed ikke er tillagt ham i Beskikkelsen. Da det endog er utvivlsomt, at Værgebeskikkelsen ikke kan indeholde Hjemmel for Værgen til at gribe ind i den umyndiggjortes rent personlige Forhold, naar nogen anden kan paavise en Hjemmel til at varetage disse Forhold, jfr. for sindssyge D. L. 1—19—7, og da der som Regel slet ikke er Brug for en formueretlig Umyndiggørelse af sindssyge, der enten intet eje eller ingen uheldige Dispositioner kunne træffe, saa længe Opholdet paa Anstalten varer, gør man sikkert rigtigt i ikke at kræve en særlig Umyndiggørelsesakt for Tvangsindlæggelsens Skyld, derimod bør man bibeholde den af Praksis fastholdte Regel om Slægtens Ret til at tage Bestemmelse om sindssyges Indlæggelse paa en Sindssygeanstalt, saa meget mere som vi paa dette Omraade endnu savne en Autoritet, der med den fornødne Hurtighed og Kyndighed kan træffe de nødvendige Foranstaltninger. Dertil kommer, at det sikkert i de allerfleste Tilfælde er i den sindssyges egen Interesse, at Familien let og uden besværlige Formaliteter kan tage sig af hans Forhold, indlægge ham, naar det er nødvendigt, og forlange ham udskrevet, naar han atter kan leve paa fri Fod, fremfor at lade Afgørelsen heraf bero hos en maaske kun *ad hoc* beskikket Værge; den, der er fortrolig med disse Forhold, har næsten daglig Lejlighed til at beundre de store personlige Ofre, som bringes af de fleste sindssyges Familier, for at de syge kunne leve ude i Livet saa længe som muligt. Mod temerære Tvangsindlæggelser har man jo tilstrækkelig Garanti i Overlægens Ansvar.

Med Hensyn til Fortolkningen af den sidste Betingelse i Cirkulæret er der Enighed i Praksis baade mellem Læger

og Jurister: Ved Fare for den paagældende selv eller hans Omgivelser forstaas Livsfare (Fare for Selvmord) og Fare for legemlig Overlast. Ogsaa jeg er af den Anskuelse, at strenge juridiske Fortolkningsprincipper maa føre til denne Fortolkning; thi der gives jo ellers i Cirkulæret slet ingen Anvisning paa nogen Begrænsning i de Retsgoders Art, Faren skal true, og da dette sikkert har været Meningen, nødsages man til kun at medtage de Retsgoder, hvis Krænkelser kan betegnes som »Fare« for ethvert Menneske.

Om den lovlige Hjemmel for dette Cirkulære siger det selv ikke det mindste; derom kan der imidlertid ingen Tvivl være, da Cirkulæret endog synes at være i Overensstemmelse med D. L. 1—19—7, der kræver, at man for at tages i Forvaring af Familien eller det offentlige skal være »rasende eller galind«. Efter Datidens Opfattelse af Begrebet »Galskab« kan ved disse Ord kun forstaas de alvorligste og farligste Former af Sindssygdom, navnlig den maniakalske Tilstand og de mest typiske Forrykthedsformer. Det maa imidlertid bestemt bestrides, at D. L. 1—19—7 kan anvendes som Grænsebestemmelse nutildags for Retten til at tvangsindlægge sindssyge. Der er nemlig Forskel paa at anbringe de sindssyge, som man gjorde i gamle Dage, i Pesthuset, og saa indlægge dem i vore moderne Sindssygeanstalter, hvor Stat og Kommune ofre Millioner aarlig for at skaffe dem en saa hyggelig Tilværelse som mulig, hvor Behandlingen ledes efter moderne humane Principper, hvor der ikke gøres større Skaar i de syges Frihed, end deres Sygdom nødvendiggør, hvor de fredelige spadserere frit omkring, og hvor man ser dem, der den ene Dag maa holdes i Celle, faa Dage efter foretage Spadsereture i Omegnen under Ledsagelse¹⁾. Jeg maa derfor bestemt pro-

¹⁾ Jeg føler Trang til her at bringe en Tak til Overlægerne Pontopidan og Rohmell for den Lejlighed, de paa forskellig Vis have givet mig ikke blot til at erhverve mig praktisk Kendskab til de hyppigst forekommende Former af Sindssygdom, men ogsaa til at se det beundringsværdige Arbejde, som paa Sindssygeevæsenets

testere mod, at det skulde være god praktisk Jura endnu at anvende Chr. V.s Lovs Bestemmelser om Frihedsberøvelse af »galne« ved Indlæggelse i Pesthuset paa Nutidens Indlæggelse af sindssyge i vore moderne Sindssygeanstalter.

Hvad dernæst selve Cirkulæret angaar, skal jeg her gøre særlig Lægerne opmærksom paa, hvad jeg tror, de ikke ere klare over, at et Cirkulære ikke er en Lov eller har Retsvirkning som en Lov. Nu er Cirkulæret vel bindende for Politimestrene, saaledes at deres Assistance ikke kan paakaldes i andre Tilfælde end de i Cirkulæret nævnte; men uden for disse Tilfælde bliver det et Spørgsmaal, som Domstolene maa afgøre under en eventuel Sag for Overtrædelse af Strfl. § 211 eller en Erstatningssag, i hvilket Omfang private ansvarsfrit selv kunne tvangsindlægge deres sindssyge. Thi at private lovlig kunne tvangsindlægge sindssyge, derom kan der sikkert ikke være nogen Tvivl, og det sker jo for øvrigt ogsaa næsten daglig. Heller ikke er Fællesregulativet for Statens Sindssygeanstalter af 3. Novbr. 1888 til Hinder for Indlæggelsen, idet dette ikke afgør, i hvilke Tilfælde Tvangsindlæggelse bør kunne finde Sted, men lader Overlægen træffe denne Afgørelse for hvert enkelt Tilfælde i Henhold til vor Lovgivnings Regler derom. At det er en ufuldkommen Retstilstand, at private selv maa tvangsindlægge i de tvivlsomme Tilfælde, skal derimod gerne indrømmes. De Undersøgelser, som i det følgende skulle anstilles, faa derfor praktisk Betydning derved, at de, hvis Domstolene billige dem, ere Udtryk for gældende dansk Ret, og udsteder en Læge i de Tilfælde, hvor Politiets Bistand til Tvangsindlæggelsen forbydes i Cirkulæret, men Indlæggelsen dog har Hjemmel i vor Ret i Henhold

Omraade er gjort i vort Aarhundrede i Humanitetens Navn. Den, der har set Forholdene paa vore Sindssygeanstalter, kan umulig istemme Raabene om moderne Blykamre o. s. v., men maa tværtimod prise den opofrende Menneskekærlighed og de Barmhjertighedsgerninger, som her med store personlige Ofre udvises mod disse de ulykkeligste og utaknemmeligste af alle syge.

til Nødrettens Grundsætning, jfr. den følgende Udvikling, en Farlighedsattest og derved opnaar, at Politiet medvirker til Indlæggelsen, har han i al Fald ikke gjort sig skyldig i noget Retsbrud efter Strfl. § 211; hans hele Forseelse er derfor i et saadant Tilfælde ganske formel (Strfl. § 155) og vil hverken blive paataalt eller kunne medføre Erstatningsansvar.

Tvangsindlæggelse bør nu for det første kunne finde Sted for den syges Helbredelses Skyld. Der er et fælles Træk hos alle sindssyge, som De vel maa lægge Mærke til: den manglende eller mangelfulde Sygdomserkendelse. Begynder de syge først at indse, at de ere syge, er det som Regel Tegn paa, at de ere ved at komme sig. Af denne Grund kan man netop heller ikke principielt respektere denne Vilje. Hvorvidt Indlæggelse paa en Sindssygeanstalt vil være nødvendig, afhænger i Virkeligheden af mange Omstændigheder, først og fremmest af Sygdommens Art og Forløb, som den syge jo ikke kan have nogen Forestilling om, og som Lægen i Reglen slet ikke bør fortælle ham, og dernæst af de Farer og Gener, Sygdommens nuværende eller senere Stadier kunne medføre enten for ham selv eller andre. I saa Henseende komme naturligvis de Forhold i Betragtning, hvorunder den syge lever, saa at det netop af denne Grund kan være nødvendigt navnlig hos fattige Folk at tvangsindlægge endog meget lette Tilfælde. Som Eksempel kan jeg nævne en Familie, der boede paa en Kvist i Baghuset i en Rønne i Grønnegade, hvor de havde to smaa Værelser; i disse laa Mand, Kone og 7 Børn; Manden gik om Natten paa Gulvet, da »Stemmerne« forbød ham at sove. Han havde ingen Sygdomserkendelse, skønt han havde haft 4 lignende Anfald tidligere, hvorunder han hver Gang havde været paa 6te Afdeling. Anfaldene begyndte hver Gang paa samme Maade, og naar han blev rask, indsaa han altid, at han havde været syg. Konen hentede en Læge, men da denne kom, sagde Manden, at det var Konen, der var sindssyg, og da Lægen ikke troede,

at der var Fare endnu for Selvmord, mente han ikke at have Ret til at attestere, at han var farlig for sig selv. Da nogen Tid efter Stemmerne ogsaa forbød ham at spise, hentede Konen en Kommunalæge, der tog Ansvar for Indlæggelsen paa sin Kappe. Patienten var da allerede ovre i en typisk Melankoli og burde for længst have været indlagt.

Der er vist ingen af Dem, der tvivler om, at Tvangsindlæggelse i et saadant Tilfælde bør være berettiget. Ganske vist kan Tvangsmadning med Mavesonde foretages i Hjemmet, men selv om Familien havde haft Raad til at honorere Lægens daglige Besøg, vilde der selvfølgelig ikke kunne være Tale om en effektiv Kur i disse Omgivelser; Konen maatte tilmed gaa paa Arbejde for at tjene Brødet til Familien.

Jeg skal derefter nævne Dem et Par Eksempler, hvor Tvangsindlæggelse var nødvendig, dels for Helbredelsens Skyld, dels for at bevare disse unge Pigers Sundhed, Moral og tidligere gode Rygte.

En ung Pige, 20 Aar gl., havde indtil et halvt Aars Tid før Indlæggelsen altid været en naturlig og sædelig ung Pige. Hun skildres af Moderen som livlig og omgængelig, lærvillig og anstændig, paa-passelig, tro og sanddru; hun havde i 3 Aar været Ekspeditrice i en større Forretning og paa egen Bekostning taget Undervisning i Tysk, Tegning og Bogholderi. I Januar—Februar 1896 blev hun efter at have lidt en Skuffelse af erotisk Art deprimeret og sad stille hen uden at tage sig noget til. Hun blev dengang en Maanedstid behandlet paa 6te Afdeling. Efter Udskrivningen var hun en Tid naturlig, livlig og omgængelig, ikke overstadig lystig. Senere begyndte hun at blive kaad, lystig syngende, uordentlig, blev længe ude om Aftenen, lod sig traktere og føre omkring paa Forlystelsessteder af Journalister og Officerer og var i 14 Dage slet ikke hjemme. Paa dette Tidspunkt gjorde Familien, der nærede alvorlige Bekymringer for det Liv, hun førte, store Anstrengelser for at faa hende indlagt paa 6te Afdeling, men disse strandede paa, at Lægen ikke mente at kunne udstede Attesten i den af Politiet forlangte Form. Hun fortsatte saa sit vilde Liv, kaldte sig ved et andet Navn, pantsatte sit Tøj og andre Ejendele. En af hendes Herrebekendte indbildte hende, at hun

var uægte Barn af en Grev S., hvorfor hun antog dennes Navn; nogle andre unge Herrer havde Løjer med at lade, som om de havde Fuldmagt til at ansætte hende som Sangerinde paa Tivolis Arenateater, holdt Sangøvelser med hende, fik hende til at møde yderst pyntet og friseret i Arenateatret hver Aften, traktede hende og morede sig med at se, hvor let de kunde bilde hende alting ind. Det anses dog for sikkert, at hun ikke har indladt sig paa Samleje. Den 30. Oktbr. s. A. Kl. 2 $\frac{1}{2}$ om Natten blev hun truffet paa Gaden, støjende, raabende og skrigende, var ikke til at tale til rette. Hun blev bragt til Stationen og derfra om Formiddagen til 6te Afdeling, efter at hun havde fortalt Politiet, at hun havde meget travlt, da hun inden Middag skulde friseres og spise Frokost paa d'Angleterre. Hun var paa Kommunehospitalet meget smilende, indtog kokette Stillinger, talte hurtig og i affektet Jargon, pralede af sine udstrakte Herrebekendtskaber og ansaa sig for sikker paa Pladsen som Sangerinde. Hun stod jævnlig ud af Sengen, løb rundt paa Gulvet med udslaget Haar og forlangte at udskrives. Hun var $\frac{3}{4}$ Aar paa St. Hans Hospital; ved Afrejsen blev hun helt udstyret med Tøj af Hospitalets Legatmidler, da hendes eget Tøj var pantsat. Da hun blev rask, var hun yderst flov og skamfuld over det Liv, hun havde ført. Hun er senere igen indlagt paa Hospitalet, denne Gang for en Melankoli.

Denne unge Pige, hvis Sindssygdom en Lægmand maaske har vanskelig ved at forstaa, lider i Virkeligheden af en alvorlig Sindssygdom, den saakaldte cykliske Psykose, hvis Særkende er, at Patienten svinger mellem Depressions-tilstande, som kulminere i Melankoli, og Eksaltationstilstande, som kulminere i Mani. En anden ung Pige, der lider af den samme Psykose, havde Familien omtrent samtidig store Vanskeligheder ved at faa indlagt paa 6te Afdeling.

Hun var stærkt disponeret til Sindssygdom og havde 3 Gange tidligere haft lette Anfald af Depressionstilstande, hver Gang af 4 Maaneders Varighed. Under et Ophold paa Kommunehospitalet for en Ørelidelse blev hun urolig og opstemt, saa at Overlægen vilde flytte hende til 6te Afdeling, hvad Familien dengang modsatte sig. Hun blev saa udskrevet, men i den følgende Tid steg hendes Uro og Forvirring, hun løb omkring og slog forskellige Ting i Stykker, snakkede ustandseligt, undertiden brydende ud i krampagtig Latter. Nu ønskede Familien hende indlagt paa 6te Afdeling, men dette strandede paa Lægernes Frygt for under de daværende Forhold at udstede Farlighedsattesten i den forlangte Form og Politiets ubetingede Forlangende herom. Saa en Morgen forlod hun Hjemmet og blev om

Middagen indbragt paa 6te Afdeling af Politiet, som havde attraperet hende paa Grund af »Gadeuorden« — hun havde kørt Byen rundt i Droske uden at betale. Paa Hospitalet viste hun sig fuldstændig forvirret, var ikke til at faa et fornuftigt Ord ud af, sang og snakkede med »Stemmerne«, klædte sig af og rodede med sin Mad. Tilstanden bedredes hurtig, og hun udskreves efter et Par Maaneders Ophold paa St. Hans Hospital.

Naar Cirkulæret er affattet saaledes, som det er, kan man ikke forlange, at nogen Læge skal paatage sig Ansvaret for en Indlæggelse i Tilfælde som disse, før Tilstanden er bleven saaledes, at der er Fare for Liv eller Lemmer. En Læge, som skal leve af sin Praksis og derfor bliver ruineret, naar der startes en Skandalesag paa Grundlag af en Tvangsindlæggelse, kan imidlertid med Rette beklage sig over, at vi Jurister udstede et Cirkulære, der er saa dunkelt som Justitsministeriets Cirkulære af 11. Juni 1895; i dette Cirkulære bruges Udtrykket »Fare« ganske i al Almindelighed, skønt det dog er givet, at derved skal forstås en bestemt Fare. Naar dertil kommer, at Politiet — hvad der sikkert er fuldstændig rigtigt — fortolker Ordet Fare saa snævert, som det gør, jfr. foran, kan man ikke undre sig over, at Lægerne, der jo ingen Pligt have til at medvirke, bede sig fritagne derfor. Det er imidlertid overhovedet en Misforstaaelse at tro, at det er Lægen, der bør træffe Afgørelsen om og bære Ansvaret for en Tvangsindlæggelse; Lægen skal tværtimod kun skildre Tilstanden og attestere, at vedkommende er farlig i den ene eller anden Forstand; det burde saa være Øvrighedens Sag efter Konference med en Embedslæge at afgøre, om denne Art Fare bør medføre Tvangsindlæggelse. Dette Cirkulære har derfor i Virkeligheden forvoldt stor Skade og Gene i de Hjem, hvor der findes sindssyge, som trænge til en hurtig Indlæggelse. Tænk Dem blot engang, hvilke Følger det kunde have haft for den unge Pige, som blev trukket rundt paa Kafeer og Knejer af letsindige Herrer; hvem tør garantere, at hun ikke, hvis hun havde faaet Lejlighed til at fortsætte sit lette Liv, havde faaet baade Syphilis og Gonorrhoe og

Advarsel mod Utugt? Handle vi Jurister ikke letsindigt mod vore Medmenneskers Velfærd ved at nægte at yde Bistand til en saadan Tvangsindlæggelse, naar Lægen erklærer, at hendes Udskejelser ere Følgen af en virkelig Sindssygdom? Er det ikke at gøre »Friheden« til et Karrikaturbillede at nægte Politiets Bistand til en Tvangsindlæggelse som denne? Men maaske har Justitsministeriet forstaaet noget andet ved Ordet »Fare« end de Autoriteter, som føre Cirkulæret ud i Livet. I saa Fald trænge vi rigtignok til at faa en autentisk Fortolkning af dette Ord.

Jeg skal derefter forelægge Dem nogle Tilfælde, hvor Patienterne i Virkeligheden ikke vare farlige i den angivne Forstand, men hvor enten Samlivet med dem eller deres Opførsel over for fremmede var saa generende, at man ikke kunde forlange, at disse skulde bringe det Offer at lade de syge leve paa fri Fod. Eksemplerne ere her utallige, og jeg maa derfor indskrænke mig til at tage nogle enkelte i Flæng. Paa enhver Sindssygeanstalt findes nogle Patienter, som for at værge sig mod »de elektriske Strømme« eller lignende, o: deres egne Hallucinationer, barrikadere Døre og Vinduer med Møbler, som de bemægtige sig alle Vegne fra; de fylde endvidere deres Senge med alle mulige Genstande, som de, hvor de komme hen, rapse til sig, Natpotter, Spytebakker, Vandkander, Bøger etc.; uden at være egentlig farlige komme saadanne sindssyge idelig i Affekt, naar man tager Tingene fra dem. Man kan dog virkelig ikke forlange, at en Familie i Længden skal føre Krig med saadanne sindssyge! Hvorledes ville Hjemmene komme til at se ud, naar der maaske findes 2—3 generende sindssyge — Sindssygdom er jo arvelig —, som hver paa sin Vis pine og plage Familien? Jeg kan som Eksempel her yderligere nævne en forrykt Patient, jeg saa ved en af Pontoppidans Forelæsninger; han konstruerede alt efter sine forrykte Ideer; Menneskene inddelte han i Enere, Toere o. s. v., og paa Grundlag heraf anstillede han vidtløftige Beregninger over deres Levetid; men — hvad der

var værre — man fik bogstavelig ikke Fred for hans Udviklinger, og Samlivet med ham var da ogsaa aldeles uholdeligt. Hans Konstruktionsmani medførte for øvrigt ogsaa, at han pantsatte og solgte alle sine Ejendele for at faa Penge til sine Opfindelser. De se let, at Umyndiggørelse her ikke er tilstrækkelig; Konen vilde ikke naa andet her ved end at indvikles i en Mængde Vindikationssøgmaal mod alle Byens Pantelaanere og Marskandisere; thi Manden respekterede aldeles ikke Dekretet. Er det da virkelig for meget at forlange et Hjem befriet for en saadan sindssyg, som gør Samlivet til et Helvede og bringer sin Familie til Tiggerstaven?

Jeg skal endvidere referere for Dem en kvindelig Patient, som paa Indlæggelsestiden aldeles ikke kunde kaldes farlig for sig selv eller sine Omgivelser, men hvis Sygdom dog var saa generende for et enkelt Menneske, at man maatte have Ret til at anbringe hende paa en Sindssygeanstalt. Under Sygdommens videre Forløb naaede hun derimod baade at gøre utallige Selvmordsforsøg og at blive Morderske — for derved at opnaa selv at blive henrettet.

En 45aarig ugift Lærerinde indlagdes paa St. Hans Hospital. Hendes Morfader døde 50 Aar gl. efter i nogle Aar at have lidt af Forrykthed; en Moster skal have været sær og aparte og slem til at løbe efter Præster. Faderen selv var instabil i mental Henseende. Som Barn var hun sky med Hang til Læsning, kolerisk, energisk, meget selvstændig, godt begavet og flittig; tog 40 Aar gl. Lærerindeeksamen med Udmærkelse. I sit 25de Aar havde hun en Forlovelse, der blev hævet, hvad hun tog sig nær. Senere stiftede hun Bekendtskab med en Landsbypræst og kom i hans Hjem; skønt Forholdet fra hans Side var fuldstændig platonisk, troede hun dog, at han vilde ægte hende, og brød sig slet ikke om Folks Snak i Anledning af dette Forhold. Hun havde den Ide, at hun var frugtsommelig. Præsten giftede sig imidlertid med en anden, og dette gav Anledning til Sygdommens tydelige Fremkomst. Under et paafølgende Besøg i Præstens Hjem, hvortil hun var inviteret, viste hun sig meget eksalteret og trængte sig undertiden om Natten ind i Præstens Soveværelse for at jage Konen ud af Sengen, paastaaende at Pladsen var hendes. Hun indlagdes nu paa 6te Afdeling, angav her i 2 Aar at have været under Præstens Vilje, som hun maatte adlyde. Hun kunde ikke længer

tænke selvstændig, hun følte Dødsangst over sig, naar hun satte sig op imod Præstens Vilje; hun hørte stadig hans Stemme. Hun flygtede fra Kommunchospitalet og kom samme Dag til Præstens Hjem. Derefter indlagdes hun paa St. Hans Hospital. Her svarede hun klart paa alle Spørgsmaal, undtagen hvad der vedrørte Præsten. Hun gjorde mangfoldige Forsøg paa at undslippe og kom ogsaa flere Gange til Præstens Hjem. Hun begyndte senere paa Selvmordsforsøg, og medens hun ikke tidligere havde været farlig for sine Omgivelser, lagde hun nu en skønne Dag en Strikke om en Medpatients Hals, saa at denne straks døde. Hendes Motiv hertil var, at hun selv vilde henrettes.

En anden 46aarig Kvinde havde faaet samme Ide. Hun troede nemlig, at en Direktør for et Gartneri, hos hvem hendes Søn var i Lære, var hendes afdøde Mand og blot havde taget et andet Navn; da hun overtraadte et Polititilhold om ikke at indfinde sig hos ham, idet hun bl. a. en Dag, da han var syg, trængte sig ind i hans Værelse og forlangte at komme op i Sengen til ham, blev hun indlagt paa 6te Afdeling og senere overflyttet til St. Hans Hospital. Det er særlig Præsterne, der faa saadanne Kvinders Kærlighed at føle. Der er endogsaa dem, der have været saa energiske, at de have flyttet hele deres Møblement hen i »Genstandens« Lejlighed.

Til den store Gruppe sindssyge, der genere deres Medmennesker, høre først og fremmest Kværlanterne, som De sikkert kende godt fra det praktiske Liv. De fleste af disse maa ubetinget betragtes som uskadelige Stakler, hvis Handlinger ikke staa i Forhold til deres Trusler. At dog ogsaa disse kunne blive saa generende for deres Omgivelser, at Tvangsindlæggelse bliver berettiget, skal jeg nævne Dem et Eksempel paa:

Ved 1ste Kriminelkammer behandledes for et Par Aar siden følgende Sag: En Kaptajns Frue, som havde mistet sine 2 Børn, saa en Dag paa Gaden en fattig Kone med en lille Pige. Hun faar Medlidenhed med Barnet, der er i en elendig Forfatning, tager Moderen og Barnet med sig hjem, giver dem Mad og Penge og sit afdøde Barns Klæder. Nogen Tid efter tog Øvrigheden Barnet fra Forældrene, fordi de forsømt dets Pleje, og Konen bestormede fra nu af Kaptaj-

nens Frue med de gemeneste Beskyldninger. Hun og Manden, der var fordrukken, samlede daglig Gadeopløb uden for Kaptajnens Vinduer, og naar denne eller Fruen kom paa Gaden, forfulgte de dem, skældte dem ud for Tyveknægt og beskyldte dem for at have »stjaalet deres Arving«. Paa lignende Maade opførte de sig over for en Gros-serer af samme Navn som Kaptajnen. Hendes Talestrøm var ustand-selig. Da hun til sidst kom med en Trusel, som der dog sikkert ingen Fare var for, at hun skulde realisere, om, at Kaptajnens Frue skulde »ligge død paa Trappen«, blev hun arresteret i Henhold til Strfl.s § 299 og derefter anbragt paa en Sindssygeanstalt.

Jeg skal derefter referere for Dem et Par Tilfælde, hvor sindssyge have prostitueret sig selv i en saadan Grad, at Tvangsindlæggelse var forsvarlig. Det ene er en hæderlig gammel fhv. Embedsmand, som i en senil Sløvsindstilstand tilfredsstiller sin Kønssdrift paa den Maade, at han løber ud paa Trappegangen, naar der kommer Damer forbi, og lader sit Vand i deres Paasyn. Politiet vægrede sig ved at ind-lægge ham paa 6te Afdeling men gav Familien det Raad at indsende en Anmeldelse, saa skulde han blive arresteret og indlagt til Observation. Altsaa, vi ere nu — mod Slut-ningen af det 19de Aarhundrede — naaet saa vidt i Humanitet mod vore sindssyge, at naar en agtet og anset Mand, som har levet et retskaffent Liv, paa sine gamle Dage bliver sindssyg, og Familien har Krav paa, at han behandles som saadan, kan dette ikke opnaas, uden at han først skal slæbes i Fængsel!

Et andet Eksempel er følgende:

En 35aarig Kvinde, der er stærkt disponeret til Sindssygdom, viste pludselig Tegn dertil. Hun havde været gift i 14 Aar og havde altid været naturlig. Hendes Livsførelse havde været retskaffen, og hun havde opdraget 5 Børn godt. Saa forandrede hun sig, hun begyndte at blive underlig, forsømte Huset og Børnene og kunde sidde i timevis og stirre ud for sig; hvad hun hørte, opfattede hun forkert og tillagde andre de underligste Meninger. Hun lod sig uden Mandens Vidende antage som Vaagekone paa Øresundshospitalet; da Manden fik dette Forhold hævet, talte hun om, at nu havde hun snart selv lært at være Doktor. I den senere Tid før Indlæggelsen paa Kom-munehospitalet gik hun rundt paa Arbejdspladserne og tilbød Samleje for 1 Kr. Hun indfandt sig til sidst ogsaa en Dag paa Kommune-

hospitalets kirurgiske Konsultationsstue og tilbød den vagthavende Læge Samleje, idet hun samtidig lod falde nogle Ytringer om, at hun ogsaa forstod sig paa Fosterfordrivelse.

Paa Indlæggelsestiden kunde denne Patient absolut ikke kaldes farlig i Cirkulærets Betydning. Nu er hun imidlertid stærkt hallucineret og har, rimeligvis som Følge heraf, gjort Tilløb til at kvæle en Læge paa Hospitalet. Det gaar overhovedet med mange af de farlige sindssyge, navnlig de forrykte, saaledes, at de ikke til enhver Tid ubetinget kunne siges at være farlige for deres Omgivelser. Paa den anden Side er der mange, om hvem man maa sige, at de, hvad Øjeblik det skal være, igen kunne blive farlige og derfor maa behandles paa samme Maade som dem, der altid kunne siges at være farlige. Lægens Attest kan imidlertid i et saadant Tilfælde kun lyde paa, at de kunne blive farlige, og en saadan Attest tager Politiet ikke for gyldig, lige saa lidt som det selv anstiller nærmere Undersøgelser og paa Grundlag af disse foretager Indlæggelsen; Politidirektøren i Kjøbenhavn har nemlig i en Dagsbefaling af 27. Juni 1895 udtrykkelig foreskrevet, at der ikke for Fremtiden skal optages nogen Rapport af Politiet; Politiets Virksomhed bestaar kun i at yde den faktiske Bistand, naar Formaliteterne ere i Orden (jfr. til Støtte herfor nærmere Cirkulærets Udtryk: Hjælpen bør ydes, saa snart o. s. v.), og Ansvar for Indlæggelsen er Familiens og Lægens. Men hvorledes skal en Læge kunne udstede Attesten i anden Form, naar han f. Eks. bliver hentet op til ham fuldstændig ukendte Mennesker? Disse Tilfælde høre overhovedet til de vanskeligste at have med at gøre i Praxis; Lægen kan ikke give Attesten i den forlangte Formulering, og dog kan han være fuldstændig klar paa, at Tvangsindlæggelse til Observation i hvert Fald burde finde Sted. Et saadant Helvede, som det kan være, at leve sammen med en forrykt Mand, leve mange Kvinder i; skilte kunne de ikke blive, da Konen ikke kan faa Attest for, at Manden er sindssyg, og flytte fra ham, vil hun ikke,

da han forlanger at faa Børnene; saa leve de da sammen i dette Helvede for hende, og en skønne Dag myrder han hende. Som Paradigma paa et saadant Hjem behøver jeg kun at henvise til den alkoholisk-forrykte Frederiksberg-morder, hvis Sag var for Højesteret for et Par Aar siden. Der burde være en nem Adgang til at faa en saadan forrykt indlagt til Observation og Forholdene undersøgte nøje. For øvrigt skal jeg ikke komme nærmere ind paa de egentlig farlige sindssyge, dem ere vi jo alle enige om kunne tvangsindlægges.

Tilbage har jeg kun at anføre et Tilfælde, hvor Tvangsindlæggelse kan finde Sted, uagtet den sindssyge ikke i nogen Retning kan siges at være farlig for nogen eller generende for sig selv eller sine Omgivelser. Dette kan nemlig finde Sted, fordi hans Sygdom medfører, at han ikke kan tjene sit Livsophold og derfor kun har Valget mellem Fattiggaarden og en Sindssygeanstalt. For dem, der falde Fattigvæsenet til Byrde, indeholdes Hjemmelen hertil i Fattigloven, og for de andre Tilfældes Vedkommende i den Omstændighed, at naar Slægtninge ville redde en sindssyg fra Ladegaarden ved at betale for ham, kunne de ogsaa stille det Vilkaar, at han skal leve i en Sindssygeanstalt; vil han ikke det, ignorerer man hans Vilje, der bunder i fejle Forudsætninger. Overhovedet gælder det om mange sindssyge, at naar deres egentlige Sindssygdom er forbi, ere de saa sløvede, at de ikke ere farlige længer, men de egne sig paa den anden Side heller ikke til at leve ude i Livet og kæmpe for Tilværelsen, og deres rette Hjem bliver derfor Sindssygeanstaltens Plejestiftelser. Jeg skal nævne Dem et Eksempel paa en saadan sindssyg, der har levet i 35 Aar paa en Sindssygeanstalt. Han, der oprindeligt var Kontorist og var ret vel begavet, blev pludselig syg, passede ikke sit Arbejde, men betragtede i timevis Manden paa Frelserens Taarn, mødte hver Dag paa Børsen, hvor han troede at gøre store Forretninger, overværede alle Salg paa Trommesalen og troede, at man fik alting

frit — fordi Svogeren betalte for ham. Hans Dag er i alle de Aar gaaet med Spadsereture i Omegnen og med at bede et Monstrum af en Bønnebog paa et halvt Hundrede Sider 3 Gange daglig igennem. Jeg skal som Kuriosum give Dem en Mundsmag paa disse Bønner.

Bønner for Dag og Nat.

Klokken Aar og Naar skabte Vor Herre Gudd denne Himmel og Jord i syv Dage.

Merkur Neptun Hall Fenger Pan Boisen. Med Dag og Nat. Lys og Mørke. Sol Maane Stjerner Skyer Luft Vand Planter Jord Stene Lerarter Jordarter Ærtsarter Metalsten Malmarter Metaller Dyr Menesker Gødeurter Og se alt er saare Godt. Døden! Adam Eva Maria Jesus Christus Stefanus. Møller. . . . Dertil benytter man Troen Bønner Skabelsen Mytologi Bibelhistorie Salmesang.

Der skal Bønner til Livets Skole
Bønner til Livets Arbejde
Bønner til Stalle gøde
Bønner til Kirkebordet.

Giv mig Herre Gud en Salmetunge saa jeg ret for Dig kan synge højt og lydeligt.

Disse Bønner beder man 3 Gange daglig; 2 Gange om Aaret gaar man til Herrens Bord og hver 14de Dag tager man en Kop blodrensende The.

Om denne Patient maa De for øvrigt ikke tro, at man ikke skulde kunne tale et fornuftigt Ord med ham; tværtimod er han inde i mangfoldige Forhold, véd, hvad der er foregaaet i Kjøbenhavn i alle de 35 Aar, han slet ikke har villet derind — thi »den, der gav ham (ø: Familien), skal tage ham« — og han konverserer Dem om alle politiske Begivenheder, som han følger gennem Aviserne til Punkt og Prikke. Første Gang, jeg traf ham, talte jeg med ham en halv Times Tid uden at finde andet aparte ved ham end en i øvrigt naturlig Senilitet; først da vi skiltes, og han lyste Velsignelse over mig, gik det op for mig, hvad han fejlede; De maa derfor aldrig lade Dem nøje med en Observationstid af 5 Minutter. Men farlig for sig selv eller sine Omgivelser, det er han absolut ikke, lige saa lidt som

han generer sine Omgivelser eller ruinerer og prostituerer sig selv. Han kan imidlertid ikke forsørge sig selv, og naar hans Familie vil forsørge ham paa Officiantafdelingen paa en Sindssygeanstalt, hvad den har gjort, vilde det jo være taabeligt at udskrive ham, som han ønsker; han vilde jo dog straks blive indlagt paa Ladegaarden. Men maaske er dette heller ikke god Latin for Lægmænd, som synes at mene, at man for at komme paa en Sindssygeanstalt mod sin Vilje skal have passeret Fængsler, Fattiggaarde, Fødselsstiftelser eller Hospitalernes Afdelinger for veneriske Sygdomme.

Men det er da i Virkeligheden ogsaa saa langt fra, at det for at tvangsindlægge eller tilbageholde en sindssyg — thi for begge Tilfælde ere de retslige Synspunkter jo de samme — er nødvendigt at godtgøre, at han er farlig for sig selv eller sine Omgivelser i den Forstand, Cirkulæret bruger disse Ord, at man tværtimod kan sige, at Tendensen i de moderne Sindssygelove i Europa og Amerika gaa i den stik modsatte Retning af den, vi ere slaaede ind paa. Naar vi i den seneste Tid herhjemme have faaet Spørgsmaalet ind i et forkert Spor, hidrører dette dels fra, at man har udmalet sig Opholdet paa en Sindssygeanstalt, som Lægmand jo ikke kender noget til, med alle de Rædsler, som en løbsk Fantasi og sindssyges sygelige Fremstillinger kunne frembringe (moderne Blykamre o. s. v.), dels fra, at man tillægger den sindssyges Mening om Hensigtsmæssigheden af Indlæggelsen og hans Viljebestemmelse i saa Henseende en fundamental Betydning. Det være nu langt fra mig at paastaa, at sindssyge overhovedet ikke kunne have nogen fornuftig Mening i saa Henseende, men man kan ikke tillægge denne Vilje en saa principiel Betydning, som man gør ved at indskrænke de Tilfælde, hvor Tvangsindlæggelse kan ske, til et rent Minimum. Den sindssyges Viljebestemmelse om hans egen Indlæggelse, d: naar han ønsker sig indlagt, kan maaske ogsaa være forkert og trænge til Korrektiv. Jeg nævner blot det Eksempel, som

maaske ikke er meget praktisk, at en Melankoliker, der véd, at han vil miste sit Embede, hvis han kommer paa en Sindssygeanstalt, vælger denne Behandling, skønt den ikke er nødvendig, fremfor Behandling paa en Nerveklirik, netop for at straffe sig selv for sine indbildte Synder. Jeg nævner ikke dette Eksempel, fordi det har nogen større praktisk Betydning, men fordi det viser, at den sindssyges Vilje kan bunde i forkerte Forudsætninger og derfor ikke bør tillægges principiel Betydning. Derimod er det fuldstændig rigtigt, som man kræver i England, at tage Hensyn til, hvad den syges Vilje kan antages at ville være, naar han bliver rask, med andre Ord: man umyndiggør ham med Hensyn til Spørgsmaalet om Nødvendigheden af hans Indlæggelse paa en Sindssygeanstalt. Man maa imidlertid ikke stille Sagen paa Hovedet ved at sige, at man skal respektere den syges Vilje saa længe, til der i det hele er Trang til en Umyndiggørelse. Den syge kan jo godt have en fornuftig Mening om sine øvrige personlige og økonomiske Forhold, fordi han ikke kan indse, at han trænger til Behandling paa en Sindssygeanstalt. Som Bevis paa, at man ikke i fremmed Ret, hvor man har Kodifikation eller fast Praksis om dette Emne, tillægger den sindssyges Vilje den Betydning, vi her hjemme tillægger den, skal jeg nævne Dem norsk og engelsk Ret. I den norske Sindssyge-lov af 17. Aug. 1880 siges saaledes ganske i al Almindelighed i § 9, at naar nogen som sindssyg forlanges optaget i en Sindssygeanstalt, bør dennes Overlæge undersøge, om hans Tilstand er saaledes, at Optagelsen er hensigtsmæssig for ham selv eller nødvendig for den offentlige Ordens og Sikkerheds Overholdelse. Hvis nogen vedkommende er utilfreds, kan Spørgsmaalet undergives en Kontrolkommissions Afgørelse. I § 10 siges dernæst, at sindssyge kunne indlægges af Politiet, naar de forstyrre den offentlige Sikkerhed, eller der enten ikke findes nogen, der har at iagttage deres Tarv, eller de, hvem dette nærmest paaligger, ikke paa en passende Maade sørge for deres Forplejning.

Jeg tror, at alle de Tilfælde, jeg foran har nævnt, gaa ind under Ordene i disse Paragraffer. Den Maade, man i Norge beskytter sig mod Indlæggelser, der ikke stemme med den syges Interesse, eller ikke ere nødvendige af Hensyn til andres Retsgoder, er, som nævnt, ved at tilstede Appel til en Kommission, der i det hele fører Tilsyn med Sindssygeanstalterne. Paa samme Maade gaar man ogsaa frem i England. Efter *common law* havde man dør den samme Regel, som vort Cirkulære giver: farlig for sig selv eller sine Omgivelser, men efter senere Parlamentsakter kræves kun, at den syge skal være egnet til »*care and treatment*« : Forsorg og Behandling i en Sindssygeanstalt. Tilsynet med denne Bestemmelses forsvarlige Brug føres ved, at enhver Tvangsindlæggelse skal grundes paa 2 Lægeattester og en Anmodning fra den, der er den syges nærmeste Værge i Slægten, samt sanktioneres af en bestemt Øvrighedsperson, som alene har med Sindssygevesenet at gøre; denne skal tillige forlange en udførlig Beskrivelse af Sygdommen med Angivelse af de Fakta, Lægen selv har iagttaget, og dem, andre have observeret, samt hvem disse Personer ere. Ved selve Afgørelsen af, om den syge egner sig til at tvangsindlægges, er det en fastslaaet Regel, hvis Overholdelse paases af en Kommission, at denne Øvrighedsperson skal tage Hensyn til alle den syges Forhold, baade økonomiske, sociale og huslige, om han er farlig for sig selv eller andre, medfører Forstyrrelse af den offentlige Orden, er uskikket til at tage vare paa sig selv eller sine Affærer, er paavirkelig af Behandling paa en Sindssygeanstalt, samt hvorledes han selv kan antages at ville bedømme Indlæggelsen, naar han bliver rask. Naar dette Dekret ikke er afgivet, kan den syge kun holdes tilbage i 7 Dage og overhovedet kun indlægges, naar han er farlig for sig selv eller sine Omgivelser. En tilsvarende vid Adgang er foreslaaet i flere andre Lande, saaledes i det italienske Udkast, hvor det kræves, at den syge enten skal være farlig for sig selv eller sine Omgivelser, vække offentlig

Forargelse eller ikke passende kunne behandles hjemme. Derimod synes den svenske Lov af 2. Novbr. 1883 at hjemle en noget snævrere Adgang til Tvangsindlæggelse.

De ville maaske af disse forskellige Love kunne se, at man dør tilsteder en langt videre Adgang til Tvangsindlæggelse end Cirkulæret af 11. Juni 1895. Garantien mod Misbrug skaber man dels ved at lade Familien, den syges naturlige Værge, begære Indlæggelsen, dels ved at give enten Øvrigheden, Domstolene eller særskilte Kommissioner Tilsyn med Indlæggelsen og Tilbageholdelsen paa Anstalterne. Herhjemme ere vi derimod gaaede en anden Vej: Vi have indskrænket Tilfældene til et Minimum og paa den anden Side ladet Lægen træffe hele Afgørelsen og bære hele Ansvar for Indlæggelsen. Jeg har imidlertid søgt at vise, at hverken Chr. V.s Lov eller Cirkulæret kunne betragtes som Udtryk for vor Rets Regler paa dette Omraade. Jeg har endvidere ved praktiske Eksempler, tagne lige fra Livet, søgt at vise, at Tvangsindlæggelse burde kunne finde Sted i andre Tilfælde, end de i Cirkulæret nævnte, og hvilke disse ere. Tilbage er der kun at undersøge, om der ikke andetsteds i Lovgivningen eller Lovgivningens Grundsætninger findes Principper, som lade sig anvende paa disse Forhold. Et saadant Princip er nu Nødretten. Hidtil har man imidlertid givet denne Grundsætning en temmelig begrænset Anvendelse, idet man dels kun tilstedede Nødret til Fordel for ganske enkelte Retsgoder (de absolutte Retsgoder), dels ligeledes fordrede, at Indgrebet kun maatte ske i enkelte Retsgoder, jfr. Strfl. § 41. I den seneste Tid er imidlertid Prof. Torp gaaet adskilligt videre, idet han i Tidskrift for Retsvidenskab for 1897: »Om den saakaldte Nødret« hævder, dels at Nødretsspørgsmaalet foreligger overalt, hvor Forholdet er det, at det for at bevare et Gode, uden Hensyn til dettes Art, er nødvendigt at krænke et andet eller udsætte dette for Fare, dels at den almindelige Regel om Handlefrihedens Grænser indeholder hele Løsningen af Nødretsspørgsmaalet. Da nu Læren om Handlefrihedens

Grænser gaar ud paa, at disse bør fastsættes efter en fornuftig Afvejelse af, paa den ene Side den Fare for andres Retsgoder, Handlingen medfører, paa den anden Side Handlingens Nytte og Nødvendighed i andre Retninger, kommer Spørgsmaalet, om Nødret skal antages at foreligge, altsaa til at bero paa, om Afvejelsen af de 2 Retsgoders relative Værdi fører til at give det Fortrinnet, som krænkede det andet. Prof. Torp bestrider endvidere over for enkelte Forfattere, at man ved Bedømmelsen af Retsgodernes Værdi ubetinget kan opstille følgende Skala: Liv, Sundhed, Frihed, Ære, Formue; alt maa her bero paa de individuelle Ejendommeligheder ved det enkelte Tilfælde. Heraf kunne vi altsaa se, at efter Torp heller ikke Friheden er et absolut Retsgode, men tværtimod under givne Omstændigheder maa vige endog for Retsgoder som Ære og Formue, og, overført paa Spørgsmaalet om Tvangsindlæggelse, vil sikkert den Udvidelse, Prof. Torp har givet Nødretsteorien, være til god Nytte, selv om der maaske ogsaa skulde kunne gøres enkelte Indvendinger mod Teoriens Vidde paa forskellige Retsomraader. Naar man endvidere betragter den Tvangsindlæggelse, som finder Sted for den sindssyges egen Skyld, hvor altsaa hans egne Retsgoder af forskellig Art staa paa Spil, som en Art nødretlig Intervention fra Familiens og Samfundets Side — og det er jo dog til syvende og sidst netop Samfundets Interesse i Retsgodernes Integritet og den derfra udledede Regel om Handlefrihedens Grænser, der ligger til Grund baade for Umyndiggørelsesinstituttet og disse Tilfælde af Tvangsindlæggelse — forklarer Teorien egentlig træffende, hvorledes man over for det ene Menneske kan tilstede en Tvangsindlæggelse, medens man nægter den over for et andet Menneske i den samme syge Sindstilstand. Naar f. Eks. en Levemand i cycliske Eksaltationsperioder, der ikke kunne kaldes Mani, blot slaar lidt mere til Skaglerne, end han ellers gør, lad ham saa ride Stormen af ude, som han vel i det hele slingrer sig frem gennem Livet; men naar en uskyldig ung Pige i den samme

syge Sindstilstand giver sig hen til det samme lette Liv, er der Grund for Samfundet og Familien til at skærme om hendes Ære og Sundhed. Hvad der er et Gode for det ene Menneske, er nemlig ikke altid et Gode for det andet og derfor heller ikke altid for Samfundet. Den bedste Ledetraad faar man derfor i mange Tilfælde ved at spørge med Englænderne: hvorledes vil du bedømme din Indlæggelse, naar du engang bliver rask.

Men er da nu Prof. Torps ideale Nødrets-Grundsætning ogsaa gældende Ret? Dette antager han ud fra sin Begrundelse af Teorien og sikkert med Rette; thi den »Nød«, der bryder alle Love — som det hedder i Ordsproget —, er ikke en, muligvis for snæver, Lov om Nødret, men den forhaandenværende faktiske Nødstilstand; det er Livet selv, som sprænger de Lænker, der smeddes om det. Hvad der kan være Anledning til at gøre opmærksom paa, er kun dette, at det i mangfoldige Retsforhold spiller en saa stor Rolle at have forud fastsatte ufravigelige Retsregler, idet Borgerne skulle kunne indrette deres Forhold i Tillid til disse, at man kun i et meget begrænset Omfang kan tilstede Afvigelse derfra ud fra Nødretsgrundsætningen. Dette Moment faar imidlertid ingen Betydning for Spørgsmaalet om Tvangsindlæggelse, idet Borgerne selvfølgelig i deres Dispositioner intet Hensyn ville tage til, om de, hvis de engang blive sindssyge, kunne tvangsindlægges under de i Strfl.s § 41 nævnte Betingelser eller efter de Regler, som udledes af Læren om Handlefrihedens Grænser. Jeg nærer da heller ikke nogen Betænkelighed ved at sige, at Cirkulæret i mangfoldige Tilfælde slet ikke er blevet overholdt; naar Nøden har været stor, har en Læge taget Ansvaret paa sin Kappe og udstedt Attesten i den forlangte Form; thi Lægerne træffe nu engang helst Forholdsregler, som Situationen byder det. Under den ulovbestemte Tilstand, hvori vi befinde os i Spørgsmaalet om Tvangsindlæggelse, maa det under alle Omstændigheder fastholdes, at Reglen om Nødret, saaledes som denne bør udledes af Læren om Handle-

frihedens Grænser, her umiddelbart er gældende Ret. Man bør selvfølgelig søge at skabe Garantier for en forsvarlig Brug af Indlæggelsesinstituttet og en Vurdering af de forskellige Retsgoder, som ogsaa tager et retfærdigt Hensyn til de sindssyges store Interesse i at bevare Friheden, men man kan ikke løse Konflikten saaledes, som Cirkulæret uden tvingende Grund fra vor Lovgivnings Side har gjort det; man maa derimod skabe Garantierne paa anden Maade, ved en Autorisation af Indlæggelsen fra en Myndighed, som baade har den nødvendige Indsigt og Betingelsen for at kunne handle hurtigt. Vi kunne vist derfor i Aften i hvert Fald forenes i Haabet om en fornuftig Sindssygelovgivning. Som Forholdene have været i de sidste Aar, kunne de ikke vedblive at være i Længden; ikke blot have de sindssyges Meninger spillet en alt for stor Rolle i den offentlige Diskussion, men mange Familier have maattet lide meget, fordi de ikke i Tide kunde faa deres sindssyge anbragte paa en Sindssygeanstalt. Paa St. Hans Hospital findes en imbecil, kværunderende Kvinde, hvis daglige Evangelium er dette, at »Verden er en stor Galeanstalt, hvor de gale gaa løse omkring, og de kloge indespærres i Celler«. I denne sidste Paastand vil hun desværre endnu finde mange Tilhængere blandt Lægfolk. Lad os imidlertid haabe, at det ikke i Fremtiden maa blive saaledes, men at det efterhaanden maa gaa op for Folk, at Indlæggelsen og Tilbageholdelsen paa Sindssygeanstalterne ske efter humane og retfærdige Grundsætninger. Og lad os saa ogsaa samtidig haabe, at vi Jurister, naar vi skulle til at skrive vore Love om sindssyge, i al Fald ikke affatte dem saaledes, at det en skønne Dag bliver nødvendigt for os »kloge« for at faa Fred for de »gale« at lade os indespærre i en Celle.

Unge Forbrydere i England.

Dagbladet »Dannebrog« har i indeværende Foraar i en Række Artikler under Overskrift »Samfundets Stedbørn« ladet en Indsender tage Ordet for en Reform af Behandlingen af forbryderske Børn og unge Mennesker, for hvem Opdragelsesanstalter forlanges indrettede af Staten i Overensstemmelse med den af Kommissionen af 1893 opstillede Plan, som tidligere har været udførlig skildret i nærværende Tidsskrift¹⁾. Om den paatrængende Nødvendighed af en saadan Reform, er der næppe heller Tvivl hos tænkende Mennesker. Vort nuværende »System«, for saa vidt det beror paa Staten, er Fængsel eller Prygl, eller begge Dele i Forening, et »System«, der enstemmig er forkastet af alle civiliserede Nationer, og næppe kan antages at skulle have en ekseptionel Fortrinlighed hos os. »Barnet skal opdrages, ikke straffes«, er den Thesis, hvorfra Kommissionen af 1893 med Rette er gaaet ud, og hvis Sandhed de senere Aars Erfaringer langt fra have svækket. Barnet er et Resultat af sit Milieu; et ligegyldigt Familiemilieu henviser Barnet til det Milieu, det finder paa Gaden, og derfra er kun et kort Spring til Forbrydelsen, et slet Familiemilieu fører næsten med Nødvendighed til denne. Børneforbrydernes Tiltagen i vore Dage er derfor en

¹⁾ Aarg. XVIII for 1895 p. 80 ff.

logisk Konsekvens dels af den Opløsning af Familielivet, som de sociale Forhold og den haarde Kamp for Tilværelsen har ført med sig, dels af den Depravation af Familielivet, som navnlig Alkoholen i vore Dage skaber og har skabt. At straffe et Barn, der under saadanne Forhold begaar Forbrydelser, og derefter sende det tilbage til dets Milieu, er spildt Gerning. Pryglestraffens Virkning er kun negativ, den advarer mod de onde Motiver, men giver ingen positive i modsat Retning; om Fængselsstraffen, saaledes som den idømmes Børn (simpelt Fængsel, Fængsel paa sædvanlig Fangekost), gælder i det væsentlige det samme, i bedste Fald ere de gode Motiver, der bibringes Barnet, af forbigaaende Art. Kun ved at plante Barnet om i et nyt Milieu, hvor samtidig med Udryddelsen af de onde Motiver, gode Impulser indpodes Barnet, kan en virkelig Reform opnaas, men hertil ere Opdragelsesanstalter, eller hvad dermed kan sættes i Klasse, nødvendige. De ypperlige Resultater, som vore private Anstalter af denne Art gennem Aarrækker have præsteret, ere da ogsaa Beviser nok paa, hvad i saa Henseende kan udrettes.

At alt imidlertid ikke er gjort ved Oprettelsen af et tilstrækkeligt Antal vel ledede Opdragelsesanstalter, ja ikke engang ved at give disse Anstalter forskellig Karakter efter Børnenes Art, saaledes som Kommissionen af 1893 med Grund har foreslaaet, men at den hele Ordning frembyder store Vanskeligheder og maa ses fra mange Sider, hvis en tilfredsstillende Løsning af Opgaven skal naas, derpaa tjener det Land, som i højere Grad end noget andet har taget Børneforbrydelserne op til rationel Behandling, som Bevis, nemlig England. Vi skulle derfor her give en Fremstilling dels af dette Lands nuværende Ordning paa dette Omraade, derefter de Resultater, hvortil den har ført, og de Mangler, hvorefter den endnu antages at lide, samt endelig, hvilke Midler der ere søgte til dens Fuldkommengørelse.

I.

Bevægelsen henimod en Reform af den hidtidige Tilstand begyndte 1828 med en Politirapport til Parlamentet, der konstaterede Børneforbrydelsernes sørgelige Tiltagen. Londons Fængsler indeholdt dengang 3000 Personer under 20 Aar, hvoraf den største Del skulde indskibes paa Transportflaader for i Fællesskab med et lige saa stort Antal voksne Forbrydere at deporteres til Australien. En Lov af 1838 paabød Opførelsen af et Fængsel alene for unge Forbrydere, som efter den tidligere Lov skulde have været dømte til Deportation. Det opførtes i Parkhurst (Wight) til 600 Fanger. Behandlingen var streng, bygget paa Afskrækkelsestanken, og nødvendiggjorde 1850 nogle Formildelser. Imidlertid havde man fra anden Side alt i lang Tid beskæftiget sig med Behandlingen af den forbryderske Ungdom, idet »det filantropiske Selskab« 1788 havde grundet en Agerbrugsskole i Redhill for forladte eller lastefulde Børn. 1848 reorganiseredes denne Anstalt fuldstændig efter Mettrays Mønster (grundlagt 1839 af Demetz), saaledes at 5 indbyrdes adskilte Bygninger, opførte i en uhyre Park, kunde modtage 300 Børn, som vare betinget løsladte af Fængslerne, og for hvilke Staten erlagde Betaling. Dette var den første af Staten anerkendte »Reformskole«, men nogle private Skoler af lignende Art fandtes desuden i forskellige Dele af Landet. En Lov af 1854 gav nærmere Regler for Forholdet mellem Staten og slige Institutter, idet det foreskrevs, at saadanne Skoler kunde faa af Statssekretæren et »Certifikat«, der bemyndigede dem til at modtage unge Mennesker fra 14—16 Aar, dømte af Domstolene til mindst 14 Dages Fængsel, naar vedkommende Domstol i Dommen foreskrev Ophold i en Reformskole i 2—5 Aar, alene paa den Betingelse, at Skolen underkastede sig et aarligt Tilsyn. En Lov af 1857 bemyndigede Reformskolernes Bestyrere til betinget at løslade Børnene og anbringe dem uden for Anstalten, naar Halvdelen af den

af Dommeren foreskrevne Tid var udløben. Hermed var den særlige Straffeanstalt i Parkhust overflødiggjort og nedlagdes 1863. De nu gældende Love af 1866 og 1893 bemyndige Domstolene til at anbringe ethvert Barn under 16 Aar enten i Forbindelse med eller i Stedet for Straf i en Reformskole fra 2—5 Aar, naar Barnets nu begaaede Forbrydelse underligger Straf af Tugthus eller Fængsel, og det enten er mindst 12 Aar eller tidligere har været dømt for en Forbrydelse, der medfører Straf af Tugthus eller Fængsel, samt Børn fra 10—16 Aar, som have været anbragte i en »*industrial school*« (se ndfr.) og der med Vilje enten forsømt Skolen eller undladt at rette sig efter de der gældende Forskrifter. Reformskolen er altsaa i sit Væsen en Erstatning for Fængslet, idet alle de indkomne Børn have begaaet en Forbrydelse, som for en voksen mindst vilde have medført Fængselsstraf. — Samtidig havde man i Skotland begyndt at skabe Asylter til Anbringelse af unge Vagabonder, som der skulde nyde en moralsk Opdragelse samt lære et Haandværk, hvormed de senere kunde ernære sig, hvoraf Navnet »*industrial schools*«, Haandværksskoler. 1854 grundedes i Feltham den første Skole af denne Art i England af Øvrigheden i Middlesex for smaa Tiggere fra 7—14 Aar, og 1857 bestemtes ved Lov for hele England, at saadanne Skoler kunde erholde et »Certificat« af Staten til Modtagelse af Tiggere og Vagabonder fra 7—14 Aar, hvis Forældre ikke vilde efterkomme et dem af Øvrigheden givet Paalæg om at passe bedre paa deres Børn. De gældende Bestemmelser af 1866 og 1880 bestemme, at et Barn under 14 Aar af Øvrigheden kan anbringes i en Haandværksskole, naar det tigger eller modtager Almisse eller findes paa Gaden i saadan Hensigt, naar det flakker om uden Bopæl, Beskytter eller Subsistensmidler, naar det findes forladt, enten fordi det er forældreløst, eller Forældrene udstaa Strafarbejde eller Fængsel, naar det søger Samkvem med vitterlige Tyve, naar det bor eller lever sammen med prostituerede Kvinder eller i et af

saadanne beboet Hus. Fremdeles kunne Domstolene ved Dom anbringe et Barn under 12 Aar, som anklages for en Forbrydelse, der højst kan medføre Fængselsstraf, i en saadan Skole, for saa vidt det ikke tidligere har været anklaget for nogen egentlig Forbrydelse (*felony*), samt Børn under 14 Aar, hvis paarørende for Dommeren andrage om saadan Anbringelse og godtgøre, at de ere ude af Stand til at styre Barnet. Endelig kunne Fattigbestyrelserne med Fredsdommerens Tilladelse anbringe ulydige Børn under 14 Aar, som ere opdragne i et Fattighus eller i en Fattigskole, eller Børn af Forældre, hvoraf den ene eller den anden er dømt til Strafarbejde eller Fængsel, i en Haandværksskole.

Lovens Adskillelse af Reform- og Haandværksskoler er saaledes tydelig nok. Reformskolen er en Opdragelsesskole med penitentiært Præg, der erstatter Fængslet; Haandværksskolen er en Opdragelsesanstalt, der skal forebygge Fængslet, og i Overensstemmelse hermed er Adskillelse gjort mellem de Børn, der skulle anbringes i hver Kategori. Den skarpe Sondring er imidlertid, navnlig efter at Domstolene have faaet Bemyndigelse til at dømme til Reformskolen uden tillige at anvende Fængselsstraf, ikke bleven fastholdt. Ogsaa i Haandværksskolen anbringes nu Børn fra 12—16 Aar, som dømmes første Gang for en Forbrydelse, samt yngre Børn, uanset Størrelsen af den Straf, som skulde have været idømt dem, og Domstolene vise i det hele Tendens til overalt at foretrække Haandværksfor Reformskolen, navnlig paa Grund af den Ugunst, hvormed den offentlige Mening betragter de fra den sidste udgaaede Børn. Den betydeligste Forskel er derfor nu, at Reformskolen væsentlig rummer tidligere straffede Børn over 12 Aar, Haandværksskolen de første Gang straffede Børn over 12 Aar, alle yngre forbryderske Børn samt forsømte Børn under 14 Aar, men for Domstolenes eller Øvrighedernes Skøn hersker i saa Henseende megen Frihed. — Hvad Børnenes Behandling angaar, er Forskellen

temmelig ringe, idet Reformskolerne i de sidste 30 Aar have gjort store Fremskridt i Bygninger, legemlige og aandelige Opdragelsesmetoder m. v., Disciplinen er bleven mindre streng, og Legemsstraffenes Antal aftager.

Af Reformskoler fandtes i 1896 i England og Skotland 50 med 5,584 Børn, af Haandværksskoler 142 med 24,520 Børn. Alle Reformskoler ere grundlagte af private Selskaber. Det samme gælder 125 af Haandværksskolerne, de øvrige 17 af lokale Myndigheder. Staten ejer ingen saadanne Skoler, men fører Tilsyn med dem og betaler for hvert Barn 5 sh. om Ugen, 3 sh. 6 d. for de efter 1. Marts 1872 anlagte Skoler. — Opholdet er i begge Skoler fra 2—5 Aar, i Almindelighed 3 Aar og kan i Reformskolerne ikke strække sig ud over det 19de, i Haandværksskolerne det 16de Aar. Efter 18 Maaneders Forløb kan Statssekretæren tillade Anbringelse uden for Skolen for 3 Maaneder ad Gangen. Tilladelsen kan fornys eller tilbagekaldes efter Elevens Opførsel. — Befolkningens Antal i de forskellige Skoler varierer overordentlig. Skolen i Feltham tæller 700 Børn, Redhill 300, men disse Anstalter ere delte i fuldstændig adskilte Sektioner, 4 i Feltham, 5 i Redhill. De øvrige Anstalter tælle fra 30—250 Børn, gennemsnitlig 100 hver. Deres Indretning er allerede af denne Grund saare forskellig, men desuden gør det private Initiativ enhver Generalisering umulig. Der er rigt doterede Anstalter og andre, som knap kunne eksistere; nogle findes paa Landet, hvor Børnene oplæres i Agerbrug, andre foretrække Haandværk, 11 ere Skoleskibe (3 Reformskoler, 8 »Haandværks«skoler), 3 gamle Blokskibe, som ligge i Floderne og forberede til Marinetjenesten eller Koffardifart. Overalt findes en »superintendent«, paa hvis Virksomhed Skolens Resultater naturligvis væsentlig bero, samt, undtagen i Skoleskibene, en Matrone, der forestaar Madlavning og Renlighed.

Ved Skoleloven af 1870, som indførte tvungen Undervisning, skabtes en ny Kategori af unge Delinkventer, nemlig de, der forsømte Skolen. En Lov af 1876 bestemte derfor,

at Øvrigheden kunde efter en overhørt Advarsel anbringe saadanne Børn i en Haandværksskole fra 1—2 Maaneder. Samme Lov autoriserer Oprettelse af »Dag-Haandværksskoler«, Eksternater, hvortil Børn fra 5 Aar kunne overgives i højst 5 Aar, dog ikke ud over det fyldte 14 Aar, naar de forsømme Skolen, og Forældrene ikke paa anden Maade skaffe dem en tilstrækkelig Undervisning, naar Barnet træffes til Stadighed sammen med Vagabonder, slette eller forbryderske Personer eller selv vagabonderer. Efter at have advaret Forældrene uden Resultat, skulle Skolemyndighederne bringe Barnet for en Dommer, som kan udstede Ordre til Barnets Anbringelse i et Eksternat. Undlader Barnet uden tilstrækkelig Grund at indfinde sig nøjagtig i Eksternatet, kunne Forældrene idømmes Bøder indtil 5 sh., og hvis de godtgøre at være uden Ansvar, anbringes Barnet af Dommeren i en Internathaandværksskole. I Eksternatet møder Barnet Kl. 8 om Morgen, vadskes og renses, erholder sin Frokost, nyder Dagen igennem Undervisning og Oplærelse i forskellige Arbejder og faar Middags- og Aftensmad. Natten tilbringes i Hjemmet. — Disse Skoler grundlagdes imidlertid i Begyndelsen kun i ringe Omfang, og Øvrigheden havde da over for forsømmelige Børn kun den anden Bestemmelse i L. 1876 til sin Raadighed, at sende dem til de almindelige Haandværksskoler i 1—2 Maaneder. Her vare disse Børn imidlertid til stor Gêne, idet deres Opsætsighed og Uvornhed ikke kunde kues i saa kort Tid, hvorhos de satte ondt i de andre Børn. 1878 oprettede derfor Skoledirektionen i Liverpool endnu en Art Skoler, »Vagabondskoler« (*truant schools*), der ere Internater og udelukkende bestemte for slige forsømmelige Børn, som her i den af Loven tilladte Tid af 1—2 Maaneder skulle lære Orden og Paapasselighed. Af disse Skoler findes 14 (alle for Drengene), som 1. Jan. 1896 indeholdt 1221 Børn. Skolerne sortere under Skoledirektionerne, men den korte Opholdstid bevirker, at Undervisningens Resultater staa tilbage for Haandværksskolens, ligesom

Børnenes Opførsel lader meget tilbage at ønske. Største Parten af Eleverne ere Recidivister i Retning af Skoleforsømmelser, og deres stadige Kommen og Gaaen forhindre Opretholdelse af god Orden i de forskellige Klasser. Disciplinen er streng, Hviletid gives kun i ringe Grad, Arbejdet sker under Tavshed, legemlige Straffe anvendes i høj Grad. Statens Inspektør for disse Anstalter har derfor ogsaa taget til Orde for at advare mod den store Streng-
hed og anbefalet større Hviletid og Indførelse af Arbejds-
præmier. — Derimod have de oprettede Dag-Haandværks-
skoler, hvoraf der nu findes 23 med 3144 Børn, af hvilke 878 ere Piger, givet gode Resultater og været en god Støtte mod Børnenes Hang til Vagabondering og Uorden. Lærerne og Lærerinderne fatte Kærlighed til Eleverne, som de i Reglen modtage som ganske smaa og beholde i længere Tid, og man har set, at Børnene efter Udløbet af de 5 Aar have nægtet at gaa over i den almindelige Forberedelsesskole. Skolerne underholdes af Staten og Skoledirektionerne, og Udgifterne ere ca. 10 £ pr. Elev aarlig. Forældrene skulle erlægge en Betaling af 2 sh. om Ugen, men dette sker kun undtagelsesvis.

Medens Lovgivningen altsaa ved de skildrede Midler har sikret sig Muligheden for at gribe ind i Barnets Opdragelse lige fra dets 5te til dets 16de Aar, har man endelig ogsaa i de senere Aar begyndt at tage sig af de fra de forskellige Institutter udgaaede Børn, der alt for ofte staa ganske hjælpeløse ved Udskrivningen. Rundt om i England er nemlig nu oprettet saakaldte »*Home for homeless children*«, hvor den udskrevne unge Mand eller Kvinde kan finde Bolig og Kost, Raad og Bistand til at skaffe sig en Stilling. Han betaler først for Opholdet fra den Dag, han hæver sin første Løn. Mange af disse Hjem ere oprettede af en eller flere Haandværksskoler, som der aflevere deres udskrevne Elever, der ikke have fundet Beskæftigelse, og bidrage til Udgifterne ved deres Ophold. Alumnernes Antal varierer fra 6—10; Opholdets Varighed gaar fra nogle Dage til 2

Aar. 9 af Hjemmene have faaet ministeriel Autorisation til at modtage de fra Opdragelsesanstalterne betinget løsladte Personer, for hvem Staten betaler en ugentlig Subvention af 2 sh. 6 d.

II.

Spørge vi om Resultaterne af det hele System, vil det være hensigtsmæssigt først at kaste et Blik paa Udgifterne, der angivne i Kr. fremgaa af følgende Tabel:

Anstaltens Art	Børnenes Antal	Totaludgift	Statstilskud
Reformskoler	4816	1,912,575 Kr.	1,295,000 Kr.
Haandværks- og Vagabondskoler	24577	6,600,055 —	3,395,000 —
Daghaandværksskoler.....	3223	511,245 —	92,875 —
Sum...	32616	9,023,875 Kr.	4,782,875 Kr.

Forskellen mellem 2. og 3. Kolonne, ca. $4\frac{1}{2}$ Mill. Kr., viser de Ofre, som lokale Myndigheder, privat Velgørenhed og Forældre have bragt. Disse sidste veje dog ikke stort til. For Reformskolerne udgør Summen knap $4\frac{1}{2}$ pCt. af Totaludgiften. Det bliver altsaa Stat, Kommune og privat Velgørenhed, som udrede de ca. 9 Mill. Kr. aarlig, som Driften koster.

Hvad Resultaterne angaar, bemærkes, at fra 1854 til 1895 ere 167,000 Børn af begge Køn udgaaede fra Reform- og Haandværksskolerne og anbragte saaledes, som omstaaende Tabel viser.

Hvorledes have nu de anbragte, med Udeladelse af de døde, de uforbederlige og de borttrømte, opført sig? At undersøge samtlige udgaaede i en saa lang Periode, er saa godt som umuligt. Blive vi staaende ved de 15,260

Anbringelsesmaade	Reformskoler		Haandværksskoler	
	Drenge	Piger	Drenge	Piger
Fast Plads	16,012	5,511	28,192	11,482
Overgivne til Familie	14,785	2,987	20,737	4,263
Udvandrede.....	3,316	»	1,954	513
Til Søs.....	5,974	»	10,718	»
I Hæren	1,073	»	2,295	»
Hjemsendte for Sygdom	634	248	1,275	355
Uforbederlige ¹⁾	289	118	1,267	240
Løsladte af særlig Grund...	»	»	241	151
Døde.....	1,073	354	2,229	954
Bortrømte	1,155	269	1,341	206
I alt udgaaede...	44,311	9,720	70,249	18,164

Børn, som ere udgaaede 1892—94, faa vi følgende Resultater:

	Reformskoler				Haandværksskoler			
	Drenge		Piger		Drenge		Piger	
	Antal	pCt.	Antal	pCt.	Antal	pCt.	Antal	pCt.
God Opførsel.	2580	73,71	343	68,75	7503	83	1868	82
Tvivlsom.....	64	1,85	44	9,50	242	3	149	7
Domfældte ...	610	17,64	31	6,25	524	6	29	1
Ubekendt	238	6,80	74	15,50	740	8	221	10

¹⁾ Det vil sige, sendte i Fængsel fra Reformskolerne, til Reformskolerne fra Haandværksskolerne. Saadan Omflytning dekretes af Domstolene efter en Klage fra Direktøren. I Fængsel holdes saadanne Fanger isolerede.

Gennemsnitlig dømtes altsaa 10 pCt. af samtlige udskrevne Drengene for Forbrydelser. Desuden maa det bemærkes, at Skolebestyrelserne have en Tendens til at fremstille Resultaterne saa lyst som muligt for at opnaa Støtte og Tilskud fra Offentligheden, saa at Udtrykket »god Opførsel« maa tages i en meget vid Forstand. Under »tvivlsomme« gaar derfor sandsynligvis ogsaa en Del domfældte, hvortil endnu kommer de ubekendte.

Ser man paa Englands hele Kriminalitet siden 1861, angiver Statistikken derimod Resultater, som synes uimodsigelig gunstige for de unge Forbrydere:

Aar	Dømte over 16 Aar	Dømte under 16 Aar
1861	103,343	8,801
1866	114,935	9,356
1871	140,127	8,977
1876	167,162	7,138
1882	175,360	5,700
1886	165,952	4,924
1891	147,691	3,855
1894	152,880	2,252

Medens altsaa for de voksnes Vedkommende en Nedgang først begynder 1882, er der for de mindreaariges Vedkommende en stærk og uafbrudt Nedgang lige fra 1866, altsaa netop fra det store Reformaar, en Nedgang, der bliver endnu betydeligere, naar Hensyn tages til Folkemængdens Tilvækst, der fra 1861 til 1891 er vokset med en Tredjedel. Det er derfor ganske naturligt, at man i de senere Aar overalt i Verden har vænnet sig til at betragte England som det Land, hvorfra Frelsen skulde komme, naar det gjaldt om at ramme Forbrydelsen i dens Rod, over for Forbryderrekrutteringen.

I den senere Tid have imidlertid vægtige Stemmer fra selve England kraftig bestridt denne Opfattelse og gjort gældende, at denne Aftagen kun er tilsyneladende og beror dels paa Misforstaaelser af den engelske Statistik, dels paa dennes egen Utilstrækkelighed.

Først og fremmest er det naturligvis ganske uholdbart kun at sammenligne Antallet af Børn, som i tidligere Aar dømtes til Fængsel, med det tilsvarende Antal i de senere Aar, saaledes som i den nys anførte Tabel, da Anbringelse i en Reformskole nu (siden 1893) ligefrem kan træde i Stedet for Fængselsstraf. Medregnes Antallet af de saaledes anbragte Børn i 1894 til de oven angivne 2252, stiger det samlede Antal allerede til 3703. Endvidere maa medregnes det Antal virkelige Forbrydere, som dømmes til Haandværksskolerne, i 1894 663, hvorved Antallet naar 4366. Men hertil kommer endnu Ris, som kan anvendes i Stedet for Fængsels- eller anden Straf, naar Forældrene samtykke og Dommeren finder det hensigtsmæssigt. Denne Straf anvendtes i 1894 i 3192 Tilfælde. Det samlede Antal virkelige Domfældelser af unge Forbrydere bliver saaledes 7558. Medregnes de her nævnte Momenter i de tidligere Aars Statistik, bliver der fra 1864—68 indtil 1894 ganske vist alligevel en betydelig Nedgang, nemlig fra 11,064 til 7,558, altsaa ca. 30 pCt., en Nedgang, der dog langt fra er saa betydelig, som den ovenstaaende Tabel, der alene viser Fængselsstraffene, angiver, idet navnlig Risstraffens Anvendelse fra 1864—68 til 1894 er stegen fra 585 Tilfælde til 3192. Men heller ikke denne Nedgang er paalidelig. For det første har Oppositionen mod at straffe Børn i England ført til en overordentlig Mildhed over for Børns Forbrydelser, saa at Domstolene lade mangfoldige Børn uden for Loven slippe med en Advarsel, endog i Gentagelsestilfælde¹⁾. Dernæst henvises mange Børn til private

¹⁾ Morrison angiver i *Juvenile Offenders* at have haft med Børn at

Anstalter, Asylter, Skoler, Udvandringsforeninger o. l. De saaledes opsummerede Tal angives ikke i den officielle Statistik. Fremdeles nyde mange Børn godt af »*first offenders act*« af 1887, der svarer til Kontinentets »betingede Domfældelse«, med eller uden Sikkerhedsstillelse. Disse Tal angives i Statistikken ikke med særlig Angivelse af, hvor mange mindreaarige der have nydt godt af Loven. Og endelig afgøres et meget stort Antal Tilfælde af Børneforbrydelser med Bøder; i 1894 idømte Domstolene 444,385 Personer Bøder, men hvor mange unge Forbrydere der befandt sig mellem disse, angives ikke. Naturligvis er det i Reglen Politiovertrædelser, der afgøres paa denne Maade, og som altsaa ikke vedkomme Kriminaliteten i egentlig Forstand, men den store Frihed, som de engelske Love give Dommeren ved Strafudmaalingen, i Forbindelse med Tendensen til at behandle Børn saa lemfældig som muligt, gør det utvivlsomt, at ogsaa mangfoldige egentlige Forbrydere af ung Alder ere slupne paa denne Maade.

Resultatet er, at den formentlige overordentlige Nedgang i Antallet af mindreaariges Forbrydelser i det mindste er overordentlig tvivlsom, og at det *laisser aller*, som Domstolene synes at være tilbøjelige til at benytte over for disse Forbrydere, snart maa ventes at ville medføre en positiv Stigning, hvorom man maaske alt kan finde et Vidnesbyrd i Statistikken for 1893—94, der for Smaaforbrydelser, begaaede af Børn under 16 Aar, viser en Stigning fra 9298 til 9568 tiltalte.

Men der gives mere direkte Beviser paa, at den hele Ordning lider af Mangler og har sine Skyggesider, og vi skulle i saa Henseende henvise til et af Howard-Associationen, det Selskab, der fremfor nogen har Fortjeneste af at have gjort det indlysende for det engelske Folk, »at Barnet skal opdrages ikke straffes«, i Slutningen af forrige

gøre, som have forbrudt sig endog i *felony* indtil 7 Gange uden at være straffede eller sendte til Korrektionsanstalter.

Aar til en Mængde praktiske Jurister, Dommere og Fængselsmænd udsendt Cirkulære.

Cirkulæret er saalydende:

»Howardselskabets Opmærksomhed er bleven henledt paa visse Vanskeligheder, der ere forbundne med Behandlingen af unge Forbrydere, Vanskeligheder, som i de senere Aar ere blevene forøgede ved de Forandringer, som den offentlige Mening og Øvrighedens Praksis ere undergaaede, uden at dog Staten hidtil har imødegaaet disse Vanskeligheder ved de fornødne legislative eller administrative Forskrifter.

For det første har den offentlige Mening og Øvrigheden i al Almindelighed mere og mere misbilliget Fængsling af Børn, undtagen i ganske ekceptionelle Tilfælde.

For det andet er der en voksende og vel grundet Følelse af, at det store Antal Henvisninger til Reform- og Haandværksskolerne ofte har virket som en Opmuntring for ryggesløse og fordrukne Forældre til at kaste Byrden ved deres Afkoms Forsørgelse over paa de hæderlige Skatteyderes Skuldre.

For det tredje er Ris som et Alternativ baade for Fængsel og Opdragelsesanstalt, om end billiget af mange humanitæts-tænkende Personer, bestemt misbilliget af andre og begunstiges ikke af Parlamentet.

For det fjerde fører Anvendelsen af Bøder, da Bøderne kun sjældent betales, til Barnets Fængsling og er for Tiden den hyppigste Grund til, at denne finder Sted.

Den betingede Domfældelse, hvis Anvendelse bør finde Sted i saa stort Omfang som muligt, har ofte været tilstrækkelig til at standse Børnene paa deres Vej til Forbrydelsen. Men hvor værdifuld en saadan Advarsel end kan være, er den dog ikke sjældent uanvendelig.

Alle disse Omstændigheder tilsammen have ført til, at mangfoldige unge Personer føle sig ganske ubundne af Lovene, at de adskillige Steder have dannet Bander, der begaa Voldshandlinger og

Røverier, undertiden endog med ladte Vaaben, og saaledes ere blevne en Plage for deres Egn, uden at Politiet i Mangel af Støtte fra Domstolens Side har været i Stand til virksomt at træde op imod dem.

Som Følge heraf have mange Praktikere meddelt Howardselskabet, at de nu ikke længere vide, hvorledes man bedst skal gribe Sagen an over for den forbryderske Ungdom.

Man har derfor antaget, at Howardselskabet vilde gøre Samfundet en Tjeneste ved at samle erfarne Øvrigheds-personers Udtalelser om, hvilken Fremgangsmaade man rettest skal følge for at imødegaa denne foruroligende Tingenes Tilstand.

Bestyrelsen vilde derfor sætte megen Pris paa en kortfattet Udtalelse fra Hr. . . ., indeholdende Deres Opfattelse af denne Sag.

Af de indkomne Besvarelser fremgaar klart nok, at Forholdene mange Steder ere ved at blive utaalelige. »I ni af ti Tilfælde ere Børnene fuldstændig Situationens Herre og kunne gøre, hvad de ville«, »unge Forbrydere volde os ulige mere Besvær end voksne«, »det er blevet et Spørgsmaal af største Betydning, hvad vi skulle gøre for at holde vore Gader sikre; efter Mørkets Frembrud vrimle smudsige Lømler frem, brutale Handlinger ske hvert Øjeblik, ikke en Tiendedel af dem kommer i Bladene, ikke Halvdelen kendes en Gang af Politiet«, »hvor vi se hen, ude eller hjemme, se vi den forbryderske Ungdom tage til i Antal og Frækhed« — saaledes lyde Udtalelserne.

III.

Naar den offentlige Mening opskræmmes, har man som bekendt et sikkert Middel til foreløbig at berolige den — man nedsætter en Kommission. Dette gjorde Regeringen 1895, og Kommissionens Beretning foreligger i 3 Bind.

Kommissionens Opgave var at afgive Betænkning om

Opdragelsesanstalterne, og i saa Henseende anser Flertallet den bestaaende legale Ordning for tilfredsstillende og anbefaler at gaa videre med Oprettelse af Reform- og Haandværksskoler i saa vidt Omfang som muligt; et Mindretal anbefaler at slaa ind paa nye Baner.

Et Punkt, hvorom alle ere enige, er, at den stærke Koncentreren af Børnene i store Anstalter er uheldig, og det anbefales ikke at lade nogen Reformskole optage mere end 50 Børn, Haandværksskolerne for Drengene 80, for Piger 60. Ellers vil det være umuligt at udøve en tilstrækkelig Indflydelse paa hvert enkelt Barn; der opnaas en ydre Disciplin, men nogen virkelig Forbedring finder ikke Sted. — Dernæst er Kommissionen enig i at anbefale Oprettelse af særlige Haandværksskoler for Børn under 10 Aar, der let blive fordærvede eller ilde behandlede af Kammeraterne i de almindelige Haandværksskoler, hvori Børn indtil 16 Aar findes. Lykkes det ikke at faa saadanne særlige Skoler oprettede, bør der i det mindste i de bestaaende Skoler indrettes særlige Afdelinger for dem, og deres Opdragelse bør overlades Kvinder. — Fremdeles anbefales en strengere Fremgangsmaade over for forbryderske Børns Forældre, navnlig Indledning af kriminel Tiltale mod Forældre, hvis Børn interneres i en Opdragelsesanstalt, naar den herom afsagte Dom konstaterer, at Barnets Forseelse skyldes mangelfuldt Tilsyn fra Forældrenes Side. Af Hensyn hertil burde ingen Dom over en mindreaarig afsiges, før Forældrene have været afhørte. Straffen burde være Bøder samt Idømmelse af Underholdningsbidrag til vedkommende Skole, hvilke Bidrag skulde kunne forlanges afsonede. — Af mere administrativ Natur ere de Forholdsregler, som anbefales over for Vagabond- og Daghaandværksskolerne, nemlig at de stilles under Undervisningsministeriets Kontrol for at forbedre Undervisningen samt Indførelse af Gymnastik og Sport, over for Skoleskibene, af hvis Elever kun 56 pCt. virkelig sættes til Søs, medens de andre en Dag sættes i Land uden noget Middel til at ernære sig, da deres Op-

dragelse er meget specielt anlagt med Søfarten for Øje, hvorfor det anbefales at skabe en Samvirken mellem Marinen og Skoleskibene, over for Udvandringsselskaberne, der ganske vist kunne virke heldig ved at skaffe Børn fra depraverede Hjem, som hurtig ville ødelægge den Grund, Skolen har lagt, under et nyt Milieu, men som i Reglen kun tjene til at skaffe Drengen en Fornøjelsestur som Skibsdreng frem og tilbage over Atlanterhavet, og derfor bør kontrolleres skarpt af Indenrigsministeriet, samt endelig de Forslag, der sigte til at lette Anbringelsen af de fra Skolerne udgaaede Børn, hvilket navnlig for Skoler paa Landet ofte er meget vanskeligt¹⁾, hvorfor særlige »Homes« (se ovfr.) bør oprettes for slige Børn.

Endelig er der for saa vidt Enighed, som Kommissionen slutter sig til det fra flere Sider udtalte Ønske om at hæve den kriminelle Lavalder (d: den Alder, der altid nødvendig-gør Idømmelse af Fængsel) fra 16 til 18 Aar og tillade Tvangsinternering indtil det 21de Aar, medens nu 19 Aar er Maksimumsalderen for Tvangsinternering. Hæves den kriminelle Lavalder til 18 Aar, skulde der for Personer, der dømmes til Anbringelse i en Opdragelsesskole, men som ere over 16 Aar, oprettes særlige Reformskoler for voksne. Men medens Kommissionens Flertal her foreslaar Statsskoler for første Gang i Englands Lovgivning paa dette Omraade, holder Mindretallet fast ved den nedarvede private Skole under Statskontrol. Flertallets Holdning er væsentlig bestemt ved, at det anser det for meget lidt sandsynligt, at private skulde have Mod til at sætte sig i Spidsen for et saadant Foretagende, der kun vilde faa at gøre med omtrent voksne, gennemgaaende vel rutinerede, unge Forbrydere.

En dybtgaaende Uoverensstemmelse beror derimod paa,

¹⁾ Flere Skoler, f. Eks. Feltham, have et specielt Tilsynssystem over for de udgaaede Børn gennem en særlig Inspektør, som med uregelmæssige Mellemlum i de første 3 Aar fører Kontrol med Barnet.

at et Mindretal overhovedet anser det bestaaende Skolesystem for uholdbart. Dets Betragtning gaar i Hovedsagen ud paa, at en tilfredsstillende Klassifikation af Børnene har vist sig uigennemførlig i Praksis, saa at Adskillelsen mellem Reform- og Haandværksskolen nu nærmest kun beror paa Navnet, at Børnene i den enkelte Skole som Følge deraf ere heterogene og ødelægge hinanden, at selv en tilfredsstillende Klassifikation kun vil samle Individuer af samme Type og derfor ikke kan bidrage til at højne den enkeltes Niveau, da Kammeraters Raad altid foretrækkes for Lærernes Formaninger, at Skolelivet er kunstigt, reglementeret og konstant og derfor kun daarlig forbereder til den praktiske Arbejders Gerning, at det selv for det bedste Barn er vanskeligt senere i Livet at ryste den Plet af sig, som det at have været interneret altid medfører, samt at Systemet er enormt kostbart. I Stedet for anbefales »*Boarding out system*«, hvorefter Barnet sættes i Pleje hos hæderlige Familier under stadigt, nøjagtigt og uregelmæssigt Tilsyn af Statsinspektører, et System, som over for fattige og forsømte Børn alt har gjort overordentlig meget godt. Herved vil Barnet faa et godt Milieu og et saadant, som af sig selv forbereder ham til det Arbejderliv, han senere skal føre. Systemet fungerer desuden alt i England, hvor Dr. *Barnardo*, som har opfostret over 4000 Børn, begyndte med Skolesystemet, men derefter har forladt dette og er naaet til *Boarding out* som det bedste, hvilket System han i England og Kanada praktiserer for Hundreder af Børn. Hans Princip er aldrig at overlade en Familie mere end 3 Børn og aldrig anbringe over 20 i samme Egn, hvorhos han har konstrueret et fortrinligt Inspektionssystem, som forhindrer alle Misbrug.

Et andet Mindretal anbefaler Cottagesystemet, hvorefter Børnene deles i Grupper paa 15—20 hver, der hver sorterer under en særlig Lærer. Af denne Slags findes i England 4 Haandværksskoler for Piger. Det er endnu ikke anvendt i lignende Skoler for Dreng,

men benyttes i stort Omfang af Fattigvæsenet over for forsømte Børn. Dr. Barnardo anbefaler dette System som det næstbedste efter *Boarding out*-Systemet.

Det er et karakteristisk Tegn paa den i England herskende Uvished om den rette Fremgangsmaade over for Børn, at man i stedse større Omfang tager sin Tilflugt til Riset og Stokken — dette *argumentum ad hominem*, der stedse er et sikkert Bevis paa Manglen af andre Argumenters Havelse. Undtagelsesvis kan Prygl maaske være paa deres Plads, navnlig over for Børn af gode Hjem, der af særlige Grunde ere komne paa gale Veje. Men er Hjemmet slet, maa Opdragelse, ikke Straf, være Midlet. England har indlagt sig stor Fortjeneste af at have vist Verden dette i Gerning, og overalt søger man at efterligne dets Eksempel. Naar det hele Spørgsmaal nu atter tages op til Debat i England, kan det derfor ikke tages som et Bevis paa, at den valgte Vej er urigtig, men kun, at den er vanskeligere at passere, end man havde ventet. I Stedet for at beklage den i England herskende Uenighed, saaledes som Opdragelsestankens Venner af og til synes tilbøjelige til, bør de hilse den med Glæde, i Tillid til, at Systemets Fuldkommengørelse, ikke dets Kuld-kastelse, vil blive det endelige Resultat.

Nogen Grund til at betænke sig paa at føre den danske Kommissions Lovudkast ud i Livet er der altsaa vedblivende ikke — kun bør man ikke være alt for sangvinsk i sine Forventninger om de foreløbige Resultater.

Aug. Goll.

Strafferetsplejen i Grønland.

I geografisk Tidsskrift (14. Bind, 5.—6. Hæfte) har jeg for nylig haft Lejlighed til at omtale de mindre hyggelige Retstilstande, der herske blandt de indfødte ved den af Staten i Aaret 1894 oprettede Missions- og Handelsstation ved Angmagssalik paa Grønlands Østkyst. I Artiklen er fremhævet, paa hvilket lavt Standpunkt de derboende indfødte staa i moralsk Henseende, hvor let Giftermaal mellem dem komme i Stand og atter løses, hvor let de til Tider tage sig deres Ansvar over for Familiens Underhold, hvilket ukunstlet Ceremoniel der iagttages ved Begravelsen af de døde, idet de enten kaste Liget i Havet eller lægge det paa Strandbredden ved Lavvande, for at det ved indtrædende Højvande kan skylles bort o. s. v. Ligeledes er i bemeldte Artikel omtalt, at Selvmord ere, om just ikke hyppige, saa dog ikke ganske sjældne (som Regel begaas Selvmord, naar vedkommende er meget syg, og der ikke er nogen, der efter den syges naturlige Død kan foretage Begravelsen), og at der ogsaa i Angmagssalik-Eggen forekomme flere Tilfælde af Drab, der som Regel begaas af Hævn, men at Skinsyge ogsaa ofte spiller en sørgelig Rolle i disse uhyggelige Tildragelser, samt at Mord ogsaa kan foregaa med en Kærlighedsgerning eller Velgerning som Motiv. Som Eksempel paa dette sidste er i Handelsbestyrerens Dagbog bl. a. anført, »at da en af Mændene ved en

Boplads ikke kom hjem en Aften, antog man ham for omkommen i Kajak, hvorfor hans Kone klædte deres yngste Barn, der var et Par Maaneder gammelt, paa for at kaste det i Havet, da hun mente ikke at kunne ernære det selv og af Medlidenhed med det lille Væsen«.

Saaledes som her skildret, vare Forholdene til Dels ogsaa i Vestgrønland, da Hans Egede ankom dertil i 1721, hvorom de fra den Tid foreliggende Beretninger afgive tilstrækkeligt Bevis. Den grønlandske Samfundsorden paa den Tid var i Hovedsagen kommunistisk, men der eksisterede dog enkelte Love og Vedtægter særlig for saadanne Tilfælde, hvor der var Tale om en mere skarp begrænset Ejendomsret; dette gjaldt fornemlig for Jagt og fundet Gods samt i Arvesager. Samfundets Overhoveder vare de saakaldte Angakut, der baade vare i Besiddelse af gejstlig og verdslig Magt og tillige optraadte som Læger, men som ellers førte et lige saa tarveligt Liv som deres andre Landsmænd. — Det vilde her føre for vidt at komme nærmere ind paa at omtale de Forretninger, der paahvilede disse Angakut, som havde en vidunderlig Magt over deres Landsmænd, og hvis Ord altid bleve troede. Hans Egede havde en svær Kamp at bestaa med disse »Samfundsoverhoveder«, og først da deres Magt blev brudt, kunde der være Tale om Fremgang for Kristendommen.

Med Hensyn til Rettergangen i Grønland i den hedske Tid, har den bekendte Forfatter, Dr. H. Rink, givet en Skildring af Forholdene¹⁾, hvilken jeg her skal citere: »Rettergangen bestod, som bekendt, deri, at Parterne procederede selv i Overværelse af en Kreds af Tilhørere, ved Spottesange eller Nidviser, der ledsagedes af Trommespil og gestikulerende Dans, og i hvilke de gensidig bebrejdede hinanden deres Laster og Svagheder. Dommerne vare alle Tilhørerne, altsaa den offentlige Mening, og Straffen bestod i disses Spot eller Misbilligelse. Disse Forsamlinger vare

¹⁾ Eskimoiske Eventyr og Sagn. København 1866.

en nødvendig Modvægt mod det isolerede Livs sløvende Virkning og holdt navnlig den offentlige Retsbevidsthed i Live. Foruden denne Justits udøvede den ogsaa Dødsstraffe, nemlig dels ifølge Angakuts Sigtelse, dels i Form af Blodhævn. Det første Slags Dødsstraffe udøvedes især paa de saakaldte Iliseetsut eller Hekse og Troldmænd, og svarede dels til Hekseprocesser, dels til Straffe for politisk Forbrydelse, nemlig som Indgreb i Angakuts Forretning og Forvanskning af deres Lære. Blodhævnen derimod er en ligefrem Gentagelse af, hvad der har fundet Sted ogsaa i andre Lande, navnlig de skandinaviske; den var ikke at betragte som en vilkaarlig Voldsgerning, men som en Pligt, der af Samfundet paalagdes den dræbtes paarørende for at afskrække fra Voldsgerninger. Det ses desuden af Sagnene, at undertiden alle de i Forbryderens Omegn boende Mænd forenede sig om at hjælpe ved Blodhævnens Udøvelse, og at det blev anset for en Pligt, om end med Livsfare, selv at underrette de paarørende om et begaaet Drab.«

For Hans Egede gjaldt det formentlig fra Begyndelsen af om at søge disse sørgelige Tilstande ændrede ved moralske Midler, thi Grønlænderne vare dengang — lige saa lidt som senere — ikke underkastede de danske Love. Hvilke Instrukser der i saa Henseende ere blevne givne Hans Egede, kendes sikkert ikke nu, hvis han da overhovedet har faaet nogen Instruks vedrørende sit Forhold overfor de indfødte; det ligger nær at antage, at Ordningen af denne Sag, i alle Tilfælde i den første Tid, har været overladt til ham selv, og hans Dagbøger (Relation, Kjøbenhavn 1738) fremvise da ogsaa flere Eksempler paa, at han ikke altid har benyttet sig af moralske Straffemidler. Saaledes omtaler han (4. April 1726), hvorledes han for at indjage Befolkningen Skræk (Grønlænderne havde ladet sig forlyde med at ville overfalde Europæerne ved Kolonien) havde set sig nødsaget til at lade en Grønlænder fra en af Nabo-Øerne føre til Kolonien, hvor han fik »Bolten om

Benene og nogle Hug dertil, hvilket han tog til Takke, og var glad, at han dog kunde beholde Livet«; vedkommende Grønlænder laa i Jærn i tre Dage, hvorefter han blev løsladt »med den Trudsel og Paamindelse, at, hvis man efterdags af hannem eller nogen anden fornam slig Skalkhed, da skulle de uden al Miskundhed døe«.

Et andet Sted i sin Dagbog (15. Januar 1729) omtaler Egede, hvorledes han saa sig nødsaget til »at forrette en liden Eksekution« paa nogle Grønlændere. Han rejste nemlig ud til en af Øerne, hvor han opdagede, at Beboerne i et af Husene havde opført den saakaldte Trommedans, der bestod i lovlig vidt dreven Utugt mellem gifte Folk eller vel rettere »Konebyttene«. Herover blev Egede meget opbragt, »og paa det jeg kunde give min Straf og Trudsel dis bedre Eftertryk, loed jeg dem, ved een af mine Folk, katte paa deres bare Krop, hvilket de med Taalmodighed optog, og lovede, ikke at ville gøre det mere«.

Efter at den grønlandske Handel i nogle Aar havde været drevet for Regeringens Regning, blev den fra 1734—50 overdraget som Monopol til en Købmand Jacob Severin, og fra 1750—74 overgivet i Hænderne paa et privat Interessentskab: det almindelige Handelskompagni, der, lige saa vel som Severin, samtidig maatte paatage sig at underholde Missionen. I Aaret 1774 overtog Regeringen atter Handelen, og siden den Tid er den forbleven i Regeringens Hænder. Hermed bleve Forholdene i Grønland til Dels mere stabile, og en mere betryggende Ordning af saa vel Handelsens som Missionens Omraade i vort nordlige Biland iværksattes.

I Aaret 1782, i hvilket Aar der ansattes tvende Inspektører i Landet, en i Nord- og en i Syd-Grønland, udfærdigedes der af Direktionen i Kjøbenhavn en Instruks for Europæerne i Grønland, og denne Instruks er til Dels endnu gældende, i alle Tilfælde paa flere Punkter. Fra nu af sondres der, med Hensyn til Retsforholdene, stadig mellem Europæerne og de indfødte, hine staa under danske

Love, for de indfødte, der ikke henhøre under danske Love, er der foreskrevet visse bestemte Regler, der imidlertid i Aarenes Løb stedse udvides og til Dels forbedres. I det efterfølgende skal jeg nu gøre Forsøg paa nærmere at skildre Strafferetsplejen i Grønland i de sidste ca. 100 Aar, og skal da begynde med de indfødtes Stilling i nævnte Henseende.

I Instruksen af 19. April 1782 handler fjerde Post om, hvorledes de i Landet ansatte Købmænd have at forholde sig over for Grønlænderne; Befolkningens Vel lægges dem stærkt paa Sinde. og der gives dem Anvisning paa, hvorledes de i forskellige anførte Tilfælde skulle behandle de indfødte. Med Hensyn til Strafferetten indeholder Instruksen kun faa og ikke særlig oplysende Bestemmelser; disse omtales i § 1, hvor det hedder: »Skulle noget usømmeligt af Grønlændere begaaes, som enten Tyverie eller andre grove Laster, da maae Kiøbmanden med al Lemfældighed formane dem til at afstaae derfra. Frugter dette ikke, eller Forseelsen er særdeles grov, straffes de derfor efter Omstændighederne og Forbrydelsens Beskaffenhed.«

Dette er, om man saa maa kalde det, den første skrevne Strafferet for Grønlænderne, og den er sikkert ikke altid bleven fortolket paa den mest hensynsfulde Maade over for Befolkningen. Der aabnes ved Straffebestemmelserne en vid Mark for Vilkaarligheden, og denne er vistnok ogsaa i mange Tilfælde traadt lovlig meget i Forgrunden, hvilket ikke er saa underligt, naar man betænker, at Købmandsstanden i Grønland i de Tider ikke altid mødte op med de bedste Repræsentanter, thi det var dengang som Regel næppe sine bedste Sønner, Moderlandet sendte ud til Grønland, om der end kan paapeges mange dygtige og nidkære Betjente ogsaa i de Tider (»Betjente« i Grønland var og er fremdeles en fælles Betegnelse for de i Handels Tjeneste ansatte; de deles igen i Overbetjente 3: Kolonibestyrere (tidligere Købmænd), Assistenten samt Volontærer, og Underbetjente 3: Udstedsbestyrere og overordnede

Haandværkere og Fartøjsførere). For øvrigt indskrænkedes Købmændenes Vilkaarlighed og Retsomraade for en stor Del ved Inspektørerne, ligesom Missionen ogsaa ofte havde en Stemme med i vigtigere Sager; ikke at tale om, at Missionærerne ved Kirketugt og andre kirkelige Straffemidler optraadte som Samfundsordenens Haandhævere.

Instruksen af 19. April 1782 med forskellige Ændringer og Tilføjelser vedblev at gælde til Aaret 1873, da der blev udfærdiget en ny Instruks, som senere skal blive omtalt. I Mellemtiden foreligger der enkelte Afgørelser i mere kriminelle Sager blandt Grønlænderne, hvilke Afgørelser bleve truffe af Autoriteterne herhjemme.

Saaledes med Hensyn til Horforbrydelsen (jfr. K. Skr. 29. April 1819): »Da den Straf at blive udstødt af Menigheden næppe vilde være et tilstrækkeligt Motiv til at afholde en Grønlænder fra oftere at begaa Hor, saa kunde maaske, i Lighed med hvad der for Island er fastsat, nogle Slag med en Pidsk eller Tamp i fleres Overværelse være en virksommere og mere passende Straf.«

I et andet Tilfælde, hvor to ved en mindre Boplads under Kolonien Frederikshaab boende Søkende bedreved Blodskam med hinanden, har Justitsministeriet under 12. Maj 1848 paa Foranledning af Missionskollegiet resolveret, at da de omhandlede Grønlændere ikke stode i Handelens Tjeneste, kunde de ikke dømmes efter danske Love. »Derimod maa Inspektøren med Missionskollegiets Vidende i Henhold til Instr. 19. April 1782 IV § 1 anses berettiget til, for en Forbrydelse som den omhandlede at anvende en efter Omstændighederne passende Straf, og naar de paa-gældende Personer fjernes fra hinanden, hvilket Inspektøren ved Instruksens §§ 1 og 4 er beføjet til at foranstalte, og Broderen (som den mest skyldige) derhos, i Lighed med hvad der i K. Skr. 29. April 1819 er ytret, tildeles en passende korporlig Revselse, formenes det, at Sagen paa denne Maade rettest vil finde sin Afgørelse.«

Allerede i 1856 havde den bekendte Dr. H. Rink, den-

gang Inspektør i Sydgrønland og senere Direktør for den kgl. grønlandske Handel, sammen med nogle andre Europæere ved Kolonien Godthaab til Indenrigsministeriet indgivet et Forslag om Oprettelsen af Forstanderskaber og en Institution, der skulde ordne Grønlændernes kommunale Anliggender. Forslaget blev approberet af Ministeriet og Forstanderskaberne forsøgsvis indførte i Sydgrønland. Forsøget mislykkedes imidlertid til Dels og blev endog helt opgivet (1861), men i 1862 blev Institutionen, takket være Dr. Rinks Ihærdighed, atter indført i Sydgrønland ved Ministeriets Anordning og Aaret efter i Nordgrønland, og siden den Tid have Forstanderskaberne virket i Grønland. De for denne Institution gældende Bestemmelser bleve reviderede i 1872 (31. Januar) og nogle af Paragrafferne omredigerede i 1881 (21. April); de ere approberede af Indenrigsministeriet og gælde for alle Grønlændere, der ikke staa i Handelens eller Missionens Tjeneste, thi disse indfødte ere de danske Love underkastede; en Overlevering fra den Tid, da dette Personale bestod af Europæere.

Hvert Kolonidistrikt har sit Forstanderskab, der bestaar af Præsten som Formand, Kolonibestyreren som Regnskabsfører, Lægen, Assistenterne, Overkateketerne (indfødte) og Brødremissionernes (de mähriske Brødre) Forstandere samt derhos for hvert mindre Underdistrikt en indfødt, der vælges af Befolkningen i vedkommende Distrikt, og som enten endnu er en dygtig Kajakfanger eller i alt Fald har været en saadan og kun formedelst Legemssvaghed har opgivet Fangsten. Disse mindre Distrikters Antal og Omfang bestemmes af Inspektøren, som derhos efter Omstændighederne ogsaa kan beskikke andre til Medlemmer af Forstanderskabet. Inspektøren er overhovedet at anse som Forstanderskabernes nærmeste foresatte; hans Anordninger skulle tages til Følge, men kunne indankes for Indenrigsministeriet, til hvilken Autoritet for øvrigt en Afskrift af de paa Møderne førte Forhandlinger hvert Aar indsendes gennem Inspek-

tøren, saaledes at der dog forinden gives Direktoratet Lejlighed til at udtale sig om de foreliggende Spørgsmaal.

Hensigten med Oprettelsen af Forstanderskaber i Grønland var fornemlig at regulere Fattighjælpen, men ogsaa for derved at raade Bod paa Tilbagegangen blandt Befolkningen i økonomisk Henseende, og ved den ommeldte Sammensætning af Forstanderskaberne blev der bl. a. givet enkelte udvalgte Grønlændere Lejlighed til at deltage i Om-sorgen for deres Landsmænds Vel. Hvert Forstanderskab har sin særlige Kasse (Kolonikassen), hvis Midler fremkomme ved, at Administrationen aarlig tilskyder en Femtedel af det for de i Distriktet indhandlede grønlandske Produkter udbetalte Beløb, og der er i Bestemmelserne givet nærmere Anvisning paa, hvorledes Midlerne kunne og skulle anvendes, nemlig dels som Understøttelser til Enker og forældreløse eller Erhververe, der ere satte tilbage ved langvarig Sygdom eller uforskyldt Forlis af Redskaber, dels som Fattighjælp til selvforskyldte fattige eller naar almindelig Sygelighedstilstand eller Misfangst medfører virkelig Hungersnød.

Hvad der, efter at Aarets Udgifter ere bestridte, maatte blive tilovers, uddeles derefter blandt de indfødte efter nærmere bestemte Regler 3: den saakaldte Repartition (Bestemmelsernes § 12); heri deltage imidlertid ikke de indfødte, der ere ansatte i offentlig Tjeneste, eller de, der i Aarets Løb have modtaget Fattighjælp.

Efter de nyere Bestemmelser gives Repartition til den vedkommende dels i hans Egenskab af Forsørger, dels af Fanger (Sælfanger). Med Hensyn til Dueligheden som Forsørger erholder hver Husherre saa mange Parter, som Antallet af de Personer, for hvilke han er Forsørger, beløbe sig til; dog udelukkes herfra den Husherre, der lever af Løn i fast offentlig Tjeneste, og er han Husfælle hos en anden Husherre, medregnes han ikke til de Personer, efter hvis Antal Husherrens Parter bestemmes.

Sælfangerne inddeles efter Dueligheden i 3 Klasser;

i 1. Klasse faar hver Fanger 3 Parter, i 2. Klasse 2 og i 3. Klasse 1 Part; desuden faar enhver Konebaadsejer 4 Parter og den, der ejer et Spænd Hunde med Slæde, 2 Parter. Det samlede Antal Parter divideres derefter ind i den til Reparering bestemte Sum, og de herefter hver enkelt tilkommende Beløb udbetales den paagældende konstant. Paa denne Maade kan der til Tider, særlig i visse Distrikter, tilfalde enkelte driftige Erhververe et efter grønlandske Begreber ret klækkeligt Beløb i Repartition, og det kan derfor i flere Tilfælde være føleligt for den paagældende at blive dømt til »Fortabelse af Repartition«, hvilket Straffemiddel ofte anvendes. Før Omredigeringen af Bestemmelserne i 1881 spillede denne Straf dog en større Rolle end nu, idet der dengang ikke gaves Parter til Husherrer, hvorved den Sælfangerne tilkommende Repartition som Regel var større end den er i Nutiden.

De ommeldte foreløbige Bestemmelser for Forstanderskaberne, der ogsaa foreligge i grønlandsk Oversættelse, indeholde følgende Paragraffer om Retsplejen:

§ 20.

Forstanderskabet skal være berettiget til at afgøre alle Retstrætter, navnlig ogsaa mulige Spørgsmaal om Arv, mellem Grønlænderne indbyrdes, hvorom disse maatte henvende sig til det, og skal, for saa vidt Sagen ikke afgøres ved mindelig Overenskomst, dets Kendelse være endelig. Naar Sagens Beskaffenhed taler derfor, skal Forstanderskabet tillige hver Gang tilkalde nogle nærboende, ved Retsind og Klogskab ansete Grønlændere, og den af disse udtalte Formening bør da ikke fraviges uden overvejende Grunde. Forliget eller Kendelsen indføres i Forhandlingsbogen, hvorefter der medgives Parterne en Udskrift.

§ 21.

Naar nogen uden dertil erhvervet Tilladelse bruger en andens Redskaber eller ved saadan Benyttelse endog beskadiger dem eller bemægtiger sig, hvad en anden har

anskudt, uden at oplyse det eller tilbyde ham Part deri eller Vederlag derfor, eller tager fra en andens Rævefælder eller Garn, hvad deri maatte være fanget, men endnu ikke udtaget, eller tager Drivtømmer, som af en anden er slæbt op over Højvandsmærke, eller begaar en anden Forseelse, som hermed kan sættes i Klasse, kan Forstanderskabet paalægge ham, foruden Erstatning til den forurettede, tillige en Bøde af indtil 4 Kr., som tilfalder Kolonikassen, eller en anden passende Straf.

§ 22.

Gør nogen sig skyldig i egentligt Tyveri af anden Beskaffenhed end det, som omhandles i § 21, saasom ved at tilvende sig Fødemidler, Klædningsstykker eller andre Ejendele, eller dersom nogen viser aabenbar Genstridighed mod Forstanderne eller andre foresatte eller begaar nogen anden strafværdig Handling, som dermed kan sættes i Klasse, kan Forstanderskabet, foruden at paalægge den paagældende Erstatning for den derved mulig bevirkede Skade, idømme ham en Bøde af indtil 10 Kr. til Kolonikassen.

§ 23.

Erstatning og Bøder blive, naar vedkommende ikke kan udrede dem, at indeholde i Betalingen for, hvad han senere maatte indlevere til Handelen enten selv eller ved andre, hvilket vedkommende Handelsbestyrer er forpligtet til paa Forstanderskabets Anmodning at paase. For saa vidt de indfødte Forstandere maatte finde det tilraadeligt, kan Familiens Overhoved gøres ansvarlig for dens enkelte Medlemmer.

§ 24.

Skulde der begaas Voldshandlinger eller andre større Forbrydelser, hvoriblandt ogsaa Barnefødsel i Dølgemaal, og hvad dermed kan sættes i Klasse, saa vel som gentaget eller under særdeles graverende Omstændigheder udøvet Tyveri, skal Forstanderskabet søge derom at tilvejebringe den Oplysning, som kan erhverves, og derpaa forelægge Sagen for Inspektøren tillige med et bestemt Forslag om,

hvorledes Forbryderen enten ved legemlig Revselse eller paa anden Maade bør afstraffes.

Til Skærpelse af Straffen eller, naar en tiltalt vedvarende søger at unddrage sig fra at give Møde for Forstanderskabet, kan Inspektøren efter Indstilling af dette bestemme, at hans Navn skal offentliggøres.

Ethvert af Forstanderskabets Medlemmer er baade berettiget og forpligtet til, hvor han er eller kan komme til Stede, at træffe saadanne øjeblikkelige Foranstaltninger, som til Opretholdelsen af den almindelige Orden og Sikkerhed ere nødvendige.

Hertil slutter sig Indenrigsministeriets Resolution af 9. Juni 1884 angaaende nærmere Forstaaelse af foreløbige Bestemmelser om Grønlændernes Kasse o. s. v.: de foran omtalte Bestemmelser; denne ministerielle Resolution omhandler: 1) Kateketers Deltagelse i Repartitionen; 2) at der til Deltagelse i Repartitionen fordres Hæderlighed og Selvstændighed; 3) Forstanderskabernes Ret til at indkalde Vidner m. m.; 4) Forstanderskabernes Virksomhed til at forhindre Udbredelse af smitsom Sygdom.

Hermed er i Grunden nævnt de Bestemmelser — saa vel Straffebestemmelser som, om man saa tør kalde dem, Politivedtægter — der gælde for det grønlandske Samfund, idet dog de Bestemmelser og Anordninger, der ere truffene af Inspektørerne, ikke ere omtalte her; de ere imidlertid alle som Regel baserede paa de foran anførte Paragraffer om Retsplejen, som en nærmere Forklaring af disse Regler, eller ogsaa ere de nærmest at sætte i Klasse med Politivedtægter og høre ikke ind under den egentlige Strafferetspleje.

Det maa sikkert indrømmes, at der ikke for andre Landes Kolonier, hvor Love overhovedet eksistere, gælder en saa kortfattet og lidet udtømmende Straffelov som for vort nordlige Bilands Vedkommende, ligesom man ogsaa hurtigt kan blive enig om, at de foreskrevne Straffe-

bestemmelser ikke kunne kaldes haarde. Dette falder atter sammen med, at der i Grønland, bortset fra Smaarapserier og nu og da mere graverende Tyverier, ikke eller i al Fald meget sjældent begaas større Forbrydelser. Grønlænderne ere overhovedet en fredelskende Nation, hos hvem »Naturen sjældnere gaar over Optugtelsen«; de ere af et barnligt Gemyt og lade sig let lede, særlig naar de mærke, at vedkommende Europæer har Interesse for dem og deres Forhold og, hvad der er det vigtigste, behandler dem ærligt og redeligt. Mange af de Uoverensstemmelser, der i Aarenes Løb ere opstaaede mellem Europæere og indfødte, have utvivlsomt hidrørt fra, at de sidste have følt sig forurettede af vedkommende Europæer, om med eller uden Grund faar staa hen. Det maa her fremhæves til Ros for Grønlænderne — der ere Mennesker ligesom vi andre og derfor ogsaa sidde inde med de samme menneskelige Skrøbeligheder som vi —, at man som fremmed næppe kan tænke sig at kunne leve saa fredeligt og roligt noget Sted i Verden som i Grønland, hvor man undertiden bor ene midt imellem flere hundrede indfødte uden et eneste Øjeblik at behøve at tænke paa sin egen Sikkerhed; man behøver ikke at lukke sin Dør af om Natten, ligesom man kan lade sine Gemmer være uafsaasede, dog maa man herfra helst undtage de Rum, der bruges til Opbevaring af Spise- eller Drikkevarer, thi for denne Fristelse falder mangel ellers brav og retsindig Grønlænder eller Grønlænderinde.

Med Hensyn til de i Grønland forefaldende større og mindre Forbrydelser har jeg i det efterfølgende kun behandlet Tidsrummet fra 1882—92; det kunde selvfølgelig have været af Interesse at undersøge Forholdene lige fra Forstanderskabernes Oprettelse og til Nutiden, men den mig tildelte Frist til Affattelsen af denne Artikel har ikke levnet mig tilstrækkelig Tid til at gaa saa langt tilbage i Forstanderskabernes Historie, hvorfor jeg har maattet indskrænke mig til det ommeldte Tidsrum. Forinden jeg gaar over til at fremsætte Resultatet af mine Undersøgelser i

saa Henseende, maa jeg imidlertid fremkomme med en nødvendig Forklaring om nogle af de anvendte Straffemidler ud over »Fortabelsen af Repartition«, om hvilken jeg har udtalt mig ovenfor; thi flere af disse ville utvivlsomt lyde latterligt og intetsigende for fremmede, der aldrig have været i Grønland. Blandt saadanne Straffemidler skal jeg særlig nævne:

1) Udelukkelse fra »Traktement til Jul og Kongens Fødselsdag«. Fra gammel Tid af er det bestemt, at der hvert Aar til Julen og Kongens Fødselsdag gratis udgives til hvert Individ i Grønland — dog kun til de indfødte — og uafset Alderen et Traktement, bestaaende i $\frac{1}{4}$ Pot Gryn, $\frac{1}{4}$ Pot gule Ærter og $\frac{1}{4}$ Pd. Skibsbrød til hver Person. Tidligere gaves der ogsaa ved de nævnte Lejligheder hver voksen Grønlænder 1 Snaps Brændevin (3: $\frac{1}{16}$ Pot), der dog skulde nydes paa Stedet; denne sidste Skik er imidlertid ophørt i den nyeste Tid og afløst med et passende Kvantum Kaffe og Sukker til hvert voksent Individ. Grønlænderne sætte megen Pris paa disse Traktementer, og det betragtes som en stor Skam at udelukkes fra Andel i dem.

2) Udelukkelse fra at kunne handle og nægtet Adgang til de danske Bygninger (Kirken selvfølgelig undtagen). — Som bekendt har den danske Stat Monopol paa Handelen i Grønland, og der findes ved hver Koloni samt enkelte større Bopladser i Distriktet kun een Butik, hvor de indfødte sælge deres Produkter, og hvor de samtidig tilforhandle sig de Varer, de have Brug for. Naar man kender til grønlandske Forhold, véd man ogsaa, hvilken Pris Grønlænderne — og maaske særlig de grønlandske Kvinder — sætte paa uhindret at kunne stille til den daglige Butikshandel — der som Regel kun foregaar i 2 Timer —, drøfte Dagens Begivenheder med hverandre og se paa alle de Herligheder, Butikken indeholder. Denne Straf virker derfor ogsaa meget føleligt og betragtes ligeledes som en stor Skam.

3) Navns Offentliggørelse ved Opslag i Butikkerne. Der er næppe noget, der virker saa afskrækkende paa Grønlænderne som Helhed taget som Offentligheden. Som Regel kan man under fire Øjne sige en Grønlænder de drøjest Sandheder og de værste Ubehageligheder, uden at dette gør noget særligt Indtryk paa ham. Er der imidlertid kun een af hans Landsmænd til Stede, faar Piben straks en anden Lyd, thi han udsætter sig da for, at Tredjemand snakker af Skole og Sagen derved bliver bekendt for hans øvrige Bofæller. Værre stiller Sagen sig selvfølgelig, naar flere høre derpaa, ikke at tale om, naar hans Forhold gennem Opslag i Butikken bringes frem for Offentligheden; dér kan nemlig alle læse om ham og hans Forseelse og ved Lejlighed komme med Spydigheder til ham herover. Om det er en Grønlænder eller en Grønlænderinde, det i saa Henseende gaar ud over, er ligegyldigt; de ere som Regel lige ømsindtlige.

4) Afskæring af Haartoppen er en Straf, der kun anvendes i meget faa Tilfælde og som, efter Forholdenes Natur, kun kan eksekveres paa Kvinder. Grønlænderinden har, som Regel, særlig i sine yngre Dage et stort og svært Haar, som hun sætter op paa en egen Maade i en Knude, der rager et lille Stykke op over Baghovedet. Denne Haartop er Grønlænderindens største Prydelse, og ved hver Boplad plejer der gerne at være ivrig Konkurrence om, hvem der har den største Top. Det er derfor den største Skam, der kan overgaa en Grønlænderinde, at faa sin Top skaaret af; derved bliver hun brændemærket for længere Tid, gaar efter Eksekutionen gerne med et Tørklæde om Hovedet for at skjule sin Skam og skyr helst sine Landsmænd saa meget som muligt, særlig Kvinderne, der ikke ere barmhjertige over for hende, men godt kunne spørge hende, hvor hendes Top er bleven af. Denne Straf anvendes dog kun sjældent og altid kun for Barnefødsel i Dølgemaal, Fosterfordrivelse o. l., hvilke Forbrydelser heldigvis ere sjældne i Grønland.

Det vil heraf ses, at de, der have skrevet den »grønlandske Straffelov«, have haft et aabent Øje for Grønlændernes svage Punkt: Frygt for Offentligheden. Vel findes der blandt de 10,000 indfødte i Grønland enkelte skabede Faar — og hvilket Samfund sidder ikke inde med saadanne —, der have bidt Hovedet af al Skam, og paa hvem den offentlige Mening aldeles ingen Indvirkning har — tilsyneladende i al Fald; men heldigvis ere saadanne Tilfælde meget sjældne, til Held for det lille Samfund.

I det ommeldte Tidsrum 1882—92 have de grønlandske Forstanderskaber dømt i følgende Sager, idet man altsaa maa erindre, at Forstanderskaberne i mere udviklede Tilfælde skulle indhente Samtykke af Inspektøren, der har det sin Magt at nedsætte eller skærpe Straffen:

1882.	Dom:
1. En Kvinde. Tiltalt for Tyveri af Spæk. (Oftere straffet).	1. Udelukkelse fra Adgang til Handelens Bygninger i 1 Aar. — Opslag i samtlige Butikker i Distriktet om hendes Navn, Forbrydelse og den hende idømte Straf.
2. En Kvinde. Tiltalt for Bedrageri; hun havde modtaget Sælskind som Fattighjælp, hvorefter hun solgte dem i Butikken og brugte Pengene til Indkøb af Kaffe m. m.	2. Udelukkelse fra Traktement til Jul og Kongens Fødselsdag i 1 Aar og nægtet Hjælp med Skind fra Forstanderskabet i samme Tidsrum.
3. En Mand. Tiltalt for 2den Gang begaaet Tyveri.	3. Bøde paa 10 Kr. og tilpligtet at erstatte Værdien af det stjaalne (1 Rugbrød).
4. En Mand. Tiltalt for at have overfaldet Udstedets Udligger (o: en under Kolonibestyreren sorterende Underkøbmand).	4. Bøde paa 5 Kr. og mistet sin Repartition for 1 Aar.
5. Flere Mænd. Tiltalte for at have nægtet at komme en af deres Landsmænd, der formentes at være stød i Livsfare, til Hjælp, uden at der sikredes dem Betaling derfor.	5. Mistet deres Repartition for 1 Aar.

6. En Mand og en Kvinde. Tiltalte for at have ført et utugtigt Levned, hvorhos Pigen paa hans Tilskyndelse havde holdt sit Svangerskab hemmeligt og født i Dølgemaal. Endvidere havde han søgt at forlede hende til at afgive falsk Forklaring. 7. En Mand. Tiltalt for gentaget Tyveri af Sælhunde, fangede i andres Garn, samt for Opsætsighed mod Forstanderen.	6. Manden 20, Kvinden 10 Slag Tamp. 7. Bøde paa 8 Kr. og mistet sin Repartition for 1 Aar; endvidere dømt til at udrede i Erstatning 1 Kr. 75 Ø. for hvert Garn, der var blevet ødelagt, samt 2 Kr. for hver stjaalet Sælhund.

1883.

8. En Mand. Tiltalt for Tyveri af Fødemidler. 9. En Mand. Tiltalt for at have sat sig i ulovlig Besiddelse af og afhændet til en anden en Kakkelovn og nogle Træmaterialier, tilhørende vedk. Forstanderskab, samt for Opsætsighed mod Forstanderen. 10. En Kvinde, gentagne Gange straffet for Tyveri, paa ny tiltalt for samme Forbrydelse.	8. Mistet sin Repartition for 1 Aar. 9. Bøde paa 2 Kr. og Erstatning til den anden Grønlænder af den erlagte Købesum. 10. Udelukkelse fra Stedets Butik og øvrige danske Huse; Offentliggørelse af hendes Navn m. m.

1884.

11. En Dreng. Tiltalt for i Forstanderens Navn at have skrevet en Anvisning paa gratis Udlevering af Brød. 12. En Mand og hans Søn, begge tidligere straffede, tiltalte, førstnævnte for at have skrevet falske Anvisninger paa Fattighjælp, sidstnævnte for Tyveri af Spæk.	<p>11. Udelukkelse fra Handelens Bygninger i 1 Aar.</p> <p>12. Faderen: Udelukkelse fra Handelens Bygninger, fra Traktement og Ret til at søge Fattighjælp¹⁾ i 3 Aar.
Sønnen: 16 Slag Tamp.</p> |
|--|--|

¹⁾ At anvende Udelukkelse fra Andel i Fattighjælp som Strafer ulovligt, og dette Straffemiddel er derfor ogsaa altid blevet kasseret af Inspektøren.

13. En Pige. Tiltalt for Barnefødsel i Dølgemaal og Barne-drab.
14. En Mand. Tiltalt for gentagne Gange at have gjort sig skyldig i mindre Tyveri.
15. En Mand. Tiltalt for Tyveri.

1885.

16. En Mand. Tyveri fra en Kødgrav.
17. En Mand. } Opsætsighed
18. En Kvinde. } mod Forstan-
derens.
19. En Mand. Overfald paa en Landsmand.
20. En Mand. Usømmelig Adfærd og Opsætsighed mod Forstanderskabet.
21. En Mand. Tyveri af 1 Kr.
22. En Mand. Tiltalt for af Ondskab at have dræbt en anden Mands Hund.

1886.

23. En ung Mand. Tiltalt for grove Bedragerier.
24. En Mand. Laant en Riffel af N. og solgt den til en anden.
25. 2 Mænd. Tiltalte for at have dræbt en anden Mands Hund.

13. 20 Slag Tamp; Haartoppen afskaaren; udelukket fra Traktement i 3 Aar.
14. Bøde paa 10 Kr.
15. Bøde paa 10 Kr.; udelukket fra Ret til at faa Fattighjælp i 1 Aar (se Bemærkning til 12).
16. Tab af Repartition i 1 Aar.
17. } Udelukkede fra samtlige
18. } Handelens Bygninger i 1
} Aar, hvorom Opslag sker i
} Butikken.
19. Tab af Repartition i 1 Aar.
20. Udelukket fra Repartition, indtil han gør Forstanderskabet mundtlig Afbigt, og udelukket fra Traktement i 1 Aar.
21. Bøde paa 5 Kr.
22. Bøde paa 4 Kr.; Erstatning paa 6 Kr.

23. 15 Slag Tamp, udrede Erstatning til de bedragne, Offentliggørelse af hans Navn m. m. i 3 Aar; flyttes til Kolonien (den tiltalte boede ved en mindre Boplads) og anbringes hos en paalidelig Mand.
24. Slap for denne Gang med en alvorlig Advarsel.
25. Hver en Bøde paa 1 Kr.; heraf tilfaldt Halvdelen Kolonikassen, Halvdelen Hundens Ejer.

26. En Mand. Tiltalt for at have dræbt en anden Mands Hund.
27. En Mand med Husstand. Tiltalte for gentagne Gange at have stjålet Fødemidler og andre Ting fra deres Landsmænd.
28. 2 Mænd. Tiltalte for at have forulempet Kateketen (en indfødt) under Udførelsen af hans Embedsgerning.
29. 2 Mænd. Tiltalte for af Ondskab at have skudt 2 en anden Mand tilhørende Hunde.
30. 2 Mænd. Tiltalte for at have stjålet Tørv.
31. En Mand, der havde besvangret et ugift Fruentimmer, tiltalt for at have banket hende og trukket hende ved Haaret hen ad Gulvet.
32. En Mand. Tiltalt for at have dræbt en anden Mands Hund.
33. 2 Dreng. Tiltalte for begge i Forening at have mishandlet nogle en Grønlænder tilhørende Hunde; den ene yderligere tiltalt for Tyveri.
26. Bøde paa 1 Kr. til Kolonikassen.
27. Alle udelukkede fra Traktement i 1 Aar, Offentliggørelse af deres Navne m. m.
28. Hver udelukket fra Repartition i 1 Aar.
29. Hver en Bøde paa 5 Kr.
30. Udelukkede fra Repartition i 1 Aar.
31. Mistet sin Repartition i 1 Aar (hans Andel i Repart. vilde have været 13 Kr.).
32. Mistet sin Repartition i 1 Aar og idømt at udrede en Erstatning til Hundens Ejer af 5 Kr.
33. Begge nægtet Adgang i 1 Aar til Butikken og de danske Huse; den for Tyveri tiltalte Dreng fik yderligere 10 Slag Tamp.

1888.

34. En Dreng. Tiltalt for at have begaaet flere Tyverier.
35. En Mand. Tiltalt for at have stjålet en Pose med Fjer og solgt dem om Bord i et Skib.
36. En Kvinde. Forsøg paa Fosterfordrivelse.
34. Fradømtes indtil videre Traktement til Jul og Kongens Fødselsdag; Offentliggørelse af hans Navn m. m.
35. Udelukket fra Traktement i 1 Aar.
36. Offentliggørelse af hendes Navn og Forklaring om hendes Forbrydelse ved Opslag i Butikken i 2 Aar.

37. En Mand. Tiltalt for at have stjaalet et hvidt Ræveskind fra en Bofælle.

38. En Mand. Tiltalt for Tyveri af Spæk (Tyveriet begaaet af Nød).

1889.

39. En Mand. Tiltalt for voldeligt Overfald paa en Landsmand samt for falsk Forklaring for Forstanderskabet.

40. En Mand. Tiltalt for Indbrudstyveri (i en af Handels Bygninger).

41. En Mand. Tiltalt for at have stjaalet en Hund, dræbt og spist den.

42. En Mand, oftere straffet, tiltalt for flere Tyverier.

43. En Mand. Tiltalt for Forfalskning af en Forstanderskabs-Anvisning.

1890.

44. En Mand. Tiltalt for Tyveri af Kød fra en Kødgrav.

37. Bøde paa 2 Kr.

38. Udelukket fra at handle i 1 Aar og forbudt at vise sig i Nærheden af de danske Bygninger.

39. Mistet Traktement i 2 Aar, hvorhos en Skrivelse om hans Forhold samt Straf af vedk. Forstander vilde være at oplæse for tiltalte i hans Pladsfællers Paahør.

40. Udelukket fra Traktement indtil videre, hvorhos han formentes Adgang til Handels Bygninger og Lejlighed til Fortjeneste som Lejet eller Postmand, Offentliggørelse af hans Navn og Forhold samt endelig, at en Skrivelse om hans Forseelse og den ham idømte Straf af vedk. Forstander vilde være at oplæse for tiltalte i hans Pladsfællers Paahør.

41. Fortabelse af Traktement i 1 Aar og udelukket fra Handel i samme Tidsrum. Da vedkommende oftere havde stjaalet, blev han yderligere dømt til at forflyttes til en anden Koloni, hvor han skulde stilles under Opsigt.

42. Fortabelse af sin Ret til at kunne handle i 1 Aar.

43. Bøde paa 5 Kr.; mistet Repartition og Traktement i 1 Aar.

44. Fortabelse af Repartition i 1 Aar og udelukket fra Handel i samme Tidsrum.

45. En Mand. Tiltalt for Tyveri af tørret Fisk fra et Forraadsrum.
46. En Dreng. Tiltalt for at have stjålet Penge af Udliggerens Pengeskuffe.
47. En ung Mand. Tiltalt for i Hidsighed at have bibragt en anden Grønlænder nogle Knivstik og for at have afbanket ham.
48. En Kvinde. Tiltalt for under Fødslen at have ombragt sit uden for Ægteskab avlede Drengbarn. (Tilstød yderligere under Forhøret, at hun nogle Aar tidligere havde født i Dølgemaal).
49. En Mand. Tiltalt for med Vidende at have forvoldt sin sindssyge Datters Død ved at indgive hende Karbololie. — Vedk. foretog dette Skridt efter Samraad med 7 andre af Bopladsens Fangere.
45. Fortabelse af Repartition i 1 Aar og udelukket fra Handel i samme Tidsrum.
46. Udelukket fra Traktement i 1 Aar (der forelaa formildende Omstændigheder).
47. Udelukket fra Repartition i 1 Aar; blev anbragt ved Kolonistedet under Forstanderens Opsigt og blev forbudt at aflægge Besøg ved andre Steder. — Da hans Opførsel her var fuldt tilfredsstillende, hævedes Internatet efter $1\frac{1}{2}$ Aars Forløb.
48. 27 Slag Tamp; Haartoppen afskaaren; stilles under streng Opsigt.
49. 2 i Missionens Tjeneste ansatte afskedigedes; alle 8 mistede Repartition i 1 Aar og udelukkedes fra Traktement i samme Tidsrum (Sagen blev aldrig rigtig oplyst).

1891.

50. En Kvinde. Tiltalt for ved uforsvarlig Omgang med sit nyfødte Barn at have forvoldt dets Død. (Hun havde ladet det ligge ude under aaben Himmel paa det Sted, hvor hun havde født det).
50. Hensattes i Fængsel¹⁾ i 2 Maaneder.

¹⁾ Angaaende dette Fængsel vil nærmere Forklaring gives nedenfor under en anden Sag, foretagen ved den samme Koloni, hvor Sagerne 50 og 51 ere paadømte.

1892.

51. En Dreng (18 Aar gl.). Tiltalt for groft Tyveri i Forbindelse med Indbrud. 52. En Mand. Tiltalt for at have udstedt en falsk Forstanderskabs-Anvisning. 53. En Mand. Tiltalt for Meddelagtighed heri. 54. En Kvinde. Tiltalt for Tyveri. 55. En Mand. Tiltalt for Ran fra en Udligger. 56. 2 Mænd. Tiltalte for at have dræbt to en anden Grønlænder tilhørende Hunde.	51. Hensattes i Fængsel i $\frac{1}{2}$ Aar. 52. Udelukket fra Traktament, fra at kunne handle samt fra Repartition i 3 Aar. 53. Ligeledes i 1 Aar. 54. Formentes Adgang til Butikken og Handelens Bygninger i 1 Aar. 55. Mistet Repartition og nægtet Adgang til Butikken i 1 Aar; Bøde paa 10 Kr. 56. Hver en Bøde paa 5 Kr., hvoraf Halvdelen tilfaldt Kolonikassen, Halvdelen Hundenes Ejer som Erstatning.

Herefter er der i det omhandlede Tidsrum afgjort 34 Sager for Tyveri og Bedrageri (4 Kvinder og 30 Mænd), (heraf 5 Tilfælde af Forfalskning af Forstanderskabs-Anvisninger); 4 Sager for voldeligt Overfald samt 5 Sager for Barnefødsel i Dølgemaal, Barnemord og dermed beslægtede Forhold og 13 Sager af forskellig Beskaffenhed; over Halvdelen (61 pCt.) af de behandlede Sager falde ind under Begrebet Tyveri og Bedrageri. Yderligere er der i bemeldte Tidsrum foretaget 21 Sager vedrørende Overtrædelser af Tilhold i forskellige Henseender, hvilke Sager dog ikke kunne henregnes under den egentlige Strafferetspleje og derfor ej heller ere medtagne her.

Der maa sikkert paakomme Læseren en Følelse af, at der er stor Uensartethed med Hensyn til de afsagte Domme i analoge Tilfælde af Forbrydelser. I mange Tilfælde ville disse Uoverensstemmelser imidlertid kun være tilsyneladende, thi Pladsen har ikke tilladt mig at referere Sagerne saa omstændeligt, som de maaske fortjente, og hvorved Uoverensstemmelserne til Dels vilde være blevne hævede. Men samtidig maa det ogsaa erkendes, at Retsplejen er det

svageste Punkt i hele Forstanderskabs-Institutionen; saa længe man kun har med simplere Tyveri- og andre dermed beslægtede Sager at gøre, ere Forholdene nogenlunde lette at klare; forekommer der derimod mere indviklede Sager eller Sager af mere alvorlig Natur, kan Stillingen undertiden blive noget vanskelig, da man i Grønland kun raader over faa Straffemidler, og selv om disse varieres noget, kommer man dog let til det Punkt, hvor Forraadet er opbrugt.

At berøve en Grønlænder hans Frihed ved at indespærre ham i kortere eller længere Tid er vel det værste Straffemiddel, man kan anvende; da der imidlertid ikke i Grønland findes Fængsler eller Arresthuse, er man saaledes som Regel afskaaret fra at benytte dette Middel; dog har man i enkelte Tilfælde, hvor Forbrydelsen har været særlig graverende, eller hvor den vedkommende maatte siges at være farlig for Samfundet, set sig nødsaget til at ty til Indespærring; men man maa selvfølgelig være meget varsom med at benytte sig af dette Middel, da det ellers i paakommende Tilfælde ikke vilde have tilstrækkelig Vægt.

Det er for øvrigt meget undskyldeligt, at der i det hele taget kan opstaa Uensartethed i de forskellige Forstanderskabers Behandling af til Dels ensartede Sager. Man maa nemlig i saa Henseende vel betænke, at der eksisterer 12 Forstanderskaber i Grønland, spredte over en lang Strækning og uden noget som helst eller i alle Tilfælde sjældent forefaldende Samarbejde; kun i Afgørelsen af saadanne Sager, der kræve Approbation af Inspektoratet, kan man vente at finde nogen indre Sammenhæng, og det er dog her ikke udelukket, at ogsaa saadanne Sager ikke afgøres ens af begge Inspektørerne, der i saa Henseende ikke have nogen fælles Instruks at rette sig efter, men ere henviste til at handle efter bedste Skøn og Overbevisning. For øvrigt maa der sikkert nu foreligge et saa stort Materiale af Forstanderskabssager, at man uden Tvivl kunde magte at revidere de for Grønlænderne gældende Straffebestem-

melser og bringe noget mere Ensartethed i Behandlingen af Straffesager til Veje.

Som bekendt er Grønland et lukket Land for fremmede, saavel i Henseende til Handel med de indfødte som ogsaa med Hensyn til Besejling af Landet i det hele taget; dette Isoleringsprincip er en Gaade for mange i vor Tid, og det fejler desværre næppe, at Forsøgene paa at bryde — som man har kaldt det — den »kinesiske Mur« ikke ville aftage, men snarere tiltage i Tidernes Løb. Det maa imidlertid ret inderlig haabes, at de stormende, saa længe Grønland er i dansk Besiddelse, maa løbe Hovedet mod »Muren«, thi uden denne vilde den indfødte Befolkning snart gaa til Grunde. At der i det her behandlede Tidsrum af 11 Aar kun er forekommet gennemsnitlig 5 Straffesager om Aaret — og heraf igen over Halvdelen Sager, drejende sig om Tyveri o. l. — paa en Befolkning af noget over 10,000 Individer, maa sikkert kaldes et forholdsvis godt Resultat. Æren herfor tilkommer selvfølgelig i første Række de indfødte selv, men disse ere dog ogsaa i saa Henseende Administrationen megen Tak skyldig, thi havde denne ikke bestræbt sig for at hævde Isoleringsprincippet, havde Forholdene i Grønland sikkert set anderledes sørgelige ud nu. Jeg skal her kun tilføje, at spirituøse Drikke ikke kunne købes af Grønlænderne; skulde Brændevinen engang faa Indpas i Landet, ville Forholdene der sikkert hurtigt forandre sig til det værre. Den Maade, paa hvilken den danske Stat administrerer Grønland, er anerkendt ogsaa i Udlandet, og i den tyske Rigsdag faldt der i sin Tid, da Tydskland agtede at kolonisere i Afrika, Udtalelser, der i høj Grad vare til Ære for Danmark.

Forinden jeg slutter dette Afsnit af min Artikel, skal jeg kortelig referere en for nogle Aar siden i Sydgrønland forefalden Retssag af mere indviklet Natur, hvilket Eksempel for øvrigt afgiver et smukt Bevis paa, hvor korrekt og fornuftigt et Forstanderskab kan optræde i en saa vanskelig Sag.

En gift Sælfanger (indfødt) E. ved en mindre Boplads i Kolonien Julianehaabs Distrikt blev i 1887 anklaget for at leve i utugtigt Forhold til en ved samme Boplads boende Enke og hendes Datter; foreløbig vedtoges det at søge Sagen ordnet gennem vedk. herrnhutiske Missionær, under hvem E. hørte i gejstlig Henseende. — Paa Efteraarsmødet samme Aar meddelte Bopladsens Forstander, at alle Forsøg, der vare gjorte paa at faa E. til at opgive sit forargelige Forhold, hidtil vare mislykkedes, hvorfor det besluttedes at indkalde E. til at give Møde for Forstanderskabet snarest muligt, idet det blev betydet ham, at saa vel han som hans Husstand — saafremt han ikke gav Møde — indtil videre vilde blive udelukkede fra Adgang til at handle; endvidere udelukkedes han fra Traktement og Repartition.

E. tog sig imidlertid dette meget let, ænsede ikke Advarslen og gav ikke Møde. Som Følge heraf traadte Forstanderskabs-Bestemmelsen om Udelukkelse fra Butikken i Kraft, og da E. en Dag indfandt sig ved vedk. Udsted for at handle, blev dette forbudt ham. Ærgerlig herover lagde E. sig flere Dage i Træk paa Lur efter Forstanderen, fordi denne efter E.s Formening var Skyld i, at han var bleven udelukket fra at handle, og efter nogle Dages forgæves Venten stødte han sammen med Forstanderen; begge vare i Kajak. E. forøvede nu et morderisk Overfald paa Forstanderen med den bestemte Hensigt for Øje at ombringe ham, idet han forsøgte at kæntre ham i Kajakken og paa denne Maade dræbe ham; Forsøget mislykkedes, og Forstanderen undslap.

Forstanderskabet indkaldte derefter ved særlig Skrivelse (Januar 1888) paa ny E. til Møde, men denne Skrivelse blev i Overbringerens Paasyn ulæst sønderreven af E. Nu anmodede Forstanderskabet de andre Fangere ved Bopladsen og ved nogle Nabopladser om at gribe E., binde ham og føre ham pr. Konebaad til Kolonien, hvor Forstanderskabet holder Møder. Og i denne Forbindelse bør det udtrykkeligt fremhæves, at alle Fangerne uden Undtagelse efterkom Op-

fordringen, thi ogsaa de vare efterhaanden blevne bange for E., der havde ladet sig forlyde med, at han vilde fortsætte sine Mordforsøg ikke alene over for den nævnte Forstander, men ogsaa over for andre, der mulig maatte staa ham i Vejen.

Paa denne Maade blev E. ført til Kolonien og anbragt i et i al Hast indrettet Fængsel i en af Stuerne i en ældre, for Tiden ubenyttet Funktionærbolig, hvis Vindue blev forsynet med Jærnstænger, og hvis eneste Dør forstærkedes med en Yderdør; Bohavet i Stuen bestod kun af en Briks med tilhørende Sengklæder foruden nødvendigt Husgeraad. E. kom nu i Forhør, der bredte sig over flere Dage, og i hvilket han tilstod at have haft til Hensigt at myrde den oftnævnte Forstander. For saa vidt angik hans foran berørte utugtige Forhold indrømmede han ligeledes Rigtigheden af den mod ham rejste Beskyldning, idet han tilstod, at han, endnu medens han levede i Samliv med sin Hustru — der dog senere forlod ham — i længere Tid havde staaet i Forhold til Enken og samtidig havde plejet legemlig Omgang med hendes Datter, med hvem han havde faaet et Barn.

Paa Grundlag af de saaledes fremkomne Oplysninger vedtog Forstanderskabet at lade E. endnu en Uge være under Observation ved Kolonien, hvorefter der, hvis hans Forhold i den Tid viste sig at være ulasteligt, da skulde gives ham Tilladelse til atter at drive Erhverv, dog kun paa de samme Fangstpladser, som Koloniens Fangere benyttede, idet Forstanderskabet derefter vilde afvente Inspektoratets Afgørelse. (Det maa her bemærkes, at dette tildrog sig i Begyndelsen af Februar Maaned og Forstanderskabet først kunde vente at høre fra Inspektoratet tidligst i Slutningen af Maj Maaned). I Henhold hertil indstillede Forstanderskabet til Inspektoratet, at E., der fremtidig havde at afholde sig fra alt Samkvem med den nævnte Enke og hendes Datter, gaves Tilhold om ikke oftere at bosætte sig ved sin tidligere Boplads eller Nabopladserne, hvorefter yder-

ligere Straf for ham skulde bortfalde, dog under Tilkendegivelse af, at han i Gentagelsestilfælde vilde paadrage sig haardere Straf, og samtidig fremkom Forstanderskabet med en nærmere Begrundelse af sin Indstilling, hvilken blev tiltraadt af Inspektoratet.

E. forholdt sig nu rolig i længere Tid, indtil han i September Maaned 1888 pludselig forsvandt fra Kolonien, opsøgte sin Frille (Enkens Datter) og fornyede Samlivet med hende, hvilket vedvarede til d. 3. December, da de begge efter Forstanderskabets Ordre bleve førte til Kolonien, hvor der afholdtes Forhør over dem, og i hvilket de begge tilstode deres Brøde. Pigen, der atter blev hjemsendt, blev straffet med Udelukkelse indtil videre fra Traktament og Adgang til Handelens Bygninger. E., der lod til at være bleven ondsindet, idet han undsagde og truede alle, saa vel Grønlændere som Europæere, blev, som værende farlig for den offentlige Sikkerhed, paa ny indespærret og anbragt i det omtalte Fængsel, hvor han for øvrigt blev godt behandlet og fik daglig Motion, dog stadig under Ledsagelse af en eller to Grønlændere.

I Foraaret 1889 fremkom E., der stadig holdtes fængslet, med Meddelelse om, at den nævnte Pige, til hvem han havde staaet i utugtigt Forhold, ved Kvælning havde ombragt et Pigebarn, der var Frugten af denne Forbindelse. I denne Anledning blev Pigen atter kaldt til Kolonien og fremstillet for Forstanderskabet, over for hvilket hun vedgik Sigtelsens Rigtighed, men paastod at være om just ikke direkte saa dog indirekte opfordret til sin forbryderske Handling af E. — Sagens Afgørelse blev udsat, til Inspektøren i Løbet af Sommeren kom til Stedet; indtil videre blev Pigen stillet under Opsigt ved Kolonien. Efter nærmere Forhandling mellem Inspektøren og Forstanderskabet blev hun samme Aar dømt til at hensættes i Fængsel ved Kolonien i, saa vidt jeg erindrer, 2 Aar, hvorfor der i den tidligere omtalte Funktionærbolig blev indrettet et Fængsels-Værelse ogsaa til hende. Hendes Helbredstilstand

taalte imidlertid ikke denne Indespærring, og allerede 1 November 1890 maatte hun sættes paa fri Fod, idet hun dog vedblev at staa under Kontrol af Forstanderskabet, hvilken Kontrol først blev hævet i 1892. — E., der under sin Fængselstid ofte havde vist sig ondsindet og først sent faldt til Ro, løslodes af Fængslet i Sommeren 1892, dog saaledes, at han indtil videre stilledes under Forstanderskabets Tilsyn. Senere har E., saa vidt jeg ved, opført sig mønsterværdigt og skal atter være bleven et nyttigt Medlem af Samfundet. Havde Forstanderskabet imidlertid ikke fra Begyndelsen af taget saa energisk fat paa Sagen, er det vanskeligt at sige, hvorledes Resultatet kunde være faldet ud.

Hvad nu endelig Europæernes Retsforhold i Henseende til Strafferetten angaar, da har Forholdet altid været det, at de sorterede under de danske Love. De i Handels Tjeneste fra Begyndelsen af ansatte Kolonister vare Europæere, og først senere begyndte man i større Udstrækning at anvende indfødte i Tjenesten; disse indfødte ere, da de vare Afløsere for de europæiske Kolonister, ogsaa blevne underkastede danske Love, og denne Bestemmelse gælder den Dag i Dag. I Praxis er den dog uden nogen egentlig Betydning, thi man vilde dog sikkert betænke sig paa at hjemsende en indfødt, der f. Eks. gør Tjeneste som Haandværker, for at dømmes og afsone sin Straf herhjemme. For saa vidt hans Forbrydelse var af en mere graverende Beskaffenhed, vilde man vistnok — hvad man tidligere har gjort med en i Missionens Tjeneste staaende indfødt, der havde været meddelagtig i en Sag om Barnefødsel i Dølgemaal — afskedige ham af Tjenesten og derefter lade ham blive tiltalt og dømt af vedkommende Forstanderskab. — Dette er maaske i og for sig ikke korrekt og ikke overensstemmende med Bestemmelserne, men jeg tror dog, at man ved den af mig antydede Fremgangsmaade vilde handle i begge Parters velforstaaede Interesse.

I de første Aar af Hans Egedes Ophold i Grønland er det sikkert gaaet, som det kunde bedst, med Hensyn til Rettergangen over for Europæerne; der foreligger ikke noget særligt om Strafferetsplejen i den Periode. I Aaret 1728 blev der af Kongen udsendt en større Ekspedition under Overbefaling af Major Paars for at anlægge et Fort i Grønland; Ekspeditionen bestod foruden af flere Officerer, Officianter og Betjente af »nogle gifte Folk, til Dels frivillige, til Dels udtagne af Castellet og Børne-Huset, som blev tilsammen copulerede, i aller naadigste Hensigt, at Landet ved samme skulle blive populeret, og Colonier anretted« (Hans Egedes: Relation, 1738. Pag. 241). Efter andre Optegnelser blev der ifølge Kongens Ordre udtaget 10 af de yngste mandlige og kvindelige Fanger i Børnehuset, hvilke da bleve sammenviede og sendte til Grønland. Desværre ser jeg mig, trods ihærdig Undersøgelse, ikke i Stand til at opgive, hvori disse mandlige og kvindelige Fanger havde syndet; det kunde nemlig have været meget interessant at faa oplyst, hvilke Forbrydernaturer man agtede at anvende ved den første Kolonisation af Grønland. Til Held for de indfødte var disse deporteredes Nærværelse i Landet kun af kort Varighed, idet de fleste af dem døde i Løbet af Vinteren. — For øvrigt kronedes Ekspeditionen langt fra med Held, og Hans Egede samt Officererne tilbragte en alt andet end behagelig Vinter (1728—29), idet Soldaterne gjorde Mytteri; der blev oftere nedsat Krigsret for at holde Forhør og afsige Dom over Soldaterne, hvoraf man sikkert tør slutte, at man i den Periode gik frem efter den militære Straffelov.

I Aaret 1782 blev Europæernes Retsforhold ordnet paa en efter Forholdene nogenlunde betryggende Maade. Med Hensyn til Strafferetten indeholder 12. Post i den tidligere omtalte Instruks af 19. April 1782 Anvisning i saa Henseende; bemeldte Post har til Overskrift: »Om Forbrydelser og tvivlagtige Tilfælde, samt hvorledes man dermed haver at forholde sig« og indeholder 5 Paragraffer, hvilke

jeg, omendskønt de ogsaa omhandle disciplinære Forseelser, dog finder det rigtigst at anføre her in extenso; de lyde saaledes:

§ 1.

»Skulle nogen af Stedets Mandskab vise sig halsstarrig, udydig eller modtvillig i Handelens Arbejde, doven eller efterladen udi hvad ham bliver befalet, liderlig udi Drik eller anden Udsvævelse, ublu i Ord eller Omgang, haard og tyranisk imod Grønlænderne, eller og i andre Maader føre et uordentligt og uanstændigt Levnet, og han ikke efter Advarsel eller lemfældig Revselse, retter sig, straffes han paa Kroppen, eller, til de Fattiges Bedste, paa Pungen, eller paa begge tillige, alt efter Omstændighederne og Forbrydelsens Beskaffenhed. Frugter end dette ikke, da haver Købmanden Frihed at hiemsende et saadant ondt Menneske, om han ikke i Landet er gift; men er han formedelst Egteskab forbunden at blive i Landet, udsettes han af Handelens Tieneste og nyder derefter hverken Kost eller Løn, men maa søge at ernære sig og sine med Sælhunde eller anden Fangst, ligesom Grønlændere. Og paa det de, som formedelst slet Opførsel, hjemsendes, kan her, efter Sagens Beskaffenhed, tilbørlig blive anseete og straffede, maae om deres slette Forhold indsendes saadan bevislig og omstændelig Underretning, som efterstaaende 3die og 5te Paragraph foreskriver«.

§ 2.

»Om et eller andet tvivlagtigt Tilfælde i en eller anden Henseende maatte forefalde, som udfordrer mere end sædvanlig Forsigtighed, da haver han¹⁾ strax at henvende sig til Inspecteuren, ifald han er saa nær, at Resolution fra ham betimelig kan indhentes, hvis ikke anmoder han Missionairen, at han med ham, tilligemed Assistenten, Bødkeren og Tømmermanden, med al Forsigtighed overvejer og over-

¹⁾ d: Købmanden.

legger, hvad i saa Fald kan eragtes for raadeligst at gribe til, hvilket da afgøres efter de fleste Stemmer«.

»Over det saaledes passerede, forfattes en skriftlig Forretning, som med alles Underskrift og Forsegling, indsendes til Direktionen med første Skib, og ligeledes indberettes Inspecteuren«.

§ 3.

»Kiøbmanden bør med Assistenten og, vekselsvis, Bødder eller Tømmermand, afholde Forhør i de Sager, som strax paa Stedet, efter de fleste Stemmer kan afgiøres ved paalæggende Penge-Mulet, eller corporlig Straf, saavel som og i Sager af større Betydenhed, naar Inspecteuren ikke er saa nær, at han, i Følge efterstaaende 5. §, eedelig kan afholde Forhøret. Og have Vedkommende i sidste Tilfælde med største Flid at undersøge alle Sagens Omstændigheder, og samme udi en skriftlig Forretning tydelig at anføre, paa det man af saadan Forretning (som med alles Underskrift og Forsegling snarest mulig bliver at hidsende) kan have den fornødne Oplysning og Veiledning. Multer over 10 Rdlr., og Straf paa Ryggen over 15 Slag, kan, ifald den Skyldige forlanger det, apelleres til Inspecteuren, som baade kan formilde og forøge Staffen; taber han den, bøder han endnu 2 Rdlr. til de Fattige. Er Inspecteuren saa langt fraværende, at hans Confirmation paa Straffen i saa Fald ikke kan indhentes inden Skibets Afgang, gaaer den paaankede Dom til Directionens Kiendelse«.

§ 4.

»Skulle nogen af de Personer, som et Forhør bør bestaa af, selv være indviklede i den Sag, som skal forhøres, maa andre af samme Klasse fra nærmeste Koloni tiltages i de Paagiældendes Sted, dog maae man, siden nogle af Kolonierne ligge saavidt fra hinanden, lempe sig saameget mueligt efter Omstændighederne, og derfor naar det gielder paa, betiene sig af de Officerer¹⁾ man kan have, om

¹⁾ hermed menes Kiøbmænd og Assistenten.

de just ikke ere af selvsamme Klasse. Man kan og, naar dertil er Leilighed, forøge Forhøret med Lemmer«.

§ 5.

»Forseelser og Forbrydelser, som ere af den Beskaffenhed, at de ikke paa Stedet ved Penge-Mulct, eller anden Straf, kunne afgiøres, saavel som alle Sager af Betydning, og de, som ved ordentlig Rettergang her bør forfølges, skulle af den kongelige Inspecteur examineres og eedelig afhøres, efter den Tilladelse og Befaling Hans Majestæt Kongen dertil allernaadigst har givet (ligesom han og eene, naar han er tilstede, kan dictere de Mulcter og Straffe, som et samlet Forhør ellers paalægger).«

»Naar derfor Tilfælde af saadan Beskaffenhed efterdags skulle forefalde, haver vedkommende Kiøbmand, Handels- eller Hvalfanger-Assistent, saadant at anmelde for Inspecteuren, og, ifald der er *periculum in mora*, enten strax at henbringe alle Paagiældende med Vidner, til Inspecteurens Boepæl, for der at forhøres, eller, naar dette, formedelst Sagens alt for store Vidtløftighed og indviklede Omstændigheder, skulle være ugiørligt, da afhente og befordre Inspecteuren til det Sted, hvor Sagen har reist sig, eller beqvemmeligst kan examineres.«

»Skulle derimod enten Inspecteurens alt for lange Fraværelse, eller Vejens Ufremkommelighed paa den Tid, hindre begge Dele, og Sagen ikke kan taale at henstaae til bedre Leilighed, eller til Inspecteuren paa sin Omreise kan foretage den, da haver man at forholde sig, som i forestaaende 3. og 4. § er befalet.«

Ved den nye Instruks af 2. Januar 1873, hvis §§ 22—27 handle om Forseelser og Forbrydelser, begaaede af Europæere eller i Tjenesten ansatte indfødte, ere de ovenstaaende »Anvisninger« af 1782 blevne omredigerede og moderniserede, men Grundtanken i dem er den samme som i Instruksen af 1782, til hvilken der ogsaa henvises. Det maa dog her bemærkes, at naar der i den gamle Instruks (§ 1) er talt om: at hjemsende et saadant ondt

Menneske, om han ikke i Landet er gift o. s. v., er dette i den nye Instruks forandret til: »med mindre han er grønlandsk gift, i hvilket Tilfælde han alligevel udsættes af Handelens Tjeneste, overladt til at ernære sig ved grønlandsk Erhverv.«

Sluttelig skal jeg, omendskjønt Forholdet efter Nutidens Synspunkt vel næppe ^{al}kun komme ind under Begrebet Strafferetspleje, som et Kuriosum anføre en Paragraf i Instruksen af 19. April 1782, der giver et ret illustrerende Bevis paa Datidens Skikke og Fordringer, og som for øvrigt ej heller stiller de dengang i Grønland værende Europæere, dog forhaabentlig fornemmelig Underklassen, i et særlig flatterende Lys. § 2 i 1. Post af Instruksen, hvilken Post har til Overskrift: »Om Gudsfrugtigheds Øvelse og et christeligt Levnet« lyder nemlig saaledes:

»Hvo som uden bevislig Sygdom eller lovlig Forfald forsømmer Morgen- og Aften-Bøn, eller Gudstienesten om Søn- og Helligedage, bøder til de Fattige, første Gang 8 Skilling, anden Gang dobbelt, og saa fremdeles. Befindes det, at han imidlertid har drukket sig drukken; eller begaaet noget uanstændigt; eller han under Bønnen forstyrrer nogen i sin Andagt ved Støi, Latter, Banden, eller forargelige Geberder o. s. v., da straffes han paa Pungen eller Kroppen, efter Omstændighederne og Forbrydelsens Beskaffenhed.« — Denne Paragraf er selvfølgelig ikke medtagen i Instruksen af 2. Januar 1873. —

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilke Forbrydelser der i Grønland ere begaaede af Europæere, ser jeg mig ikke i Stand til at kunne oplyse noget. Imidlertid tør man sikkert gaa ud fra, at der — bortset fra den ældre Tid — næppe i saa Henseende er forefaldet noget særligt graverende. Ogsaa i denne Retning fortjener Administrationen Tak, thi den har — under alle Omstændigheder i den nyere Tid — altid ved Antagelsen af danske Folk til Tjeneste ved Kolonierne i Grønland, saa vidt muligt søgt at skille Bukkene fra Faarene.

Idet jeg hermed slutter denne Artikel, haaber jeg ved det foran anførte at have bevist, at det om grønlandske Forhold saa ofte anvendte Mundheld: »Nord for Lands Lov og Ret« ikke med Berettigelse kan siges at være paa sin Plads.

C. Ryberg,

Kontorchef i den kgl. grønlandske Handel.

Fælles nordisk Fængselsstatistik.

Tidsskriftet meddeler denne Gang efter Traditionen de sædvanlige Oversigter over de sidst udkomne Aarsberetninger om Fængselsvæsenet i Danmark, Norge og Sverrig ligesom i forrige Hæfte for Finlands Vedkommende.

Det tør næppe haabes, at mange læse disse; de stærkt interesserede søge til selve Beretningerne, og andre gaa med Rette let hen over dem, da et enkelt Aars Beretning for et enkelt Land aldeles ikke kan give noget Billede, som lader sig fastholde.

Skønt de internationale Kongresser, saavel for Statistik som for Fængselsvæsen lige siden 1855 stadig have virket for at skabe det nødvendige Grundlag for en fælles Kriminalstatistik, er dette endnu ikke lykkedes og vil maaske aldrig lykkes paa Grund af de store Forskelligheder i Henseende til Lovgivning og Administration etc. i de forskellige Lande.

Derimod maatte det kunne lykkes at skabe en fælles nordisk Statistik, da de reale Forhold, som Statistikken skal bearbejde, ikke her frembyde saa store Forskelligheder, at ikke alle Punkter af Vigtighed lade sig behandle under et.

Herpaa har dette Tidsskrift oftere henledet Opmærksomheden, og Sagen var til Forhandling paa den nordiske

Penitentiærforenings 2det Møde i København 1880, hvor Tanken vandt almindelig Tilslutning, som gav sig Udtryk i Vedtagelsen af Generaldirektør Almquist's Forslag til Resolution, hvorefter »det overdrages Foreningens Bestyrelse at drage Omsorg for, at der til næste Møde forelægges Foreningen de til Tilvejebringelsen af en fælles nordisk Fængselsstatistik fornødne Forarbejder«.

Disse Forarbejder vare ogsaa udførte til Mødet i Kristiania 1882, men Sagen kom ikke til Forhandling, fordi de ledende Mænd for Sverige og Danmark (Almquist og F. Bruun) havde Forfald, og udskødes atter til et senere Møde, som aldrig blev afholdt, da Foreningen imidlertid døde Straadøden. —

Nærværende Tidsskrift kan dog ikke undlade at gribe enhver Lejlighed til at bringe Savnet i Erindring saavel af Foreningen som af Statistikken — et Møde om Tilvejebringelsen af den sidste kunde maaske føre til Genfødsel af den første, og naar et saadant Møde ikke skulde ledsages af alt for mange store og kostbare Festligheder, hvilket jo i og for sig er ganske overflødigt og snarest skadeligt for det videnskabelige Udbytte, lod det sig under vore smaa Forhold let arrangere, i hvilken Henseende Redaktionen stiller sine Kræfter til Disposition, medens den, da den er saa heldig at tælle 3 Generaldirektører for Fængselsvæsenet blandt sine Medarbejdere, ikke føler sig kaldet til at optræde som egentlig Indbyder til noget saadant.

Om Enkelthederne er ikke her Stedet at tale; kun skal bemærkes, at Sagen formentlig allerlettest lod sig ordne saaledes, at de enkelte Landes Aarsberetninger foruden de sædvanlige Oplysninger optog det Stof, hvorom man maatte blive enig, i en bestemt Form, hvilket Tidsskriftet da med Glæde vilde sammenarbejde aarsvis og for længere Tidsrum. Der skal ikke her gøres noget Forsøg paa at drage Grænserne mellem »Fængselsstatistik« og »Kriminalstatistik«, der for det her omtalte Maal ikke ere af stor praktisk Betydning, idet den Del af Kriminalstatistikken, som har

størst Interesse, væsentlig er den, som det hidtil har været Skik at behandle under Fængselsstatistik, og den, hvorover Fængselsbestyrrelserne raade, saa at deraf ikke opstaar nogen Vanskelighed.

Heller ikke nogen nærmere Udvikling af Sagens store teoretiske og praktiske Interesse for os selv og Statistikken i det hele skal her forsøges; den vil sikkert for længst være erkendt af alle Læserne, og det er maaske kun dette lille Stød, der mangler for at faa Initiativet til at springe ud med de skønneste Blomster.

S. Grundtvig.

Strafanstalterne i Danmark 1895—96.

Efter Beretningen om Strafanstalterne i Danmark for Finans-aaret 1895—96, udgiven af Overinspektionen for Fængselsvæsenet, var hele Fangetallet i Strafanstalterne 31. Marts 1895 606 Mænd og 117 Kvinder, og med Tillæg af Tilgangen for 95—96: 1218 Mænd og 225 Kvinder, hvoraf der 31. Marts 1896 endnu hensad i Strafanstalterne 672 Mænd og 129 Kvinder, i alt 801 Personer. Iblandt Afgangen findes 18 benaadede Mænd, 4 Mænd fra Horsens og 14 fra Vridsløselille, og 4 Kvinder; af de døde, i alt 6, faldt 4 paa Horsens og 2 paa Strafanstalten for Kvinder.

Det idømte Strafarbejde var i 95—96 Forbedringshusarbejde for 980 Mænd, deraf 215 i Horsens og 765 i Vridsløselille, og for 178 Kvinder. Ved Udgangen af Regnskabsaaret 95—96 vare Tallene henholdsvis 491, nemlig 116 i Horsens og 375 i Vridsl., og 95. Tilgangen havde i Aarets Løb været 539 Mænd og 97 Kvinder. Tugthusfangerne udgjorde i hele Aaret 238 Mænd, alle i Horsens Strafanstalt, og 47 Kvinder. Af disse udgjorde Tilgangen i Aarets Løb henholdsvis 54 og 11, og ved Aarets Udgang hensad 181 Mænd og 34 Kvinder som Tugthusfanger.

Af de til Strafarbejde dømte vare i alt i Aarets Løb Cellefanger 921 Mænd, 169 i Horsens og 752 i Vridsl., og 164 Kvinder. Ved Aarets Udgang vare 426 Mænd, 65 i Horsens og 361 i Vridsl., og 80 Kvinder i Celle. Af det samlede Tal vare 403 Mænd og 73 Kvinder udgaaede efter endt Straffetid; 58 Mænd, 43 i Horsens og

15 i Vridsl., og 8 Kvinder vare overgaaede til Fællesskab. Behandlede som Fællesfanger vare i alt 356 Mænd og 69 Kvinder, og ved Aarets Udgang udgjorde saadanne Fanger 246 Mænd og 49 Kvinder. Af de løsladte havde c. 80 pCt. saavel af Mands- som af Kvindefangerne afsonet Straffen i Cello.

Fangedagenes Antal udgjorde for Mænd 229133, for Kvinder 44719; det daglige gennemsnitlige Fangebelæg var 626 Mænd og 122 Kvinder. Gennemsnitsstraffetiden var for de til Tugthusarbejde indsatte Mænd 3,66 Aar, for Kvinder 5,14 Aar; for de til Forbedringshusarbejde indsatte var den baade for Mænd og Kvinder 1,30 à 1,40.

Forbrydelserne, hvorfor de i 95—96 indsatte Fanger vare dømte, vare Blodskam, Voldtægt, Omgængelse mod Naturen og andre Sædelighedsforbrydelser, begaaede væsentlig af Mænd i et Antal af i alt 65. For Manddrab vare 10 Mænd og 2 Kvinder dømte; for Barnemord 7 Kvinder og for Barnefødsel i Dølgemaal 3 Kvinder. For Vold vare 9 Mænd inddømte. For Ejendomsforbrydelser, hovedsagelig Tyveri, men ogsaa deri medregnet Ran, Hæleri, Røveri, Trusler og ulovlig Omgang med Hittegods, vare 358 Mænd og 64 Kvinder dømte, eller henholdsvis c. 60 og 59 pCt. af de inddømte. Brandstiftelse falder paa 65 Mænd og 8 Kvinder.

Af de indsatte var ingen dømt paa Livstid; i øvrigt var Straffetiden 7 Aar og derover for 7 Mænd og 2 Kvinder, fra 6—5 Aar for 5 Mænd og 1 Kvinde, fra 5—4 Aar for 10 M., fra 4—3 Aar for 18 M. og 2 K., fra 3—2 Aar for 52 M. og 7 K., fra 2—1 Aar for 190 M. og 43 K., fra 1— $\frac{2}{3}$ Aar for 164 M. og 29 K., $\frac{2}{3}$ Aar for 147 M. og 23 K. eller paa to Aar og derunder for 501 M. og 95 K., det er for henholdsvis c. 84 og 88 pCt. af alle inddømte Mænd og Kvinder.

Alderen var mellem 15 og 20 Aar for c. 14 pCt. af de indsatte Mænd og c. 7 pCt. af de indsatte Kvinder, mellem 20 og 25 Aar for 23 pCt. af de indsatte Mænd og for c. 31 pCt. af de indsatte Kvinder; mellem 25 og 50 Aar var Alderen for c. 35 pCt. Mænd og for c. 55 pCt. Kvinder.

Antallet af ugifte var naturligvis langt større end Antallet af gifte, saaledes for Mænd 404 af 593 indsatte Mænd, medens Kvinderne udgjorde 72 ugifte af 108 indsatte. Forholdet er saaledes for Mænd og Kvinder henholdsvis c. 68 og 67 pCt. af ugifte.

Hvad ægte og uægte Fødsler angaar, da have Kvinderne Overvægten i sidstnævnte Retning, idet de uægte Fødsler udgøre 29 pCt. for Kvinderne mod 16 pCt. for Mændene.

Af de indsatte 701 Fanger vare 211 eller 31 pCt. ikke straffede tidligere, 234 eller 33 pCt. straffede med mindre Straffe og 256 eller 36 pCt. straffede med Strafarbejde.

Tilbagefaldet er med Hensyn til de fleste af de med Strafarbejde forhen straffede, nemlig for 66 Mænd og 21 Kvinder, inden 1 Aar efter Løsladelsen og inden 2 Aar efter samme 56 Mænd og 10 Kvinder, men derefter i det hele aftagende i Forhold til Tiden, der hengaar.

Med Hensyn til Forbrydelsen, hvorfor Tilbagefaldet sker, da gaar den i langt overvejende Grad ud paa Ejendomsindgreb, nemlig i 228 af 256 Tilbagefald, eller hos 186 Mænd af 213 og hos 42 af 43 Kvinder.

De væsentligste disciplinære Forseelser have i Horsens bestaaet i Ufred og respektstridigt Forhold, i Vridsløse i indbyrdes Meddelelse, i Kvindefængslet i indbyrdes Meddelelse og respektstridigt Forhold.

I alle Fængslerne har Straffen væsentlig været mørkt eller ensomt Fængsel og Nedsættelse i Klasse, i 16 Tilfælde korporlig Revselse.

Sundhedstilstanden har givet i dagligt Gennemsnit 7,92 syge for Mænd og 6,56 for Kvinder; den daglige gennemsnitlige Sygeprocent har været 1,28 for Mænd og 5,38 for Kvinder. Den gennemsnitlige Dødelighedsprocent har udgjort 0,64 for Mænd og 1,64 for Kvinder.

Hvad den finansielle Side angaar, have Udgifterne i Aaret udgjort 417311,63 Kroner. Statens Tilskud har været 344331,10 Kroner. Gennemsnitsudgiften pr. Fange var 557,20 Kroner, hvoraf Statens Tilskud var 460,34 Kroner.

Med Strafanstalterne, Lovreglerne og de administrative Forskrifter om Strafarbejdet og Overbestyrelsens Ordning er ingen Forandring foregaaet i Beretningsaaret, hvorfor derom henvises til, hvad der i Beretningen for 1891—92 er anført desangaaende. I Fængelskongressen i Paris 1895 have foruden Overinspektøren 4 af Strafanstalternes Embedsmænd deltaget.

Fængselsselskabernes Organisation er uforandret som i forrige Beretning omhandlet, og deres Virksomhed er fortsat paa samme Maade som i 1894—95. Det i 1892 oprettede Fælleskontor har været stærkt benyttet og udfoldet en gavnlig Virksomhed.

Paa Finansloven for 1895—96 bevilgedes der et Tilskud til Fængselsselskaberne af 2650 Kr., som af Overinspektionen er fordelt saaledes: Fællesbestyrelsen 500 Kr., Københavns Fængselselskab 750 Kr., Horsens 300 Kr., Vridsløselille 500 Kr., Fyn 100 Kr., Viborg 200 Kr., det Sjællandske 150 Kr. og Lolland-Falsters 150 Kr.

Desuden ere de overskydende Renter af Fangernes i Statskassen indestaaende Overarbejdspenge 606 Kr. 25 Øre som sæd-

Oversigt over Fængselsselskabernes Virksomhed.

	Indtægt		Udgift	Formue ^{31/3} 96	Under- støttede Personer	Det til di- rekte Un- derstøttelse anvendte Beløb	Det til indi- rekte Un- derstøttelse anvendte Beløb	Admini- stration
	Gaver og Medlems- Bidrag.	Renter af Formue						
	Kr. Øre	Kr. Øre	Kr. Øre	Kr. Øre		Kr. Øre	Kr. Øre	Kr. Øre
København.	5896.00 ¹⁾	510.06	5617.13 ¹⁾	15.580.46	216	3165.24	1850.00 ²⁾	601.89
Horsens	3122.00 ¹⁾	1178.21	2931.75	31.316.78	76	2043.10	200.00 ³⁾	688.65
Vridsløselille. . . .	5877.05	828.39	5863.12 ¹⁾	20.520.13	257	4589.63	500.00 ³⁾	773.49
Fyn	1821.49	230.02	1995.12	5901.17	40	1403.20	100.00 ³⁾	491.92
Viborg	2701.00	556.74	3075.22	14.709.67	73	2224.01	100.00 ³⁾	751.21
Sjælland	1692.00	99.00	1151.25	3555.25	18	745.40	100.00 ³⁾	305.85
Lolland-Falster . .	974.00	»	240.97	3129.27	9	130.00	50.00 ³⁾	60.97
Tilsammen.	22.083.54	3402.42	20.874.56	94.712.73	689	14.300.58	2900.00	3673.98

¹⁾ Herunder er indbefattet Bidrag fra de Spanjerske Legater til Københavns Selskab 700 Kr. og til Vridsløselille Selskab 500 Kr., for hvilket Bidrag, der bruges fuldtud til Understøttelser, særligt Regnskab aflægges til Legatbestyrelsen.

²⁾ Heraf er 1350 Kr. medgaaet til Udgifter ved et Optagelseshus og 500 Kr. som Bidrag til Fængselsselskabernes Fælleskontor.

³⁾ Bidrag til nysnævnte Fælleskontor.

vanlig blevne fordelt til de 3 førstnævnte Selskaber med henholdsvis 130 Kr., 139 og 237 Kr. 25 Øre.

Efter de af Selskaberne udgivne Beretninger for 1895—96 anføres omstaaende skematiske Oversigt.

S. G.

Norges Strafarbejdsanstalter

fra 1. Juli 1894 til 30. Juni 1895.

Det samlede Fangetal i de 4 norske Strafarbejdsanstalter var i det omhandlede Aar 1057, hvoraf 892 Mænd og 68 Kvinder; Tilgangen udgjorde 374 Mænd og 68 Kvinder, hvoraf dog 6 Mænd indkom fra Sygehuset, saaledes at Antallet af de i Aarets Løb inddømte bliver 436 mod 439 Aaret forud. Det nævnte Tal forholder sig til Folkemængden d. 31. December 1890 omtrent som 1: 4589, for Mændene omtrent som 1: 2625 mandlige Indvaanere, for Kvinderne omtrent som 1: 15,221 kvindelige Indvaanere. Af de inddømte vare 29 Mænd og 1 Kvinde tidligere samme Aar løsladte fra Strafanstalterne.

Fangedagenes Tal var i alt 232.097, hvoraf det største Tal 77.222 falder paa Akershus Fællesanstalt for Mandsfanger. Det gennemsnitlige daglige Belæg var 635,89 mod 605,56 Aaret før.

Benaadede bleve 32 Fanger, 18 Mænd og 14 Kvinder.

Hvad angaar de Forbrydelser, hvorfor de i Aarets Løb indkomne vare dømte, viser det sig, at Tyveri som sædvanlig har den højeste pCt., nemlig af Mændene 69,3 pCt., af Kvinderne 48,5 pCt. mod 23,5 pCt. for Barnemord, Fosterfordrivelse og dermed beslægtede Forbrydelser og et ualmindelig højt Tal, 22,1 pCt., for Løsgtighedsforbrydelser. 9,86 pCt. inddømtes for to eller flere forskellige Forbrydelser, som hver for sig kunde have paadraget Strafarbejde.

Straffetiden var for den største pCt. af Tilgangen — ligesom i foregaaende Beretningsaar — 1 Aar og derunder, nemlig for 55,7 pCt. af de mandlige og 54,4 pCt. af de kvindelige Fanger. Paa Livstid inddømtes 3 Mandsfanger.

Med Hensyn til de i Aarets Løb indkomne Fangers Alder ses det, at den mandlige Tilgangs Hovedstamme falder med 25,6 pCt. paa Alderen mellem 21 og 25 Aar, for Kvindefangerne derimod mellem 30 og 40 Aar med 32,4 pCt. Mellem 15 og 18 Aar var 2,2 pCt. af mandlige, 1,5 pCt. af kvindelige Fanger, mellem 18 og 21 Aar henholdsvis 12,8 og 8,8 pCt., hvilke sidste Tal betegne en

Nedgang med 2,7 og 8,8 pCt. fra forrige og med 4,1 og 2,7 pCt. fra forforrige Beretningsaar.

Tilgangens Fødested var for 90,8 pCt. af Mænd og 92,6 pCt. af Kvinder Norge. Sammenlignet med de to foregaaende Aar viser Antallet af svenskfødte Kvindefanger en ret betydelig Stigning.

Ugifte vare af de indkomne 74,4 pCt. af Mændene, 66,2 pCt. af Kvinderne; barnløse Enkemænd havde langt den laveste pCt., nemlig 0,8. Fødte uden for Ægteskab vare henholdsvis 9,5 og 11,8 pCt. Hjemstedet var for henholdsvis 35 og 38,2 pCt. Kristiania.

Angaaende Tilgangens Livsstilling og tidligere Vandel oplyser Beretningen, at ligesom i tidligere Aar af Mandfangerne Klasserne Daglejere og Haandværkssvende og Læredrenge ere de største, nemlig henholdsvis 29,9 og 25 pCt., og af Kvindefangerne Klasserne Tjenestetyende og Daglejersker, henholdsvis 48,5 og 19,1 pCt.; i øvrigt har Sømandsklassen et ualmindelig højt Tal, 15,5 pCt. Tidligere straffede vare af de ved Aarets Begyndelse hendsiddende 76,3 pCt. af mandlige og 37,1 pCt. af kvindelige Fanger hvoraf henholdsvis 55,8 og 23,7 pCt. havde været anset med Strafarbejde; af Tilgangen var tidligere straffet henholdsvis 44,3 og 29,4 pCt. med Strafarbejde. Samtlige Tal for Tilgangen ere betydelig højere end det foregaaende Aars, men harmonere næsten med det forforriges. Særlig for Bodsfængslets Belæg foreligger der udførligere Opgivelser, der have Krav paa særlig Interesse, da den Anstalt jo optager alle mandlige Straffanger under 21 Aar. Det fremgaar heraf, at af de i Aaret indkomne 235 Fanger var 165 eller 70,2 pCt. tidligere straffet, og heraf 53 Fanger eller 22,6 pCt. med Bodsfængsel eller andet Strafarbejde. Af samtlige 441 Fanger, som i Aarets Løb hensad i Bodsfængslet, havde 14,51 pCt. forhen været indsat der. — Fremdeles indeholder Beretningen Oplysninger om de i Aaret fra 1. Juli 1891 til 30. Juni 1892 løsladte Fangers Tilbagefald. For deres Vedkommende, som paa ny bleve dømt til Strafarbejde, bliver Tilbagefaldsprocenten 27,84 pCt., for Mænd 30,23 og for Kvinder 15,25 pCt., for de for Tyveri dømt 38,24 pCt., for de for andre Forbrydelser dømt 9,09 pCt. Samtlige disse Tal ere højere end de to foregaaende Beretningsaar. Medtages ogsaa de, der ved Tilbagefaldet dømtes til anden Straf end Strafarbejde, stiger Recidivisttallet til 32,16 pCt.

For Disciplinærforseelser er der paa Mænd for 233 Forseelser anvendt 244 Straffe, paa Kvinder for 20 Forseelser 22 Straffe; i Bodsfængslet var Meddelelser til Medfanger, i Fællesanstalterne Opsøtsighed og Ulydighed de hyppigste Overtrædelser. De mest anvendte Straffe vare i Bodsfængslet Nedsættelse i lavere Klasse, i Fællesanstalterne Hensættelse i lys eller mørk Celle paa halv Kost uden Arbejde. I alt straffedes 15 pCt. af det samlede Fangebelæg

disciplinært; heraf straffedes en enkelt Fange i Bodsfængslet ikke mindre end 16 Gange. — Direktøren for Akershus Strafanstalt anfører som medvirkende Grund til Aarets særlig gode Disciplinærforhold i denne Anstalt, at Hestekød ved Middagen er blevet ombyttet med Oksekød.

Gudstjeneste og Undervisning er afholdt regelmæssig; i Trondhjems Strafanstalt er desuden hver Uge særlig Andagt paa Finsk afholdt.

Om Sundhedstilstanden bemærkes, at 7 Fanger i Aarets Løb ere døde, og at 669 have været syge, hvilket er gennemsnitlig 31,86 Personer pr. Dag eller 5,01 pCt. af det gennemsnitlige daglige Belæg. Sindssygdomstilfældenes Antal var 19, hvoraf 9 i Cellefængslet.

Gennemsnitlig 74,86 pCt. af samtlige Straffanger have drevet indtægtsgivende Arbejder, 120 Mænd Snedkergerning, 62 Kvinder Spinding og Vævning. Indtægten var 269,276 Kr. 13 Øre Brutto, 127,011 Kr. 35 Øre Netto, hvilket giver et dagligt Udbytte af 55 Øre pr. Fange; 812 Fanger have i Arbejdspenge tjent 8319 Kr. 19 Øre, hvilket for hver giver en Gennsnitsfortjeneste af 3 Øre pr. Arbejdsdag.

Udgifterne have i det forløbne Aar andraget 657,684 Kr. 74 Øre, Indtægterne 282,599 Kr. 44 Øre, Statstilskuddet 375,085 Kr. 30 Øre. Pr. Fange var den aarlige Udgift 774 Kr. 84 Øre, den daglige 2 Kr. 12 Øre; Statskassens Tilskud til disse Beløb var henholdsvis 554 Kr. 14 Øre og 1 Kr. 52 Øre. Sammenlignet med 1893—94 er den aarlige Udgift pr. Fange formindsket med 23 Kr. 79 Øre, den daglige med 7 Øre.

Olaf Haack.

Norges Distriktsfængsler i 1895.

Ifølge Beretningen om Distriktsfængslerne i 1895 var Antallet af Fangerum 792, hvoraf 651 Enkeltceller — Beretningen for 1890 havde 660—82 Fællesrum og 59 oprindelig til Straf- og Gældsarrester bestemte Rum. Flere af Fængslerne have været overfyldte, navnlig Kristianias, hvorfra 276 Fanger havde maattet overføres til Akershus Amts Distriktsfængsel.

Antallet af Straf- og Varetægtsarrestanter var 10,915 hvoraf 9580 Mænd og 1335 Kvinder, med 100,683 Fangedage, 86,608 for Mænd, 14,075 for Kvinder. I 1894 var Fangetallet 11,041, Fangedagene 106,047. Den gennemsnitlige Fængselstid var 9,22 Dage. Af det samlede Belæg var 7803 Straffanger med 47,300

Fangedage, 3,112 Varetægtsfanger med 53,383 Fangedage (hvori dog er medregnet 389 Personer, der i 839 Dage under Transport have været indsatte i Distriktsfængslerne). Heraf falder paa Kristianias Distriktsfængsel 3121 Straffanger med 15,829 Fangedage og 1179 Varetægtsfanger med 26,152 Fangedage.

Fængsel paa sædvanlig Fangekost afsonede 525 Personer i 13,547 Dage; heraf traadte hos 148 Personer i 1678 Dage denne Straf i Stedet for Bøder.

Vand og Brødstraf er i Aarets Løb udstaaet af 6957 Personer, 6084 Mænd og 873 Kvinder, i tilsammen 32,878 Dage, hvori dog samtlige Mellemløbsdage ere medregnede; heraf traadte for 5410 Personer i 17,883 Dage Straffen i Stedet for Bøder.

Fængselstidens gennemsnitlige Længde for Straffangers Vedkommende var for de paa Vand og Brød hensiddende 4,73 Dage eller 0,02 mindre end i 1894; for dem, der vare idømte Vand og Brød — altsaa bortset fra dem, der afsonede Bøder — bliver Tallet 9,69 eller 0,21 mere end i 1894. For Fængsel paa sædvanlig Fangekost ere de tilsvarende Tal 25,80 og 31,48 Dage, hvilket er henholdsvis 1,52 og 3,91 mere end i 1894. For de egentlige Varetægtsfanger var Gennemsnitstiden 19,30 Dage eller 0,24 mindre end i 1894.

I Forhold til Folkemængden den 31. December 1890 var det samlede Fængtel tal omtrent som 1: 183, Straffangernes Antal omtrent som 1: 256, Varetægtsfangernes omtrent som 1: 735.

Det gennemsnitlige daglige Belæg var omtrent 276, for Straffangerne omtrent 130 og for Varetægtsfanger omtrent 146. I Kristianias Distriktsfængsel var det gennemsnitlige daglige Belæg omtrent 115.

Med Hensyn til Alderen viser Beretningen, at 767 Fanger, hvoraf 661 mandlige og 106 kvindelige, vare under 18 Aar, og af disse igen 82 Dreng og 11 Piger under 15 Aar; sammenlignet med 1894 viser disse sidste Tal en meget betydelig Nedgang, nemlig med 48 Dreng og 5 Piger, medens der i 1893 var 8 Dreng mere og 1 Pige mindre end i her omhandlede Aar. Mellem 15 og 18 Aar var i 1895 674, i 1894 743 og i 1893 708 Fanger. Over Halvparten af samtlige unge Fanger have hensiddet i Kristianias Distriktsfængsel.

Straf med Ris er i Distriktsfængslerne fuldbyrdet paa 53 Dreng mod i 1890 118 Dreng og 1 Pige.

Disciplinærforseelser ere ansatte med 62 Straffe paa 52 Fanger. 6 af de forefaldne Forseelser have været Rømning eller Rømningsforsøg.

Regelmæssig Gudstjeneste har været afholdt i Kristiania, Hamar og Bergens Distriktsfængsler. Undervisning meddeltes i 16 Distriktsfængsler til 1172 Fanger i 3779 Timer, altsaa ca. 3¼ Time til hver Fange. I Kristianias Fængsel er der givet Under-

visning ved religiøse og historisk-geografiske Foredrag samt i Folkeskolens Fag.

Angaaende Sundhedstilstanden slutter Beretningen i Aar som tidligere Aar med, at der ikke er konstateret nogen skadelig Virkning for Fangernes Helbred af Vand- og Brødstraffen.

Fangerne have i 38 af de 55 Distriktsfængsler været beskæftigede ved regelmæssigt, nyttigt Arbejde. I Kristianas Distriktsfængsel have 388 Fanger drevet forskellige Haandværk, deraf 85 Kurvemagerarbejde; Fangerne i dette Fængsel have i Arbejds-godtgørelse erholdt 528 Kr. 28 Øre; Underskuddet ved Arbejdsdriften var 745 Kr. 75 Øre.

Ved Løsladelsen ere 804 Fanger blevne understøttede med Beklædningsgenstande for 5350 Kr.

Udgifterne udgjorde for Statskassens Andel 102,772 Kr. eller 4154 Kr. mindre end i 1894, hvilken Nedgang skyldes det ringere Fangebelæg. Fængselsdistrikternes Udgifter var 225,185 Kr. eller 52,991 mere end i 1894, en Stigning, der væsentlig falder paa Kontoerne „Lønninger“ og „Vedligeholdelse og Inventarium“. Fængselsdistrikternes virkelige Udgifter (altsaa med Fradrag af Indtægter) udgjorde 202,360 Kr., hvilket i Forbindelse med Statskassens Tilskud giver en samlet Udgift af 305,132 Kr. Dette bliver pr. Fangedag 3 Kr. 3 Øre, hvoraf Statskassen har baaret 1 Kr. 2 Øre og Fængselsdistrikterne 2 Kr. 1 Øre. I 1890 vare de tilsvarende Tal henholdsvis 2 Kr. 82 Øre, 1 Kr. 2 Øre og 1 Kr. 81 Øre.

Endelig indeholder Beretningen Oplysninger om de norske Fængselsselskaber. Det fremgaar heraf, at Stortinget til disse paa Budgettet for 1895—96 har bevilget 4500 Kr., som ere fordelt mellem 6 Fængselsselskaber, og at der i Kristiania paa Bekostning af „Kristianas Brændevinssamlag“ er oprettet et Arbejdskontor for løsladte Fanger, og at denne Institution allerede har baaret gode Frugter.

Olaf Haack.

Sveriges fångvård år 1896.

Af fångvårdsstyrelsens officiella berättelse för år 1896 framgår, att antalet straffanstalter i riket under nämnda år utgjorde 55. Af dessa voro 46 enrumsfängelser (med sammanlagdt 2580 ljusa och 98 mörka celler) 3 centralfängelser för män, ett centralfängelse för kvinnor, 4 centrala arbetsanstalter för män och en central arbetsanstalt för kvinnor.

Under året genomfördes den afsedda omorganisationen af de centrala fångvårdsanstalterna för kvinnor. Sålunda upphörde cen-

tralfängelset i Norrköping att användas såsom straffängelse och de derstädes till straffarbete för lifstiden eller på viss längre tid dömda qvinnor öfversändes till centralfängelset i Göteborg. Från centralfängelset å Norrmalm, som jemte det dermed förenade kvinnohäktet under berättelseåret indrogs, förflyttades de derstädes intagna till tvångsarbete dömda qvinspersonerna till det utrymda centralfängelset i Norrköping, som dermed förändrades till en central tvångsarbetsanstalt. Innan nu nämnda omflyttning egde rum, hade fängelserna i Norrköping och Göteborg undergått en genomgripande omdaning och försetts med nattceller.

Antalet fångar utgjorde vid årets början 3174 och vid dess slut 3235; tillkomne under året voro 23131 och afgångne 23070. Af de vid årets slut kvarvarande voro 229 tilltalade för brott, 1640 voro straffarbetsfångar, 194 dömde till urbota fängelsestraff, 366 till fängelsestraff i saknad af tillgång till böter, 42 häktade för lösdrifveri och 764 hållne till tvångsarbete.

Bland straffarbetsfångarne voro vid årets slut kvarvarande 179 lifstidsfångar, och af de återerstående voro 663 dömde öfver två år och 798 till två år och derunder. De senaste tio åren förete en ej obetydlig minskning i straffarbetsfångarnes antal. Vid 1887 års slut funnos sålunda 2291 fångar af nämnda slag i rikets fängelser förvarade, hvadan antalet minskats med 655, deraf med 96 på lifstiden och 559 på viss tid dömde.

Procenten af återfall i förhållande till antalet nykomne straffarbetsfångar utgjorde för berättelseåret 31, samt för tioårsperioden 1887—96 30,7. Särskildt af dem, som undergått straffarbete för stöld, återföllö år 1896 36,5 pct. män och 39,3 pct. qvinnor samt under nyssnämnda tioårsperiod i genomsnitt 36,4 pct. män och 35,3 pct. qvinnor.

Af de under året nykomne voro 1620 (1434 m., 186 qv.) dömde till straffarbete från 2 månader till och med 2 år; dömde från 2 till och med 4 år voro 137 (105 m., 32 qv.), från 4 till och med 10 år 66 (59 m., 7 qv.) och öfver 10 år på viss tid endast en man.

Af lifstidsfångarne voro under året nykomne 9 (5 m., 4 qv.), och af de vid årets slut kvarvarande 179 (142 m., 37 qv.) hade 18 män förut hållits till straffarbete för lifstiden men blifvit benådade.

Antalet fängelsefångar utgjorde under år 1896 17859 (16661 m., 1196 qv.), deraf 1126 (1056 m., 70 qv.) undergingo urbota bestraffning och 16731 (15605 m., 1126 qv.) förvandlingsstraff i saknad af tillgång till gäldande af ådömda böter. Nykomna urbota fängelsefångar voro 950 (890 m., 60 qv.) och bötesfångar 16455 (15346 m., 1109 qv.). Den förstnämnda kategorien företer sedan år 1887 en ökning af 258 (231 m., 27 qv.) och den sistnämnda af 2891 (2565 m., 226 qv.).

För sysslolöst kringstrykande och bettlande häktades under året 2222 personer, af hvilka 984 komma på Stockholms stad och 1238 på rikets öfriga delar.

Antalet tvångsarbetsfångar uppgick vid 1896 års slut till 764 (582 m., 182 qv.). Under året nykomne voro 1142 (792 m., 350 qv.), af hvilka 1116 (774 m., 342 qv.) voro dömda enligt lösdrifverilagen och 26 (18 m., 8 qv.) enligt fattigvårdsförordningen.

Af nykomne straffarbetsfångar i förhållande till folkmängden i riket kom år 1887 1 på 3020 inv. och år 1896 1 på 2802 inv. Beträffande nykomne tvångsarbetsfångar var samma förhållande år 1887 1 på 3293 inv. och år 1896 1 på 4353 inv.

Af de under året nykomne straffarbetsfångarne voro 21 (15 m., 6 qv.) ådömda förlust af medborgerligt förtroende för alltid och 1196 (1053 m., 143 qv.) på viss tid. Bland de brott, för hvilka de under året å fängelserna intagne personer blifvit dömda till straffarbete, märkas 1160 fall af stöld, 77 af mened och förfalskningsbrott, 59 af barnamord, 33 af dråp, 19 af mordbrand och annan skadegörelse å egendom och 13 af mord. De för undergående af urbota fängelsestraff i straffanstalt insatte personer voro bland annat dömda för misshandel (315 fall), brott mot offentlig myndighet (134) och snatteri (114). Af yngre ålder än tjugu år voro vid årets slut kvarvarande 127 (114 m., 13 qv.) straffarbetsfångar och 29 (22 m., 7 qv.) tvångsarbetsfångar.

Beträffande ordningen och disciplinen vid straffanstalterna uppgick antalet extra judiciella bestraffningar, som ålagts fängpersonalen vid läns- och kronocellfängelserna, till 132, af hvilka 28 bestodo uti inneslutning i mörk cell, 96 uti mistning af sängkläder eller annan bekvämlighet, 1 i förknappning af kost och 7 i varning. De flesta af dessa bestraffningar voro ålagda för vildsinthet och oljud (4), för hotelser och sturskhet mot bevakning (11), för olydnad eller oskickligt uppförande (9), för okynne och missvård af fängelsets tillhörigheter (40) samt för olofligt meddelande med medfänge (48). De straffades antal utgjorde 8,3 pct. af det i dessa fängelser förvarade medeltalet fångar. Under året begingos vid förenämnda fängelser 4 själfmord, alla medels hängning, hvar förutom 3 försök till själfmord föröfvades.

Vid straffängelserna för män ålades fängpersonalen 73 bestraffningar, hvaraf 7 bestodo uti ljus cell med arbete, 4 uti ljus cell dels med, dels utan arbete, 3 uti ljus cell utan arbete, 34 uti ljus cell i förening med mistning af sängkläder, 23 i mörk cell och 2 i prygel. De vanligaste anledningarne till bestraffning voro förseelser mot bevakning (9), trots, olydnad m. m. (9), oskickligt uppförande (22), olofligt innehavande af gods och penningar (6), vägran att förrätta ålagdt arbete (8), samt lättja (4). Procenten af antalet

straffade i förhållande till medeltalet fångar utgjorde 8.4. Vid dessa fängelser tog en straffänge genom hängning sig af daga.

Vid straffängelserna för kvinnor undergingo 8 personer eller 11 pct. af medeltalet fångar sammanlagdt 8 bestraffningar, bestående uti ljus cell utan arbete (6) och ljus cell med mistning af sängkläder (2). Besträffningarne voro ålagda för oskickligt uppförande och olydnad (2), bedrägeri och oredlighet (2), trots och vildsinthet (2) samt förseelser mot bevakning (2).

Antalet bestraffningar vid arbetsanstalterna för män utgjorde 95 eller 14 pct. af medeltalet fångar. Bland dessa märkas prygel (i 1 fall), mörk cell (2), ljus cell utan arbete (29) samt ljus cell med mistning af sängkläder (60). Besträffningarne voro bland annat ålagda för förseelser mot bevakning (i 38 fall), olydnad och oskickligt uppförande (17), kif och slagsmål med kamrat (9) samt lättja eller vägran att förrätta ålagdt arbete (9). Sjelfmord, genom hängning, förekom i ott fall.

Vid arbetsanstalterna för kvinnor fingo under året 85 personer eller 32.7 pct. af medeltalet fångar vidkännas 118 bestraffningar. Förseelserna voro bland andra olydnad och oskickligt uppförande (39), förseelser mot bevakning (9), trots eller vildsinthet (10), gräl och slagsmål med kamrat (23), skadegörelse å anstaltens effekter (6) samt lättja eller vägran att arbeta (31).

Vid de centrala straff- och arbetsanstalterna utgjordes under år 1896 sammanlagdt 427,273 dagsverken, deraf med inkomst 327,114 och utan inkomst 100,159. Hindrade voro 117,733 dagsverken. De manliga fångarne sysselsattes förnämligast med väfnad, stenhuggeri, skrädderi, skomakeri, snickeri, korgmakeri, smide och borstbinderi; de qvinliga med väfnad, sömnad, strumpstickning och tvätt.

Vid läns- och kronohäktena utgjordes under berättelseåret tillsammans 383,964 dagsverken; icke utgjorda dagsverken uppgingo till 153,573. De flesta utgjorda dagsverken kommo på förfärdigande af tändstickslådor, skrädderi- och sömnadsarbeten, skomakeriarbeten, korgmakeriarbeten, fjäder- och dunspritning, rensning af säd, bönor m. m., strumpstickning, borstbinderi, drofredning samt tillverkning af papperspåsar.

Beträffande religions- och skolundervisningen vid rikets fängelser ingingo under år 1896 meddelande om, att 3 till fängvårdsanstalt ankomne fångar saknat all kunskap i kristendom och innanläsning. Kristendomskunskapen hos de vid årets slut kvarvarande var god hos 20.1 pct., försvarlig hos 62.9 pct., ringa hos 16.1 pct. och saknades alldeles hos 0.9 pct.

Af de vid årets slut kvarvarande fångar hade enligt inkomna uppgifter 76 pct. manliga och 6.9 pct. qvinliga straffarbetsfångar samt 71.9 pct. manliga och inga qvinliga fängelsefångar begått sitt

brott i rusigt tillstånd eller före brottets begående varit begifna på dryckenskap.

Under året erhöles 989 från fängvårdsanstalterne frigifna personer understöd af fängvårdsföreningar, fängelseförvaltningen eller enskilde och kommuner.

Besparingskassornas behållningar vid riket samtliga fängvårdsanstalter utgjorde vid 1896 års utgång 330,828 kronor. Af dessa medel utgick till åkerbrukskolonien Hall ett bidrag af 50 öre för dag för hvar och en gosse till ett antal af högst 175. Antalet underhållsdagar för dessa barn uppgick till 63,894.

Sammanlagda beloppet af de under året frigifnes vid frigifningen i postsparbanken inestående premiemedel utgjorde 26,626 kronor 39 öre. Af dessa medel förverkades genom återfall 507 kronor 6 öre, som tillföles anslaget till fångars vård och underhåll.

Beträffande helsovården vid rikets fängelser visar år 1896 en sjukprocent af 4.₁₃ mot 3.₇₈ under tioårsperioden 1887—96. Med undantag af influensa förekommo epidemiska sjukdomar endast i spridda fall. För sinnessjukdomar vårdades 49 individer (1895: 46). Dödlighetsprocenten af fångarnes medeltal var 1.₁₇. År 1895 uppgick den till 1.₁₄ och under tioårsperioden 1887—96 till 1.₀₆. Dödsorsakerna voro i de flesta fall bröstsjukdomar.

Fängvårdens utgifter belöpte sig år 1896 till 1,703,684 kronor 20 öre, hvilken summa understiger den från föregående år med 19,189 kronor 8 öre. Arbetsinkomsten uppgick år 1896 till 84,123 kronor 45 öre (mot 94,832 kronor 45 öre år 1895). Dagportionen kostade i medeltal 27.₈₉ (mot 27.₈₉ öre under år 1895).

Albert Montgomery.

Litteratur.

Die Hygiene des Gefängniswesens

von Dr. A. Baer. Jena 1897.

Med föreliggande arbete har den framstående tyske läkaren lemnat ett nytt värdefullt bidrag till den europeiska fängvårdslitteraturen.

Uti inledningen till detta omfattande och innehållsrika verk redogör förf. för sin ställning till fängvården. Man märker genast, att man här har framför sig den sakkunnige och intresserade fängelsetjenstemannen, hvars hjerta klappar varmt för de beklagansvärda människor, som befolka fängelserna.

Fången, säger han, kan göra anspråk på att hafva ett rum för sig, att få inandas frisk luft, att erhålla lämplig och tillräcklig föda samt att skyddas för orenlighet och helsovådliga anordningar. Det är en vanlig fras, att fången i våra moderna fängelser har det bättre än fattiga fria arbetare. Men öppna fängelsets portar och låt fången välja mellan att stanna kvar eller begifva sig ut i det fria lifvet. De ojemförligt flesto välja nog det senare. Friheten är kärare än allt annat. För öfrigt är tidens anda human och kräfver, att äfven fångar skola behandlas som människor.

I första delen af arbetet lönas en målande skildring af det eländiga tillståndet i de äldre fängelserna. Rummen voro i förhållande till fångantalet små och tilltäppta, en outhärdlig stank från uttömningar och annan orenlighet förpestade luften, sängkläderna utgjordes af rutten halm, och dessutom pinades fångarne oerhördt af ohyra. Men med detta århundrade började en mänskligare behandling af fångarne att införas. De gamla straffanstalterna ombyggdes och nya sådana uppfördes, så att fängvården i den civiliserade världen numera kan anses i allmänhet stå på en

ganska hög ståndpunkt. Dödligheten inom fängelserna är också numera jämförelsevis ringa. Dock är den vida större än bland den fria befolkningen. Orsakerna dertill äro många: dels en mängd fångars dåliga konstitution antingen ärfd eller förvärfvad genom dryckenskap och liderlighet, dels fängelselifvet sjelft med dess tvång och enformighet och dels den kroppsliga och andliga nedsättning, som är en följd af den tryckande tanken på ett förfeladt lif. Statistiken visar, att dödligheten är störst under den första delen af strafftiden samt att de fleste dödsfall inträffa mellan tjugonde och fyrtionde lefnadsåret.

De sjukdomar, som vanligast förekomma i fängelserna, bero dels på den instängda luften i fångrummen och dels på dålig och otillräcklig kost. Af dessa förhållanden härleda sig nemligen direkt en del sjukdomar, såsom tyfus, dysenteri, skörbjugg, blodbrist, och indirekt lungsot, skrofler m. fl. Af dessa sjukdomar är lungsoten eller tuberkulosen den ojemförligt oftast förekommande. Orsaken är antagligen den, menar förf., att smittämnet i tuberkulosen finner en gynsam jordmån i fängelserna, der ju den menckliga organismen försvagas genom ofvan berörda förhållanden, särskildt af tärande samvetsqual, af tanken på olyckliga förhållanden i hemmet och af gäckade förhoppningar om benådning.

I andra delen af arbetet lemnas en omständlig redogörelse för de yttre och inre anordningarne vid ett fängelse, som skall uppfylla nutidens kraf. Sålunda framhålles, att byggnadstomten bör vara fritt belägen och omgifven af en rik träd- og örtvegetation. Fängelset bör ej förläggas midt inne i en stad utan helst i närheten af en mindre stad. Terrängen bör vara så beskaffad, att all flytande orenlighet lätt kan aflägnas. Det är af stor vikt, att byggnadsmaterialet är poröst och fyllnadsämnen fria från bakterier. Det för sjelfva fängelsebyggnaden gynsammaste läget är i vårt luftstreck nordost-sydvest eller ock norr-söder, på det att ljus och värme från solen må kunna så mycket som möjligt intränga i fångrummen. Af samma anledning böra gemensamhetsfängelserna hafva formen af en hästsko, ett latinsk T eller ett H. Cellfängelserna böra vara så beskaffade, att man från ett midtelparti kan öfverskåda de olika flyglarne, d. v. s. hafva formen af ett vanligt kors. Med afseende på fönster, dörrar och golf bör man vid konstruerandet af dessa i första rummet tänka på fångarnes säkra förvarande. Sedan komma sanitära hänseenden. Cellfönstren skola sålunda vara väl förgallrade, men på samma gång stora, dörrarna bastanta och så inrättade, att de öppnas utåt, golfven bestå af fornissadt trä. Ju enklare anordningarne äro för åstadkommande af god luftvexling i ett fängelse, desto bättre är det. Dagcellernas storlek är mycket olika i olika fängelser. Förf. anser emellertid i likhet med åtskilliga andra fackman, att en cell, hvari en fånge under en längre tid uppehåller sig dag och natt, bör hafva

en rymd af minst 26 kbm. För nattceller och för celler afsedda för korta strafftiden är deremot en rymd af 16 kbm. nog.

Under den kalla årstiden är det af vikt, att fångrummen hållas vid en så jemn temperatur som möjligt. Centraluppvärmning i förening med ventilation är att förorda. Elektriskt ljus bör ej förekomma, enär det kan gifva fångrummen en anstrykning af lyx; deremot är lysgas särdeles lämplig att använda såsom billig, icke eldfarlig och brinnande med jemn låga.

Om fängelset är beläget i en stad eller i dess omedelbara närhet, böra dess afloppsledningar införlifvas med stadens kloaksystem. De gemensamma afträdena skola vara väl ventilerade och så långt som möjligt aflägsna från sjelfva fångrummen. I dagcell bör klosetten vara tillverkad af cement med sits af gjutjern; sjelfva klosettkärlet bör vara af stengods och i öfrigt så beskaffadt, att det lätt kan transporteras.

Sjukhuset bör vara beläget för sig sjelft och så aflägsset som möjligt från fängelset. I de större gemensamhetsfängelserna är det af vikt, att särskilda afdelningar finnas för fångar behäftade med smittsamma sjukdomar, likaså en invalidafdelning. I cellfängelserna böra de sjuka, så vidt möjligt är, vårdas i cellen och endast i svårare fall å gemensamma sjuksalar.

Regelbundna och ofta förekommande varma bad äro af stor vikt för fångarnes helsa och allmänna välbefinnande. I stora fängelser äro duschbad att förorda. I den stora straffanstalten i Münster fins en sådan badinrättning, der 280 fångar kunna badas på 4 timmar.

Åt fångarnes utspisning egnar förf. mycken uppmärksamhet. Kosten, säger han, bör å ena sidan vara sådan, att den icke skadar fångens lif och helsa, och får å andra sidan icke motverka straffets ändamål och väsen. Man har kommit till den erfarenhet, att den dagportion, som är nödvändig och tillräcklig för en fullvuxen frisk människa, bör innehålla 118 gr. ägghvita, 56 gr. fett och 500 gr. kolhydrat. Men ej nog härmed; maten bör tillredas väl och göras smaklig genom tillsats af kryddor; dessutom ären viss omvexling i sjelfva spisordningen oundgänglig. För fångar med lång strafftid bör utspisningen vara rikligare än för fångar, som sitta på kort tid, och uppgjord efter rationella grunder, på det att straffet ej skall få en viss likhet med dödsstraff, d. v. s. på det att fången skall kunna lifva sin strafftid ut. Häre ligger icke någon falsk humanitet, utan vanlig billighet och rättvisa fordra en sådan åtgärd.

Fångarnes sysselsättning är af stor betydelse för deras helsa och medborgerliga upprättelse. Förr i verlden skulle straffångarne vanligen fullgöra arbeten, som voro förenade med fara för helsan, sasom glasslipning, schaktning i grufvor, der giftiga gaser utström-

made, torrläggning af sumptrakter o. d., eller betungande arbeten såsom uppförande af fästningar, ankarsmide samt anläggning af vägar och kanaler. Numera är arbetstvånget i allmänhet sådant, att det uppfyller straffets ändamål, på samma gång som det bidrager till fångens förbättring. Bäst användas fångarnes arbetskrafter för statens räkning eller för fångvårdens egna ändamål. Användning af entreprenör leder lätt till ett slags slafveri, och konkurrens med det fria arbetet är förkastlig. Jordbruksarbete har många olägenheter såsom ej innebärande något straff, frestande till rymning och sammangaddningar, men kan med fördel användas i de högre graderna af det progressiva systemet. Arbetspremier böra tilldelas fångarne till uppmuntran och till belöning för flit, men de böra sättas låga. Med dessa kunna de efter frigifningen skaffa sig och de sina uppehälle, kläder samt verktyg till arbete. Tvifvelaktig är dock nyttan af att låta fången med sin arbetsförtjenst förstärka sin kost. Denna rättighet bör i alla händelser så mycket som möjligt inskränkas.

Bland extra judiciella bestraffningar äro hungerstraffen förderliga för helsan, såvida de icke äro kortvariga, och mörk cell kan lätt framkalla ögonsjukdomar och hallucinationer. Prygelstraffet, menar förf., är betänkligt, ja rent af farligt. Han anser, att det bör afskaffas såväl af nyssnämnda orsak som därför, att det verkar förhårdande och förråande. Ju färre bestraffningar fångpersonalen ålägges, desto kraftigare verka de, äfven om de äro milda.

Vid utförfandet af sjukvården bör man se noga upp med simulanter. För att vinna vissa fördelar öfverdrifva fångarne ofta sina åkommor; ja, det är ej ovanligt, att de föregifva sig hafva sjukdomar, som de ej lida af.

Bland sinnessrubgade fångar skiljer man mellan brottsliga sinnessjuka, d. v. s. sådana, som under sinnesförvirring begått sitt brott, och sinnessjuka förbrytare eller sådana, som under strafftiden blifvit sinnessjuka. Dessa sinnessjuka utgöra sannolikt omkring 5% af hela fångantalet. Det förra slaget bör intagas på hospital, det senare å särskilda, för sådana fångar afsedda anstalter, som böra bilda annex till sjelfva fängelset.

I tredje delen sysselsätter sig förf. med de olika fängelsystemen. Gemensamhetsfängelset, säger han, medför såväl sanitära olägenheter som sedligt förderf. Samvaron af en mängd människor i ett slutet rum kan ej vara annat än helsovådlig, och det obehindrade umgänget mellan fångarne sänker den sedliga nivån. Den för första gången straffade inviges i den erfarna förbrytarens alla knep. Känslan af ånger qväfves af kamraternas spott och hån; kyrkan och skolan kunna här intet uträtta. Gemensamhetsfängelserna äro lasternas och brottens högskolor.

För att råda bot för dessa uppenbara missförhållanden har man

försökt sig på att påbjuda ovillkorlig tystnad i gemensamhetsfängelserna. Detta system kallas tystnadssystemet eller, efter den nordamerikanska stad, der det först infördes, det auburnska. Men att hindra fångarne från att meddela sig med hvarandra har visat sig vara omöjligt. Systemet har också ledt till ständiga slitningar mellan fångarne och bevakningen samt uppammat list och hyckleri. I flere af de länder, der det införts, bl. a. Sverige, är det ännu ej afskaffadt men qvarstår blott till namnet.

Man har äfven trott sig kunna motverka gemensamhetsfångarnes försämring genom att afskilja dem i olika klasser efter deras olika sedliga värde. Men detta system, det s. k. klassifikationssystemet, har blifvit utdömdt, därför att det visat sig omöjligt, äfven för de mest erfarne fängvårdsmän, att rätt bedöma en fånge i detta afseende.

Det enda säkra medel att skydda en fånge för andra fångars dåliga inflytande består deruti, att han förvaras i enrum eller cell — enligt enrumssystemet, äfven kalladt det pennsylvaniska eller philadelphiska. Man riktar visserligen den beskyllning mot berörda system, att fången derigenom underkastas en onaturlig behandling genom att beröfvas umgänget med sina medmenniskor. Men så är icke förhållandet: fången får, der cellsystemet skötes förståndigt, ungås med en mängd människor såsom tjenstemän och betjente tillhörande bevakningskåren, prester, lärare och arbetsgifvare, med ett ord personer, som sträfva att utöfva ett godt inflytande på honom. Cellens ensamhet väcker fången till eftertanke. De bättre fångarne genomgå i cellen en luttringsprocess, de sämre ett rättvist straff. I ett cellfängelse, inrättadt efter nutidens fordringar, inverkar ej straffet menligt på fångarnes helsa — tvärtom visar det sig, att dödligheten bland enrumsfångarne är mindre än bland dem i gemensamhetsfängelse intagne.

En vida betänkligare tillvitelse mot cellsystemet än den ofvan anförda är den, att det hos fången framkallar sinnesrubbning. Men man åberopar sig härvidlag mestadels på förhållandena i de gamla cellfängelserna. I våra nyare fängelser af samma slag med deras förbättrade anordningar, yttrar förf., förekomma fall af galenskap, framkallade af förhållandena, ej oftare än inom gemensamhetsfängelserna. Dessa fall framträda vanligen under den första delen af strafftiden: det första halfåret är farligast.

Det påstås äfven, att cellsystemet är i hög grad egnadt att framkalla själfmord. Men i många cellfängelser, särskildt sådana, der fångarne stå under sträng tillsyn, äro själfmord ytterst sällan förekommande, ja, nästan okända. Dock kan det ej förnekas, att själfmord på det hela taget oftare förekomma i cellerna än i gemensamheten, likaså själfmordsförsök.

Det kan ej heller bestridas, att cellstraffet utöfvar ett menligt

inflytande på vissa fångar, nemligen i hufvudsak sådana, som redan vid ankomsten till fängelset ej äro fullt normala, vidare kroniskt sjuka och sådana, som äro behäftade med obotligt lyte. Dessa utgöra emellertid ett ringa fåtal och böra öfverflyttas till gemensamhetsfängelse.

I det hela taget är ensamhetsfängelset icke helsovådligt, och då det är den enda straffart, som med säkerhet förhindrar moralisk försämring hos fångarne, på samma gång som det verkar mera afskräckande än gemensamhetsfängelset, bör det obetingadt föredragas framför det senare. Cellstraffet bör dock ej utsträckas utöfver en viss tid. I de flesta europeiska stater, der detta system är infördt, utgör 3 til 4 års celltid maximum.

Bland de metoder, som på senare tider användts för att förbättra fångarne, intager den vilkorliga frigifningen ett framstående rum. Denna metod erbjuder enligt förf:s åsigt många afsevärda fördelar, som komma fångarne till godo och som äro egnade att minska återfallen i brott. Den utöfvar en uppfostrande och förädlande inverkan på den straffade såväl under strafftiden som efter frigifningen, i det att fången tvingas att aktgifva på sig sjelf för att nå målet: afkortning i strafftiden.

Ett annat system, som låter fången sjelf genom godt uppförande medverka till att förkorta sin strafftid, är det progressiva systemet. Detta system, som i hela sin utsträckning tillämpats endast på Irland och derfor äfven fått namnet det irländska, har af sakkunnige mycket beundrats. Dess enda fel är, att det vänjer fångarne vid hyckleri. Den, som bäst kan förstå sig, går fortast igenom systemets olika stadier. Men obestridligt är, att systemet lägger ett yttre band på fången och uppfostrar honom till att kunna beherska sig. Förf. anser, att systemet har framtid för sig och borde läggas till grund för fångbehandlingen i alla civiliserade länder.

Deportation eller fångarnes försändande till aflägsna straffkolonier är en straffart, som numera förekommer hufvudsakligen endast i Frankrike och Ryssland. Härigenom befrias landet från dåliga element, och förbrytarne sjelfva kunna genom att komma i nya förhållanden lära sig att bli bättre människor. Beträffande Frankrike så äro Cayenne och Nya Kaledonien dess förnämsta deportationsorter. Men den förstnämnda platsen har ett synnerligen helsovådligt klimat, och om den sistnämnda kan sägas, att dess klimat är så utmärkt och förhållandena derstädes så fria, att vistelsen der oj verkar tillräckligt afskräckande.

I Ryssland sändas såsom bekant de till deportation dömda till östra Sibirien. Men det omenskliga sätt, hvarpå transporten till de på ofantliga afstånd från moderlandet belägna straffkolonierna än i dag sker, ehuru stora förbättringar i detta afseende äro på senare

tider vidtagna, inverkar i hög grad menligt på dessa olyckliges helsa. Oerhörda äro de lidanden de hafva att utstå. Ej heller har med denna deportation något visst straffsystem kunnat genomföras, och försöken att låta dessa fångar, sedan de frigifvits, bilda kolonier, hafva i hufvudsak misslyckats.

I ett bihang till föreliggande arbete berör förf. först frågan om qvinliga fångars behandling. Gemensamhetsfängelset, säger han, utöfvar ett ännu förderfligare inflytande på qvinnor än på män. Cellstraffet bör därför i så stor utsträckning som möjligt tillämpas på fångar af qvinkön, så mycket mer som det på det hela ej visat sig inverka skadligt på dessa fångars helsa.

Till sist yttrar sig förf. i en fråga, som står på dagordningen i de flesta europeiska stater, nemligen behandlingen af unga förbrytare och vanvårdade barn. Man har alltmera allmänt kommit till den insigt, att unga förbrytare böra behandlas annorlunda än äldre personer, som begått brott. Om man låter den unge aftjena straffet i en vanlig straffanstalt, är han efter frigifningen redan i början af sin bana brännmärkt för hela lifvet och har sålunda svårt för att taga sig fram. Vistelsen i en straffanstalt qväfver hos honom känslan af blygsel öfver det vanärande i straffet och bereder derigenom vägen till återfall.

För att så mycket som möjligt förekomma, att unge förbrytare intagas i fängelse, har man på senare tider i åtskilliga nordamerikanska och europeiska stater infört s. k. vilkorlig dom eller straffdom med vilkorlig eller uppskjuten verkställighet. Förverkar den på detta sätt dömda unge förbrytaren genom återfall i brott sin frihet, dömes han till tvångsuppfostran antingen i en familj, med hvilken särskildt aftal träffats, eller i en förbättringsanstalt. Familjesystemet har visat sig mycket fördelaktigt å de orter, der det införts, men det lämpar sig naturligtvis icke för sådana barn, som visa uppenbar vanart eller svårare sedliga olater. Dessa skulle nemligen förderfva familjens egna barn. Sådana individer böra intagas å allmän uppfostringsanstalt.

Beträffande vanvårdade barn anser förf., att äfven dessa böra öfverlemnas åt lämpliga familjer att der uppfostras eller ock intagas å enskilda eller allmänna anstalter.

Förf. slutar med att uttala den mening, att det kraftigaste medlet till åstadkommande af minskning i brottens antal otvifvelaktigt är den åtgärden, att staten åtager sig vanvårdade och vanartigade barns uppfostran.

Principiis obsta!

Som Dr. Baers här ofvan refererade arbete innehåller sunda åsigtter angående fångars vård och behandling, mestadels grundade

på egen erfarenhet och statistiska siffror, är det väl värdt att läsas af hvarje intresserad fängvårdsman.

Albert Montgomery.

Notes sur le système pénal des villes Flamandes du XV au XVII siècle par Louis Stroobant. Malines 1897.

Denne Bog af Direktøren for Cellofængslet i Malines indeholder et interessant kriminal- og kulturhistorisk Bidrag; den er bygget paa gamle Dokumenter fra Fængselsarkiverne, Domme, Reglementer og Regnskaber, og falder i to Hovedafsnit: om Straffene og om Fængslerne.

Straffene vare for største Delen Legemsstraffe, medens Frihedsberøvelsen næsten ikke anvendtes som principal Straf, naar bortses fra, at enkelte smaa Forseelser straffes med Fængsel paa Vand og Brød, hvilket ogsaa fandt Anvendelse som Disciplinærstraf i Fængslerne. Fængslerne vare derfor heller ikke indrettede, som Nutidens penitentiære Anstalter; man tænkte jo den Gang ikke paa at forbedre eller tugte til Lydighed eller oprette sædelig Skyld. — Formaålet var at skræmme fra Misgerninger og at pine, ydmyge og ikke mindst hævne sig paa Forbryderen. Disse Formaal opnaaedes ved med flere eller færre Raffinerier at slaa Forbryderen ihjel, hvorved man desuden effektivt og uden stor Bekostning sikrede Samfundet mod det farlige Individ. Man staar derfor over for følgende Række af Dødsstrafmaader: paa Baalet, ved Sværdet, ved Hængning, Kvælning, levende Begravelse, Radbrækning, Drukning, Kogning i sydende Olje, varierede med en gruopvækkende Dygtighed, der fremkalder den Udtalelse af Forfatteren, at Dommerens Fantasi ofte synes langt at have overgaaet Forbryderens i Grusomhed; man gjorde saaledes f. Eks. Døden paa Baalet yderligere „pikant“ ved at lade Offeret faa en nogle Alen lang Kæde at bevæge sig rundt i, og ved at binde Poser med Krudt under dets Armhuler; dette sidste Paafund er uden Tvivl en Opfindelse af Kirken: da det ofte var Kættere, der bleve brændte, udgjorde det et ypperligt Effekt-nummer, naar Pøbelen i Eksplosionsøjeblikket var paa det rene med, at nu hentede Djævelen selv den fortabte Sjæl. Halshugning med Sværd var forbeholdt adelige Delinkventer (jvfr. Greverne Egmont og Horn); levende Begravelse, der ligesom i romersk Ret og vor gamle Ribo Ret kun eksekveredes paa Kvinder, er efter

en Krønikes Beretning endnu anvendt i 1597, og man forstaar ved at læse om dens Udførelse, at den har vakt en ubeskrivelig Rædsel hos Befolkningen. Barnemord medførte Døden ved Drukning, hvilket efter Cicero i det gamle Rom var Straffen for Fademord, og Falskmøntnerne henrettedes, hvor utrolig det end lyder, endnu 1728 ved at kastes i et Kar med kogende Olje.

Lemlæstelse var i Brug i forskellige Former: Recidivtyven mistede et Øre, hvilken Regel er gaaet over til os og findes i Chr. II's gejstlige Lov; Rufferi og Erhverv ved Utugt straffedes med Tabet af Haand eller Næse, medens Brændemærke anvendtes paa falske Vidner og som Tillægsstraf for unge Tyve. Beskæmmende Straffe som offentlig Piskning, Gabestok, Træhest, at staa aabenbart Skrifte og bære Sten af By, havde en vidtstrakt Anvendelse. Bod af Penge eller andet omtales ogsaa; som en ejendommelig Form af Bodsstraf skal nævnes, at man i det 17de Aarhundrede for Mord hyppig dømte Forbryderen pligtig til at foretage en Pilgrimsrejse; herfor kunde han dog købe sig fri, og mærkeligvis gik Indtægterne heraf ikke til Kirken, men til Fyrsten eller Kommunen. Forfatteren meddeler, at endnu i vor Tid leve i Belgien Kvinder af de Penge, de modtage for at paatage sig andres Valfartspligter. — Ret interessant er det at se „Fiktioner“ i Straffesystemet, naar der for Angreb eller Fornærmelse mod Magistraten idømmes en Bod, bestaaende i at præstere en Jærnhaand eller et Jærnhoved; formodentlig have slige Forbrydelser oprindelig krævet Straf af Lemlæstelse eller Halshugning, men da man har fundet dette for haardt, er Straffen konverteret til en Offring in effigie.

Mod Selvmordere gik man strengt til Værks, idet de døde Legemer efter en formelig Dom slæbtes gennem Byen paa en Sluffe og ophængtes paa Høtyve, ligesom Formuen konfiskeredes. Da det gjaldt om for Øvrigheden at konstatere Selvmordet, var det strengt forbudt af flytte den døde eller forandre hans Stilling, før Øvrigheden kom til, og herfra udløder Forfatteren den — i hvert Fald tidligere — ogsaa hos os gængse Frygt for inden Politiets Komme at røre ved en Selvmorder.

Det store Omslag i Straffesystemet skete, da Res. 13 April 1771 indførte egentlige Strafanstalter, idet der paabødes Oprettelsen af „maisons de correction“ i alle Provinser, og afskaffede de barbariske Straffe paa Legeme og Liv. Tugthuset i Vilvorde blev den første flamske Strafanstalt, til hvis Oprettelse der allerede 1772 voteredes en Sum af 400,000 Gylden. Det Straffesystem, som hermed begynder, ligger uden for Forfatterens Undersøgelser i nærværende Bog.

I Bogens andet Afsnit skildrer Forfatteren os de flamske Fængsler. De egentlige, faste Fængsler, hvoraf der findes et betydeligt Antal, kaldtes — i Modsætning til Datidens gængse Træ-

bygninger — „les Steens“, hvoraf Fangevogteren faar Navnet „lapidarius“. Om deres Soliditet vidner den Kendsgerning, at Steen d'Anvers brugtes 1303 og endnu i 1823 fungerede som Fængsel. Foruden disse Fængsler fandtes der rundt om mer eller mindre interimistiske Fangelokaler, saaledes navnlig i Byportene. Som allerede anført vare Fængslerne ikke Strafanstalter, hvorimod de rummede Varetægtsfanger, Gælds-fanger og Krigsfanger, som ventede paa at blive udløste: kun til Udstaaelse af Vand og Brøds- straf benyttedes de som egentlige Strafanstalter.

De nævnte midlertidige Fængsler i Byportene og andre Steder have naturligvis været meget mangelfulde; men om de egentlige Fængsler, „les Steens“, hævder Forfatteren med Styrke, at de stod paa et meget højt Trin og danne en velgørende Modsætning til den Raahed og barbariske Grusomhed, der, som vist, præger Straffesystemet. Lovgiverens Omhu var stadig rettet paa Fængslerne, og Forskrifterne bleve i alt væsentlig overholdte, takket være et stadigt og aarvaagent Tilsyn.

De sanitære Forhold, Kosten og Behandlingen vare i alt upaa-klagelige; Borgmester og Raadmænd visiterede regelmæssig og hyppig — i Bruxelles foreskrives der 1421 saadan Visitation hver 14de Dag —, ligesom der indførtes Kommissioner, der ved deres Besøg havde at udspørge hver enkelt Fange om hans Forhold, og om han havde noget at klage over. De Afgifter, som kunde fordres af Fangerne, vare nøje fastslaaede, og de skrevne Tariffer opslaaede i Fængslerne for at sikre mod Udsugelser. Alt i alt hævder Forfatteren, at den derværende Tilstand stod højt over den, som fandtes i de flamske Byers Fængsler i den første Halvdel af det 18de og maaske i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, for ikke at tale om Forholdene i de samtidige engelske og franske Fængsler. Det er ogsaa karakteristisk, at en Fængselsanordning af 1570 gjaldt i Nederlandene ligo til 1794.

Det er saa meget mere paaskønnelsesværdigt, naar de flamske Fængsler virkelig have udvist saa gode Tilstande, som de i hine Tider ikke betragtedes som Anstalter, der skulde underholdes af Stat eller Kommune, men som Indtægtskilder for denne, hvorfor de ogsaa administreredes gennem Finansstyrelsen og mod aarlige Afgifter bortforpagtedes eller overlodes som Gave til fortjente Mænd, der atter kunde afstaa dem videre; det var en nærliggende Fare, at Myndighederne da havde ladet Fængslerne skøtte sig selv og kun vaaget over, at Afgifterne til dem selv kom ind, en Fare, der altsaa synes lykkelig at være undgaaet. Fængselsbestyreren, „le geôlier“, oppebar af hver Fange Gebyrer for Ind- og Udskrivning af de nøjagtig førte Fangerregistre samt Vederlag for Kosten, og Magistraten vaagede som anført nøje over, at der ikke blev krævet for meget; han maatte aflægge Ed og stille Kaution, lige-

som han selv hæftede i den Fanges Sted, som han forsætlig lod undvige; sketo det ved hans Skødesløshed, fik han en mindre Straf, medens Undervogterne igen vare ham ansvarlige. Fra 1735 vise talrige Klager og Ansøgninger om Pengenhjælp, at Stillingen som geølier ikke mere er lukrativ. Det inskærpes udtrykkelig, at man ikke maa holde en frigiven Fange tilbage for Ikkebetaling af Gebyrer, men skal søge Dom over ham eller holde sig til hans Kaut-ionist, et Forbud, som Praksis næppe har været tilbøjelig til at respektere, hvorfor det ogsaa var foreskrevet, at der skulde ind-gives Rapport over den Fanges Forhold, som havde været mere end et Aar i Fængsel. Denne Bestemmelse var dog maaske navn-lig rettet mod Dommerne, der ikke fremmede de kriminelle Vare-tægtsarrestanters Sager, ligesom Paabudet om, at Fangerullen fire Gange aarlig skal indsendes til Fiskalen, der nøje havde at gennem-gaa den og, hvis nogen Arrestants Sag fandtes utilbørlig forhalet, da at lade Dommeren betale de herved foraarsagede Omkost-ninger.

For de fattige Fangers Underhold gjordes der meget, saaledes fandtes der 1315 allerede 24 private Foreninger med dette Formaal, og siden stiger Tallet til 50; denne smukke Bevægelse udgik navnlig fra de gejstlige Ordener, som tillige hjalp til at udlose Gælds-fanger. Dernæst afholdtes der i samme Øjemed ugentlige Kollektor, lige-som Magistraten somme Steder gav de fattige Arrestanter et vist Tilskud til fri Disposition; i Malines Fængsel kaldtes disse Fangers Rum „Almissekammeret“.

Om Livet i Fængslørne, om Orden og Disciplin oplyse saavel Lovbestemmelser som de forskellige Fængselsreglementer, hvoraf det ældste bevarede er dateret 1299. Der vaagedes strengt over Adskillelsen mellem Kønnene, og de kvindelige Fanger, hvoraf der i øvrigt kun var faa, havde kvindelige Vogtere, ligesom de ofte slet ikke anbragtes i Fængslørne, men interneredes i Klostre eller private Huse. Indlod Fængselsbestyreren sig i utugtigt Forhold til nogen Kvindefange, havde han forbrudt sit Liv; kun Fangens Hustru maatte besøge ham, ellers var alt Kvindebesøg forbudt, og den Fange, som handlede herimod, straffedes med 24 Timers Vand og Brød. Kl. 9 Aften skulde Lysene slukkes og maatte ikke tændes igen „for at drikke Tobak“ — en Nydelse, som altsaa i øvrigt har været tilladt. Af Disciplinærstraffe nævnes Vand- og Brødstraf, som Fængselsbestyreren for Mytteri kunde idømme i 8 Dage; 1590 ses denne Straf idømt i indtil 6 Uger. For disse Straffe kunde Fanger dog købe sig fri ved Naturalbøder, f. Eks. 1000 Teglsten for hver Dags Vand og Brød! Mindre Forseelser mod Reglementet, der altid skulde være opslaaet i Fængslot, paakendtes af en ejen-dommelig Myndighed, bestaaende af den ældste Fange, „le bailli“ eller „le prévôt“, i Forening med 6 blandt Fangerne valgte „éche-

vins“; det er imidlertid ikke klart, om denne Institution ogsaa fandtes for de kriminelle Varetægtsarrestanter, eller — i Lighed med tilsvarende Forhold i de engelske Gældsfængsler — kun blandt Gældsarrestanterne. Fængselsbestyreren havde Ret til at anbringe Fodlænker paa opsætsige Fanger. Undvigelsesforsøg straffedes med „snævert Fængsel“ i særlige Strafceller, Fodlænke, Fortabelse af Adgang til Fangegaarden og af Retten til at sidde ved Vinduet til Gaden!

Der holdtes daglig Messe, hvortil der under Pengebod var Mødepligt, ligesom de fleste Fængsler havde deres Kapel, og Blasfemi straffedes meget strengt. Af hygiejniske Bestemmelser træffer man i Malines et strengt Paabud om, at Fangerne skulde vadske deres Hænder, inden de berøre Maden.

Om end, som fremhævet, Fængselsforskrifterne i det væsentlige ere blevne overholdte, vise dog forskellige Bestemmelser, at man paa sine Steder slappede Disciplinen, navnlig, som ogsaa naturlig, over for Gældsfangerne: i Gard forbydes det for Fremtiden at lade dem spadsero ude i Byen, og 1480 forbydes det dem at holde Dansefester med Musik, Dag eller Nat, ligesom man 1656 møder et Forbud mod Brændevinshandel mellem dem indbyrdes.

Endelig omtaler Forfatteren Galejerne i Antwerpen, hvorhen grove Forbrydere førtes fra Fængslet i Malines. Der findes dog meget faa Galejdomme, og fra det 17de Aarhundrede anvendtes denne Straf kun paa fremmede.

Olaf Haack.

Dr. Knud Pontoppidan: Kliniske Forelæsninger over Nervesygdomme.

Prof. Pontoppidan har ved sin Afsked fra 6te Afdeling udsendt en Bog om Nervesygdomme som Vidnesbyrd om, at han har omfattet dette store Omraade af Patologien lige saa godt som Psykiatrien.

Disse Forelæsninger, der ere i lige Grad fængslende ved Stilens Klarhed og Renhed og ved det sikre kliniske Blik, hvormed Forf. ser paa og beskriver sine Patienter, have som naturligt er hovedsagelig Interesse for Læger.

Der er dog en enkelt Forelæsning — den sidste i Rækken, hvori Forfatteren kommer ind paa et Tema, som har en mere almindelig Interesse, navnlig for den praktiske Jurist.

Det er behandlet under Titlen: Hypokondri-Momenter af de

funktionelle Nevrosers psykiske Behandling". — Forf. har herved Løjlighed til at lægge sin store Menneskekundskab og sin stilistiske Begavelse for Dagen: han tegner med en moderne Forfatters Virkelighedstroskab Billeder af visse Menneske-Typer, som vi alle kende fra det daglige Liv, men som vi ikke altid se rigtig paa. Det er især de hysteriske Kvinder, hvorom der her er Tale, Kvinder, der hvert Øjeblik „ere sengeliggende og holde alle Familiens Medlemmer i Aande ved bestandig stigende Fordringer om Hjælp og Underholdning". Det er egensindige tyranske Naturer, der ikke taale Modsigelse, men ville have deres Lyster og Liden-skaber tilfredsstillede for enhver Pris.

Hos nogle blive Passionerne til uskadelige „Galskaber", hos andre bringer deres Tilfredsstillelse Patienterne over Grænsen for det kriminelle — alt efter det Milieu, hvori de leve.

Det er derfor af Betydning for Juristen at kende noget til Hysteriens Patologi. Denne Sygdom er saa mangfoldig i sine Former, optræder sammén med — „indpodet" paa — andre Nerve- eller Sindssygdomme og forvidsker Sygdomsbilledet, eller den dannor en Jordbund, hvori de egentlige Sindssygdomme kunne udvikle sig paa ejendommelig Maade, som hos den i sidste Hæfte af dette Tidsskrift omtalte Barnemorderske.

Lægernes Opfattelse af Hysterien har vekslet meget i Tidernes Løb.

Der har været en Tid — i vore Bedsteforældres Dage — da en Hysteriker blev betragtet og behandlet som et uartigt Barn og en Lussing var den almindelige Behandling for hendes „vapeurs". Der kom en Periode — hvori vi endnu staa med det ene Ben —, da man saa paa Hysterien med den moderne, humane Medicins medlidende, forstaaende Øjne, da Slagordet blev, „sie können nicht wollen", Behandlingen en fortsat Tolereren af de hysteriskes Griller og en stadig Jagt efter nye Midler, der kunde tilfredsstille dem. Alt blev forsøgt fra Elektricitet til Hypnotisme — alt med lige lidt Held.

Prof. Pontoppidan vil lede Behandlingen af de hysteriske ind i en ny Bane. Han slutter sig til den berømte tyske Nervepatolog Möbius, der betragter Hysterien som en Sindssygdom og derfor kun vil behandle den psykisk.

Han ønsker at komme bort fra de hidtil forsøgte Midler, som han anser for unyttige eller skadelige, idet han kun betragter deres Virkning som suggestiv og af rent forbigaaende Værd. Den eneste Maade, hvorpaa de hysteriske kunne genvinde deres aandelige Sundhed, „er ved en nøjsommelig Genoprejsning, ved hvilken den syges bevidste og selvforstaaende Medvirken er nødvendig."

Dette maa hovedsagelig ske ved Arbejde — eventuelt paa særlige Anstalter, som Möbius anbefaler for saadanne nervøse Pa-

tienter. Lægen skal lære dem Disciplin — det er det, de behøve, for at blive flinke Medlemmer af Familierne og Samfundet.

„Lægen skal med en ubøjelig Jærnhaand føre sin Patient derhen, hvor han vil, og den syge kan ikke undgaa at mærke Taget: men det skulde helst føles, som om Jærnhaanden var dækket af en dyb og ægte Medfølelses bløde Handske.“

Forf. vil ikke tilbage til den gamle Behandling — han vil ikke berøve denne Kategori af syge Nutidens Erkendelse af, at de virkelig ere Patienter og skulde behandles som saadanne. Men Tiden er inde for en Reaktion mod den falske og overdrevne Humanitet, der ikke vil ud over den sentimentale Betragtning og ikke vil tillade en kraftig Indgriben. Der er hysteriske og hypokondre Patienter, som skulde og maa behandles som uartige Børn, og hvor der er Plads for en sjælelig Orthopædi.

Det er i øvrigt ikke Stedet her at komme nærmere ind paa denne Side af Sagen. Det skulde kun være vor Hensigt ved disse Linier at gøre opmærksom paa, at Læren om Hysterien er kommen ind i en ny Fase, hvori den har faaet forøget Interesse for Juristen, idet Sygdommens Plads i Systemet og dermed dens Behandling er bleven en anden.

Hysterien spiller en saa stor Rolle i det daglige Liv, at en Forandring i Opfattelsen af dens Natur nødvendigvis ogsaa maa faa Betydning for Kriminalantropologien.

Dr. P. V.

Officielle Aktstykker.

Anordning af 8de November 1897

for det tyske Rige, indeholdende de Grundsætninger, som skulle anvendes ved Fuldbyrdselsen af Frihedsstraffe, indtil almindelige Lovbestemmelser herom gives*).

Anbringelsen.

§ 1.

Ved Fuldbyrdselsen af Frihedsstraffe skulle dømte Fanger saa vidt muligt holdes adskilte fra Varetægtsfanger.

§ 2.

Anstalter for Tugthusfanger skulle indrettes i særlige Bygninger. — Kan en saadan Foranstaltning ikke ske, skulle Opholds-

*) Straffuldbyrdselsen er i Tyskland overladt Enkeltstaterne. Forsøg paa at skabe en for hele Riget fælles Straffuldbyrdselseslov ere gjorte i 1870 og 1876, men uden Resultat. Adg. søger nu ad administrativ Vej at raade Bod paa den herskende Uensartethed, idet Forbundsraadet „for at forberede en fælles Lov, som vil være at udarbejde, og for indtil denne er givet at tilvejebringe Ensartethed i Straffuldbyrdselsen efter faste Regler“ er blevet enigt om en Række Grundsætninger, som for Fremtiden skulle gælde for hele Riget. Nogen gennemgribende Reform vil Adg. imidlertid ikke medføre, saa længe Enkeltstaternes Lovgivning bliver bestaaende. Den hyppig forekommende Passus „om muligt“, „i Reglen“ o. l. viser dette, og navnlig blive de 3 Hovedmangler ved Tysklands Fængselsvæsen: de mange smaa, slette Fængsler, Forvaltningens Deling mellem forskellige Ministerier og Manglen af Centralmyndighed for hele Riget, fremdeles bestaaende. Endelig er det et Spørgsmaal, i hvilket Omfang navnlig de mindre tyske Stater ville anstrenge sig for at opfylde Adg.s Bud, der paa mange Punkter ville medføre temmelig betydelige Udgifter ved Nybygninger m. m.

Arbejds-, Sove- og Hvilerum for Tugthusfanger holdes fuldstændig adskilte fra lignende Rum for andre Fanger. I øvrigt skulle de nødvendige Foranstaltninger træffes, for at forhindre ethvert Samkvem mellem Tugthus- og andre Fanger; dette gælder især ved fælles Gudstjeneste og Skoleundervisning.

§ 3.

Kvindelige Fanger anbringes som Regel i særlige Anstalter (Afdelinger). Er dette ikke muligt, træffes fornøden Foranstaltning til at forhindre ethvert Samkvem mellem kvindelige og mandlige Fanger. — Til Opsyn med de kvindelige Fanger anvendes i de større Anstalter udelukkende, i de mindre saa vidt mulig, kvindelig Betjening.

§ 4.

Fanger, som ikke have fyldt 18 Aar, holdes fuldstændig adskilte fra voksne Fanger. — Til Udstaaelse af Straffe, hvis Varighed overstiger 1 Maaned, anbringes de i Reglen i særlige Anstalter (Afdelinger). De kunne forblive i disse indtil det fyldte 20de Aar, og hvis den overskydende Rest af Straffen ikke overskrider 3 Maaneder, indtil denne Rest er udstaaet.

§ 5.

Ved Opførelse af nye Enkeltceller gives i Reglen et Luftrum af 22 Kbm., for Vinduerne en Lysflade af 1 Kvm., som Minimum; i Celler, som kun ere bestemte til Ophold om Natten og i Hviletiden eller til Modtagelse af ikke arbejdende Fanger med en Straffetid af højst 14 Dage, udgør Luftrummet Minimalmaal 11 Kbm., Lysoverfladen $\frac{1}{2}$ Kvm. Hvert Cellevindue indrettes saaledes, at det kan aabnes med mindst Halvdelen.

Rum, som tjene til fælles Ophold for flere Fanger Dag og Nat, maa som Regel ikke belægges stærkere, end at hver Person faar et Luftrum paa mindst 10 Kbm., i fælles Arbejdsrum mindst 8 Kbm.

§ 6.

Fanger, som udstaa Statsfængsel, anbringes i særlige, dertil indrettede Værelser med tarvelig Udstyrelse, adskilte fra andre Fanger. — Fangerne maa, medmindre særlig Tilladelse dertil gives, ikke forlade deres Værelse, undtagen i den Tid, der er indrømmet dem til Bevægelse i Luften.

§ 7.

Skulle i forekommende Tilfælde paa Grund af Overfyldning Afvigelser gøres i de her givne Regler, træffes de nødvendige Forholdsregler af det øverste Tilsynsorgan.

Optagelse og Løsladelse.

§§ 8—10*).

Enkeltceller.

§ 11.

Ved Fuldbyardelse af Tugthus- og Fængselsstraf skal Enkeltceller fortrinsvis anvendes, naar

1. Straffen ikke overstiger 3 Maaneder,
2. Fangen ikke har fyldt 25 Aar, eller
3. Fangen ikke tidligere har udstaaet Straf af Tugthusarbejde, Fængsel eller skærpet Arrest.

§ 12.

Fanger, som ikke have fyldt deres 18. Aar, maa ikke uden Tilsynsmyndighedens Tilladelse holdes i Enkeltcelle ud over 3 Maaneder.

§ 13.

Enkeltcelle er udelukket, naar den maa anses farlig for Fangens legemlige eller aandelige Vel.

§ 14.

Enhver i Enkeltcelle anbragt Fange skal daglig modtage Besøg af Anstaltens Funktionærer, mindst en Gang maanedlig af Forstanderen og Lægen.

Fællesfængsel.

§ 15.

Fællesskab hindrer ikke Adskillelse af Fangerne i Kirke, Skole og under Spadsereturen.

Om Natten adskilles Fangerne saa vidt muligt fra hinanden, medmindre enkeltes Tilstand nødvendiggør Fællesskab. Tillade de forhaandenværende Bygninger ikke en saadan Adskillelse, skal Reglen efterhaanden gennemføres, navnlig ved Ny- og Ombygninger.

§ 16.

I Fællesfængsel skulle Fanger, som udstaa Straf af simpel Arrest og Fængsel, for saa vidt disse sidste ere i Besiddelse af deres borgerlige Ærerettigheder og tidligere hverken have udstaaet Tugthusstraf, Fængselsstraf ud over 1 Maaned, gentagne Fængsels-

*) Disse Paragraffer udelades som nærmest vedkommende Kontortjenesten.

straffe eller Straf af skærpet Arrest, saa vidt mulig afsondres fra Fanger af andre Kategorier.

Beskæftigelse.

§ 17.

Personer, som udstaa Fængselsstraf eller skærpet Arrest, skulle som Regel anvises Arbejde. — Undtagelsesvis kunne de til Fængselsstraf dømte med Bestyrelsens Samtykke beskæftige sig selv, for saa vidt de ere i Besiddelse af deres borgerlige Æreret og ikke have udstaaet Tugthusstraf. Tilladelsen kan gøres afhængig af, at der betales Fængslet en Godtgørelse, hvorom det øverste Tilsynsorgan giver de nærmere Regler. Fængselsbestyrelsen fører Tilsyn med Selvbeskæftigelsen.

§ 18.

Ved Tildeling af Arbejde tages Hensyn til Fangens Sundhedstilstand, Færdighed og tilkommende Erhverv, ved de til Fængselsstraf dømte ogsaa til deres Dannelsenstrin og personlige Forhold. — Ved unge Fanger lægges desuden særlig Vægt paa Arbejdets opdragende Karakter.

§ 19.

Statsfanger ville faa Tilladelse til enhver Beskæftigelse, som er forenelig med Straffens Formaal, Sikkerhed og Orden. Det samme gælder for Fanger, som udstaa simpel Arrest. Hvis de ønske det, kunne de erholde anvist Arbejde.

§ 20.

Den daglige Arbejdstid andrager i Reglen for Tugthusfanger højst 12 Timer, for andre Fanger 11 Timer.

§ 21.

Udbyttet af anvist Arbejde tilfalder Statskassen. Arbejdsbøllønninger kunne tilstaaes og udgøre for Tugthusfanger ikke over 20 Pf., for andre Fanger ikke over 30 Pf. daglig. Kun under særlige Forhold kunne større Præmier gives. Fangens Raadighed over hans Fortjeneste bestemmes af det øverste Tilsynsorgan. — Udbyttet af Selvbeskæftigelse tilfalder Fangen, for saa vidt det ikke medgaar til Skadesløsholdelse (§ 17).

§ 22.

Anvendelsen af Fangernes Arbejdskraft sker saaledes, at det private Erhvervs Interesse saa vidt muligt skaanes. Især skal der

lægges Vægt paa, saa meget som muligt at undgaa Arbejdskraftens Udlejning til Arbejdsgivere, at fordele Arbejdsdriften paa talrige Erhvervsgrene og lade den være beregnet paa Leverancer til Statsforvaltningen, under alle Omstændigheder undgaa en Underbyden af det frie Arbejde.

Bespisning.

§ 23.

Kosten beregnes paa at opretholde Fangens Sundhed og Arbejdskraft. Den kan af Hensyn til det Arbejde, Fangen skal præstere, være forskellig, men er i øvrigt den samme for alle Fanger af samme Art. — Afvigelser fra den almindelige Kost kunne, naar det er nødvendigt til Opretholdelse af enkeltes Sundhed og Arbejdskraft, bestemmes af Bestyrelsen efter Lægens Erklæring.

§ 24.

Fanger, som udstaa Straf af simpel Arrest eller Statsfængsel, kunne efter deres Begæring faa Tilladelse til at bespise sig selv. Hvorvidt de til Fængselsstraf dømte skulde have Ret hertil, bestemmer det øverste Tilsynsorgan. Selvbespisningen maa ikke overstige Maadeholdets Grænser.

Beklædning.

§ 25.

Ved Reglement kan Anstaltsdragt indføres for Fanger. Er en saadan indført, erholde Tugthusfangerne en fra andre Fanger forskellig Dragt. Fanger, som udstaa Straf af simpel Arrest eller Statsfængsel, kunne benytte egen Dragt, Lintøj og Sengklæder, hvis Genstandene ere tilstrækkelige, ordentlige og passende. Under hvilke Forudsætninger de til Fængselsstraf dømte, som ere i Besiddelse af deres borgerlige Æreret, kunne faa samme Tilladelse, bestemmer Reglementet.

§ 26.

Paa de mandlige Tugthusfanger klippes Haaret kort og afrages Skægget. — Hos andre Fanger forandres Haar- og Skægform kun af Renligheds- og Sømmelighedshensyn.

Sygdomstilfælde.

§ 27.

Behandlingen af syge Fanger foregaar som Regel i selve Fængslet eller i en kun for syge Fanger bestemt Anstalt. Kun

hvis den syges Tilstand nødvendig fordrer det, anbringes han i en anden af Tilsynsmyndigheden bestemt Kuranstalt. — Paa syge Fanger finde Reglerne om den indbyrdes Adskillelse (§§ 2 og 4) ingen Anvendelse.

Sjælepleje.

§ 28.

Enhver Fange har Ret til at henvende sig til en gejstlig af hans Konfession. — I de større Anstalter afholdes Søn- og Helligdage regelmæssig Gudstjeneste; hvor dette ikke kan ske, finde Andagtsøvelser Sted. Ogsaa i de smaa Anstalter skal der saa vidt mulig sørges for Fangernes aandelige Pleje. I Gudstjeneste og Andagtsøvelser deltage alle Fanger. Undtagelsesvis kan Bestyrelsen fritage enkelte fra at deltage. — Over for Statsfanger øves ingen Tvang til Deltagelse i Gudstjeneste m. v. I særlige Tilfælde gives der dem Lejlighed til at deltage i Gudstjeneste uden for Anstalten.

Ingen Fange kan tvinges til at tage Del i Nadverens Sakramento.

Undervisning.

§ 29.

Fanger i de for unge Forbrydere bestemte Anstalter faa Undervisning i Folkeskolens Fag. — De til Tugthusarbejde og Fængselsstraf dømte Personer under 30 Aar, hvis Straffetid overskrider 3 Maaneder, skulde saa vidt muligt have lignende Undervisning, for saa vidt de behøve det.

Bøger og Skrifter.

§ 30.

Fanger maa kun modtage Bøger og Skrifter fra Anstaltens Bibliotek. Undtagelser herfra kunne gøres af Bestyrelsen. — Fanger, som udstaa Straf af simpel Arrest eller Statsfængsel, kunne under Bestyrelsens Tilsyn forskaffe sig Bøger og Skrifter andetsteds fra.

Bevægelse i det fri.

§ 31.

Fangen skal, hvor det er muligt, mindst $\frac{1}{2}$ Time daglig have Tilladelse til at bevæge sig i det fri. For Statsfanger udmaales den hertil bestemte Tid højere, dog ikke til mere end 5 Timer daglig.

Besøg.

§ 32.

Tugthusfanger kunne i Reglen hver 3dje Maaned, andre Fanger hver Maaned, modtage Besøg af paarørende i Overværelse af en af Anstaltens Funktionærer. I særlige Tilfælde kan Bestyrelsen ogsaa tillade Besøg af andre Personer eller uden Tilsyn. — Statsfanger kunne modtage Besøg, for saa vidt der ikke er Grund til at befrygte Misbrug. Undtagelsesvis kan det tillades dem at aflægge Besøg hos Personer, der bo uden for Anstalten.

Skriftligt Samkvem.

§ 33.

Fangernes Korrespondance underligger Bestyrelsens Tilsyn. Statsfanger ere kun indskrænkede i deres Korrespondance, for saa vidt Misbrug kunne befrygtes. — Breve til Retten, Paatalemyndigheden og Tilsynsmyndighederne kunne ikke tilbageholdes. Breve til andre Myndigheder kunne kun tilbageholdes, hvis de ere af fornærmeligt eller andet strafbart Indhold. — Kan et til en Fange stilet Brev ikke afleveres, eller tilbageholdes et af Fangens Breve, meddeles det Fangen med Oplysning om Aarsagen dertil.

Disciplin.

§ 34.

Som Disciplinærstraffe kan anvendes:

1. Irettesættelse;
2. Unddragelse af reglementerede Begunstigelser;
3. Unddragelse af Læsning indtil 4 Uger;
4. Ved Cellefanger Unddragelse af Arbejde indtil 1 Uge;
5. Unddragelse af Bevægelse i det fri indtil 1 Uge;
6. Unddragelse af Sengeleje indtil 1 Uge;
7. Indskrænkning af Kosten indtil 1 Uge;
8. Lænker indtil 4 Uger;
9. Ensom Indespærring indtil 6 Uger.

De fra 1—8 nævnte Disciplinærstraffe kunne kumuleres. Ensom Indespærring kan skærpes:

- a) Ved Unddragelse af reglementerede Begunstigelser;
- b) Ved Unddragelse af Læsning;
- c) Ved Unddragelse af Arbejde;
- d) Ved Unddragelse af Sengeleje;

o) Ved Indskrænkning af Koston;

f) Ved mørk Celle.

Skærpselserne kunne kumuleres i hele Straffetiden eller i en Del af denne; mørk Celle kan dog ikke anvendes i mere end 4 Uger. Varer den ensomme Indespærring mere end 1 Uge, bortfalde de under d, e og f nævnte Skærpselser den 4de, 8de og derefter hver 3dje Dag.

Over for Statsfanger kunne de under 1—3 og 5 nævnte Disciplinærstraffe anvendes. — Over for Fanger, som udstaa Straf af simpel Arrest, kunne Lænker ikke anvendes.

Mod Fanger, som ikke have fyldt 18 Aar, ere Lænker og Skærpselse af ensom Indespærring ved mørk Celle udelukkede. Derimod kunne over for dem ved Siden af Disciplinærstraffene de i Folkeskolen over for Personer af samme Alder og Køn tilladte Revselsers anvendes.

Hvor der over for Tugthusfanger for Tiden er indført Disciplinærmidler, som ikke falde ind under denne Paragraf, forblive de anvendelige i samme Omfang som hidtil.

§ 35.

Straffene ikendes af Bestyrelsen eller Tilsynsmyndigheden, efter at Fangen er afhørt, og fuldbyrdes i Reglen straks. — For saa vidt det ikke drejer sig om et af de i § 34 Nr. 1—4 nævnte Disciplinærmidler, skal der forinden Fuldbyrdselsen gives Lægen Lejlighed til at erklære sig over Straffen.

§ 36.

Til øjeblikkelig Overvældelse ved Modstand i Gøring og til Sikkerhed kan over for Tugthus-, Fængsels- og Arrestfanger anvendes Spændetroje eller Lænker, for saa vidt andre Midler ikke strække til.

Reglementer.

§ 37.

For enhver Anstalt udfærdiges af Tilsynsmyndighederne et Reglement, som indeholder alle Forskrifter angaaende Fangernes Behandling. Enhver Fange gøres ved Modtagelsen bekendt med de væsentligste Regler, for saa vidt de angaa ham, og gøres opmærksom paa, at et Aftryk findes i det ham anviste Rum.

Overtilsyn.

§ 38.

Anstalterne skulle mindst hvert andet Aar undersøges af Tilsynsmyndigheden selv eller en befuldmægtiget.

Klager.

§ 39.

Klager over Straffuldbyrdelsen eller over Ikendelsen af Disciplinærstraffe afgøres af Tilsynsmyndigheden, for saa vidt ikke Straffeprocelseslovens § 490*) finder Anvendelse. Føres Tilsynet umiddelbart af den øverste Tilsynsmyndighed, er Afgørelsen endelig. Ellers kan Fangen indanke Afgørelsen for den øverste Tilsynsmyndighed.

Slutningsbestemmelse.

§ 40.

Disse Regler finde ikke Anvendelse paa de af Militær- og Marinemyndighederne eller af Konsulaterne dikterede Straffe, saa lidt som paa Statsfængsel, der udstaas i Fæstninger.

*) Tvivl om Dommens Fortolkning eller om Straffetidens Beregning, ligesom Spørgsmaal om, hvorvidt Dommen kan fuldbyrdes, afgøres af Domstolene.

Forskellige Meddelelser.

Straffen for Presseforseelser.

Den 5te almindelige tyske Journalist- og Forfatter-Forsamling har for nylig henvendt et Andragende til den tyske Rigsdag om at foranledige en Lov, hvorefter politiske og litterære Presseforseelser ikke skulde kunne rammes af andre Frihedsstraffe end „Festungshaft“ (omtrent svarende til vort Statsfængsel), eller om, at der i alt Fald maa blive indført en særlig Strafart for Personer, hvis Forseelse anerkendes „als nicht aus gemeiner Gesinnung hervorgegangen“, saaledes at Afgørelsen heraf træffes af Domstolene og ikke af Administrationen.

Der har som bekendt i mange Aar staaet Strid om Begrebet „politiske Forbrydelser“, hvoraf endnu ikke er fundet nogen praktisk brugbar Definition. Der eksisterer jo nemlig næppe nogen almindelig borgerlig Forbrydelse, som ikke kan tænkes begaaet ud fra et politisk Motiv, og næppe nogen „politisk Forbrydelse“, der ikke som Moment indeholder en almindelig borgerlig Forbrydelse; med andre Ord: der eksisterer ikke rent politiske Forbrydelser, og det bliver i sidste Instans Motivet, som skal afgøre, om en Forbrydelse er politisk eller ej.

De fleste Lovgivninger og internationale Traktater have derfor med Rette kun inden for snævre Grænser givet efter for de ofte fremsatte Fordringer om en mildere Behandling af slige Forbrydelser og derved navnlig ladet sig lede af Hensynet til Handlingens mere eller mindre grove Karakter i og for sig betragtet.

Lignende, om end maaske ikke fuldt saa store Vanskeligheder møde ved Spørgsmaalet om en mildere strafferetlig Behandling af Presseforseelser. Her er det jo nemlig givet, at Midlet kun kan være det trykte eller skrevne Ord, ikke Handling i egentlig For-

stand, og den tyske Journalistforsamling ønsker nu altsaa Grænsen for den mildere Bedømmelse i hvert enkelt Tilfælde draget af Domstolene efter Hensyn til, om Forseelsen maa antages fremgaaet af et gement Sindelag eller ej.

Fra den mildere Bedømmelse vil jo herved sikkert udelukkes alt pornografisk Skribleri under enhver æstetisk Maalestok, alt samvittighedsløst og letfærdigt Æreskænderi etc., selv om Overtræderen maatte paaskyde ideelle Bevæggrunde, som der i øvrigt ikke er Grund til at tro paa.

Men er denne Begrænsning tilstrækkelig?

Vægten lægges jo paa den individuelle Forfatters Sindelag eller Hensigt, og det vil derefter være nødvendigt at undergive enhver den mildere Bedømmelse, der efter sin litterære og menneskelige Personlighed og Fortid og efter Skriftets hele Karakter og Indhold maa antages for fuldt Alvor at tro ved dette at tjene sin Kunst, sin Videnskab, sit Fædreland eller Menneskeheden i det hele paa bedste Maade, selv om Skriftet indeholder Opfordringer til eller Lovprisning af Kongemord, Revolution, Bigami, Blasfemi eller en hvilken som helst anden almindelig borgerlig Forbrydelse, der kan tjene et æstetisk, religiøst, moralsk, socialt eller politisk Ideal. For saa vidt ere Vanskelighederne ved Presseforfølgelser altsaa ganske de samme som ved politiske Forbrydelser; kun at det i det ene Tilfælde drejer sig om en Handling, i det andet Tilfælde om Anstiftelse til Handlingen eller Forsøg derpaa.

Journalistforsamlingen har overset, at man ved Fastsættelse af Straf har at tage Hensyn saavel til Forbryderens subjektive Skyld som til Handlingens objektive Samfundsfarlighed, og at intet Samfund kan anerkende Opfordring til eller Lovprisning af de efter dets Anskuelse grove Forbrydelser som egnede til en særlig mild Imødegaaelse, fordi Gerningsmanden har tilsigtet en gavnlig Virkning for den almindelige Verdensudvikling.

Det maa derfor til en mildere Bedømmelse kræves, ikke blot, at Skriftet ikke kan anses udsprunget af et gement Sindelag eller Hensigt, men tillige, at det ikke indeholder Opfordring til eller Lovprisning af Handlinger, der krænke de efter hver Tids Anskuelse, hvoraf jo ogsaa Dommerne ville være paavirkede, absolute Retsgoder.

Herved vil der paa den ene Side være hævdet Forfatterne den fornødne Frihed til Udøvelse af deres Kald, hvis Ansvar vore Dages Journalistik næppe tilstrækkelig er sig bevidst, saa at enhver, der fremsætter ny Tanker og Synsmaader i Strid med den herskende Retning, ikke derfor risikerer en i den almindelige Mening vanærende Straf, og der vil paa den anden Side være hævdet Samfundet Ret til at stemple og behandle som Forbryder enhver, der ved Pressen med fuld Bevidsthed eller i util-

giveligt Letsind søger at paavirke et ubestemt Antal Personer af alle Modenhedsgrader til Handlinger, hvis Utilladelighed Samfundet ikke kan opgive at hævde uden at opgive sig selv.

S. Grundtvig.

Frankrigs Kriminalstatistik for 1895.

„For første Gang i mange Aar kan man præsentere en betydelig Aftagen ikke blot i Antallet af de Forbrydelser, som behandles for Juryen, men ogsaa af de mindre Forbrydelser (*délits*), som Tyveri. Endog Recidivkurven er sunken“. Med dette glædelige Budskab indledes Statistikken, som derefter gaar over til at bevise sin Paastand i Enkelthederne. For Juryretterne behandledes af Forbrydelser mod Person i Aarene 1886–1895 henholdsvis 1507, 1452, 1453, 1374, 1386, 1402, 1461, 1549, 1451 og 1302, af Forbrydelser mod Ejendom 1745, 1712, 1673, 1576, 1596, 1537, 1488, 1486, 1402, 1227. De tilsvarende Antal af anklagede Personer vare for Forbrydelse mod Person: 1714, 1627, 1659, 1600, 1574, 1696, 1728, 1838, 1704, 1562, for Forbrydelse mod Ejendom: 2683, 2671, 2599, 2513, 2504, 2511. 2368, 2431, 2271, 1991. Men, spørger Beretningen, denne Nedgang kunde maaske bero paa Øvrighedernes Tiibøjelighed til under andre Navne at oversende til Politiretterne Forbrydelser, som egentlig høre under Juryretten. Imidlertid viser der sig ogsaa her en Nedgang. For Politiretterne behandledes i alt i 1892 205,774 Sager, 1893 203,624, 1894 206,326, 1895 196,295; tiltalte vare i de samme Aar henholdsvis 248,537 Personer, 247,888, 249,166 og 238,109. Tyverier ere gaaede ned fra 53,175 tiltalte Personer i 1892, til 44,762 i 1895, Antallet af Voldsmænd, som i 1895 udgjorde 34,102, var i 1892 vel kun 32,698, men i 1893 35,635, i 1894 35,395. For Vagabondering tiltaltes i 1892 19,356 Personer, i 1895 kun 16,649. — Antallet af unge Forbrydere mellem 16 og 21 Aar er faldet fra 32,317 i 1894 til 30,763 i 1895, medens de ellers fra 1875 stedse have været i Stigning; det er særlig Antallet af de for Tyveri tiltalte unge Personer, som er aftaget, nemlig fra 11,037 i 1894 til 9721 i 1895. Af Personer under 16 Aar tiltaltes i 1894 4541 for Tyveri, i 1895 3790. — Hvad Recidivet angaar, oplyser Beretningen en Nedgang fra 1590 Recidivister i 1894 til 1380 i 1895 for Juryretterne, fra 104,644 til 99,434 for Politiretterne. Hvis Recidivet skulde være vedblevet at stige fra 1890–95 i samme Forhold som 1880–90, vilde Antallet derimod for Politiretterne alene have udgjort over 130,000. Som en Hovedsaarsag til denne Nedgang peger Beretningen

paa Bérængers Lov om betinget Dømfældelse, der fra 1891—95 er kommen til Anvendelse over for 96,725 tiltalte, hvoraf kun 4159 eller ca. 4% paa ny have forbrudt sig. „Er det ikke en rimelig Antagelse, at de 30,000 manglende Recidivister udgøre en Del af de 96,725 Personer, hvem Loven er kommen til gode“, spørger Beretningen, selv om det nøder til den Antagelse, at Straffetruslen er mere virksom end dens Iværksættelse, i det mindste for Begyndere i Forbrydelsen“.

Om de dømtes personlige Forhold oplyses, at 58,4 % vare ugifte; i 1865 vare kun 54,7 % ugifte, i 1875 55 %, men i 1885 60 %. Da Antallet af ugifte i den frie Befolkning kun udgør 23,27 %, viser det sig klart, i hvilken Grad Familien beskytter mod Forbrydelsen. Regner man kun med Mænd over 25 Aar, Kvinder over 20 Aar, bliver Antallet af ugifte i Fængslerne forholdsvis $2\frac{1}{2}$ Gang saa stort som det tilsvarende Antal udenfor.

Kvinderne udgør 15 % af de tiltalte for Juryretterne, 13 % for Politiretterne. I England udgøre Kvinderne 21 %, i Nordamerika 5.

For Hjemstedets Vedkommende bemærkes, at af de for Juryretterne tiltalte vare i 1895 1511 fra Landet, 1607 fra Byerne, et Forhold som faar sin Belysning ved, at knap Halvdelen af Befolkningen bor i Byerne. Indtil 1885 var Antallet af tiltalte fra Landet dog noget højere end af tiltalte fra Byerne, men derefter ere disse endog rent numerisk de overvejende. Karakteristisk er ogsaa Stigningen af domicilløse Personer, som i 1865 udgjorde 241, i 1895 435, i 1894 endog 526.

For de enkelte Forbrydelseskategorier oplyses, at Mord er i stadig Aftagen (526 i 1885, 494, i 1895). Giftmord er, som Følge af Kemiens og Retsmedicinens Fremskridt, i stadig Aftagen og har været det uafbrudt i 50 Aar; Fadermord ligesaa, om end mindre regelmæssig. Det egentlige Mord (assassinat et meurtre) er derimod snarere tiltaget ogsaa set i Forhold til Folkemængdens Tilvækst, hvilket imidlertid kompenseres ved de andre nævnte Nedgange. Forholdet mellem alle Slags Mord og Befolkningen var saaledes i 1895 1,30 pr. 100,000 Indb., i 1845 1,50, i 1893 1,47. Som et Unicum fungerer Aar 1855 med 0,91. Dette Tal er højere end Englands (0,48) og Tysklands (0,85), men lavere end Belgiens (2,41), Spaniens (4,17) og Italiens (6,45). Amerika fremtræder endog med 11—12 pr. 100,000. Af de enkelte Departementer staar naturligvis Korsika højest med 22 pr. 100,000, Seinedepartementet med 10,44, Paris med 2,44; lavest staar Juradepartementet med 0,29. — Voldtægt er ligeledes gaaet ned; mod voksne udførtes denne Forbrydelse i 1875 af 186 Personer, i 1895 af 87, mod Børn af henholdsvis 831 og 519. Det er særlig i Landjurisdiktionerne, at denne sidste

Forbrydelse hyppigst forekommer. — Brandstiftelse er i stadig Aftagen (215 i 1891, 157 i 1895), men dette beror paa det store Antal ikke oplyste Forbrydelser; medtages disse, er Tallet stigende.

De idømte Straffe vise en Tendens til stadig større Mildhed. Til Fængsel over 1 Aar dømtes 1894 4032; 1895 3795, til 1 Aar eller derunder 133,751 i 1894, 122,615 i 1895. Til Bøder dømtes derimod i 1894 93,718 i 1895 94,824. Betinget Domfældelse anvendtes i 1894 i 21,377 Tilfælde, i 1895 i 23,388 Tilfælde. Derimod ere Frifindelserne aftagne fra 12,398 i 1894 til 11,798 i 1895.

A. G.

Børn af forbryderske Forældre.

Det russiske Blad „Nowosti“ meddeler nogle ganske interessante Uddrag af et Foredrag, holdt i det militærmedicinske Akademii i St. Petersburg af A. L. Marchand, angaaende Undersøgelser af en Del Pigebørn i et af Byens Asyl, der dels modtager Børn af forbryderske Forældre, dels almindelige Børn. Undersøgelserne foretoges for at konstatere, hvorvidt, som Lombroso paastaar, en egentlig arvelig Forbrydertype eksisterer, hvortil naturligvis Lejligheden er særlig gunstig, naar man samtidig kan undersøge Børn af forbryderske og ikke forbryderske Forældre, levende under samme Vilkaar. — Asylet rummer 90 Pigebørn samt en 3aarig Dreng, 86 ere Russere. Hvad Forældrenes Forbrydelser angaar, bestaa disse i Tyveri, Hæleri, Voldshandlinger og lignende almindelige Forbrydelser. Benævne vi Børn af forbryderske Forældre I Klasse, af ikke forbryderske Forældre II Klasse, se vi, at i I Klasse lide 40% af Rachitis, 41 % af Skrophulose, 17 % af Skelen, 10 % af Øreflod, 5% af stærke Hovedsmerter o. l. I II Klasse lide kun 20 % af Rhachitis, Skelen forekommer næsten lige saa hyppigt, Skrophulose findes lige almindelig hos begge Klasser. I antropometrisk Henseende findes personlig Asymmetri i I Klasse i 14 Tilfælde, i II Klasse i 20 Tilfælde, asymmetrisk Stilling af Ørerne i 39 og 30 Tilfælde, af Næseborene i 12 og 16, af Munden i 14 og 16. I aandelig Henseende inddeltes Eleverne i meget udviklede, lidet udviklede, sløve og Idioter. Her fremtræder det mærkelige Resultat, at af meget udviklede findes 12 i I Klasse, kun 4 i II Klasse, lidet udviklede 39 og 32, sløve 24 og 20, Idioter fandtes udelukkende i II Klasse. Grusomhed, Hævngerrighed og Ondskab findes hos 34 % i I Klasse, hos 14 % i II Klasse; Utilfredshed med Omgivelserne forekommer kun i I Klasse (hos 9 %), Egoisme hos 9 % og 12 %, Løgnagtighed hos 24 % og 24 %. Stærkt religiøst

paaavirkede ere $7\frac{1}{2}$ og 4 %, i mindre Grad $7\frac{1}{2}$ og 6 %. Tyverier begaaede af 21 % i I Klasse, 12 % i II Klasse. I Henseende til Temperament viste henholdsvis 40 og 50 % sig slappe, 37 og 42 % livlige, 5 og 4 % lidsige, 5 og 6 % aktive, 5 og 6 % passive. I Henseende til Hjerneskillens Form er Brachicephalisme fremtrædende hos begge Klasser. — Foredragsholderen sluttede med det Resultat, at en skarp Adskillelse i anatomisk Henseende ikke kan opstilles mellem de to Klasser, men at I Klasse staar lavere paa det sædelige Omraade end II. Den af Lombroso opstillede ved anatomiske og somatiske Ejendommeligheder udprægede arvelige Forbrydertype fandt derfor ingen Bekræftelse i de foretagne Undersøgelser.

A. G.

Engelsk Fængselsselskab.

Medens Fængselsselskaberne i Norden kun give sig af med at understøtte straffede Personer, eksisterer der som bekendt i andre Lande Foreninger, der med dette Maal forene Virksomhed for ved Foredrag og Skrifter at vække Interesse for alle med Forbrydelsen i nærmere eller fjernere Forbindelse staaende sociale Fænomener, for at hidføre Reformer i Lovgivning og Administration, for paa forskellig Maade at fylde den dybe Kløft mellem den straffede Person og det borgerlige Samfund osv.

Most bekendt er det franske Société générale des prisons og den engelske Howard Association, der begge have spillet en positiv Rolle i de nævnte Retninger.

Foruden disse har der nu i England dannet sig et nyt Selskab, der, som det af dets Program vil ses, stiller sig endnu mere omfattende Formaal; dets Navn er The British Prison Association, og det vil:

- 1) oplyse den offentlige Mening om Midlerne til Forebyggelse og Bekæmpelse af Forbrydelser,
- 2) forbedre Straffelovgivningen,
- 3) forsvare Samfundet mod Vaneforbryderne,
- 4) tage sig af de uskyldig anklagedes Tarv,
- 5) understøtte de betingelsesvis løsladte og de fængslede Familier,
- 6) hjælpe de løsladte ved at skaffe dem Midlerne til et hæderligt Liv,
- 7) varetage Fængselsfunktionærernes Interesser,
- 8) virke for Oprettelse af en Lærestol i Penologi ved et af Kongerigets Universiteter,

9) skaffe Selskabets Medlemmer Bøger, Brochurer, Rapporter etc. vedrørende penitentiære Spørgsmaal.

Selskabets Sekretær er M. J. Byrne, og dets Kontor W. C. 6. Warwich Mansion, Holborn, London.

Tyskland.

Som Svar paa den i Tyskland blandt Kriminalister opdukkende Tendens til at indføre Deportation til Kolonierne af visse grove Forbrydere, har Regeringen i Anledning af Finanslovsdebatten til Rigsdagen afgivet følgende Erklæring:

„Deportation til Kolonierne af vore domfældte byder utvivlsomt visse Fordele, og vi have derfor gjort Forespørgsel til vore Regninger i de afrikanske Kolonier desangaaende. Samtlige Svar ere imidlertid faldne ud til Ugunst herfor, idet de alle fraraade et saadant Forsøg. Guvernøren for Kamerun bemærker, at paa Grund af Klimaet vilde Straffekolonierne snart forvandles til Hospitaler. Desuden ere samtlige Guvernører overbeviste om, at det ikke vilde være muligt at haandhæve god Orden og de hvides Autoritet blandt de indfødte, hvis hvide Forbrydere bleve transporterede dertil. Deportation er kun tilraadelig i Egne, hvor den indfødte Befolkning er meget spredt. Hertil kommer endnu Hensynet til Transport- og Bevogtningsomkostningerne. Samtlige Beboere i de tyske Kolonier ere fjendtlig stemte over for Deportation. — Den kejserlige Regering har herefter ingen Grund til i det mindste for Tiden alvorlig at beskæftige sig med et saadant Spørgsmaal.“

Italien.

Under 2. April 1898 er i Italien nedsat en kgl. Kommission til at gøre forberedende Studier til et Lovforslag om Beskyttelse for forladte og forsømte Børn. Kommissionen bestaar af Senatorerne *Giulio Bianchi*, *Luigi Bizzozero* og *Beltrani-Scalia*, de deputerede *Emilio Conti* og *Fyrst Prospero Colonna*, Generaldirektør for Statistikken *Luigi Bodio*, Højesteretsassessor *Ugo Petrella* samt Doktor *Pio Blasi*.

Jean Stevens.

Faa Navne blandt Nutidens Fængselsmænd har saa lødig en Klang langt ud over hans Fædrelands Grænser som Stevens, der sidstafvigte 8. Juni er gaaet bort i sit 71de Aar.

Alt fra sit 15de Aar havde han været knyttet til Fængselsvæsenet, idet han den 30. Novbr. 1842 blev ansat paa Kontoret ved Fængslet i Turnhout, for hvilket hans Fader var Direktør.

Efter at Duepetiaux var bleven opmærksom paa hans ualmindelige Ævner, blev han, der da var Assistent ved Fængslet i Gent og endnu i Tyverne, Direktør for Fængslet i Dinant, hvor han dog ikke skulde forblive længe.

Det var paa den Tid, da Belgien blandt de første Lande i Europa begyndte at arbejde paa Cellesystemets Indførelse, og for at studere dette nærmere blev Stevens sendt til Bruchsaal, hvorfra han vendte hjem som en erklæret Tilhænger af dets Principer, det han blev til sin Død. Det overdroges ham derefter at føre disse ud i Livet ved Indretningen af det ny Cellefængsel i Antwerpen, en stor og meget vanskelig Opgave, navnlig fordi Cellesystemet dengang var ikke blot nyt men ogsaa en Del i Miskredit i den offentlige Mening, som nærmest kun kendte det i dets oprindelige, amerikanske Skikkelse, hvor det afskrækkende ved Ensomheden traadte i Forgrunden, idet denne ikke blot bestod i Afsondringen fra andre Fanger men i en overdreven Grad betragtedes som en positiv Faktor til Fangernes Forbedring, medens man lagde mindre Vægt paa det moderne, opdragende Element i Fængselsbehandlingen, og hele dettes Apparat af Undervisning,

Arbejde, Sjælesorg, Gymnastik, Lektüre, hyppige Besøg af Fængslets Funktionærer derfor endnu var i sin Barndom.

Men Stevens var den rette Mand: ung, kraftig, intelligent, med et ophøjet Syn paa sin Gerning og grundig uddannet overvandt han alle Fordomme og Vanskeligheder og satte ikke blot Fængslet i Antwerpen i en fortrinlig Gænge men lagde senere Grunden til det bekendte store Cellefængsel i Løwen, som den Dag i Dag er et Mønsterfængsel i sit Slags.

Efter dernæst at have været Generalinspektør for Belgiens Fængselsvæsen og som saadan øvet en betydelig Indflydelse paa dette Lands meget fremragende Stilling i saa Henseende blev han Direktør for Anstalten for unge Forbrydere St. Hubert og fik i 1884 sin sidste store Opgave som Direktør for det nyopførte, ypperlige Cellefængsel St. Gilles i Bryssel, hvor han forblev til sin Død.

Trods den her skitserede utrættelige Virksomhed i sit eget Land med idelig at lægge den første Grund til ny Fængsler, baade hvad Bygning og Styrelse angaar, fik Stevens dog Tid til at deltage i Arbejdet for Fængselsvæsenets Fremskridt ogsaa udenfor dette. Han deltog saaledes i 1872 sammen med Lucas i den til Overvejelse af en Fængselsreform i Frankrig nedsatte Kommission i Versailles og blev senere i en lignende Anledning kaldet til Grækenland, ligesom han var en stadig og virksom Deltager i saa godt som samtlige Fængselskongresser, hvis Forhandlinger bringe talrige Vidnesbyrd om hans Overlegenhed og grundige Studier paa det Omraade, som han i Sandhed havde gjort til sin Livsgerning.

Af hans selvstændige Værker skal blot nævnes: »Les prisons cellulaires en Belgique, 1878«, der stedse vil forblive en rig Kilde til Belæring for Fagmænd, selv om Meningerne skifte og Systemerne svinge.

S. Grundtvig.

Tilfredsstiller vort Straffesystem med dets angivelige Lighed for Loven Retfærdighedens Krav?*)

I.

Opfatningen af Begreberne Forbrydelse og Straf er maaske noget af det, der i Tidernes Løb har undergaaet den største Forandring.

Naar vi fra det Standpunkt, hvor vi staa i Dag, se tilbage paa de svundne Tider, og vort Blik træffer Billeder som Korsfæstelsens og Inkquisitionens Rædsler, er det med en vis berettiget Stolthed, vi beundre den moderne Stats Straffesystem med dets Mangfoldighed af Lovbud, afpassede efter alle de forskellige Forhold, som Udvikling og Teknik have ført med sig, med de humane Straffemidler, der ere fremgaaede af den stedse mere bevidste Anerkendelse af Menneskeværdet, og med en Rettergang, hvis Granskning i indgaaende og fagmæssig Grundighed staar i den største Modsætning til Fortidens summariske Justits og barbariske Straffemetoder.

Offentlighedens fulde Dagslys er udbredt over vor Tids

*) Disse Bemærkninger ere en Omarbejdelse af en i Sommer i det norske Dagblad »Aftenposten« under Mærket S. T. offentliggjort Artikelrække.

kriminelle Rettergang, og med det hemmelige Forhør forsvandt Torturen, der ikke bør taales i noget Samfund, hvor den moderne Tids Moral anerkendes. Lemlæstelser og særlige Pinsler før Henrettelsen findes ikke mere i den moderne Stats Straffesystem. Dødsstraffen selv er, hvor den endnu findes, indskrænket til at være en Straf for ganske enkelte af de mest oprørende eller samfundsfarlige Forbrydelser, og overalt har man søgt efter Udveje til at gøre Dødsmaaden saa lidet pinefuld og saa hurtig forløbende som muligt.

Man kan i en Sum sige, at idet Kristendom og Moral Side om Side gik sin Sejrs gang gennem Landene, og idet Sæderne mildnedes og Kravet til de enkelte Personligheds Kraft til det gode og Sky for det onde øgedes, gav samtidig den stedse voksende Oplysning nye Synsmaader og et andet Blik og saa paa Livets Vrangsider.

Der er et Moment, som her spiller en fremtrædende Rolle. Dette kan man kalde Menneskets Grusomhedsinstinkt, en Levning fra dets oprindelige utøjlede Dyriskhed, som altid lurar inderst inde, endog i det moderne Kulturmenneskes Sjæl, skønt lænket og tøjlet ved de ydre Love og ved dets indre Retsbevidsthed.

Man ser dette Instinkt højst forskelligt udviklet eller rettere sagt vaagent ikke blot hos de forskellige Individuer, men endog hos de forskellige Folkeslag. Ligesom af to Smaagutter den ene uden Skrupler vil kunne rive Vinger og Ben af Insekter, medens den anden føler Afsky for sligt, saaledes kan af to voksne Mænd den ene mishandle sin Hest, den anden kæle for den. I det hele ser man vel bedst Grusomhedsinstinktet røre sig frit lige over for Dyrene; thi gælder det Mennesker, er der nu næsten altid en Røst i éns Indre, der forbyder Mishandlingen som umoralsk.

Den voksne Mand vil i Almindelighed helst glemme, at han som Gut har pint Fluor eller jaget Katte. Og det tør vel antages, at hos de Nationer, hvor nu Husdyrene be-

tragtes mere som livløse Redskaber end som lydige og trofaste Medarbejdere, denne Opfatning en Gang vil trænges ud og vige Pladsen for en humanere og moralsk Synsmaade.

Det var dette Grusomhedsinstinkt, der hos Fortidens Folk fik ytre sig mere frit, om man vil mere skamløst, og som samlede ikke blot Folkets Bærme, men den store Almenhed omkring Baalet eller Galgen som til en Folkefest. Kanske hang det ogsaa sammen med den Foragt for legemlige Lidelser, som hos barbariske Folkeslag gaar Haand i Haand med det mere haardføre Levnet og den større Mangel paa Livsnydelser af ædlere Art. Men dybest beroede det paa den Opfatning, at den, der af Samfundet var udpeget til Straf, han var dermed ogsaa udpeget til Lidelse. Denne Lidelse var retfærdig, var den end aldrig saa stor, og Ofrets Skrig i Dødskampen lød for de grove Nerver som en Hymne til Retfærdighedens og Sandhedens Pris. Bagefter gik man hver til sit med god Samvittighed, og det faldt ingen ind at opkaste det ørkesløse Spørgsmaal, om ikke Retfærdigheden kunde ske Fyldest uden glødende Jærn eller Radbrækning.

Men denne tankeløse Opfatning, der lige over for Menneskets Lidelser gør Hjertet koldt og Øret døvt, denne instinktmæssige Nydelse af Næstens aandelige og legemlige Kval, der skulde være Rovdyrets Særkende, den har dog fulgt Menneskets Udvikling gennem alle Trin fra Barbari til Kultur. Den giver sig ikke saa aabent til Kende, den er tillempet efter Forhold og Udvikling, ganske vist, men den lever og virker, skjult som den ofte er under den retfærdige Forargelses og den kristelige Strengheds alvorlige Dydsmaske.

Paa det Felt, disse Bemærkninger have stillet sig som Opgave at behandle, har jeg troet at burde omtale det saakaldte Grusomhedsinstinkt hos Mennesket saapas vidtløftig, fordi jeg tror, en hel Del af den Opfatning, der ogsaa i vore Dage gør sig gældende lige over for Spørgs-

maalet om Forbrydelse og Straf, er at føre tilbage dertil.

Lige saa stor Forskel der er mellem den Tugtelse, som en Fader giver sit Barn i Kærlighed og med Sorg i Hjertet, og mellem den Mishandling, han i Ophidselse eller Beruselse gør sig skyldig i, lige saa dyb er Kløften mellem den Straf, den lidenskabsløse og personlig upartiske Dommer med Loven i Haand tilkender den skyldigkendte Forbryder, og mellem den hævntørstige Gengældelse, som en ophidset Pøbelhob griber til, eller den Dom, som under Gemytternes Gæring nedkaldes over Gerningsmanden gennem et Tryk af en overvældende Opinion. Og denne sidste er kanske den værste Form for Samfundsgengældelsen, idet den har til sin Raadighed al den Besmykkelse, som den borgerlige Uretfærdighed altid forstaar at rane fra Retfærdighedens hellige Alter.

II.

Den Straf, der mere og mere har trængt alle de andre til Side, saaledes at den ved Siden af Bødestrafen og undtagelsesvis Dødsstraffen eller Pryglestraffen nu omtrent er eneraadende paa Straffefuldbyrdelsens Felt, særlig paa Formuesindgrebenes vidtstrakte Omraade, er Fængselsstraffen. Det er dens Tilmaaling og Afpasselse paa de forskellige Retsbrud, de moderne Straffelove for en helt overvejende Del beskæftige sig med, og det er dens Anordning og Anvendelse paa de enkelte Individuer, Kriminalisterne rundt om i alle civiliserede Stater stadig ere sysselsatte med at drøfte og planlægge.

Vandrer man omkring i de tidligere Tiders Fængsler, vil man let forstaa, hvorfor der ved Begrebet »Fængsel« endnu altid knytter sig en hemmelig Gru. Fængslet var Pinestedet, over hvis Dør Dantes berømmelige Indskrift paa Nedgangen til Helvede gerne kunde have staaet. Thi det var ofte saa, at en, der betraadte Fængslets Tærskel som

Fange, kunde opgive alt Haab om igen at forlade det uden som Lig.

Fængslerne vare i Grunden kun Varetægtsfængler, det vil sige midlertidigt Opbevaringsrum for dem, der en Gang skulde føres ud for at lide sin egentlige Straf. Ofte vare de dog en levende Begravelse, idet den fængslede »glemtes« og led en lige saa ynkelig som forsmædelig Død i sin Forladthed.

Fængslet var Mørket, det hemmelighedsfulde, grusomme. Fangerne vare udstødte ikke alene af de frie Menneskers Samfund, men af Menneskehedens Samfund overhovedet. Derfor vare da ogsaa Fængslerne ofte helt uden Lys, ofte underjordiske, som for Eksempel det berømte mamertinske Fængsel i Rom, eller i og for sig rædselsfulde Pinesteder som Venedigs Blykamre. Om noget Hensyn til Fangens Helbred eller Velbefindende var der da heller ikke lettelig Tale; Lægen var en sjældnere Gæst end Bødlen.

Nogen egentlig Fængselstraf, særlig paa bestemt Tid, kendte den gamle Tid lidet til. Fængsel som egen, selvstændig Strafart anvendtes vel, men mest lige over for politiske Forbrydere, hvem man fandt det mindre opportunt at dræbe, men som man ved livsvarigt Fængsel overgav til evig Forglemmelse eller først slap ud, efter at Alderdom eller en nedbrudt Helbred havde reduceret dem til ufarlige Modstandere.

Nu har Fængselsstraffen, som før nævnt, erobret Førstepladsen blandt alle Straffe. Og i Stedet for de gamle stinkende og mørke Hvælvinger, hvor de rustne Lænker og Torturredskaber endnu gabe Beskueren i Møde som Kraniets tomme Øjenhuler, har der rejst sig store, lyse, paladslignende Bygninger, hvor Frihedsstraffen fuldbyrdes med al den Hensyntagen til den dømtes legemlige og aandelige Sundhed, som Tidens humane Opfatning har kunnet opstille i sine Love og Anordninger.

Der er nu intet igen af det hemmelighedsfulde ved Fængslet uden for det, der altid vil opkonstrueres i en

vildledt Almuefantasi, eller som er en naturbunden Arv fra de svundne Tider. Enhver agtet Borger vil lettelig og imødekommende faa Adgang til Fængslerne og overbevise sig om, at den ulykkelige, som dér tilbringer sin Straffetid eller venter sin Dom, ikke faar anden Behandling end den, der efter Landets Lov og i Nødvendighedens Medfør maa blive ham til Del. Selv Lænkernes Raslen, som man altid før troede saa nødvendig knyttet til Fængslets Begreb, høres nu kun sparsomt, og den Pine, som den fængslede altid maa føle, kan han snarere søge hos sig selv eller i sine Omgivelser.

I og med Frihedsstraffens stadig stigende Anvendelse er nemlig det Princip sejrrig trængt igennem, at Straffen skal bestaa i selve Frihedens Berøvelse, i den alene. Og hvor der er anordnet Skærper i den rene Frihedsstraf, som hos os for Eksempel ved Vand- og Brødstraffen, dér er som Regel disse forbundne med en Forkortelse i Straffetiden, hvorved Fangen kan opnaa sin Frihed saa meget hurtigere som hans Straf var streng.

En rig Litteratur er blomstret op om Fængselsvæsen og Frihedsstraffens Fuldbyrkelse, og mange af den moderne Tids ædlest Mænd have laant sine Navne hertil. Her har den moderne Udviklings almenmoraliske Opfatning trofast rakt sin Haand til den kristelige Etiks evig udviklingsdygtige Broderaand, og det Aarhundrede, der nu snart synker i sin Grav, kan med berettiget Stolthed sætte sit Navn paa en Omvæltning i Principper og Opfatning paa Strafferettens og Fængselsvæsenets Omraade, der betegner et af de største Fremsteg paa Moralens og den almindelige Næstekærligheds vide Mark.

Men lige saa lidet som den menneskelige Aand i det hele taget tør denne Næstekærlighed et Øjeblik staa stille. Den tør ikke vende sig noget Sted paa Vejen og pege paa de vundne Resultater som noget endeligt. Udviklingen maa altid gaa fremad, hver Stans i den er Reaktion, Tilbagegang.

Det er derfor med fuld Ret, at man nu som altid kan undersøge, hvad og hvor meget der endnu staar tilbage at udrette ogsaa paa Straffefuldbyrdelsens Omraade.

III.

Betragter man en moderne Straffelov, springer det straks i Øjnene, at den ligesom bestaar af to forskellige Slags Bud, om end uløselig knyttede i hinanden gennem hele Rækken af Bestemmelser.

Det ene af disse, der svarer til Moselovens »Du skal ikke«, er de Bud, der fortælle, hvilke Handlinger der ere at betragte som strafværdige, og som altsaa angive Rammen for Straffelovens Virkekreds. Det andet er Lovens Tilmaaling af de Straffe, der af Lovgiverne ere fundne passende for de forskellige Slags Overtrædelser.

I Almindelighed er ikke Straffen aldeles bestemt angivet for den enkelte Slags Forbrydelse. Loven nøjer sig som Regel med at angive de Ydergrænser, inden hvilke det saa er overladt Domstolens frie Skøn at tilmaale Straffen for den begaaede Brøde. Den almindelige Straf for Mord er saaledes enten Livets Fortabelse eller Strafarbejde paa Livstid og for Tyveri enten Fængsel paa Vand og Brød eller Strafarbejde.

Ved Siden af disse to Slags Bud indeholde Straffelovene saa en hel Del Detailbestemmelser med Angivelse af de Momenter, der skulle tages i Betragtning af Dommerne ved Valget af den ene eller den anden Strafart eller ved Afmaalingen inden disse af den Fængselstids Varighed, den Bods Størrelse o. s. v., som idømmes.

Her er i selve Loven nævnt en Række forskellige Momenter, som kræves tagne i Betragtning, dels med Hensyn til den sigtedes Person, saasom hans Alder og Udvikling, dels til den begaaede Handlings formodede større eller mindre Mangel paa Moralitet og Lovlydighed.

Man har, kort sagt, et System, der paa en Gang stiller

store Krav baade til Dommerens sunde Omdømme og til hans udviklede Intelligens, og som kræver en indgaaende Undersøgelse ikke blot af de ydre Omstændigheder ved Gerningen selv og de Forhold, hvorunder den blev øvet, men ogsaa af de Motiver, som fødte den forbryderiske Ide.

Dette System giver, med sin Hensyntagen til alle Sider, en ikke ringe Garanti for en retfærdig Retshaandhævelse. Det er retliniet og beregnet paa Lighed lige over for alle Samfundets Individuer, idet det tager Sigte ikke blot paa at undertrykke den onde og lastefulde, men ogsaa paa at støtte og undskylde den svage og vaklende.

Loven er hos os, som for øvrigt i de fleste moderne Samfund, grundlagt paa Principet om den fuldkomne Lighed for Loven. Den truer alle, høj som lav, med Straffens Trusel for begaaede Overtrædelser; vi have ingen privilegerede Kaster, ingen Stilling saa fremskudt, at den er omgærdet med Sikkerhed for de Lovbud, der sætter sin uundgaaelige Gengældelse for de Retsbrud, Indehaveren maatte begaa enten som Privatperson eller netop i sin betroede Stillings Medfør.

Men denne Lighed for Loven, dette ophøjede Princip, der rundt i den civiliserede Verden er proklameret som den nye Tids mest straalende Klenodium, rammer den nu altid saa sikkert? Er man tryg for, at man ikke, netop ved en haardhændt Gennemførelse af denne tilsyneladende saa selvsagte og ubestridelige Ide, skyder over Maalet og lægger Straffens Vægt tungest dér, hvor den kanske trænges mindst?

I og for sig vil jo dette at opstille Principet Lighed Menneskene imellem være lige saa mislykket som at iklæde Begreberne Frihed og Broderskab Kød og Blod. De blive alle tre mere eller mindre Konstruktioner, der lide af den samme Mangel som saa mange andre store Opfindelser, at de ikke i det praktiske Liv holde de Løfter, som de saa smukt give paa Papiret.

Saa længe det ikke lykkes at gøre alle Mennesker lige

rige, lige intelligente og lige lykkelige, vil der altid, trods al Verdens Love, gabe en svælgende Kløft mellem dem. At slæbe Sten til at udjævne denne Kløft, er et Sisylfus-arbejde, som vistnok kan fylde den enkeltes ædle Sind med den gode Samvittigheds fredfulde Bevidsthed, men som aldrig vil naa sit høje Maal.

Men derfor vil ogsaa ethvert System, der skabes af Mennesker, forfejle sit Maal, naar dette er at stifte Lighed i noget Livsvilkaar. Og specielt hvor det gælder at opnaa dette Resultat paa Undertrykkelsens Vej, altsaa ved at straffe Næstens Synder, er det vanskeligere end ellers at naa Maalet. Thi her gælder det mere end nogen Sinde, at det Princip, der fra først af er en Frugt af klare Hoveders og varme Hjerters forenede Arbejde i det godes Tjeneste, det skal føres ud i Livet af svage, famlende Mennesker, der, om de end ønske og ville det gode, dog staa jordbundne med sine egne Sympatier og Antipatier, sine Frygt, sin Afsky og sine Hensyn til egen Velfærd og til sine Medmenneskers Mening.

IV.

Naar man straffer, gaar man den ene af to Veje. Enten tilføjer man et Onde eller man tager et Gode.

Den gamle Tid valgte fortrinsvis den første Vej. Den havde den pinefulde Aflivelse, Lemlæstelserne, Gabestokken. Den nye Tid, Nutiden, har valgt den anden, idet den har forladt den rene Hævnteori og lagt andre Principper til Grund ved Valget af sine Straffemidler. Derfor have vi den humanere Henrettelse, der sætter sig som Maal at berøve Misdæderen Livet uden større Kval end nødvendigt, og Frihedsstraffen, der foruden at lægge en Dæmper paa Forbryderens fortsatte Lovovertrædelse tillige tager Sigte paa hans moralske Forbedring.

Straffen skal nu, for at være i Samklang med Tidens Moral og Retsopfatning, staa i rimeligt Forhold til Forbry-

delsen, samtidig som den skal passe for Forbryderen. Man skal altsaa prøve at berøve ham et Gode af en saadan Art og i et saadant Omfang, at man derved ligesom erholder en passende Betaling for den begaaede Brøde, Livet eller den livsvarige Frihed for Mordet, Friheden i en tilmaalt Tid for Tyveriet, men nogle Kroner for en Gadeuorden.

Fremdeles maa man søge at berøve Forbryderen et Gode, som han selv betragter som et saadant. Uden dette savner jo Berøvelsen enhver Rimelighed som Straf.

Dette er da ogsaa helt ud erkendt i en Forbindelse, idet man aldrig dømmer den til Døden, om hvem det er paa det rene, at han har taget et Medmenneskes Liv alene for at miste sit eget. Derimod opnaar den, der stjæler alene for at komme i Fængsel, som Regel sin Hensigt, om man end kanske kan sige, at denne Person ikke saa meget dømmes som Tyv, som han indespærres som et samfundsskadeligt Individ, hvem man ikke godt kan lade gaa løs.

Dette er Sæts, hvis Rigtighed synes indlysende selv for en nok saa overfladisk Betragtning. Vanskeligere er det at faa den almene Bevidsthed til at følge med over paa det Princip, der hos os ved den nye Straffeprocesslov har faaet sit Stempel af almen Anerkendelse, det nemlig, at man i Tilfælde, hvor der virkelig foreligger en Forbrydelse, dog kan undlade Tiltale og Straf, fordi ingen offentlig Interesse kræver saadan. Man er her kommen ind paa en Vej, der, samtidig som den er den lige Linie til en retfærdig Afgørelse, dog er saa knudret og fuld af Stene, at den kun med Varsomhed lader sig gaa. Det er nemlig her en Appel til den offentlige Opinion, repræsenteret ved Paatalemyndigheden, det drejer sig om.

Og Opinionen er ikke blot svag, men den er altid vaklende, og ofte er den ond.

Der er to Hovedgrupper af Personer, der begaa Forbrydelser, vidt forskellige indbyrdes, ikke ved sine Hand-

lingers Beskaffenhed, thi de ere ofte skuffende lige, men ved sin egen Farlighed for Samfundet.

Den ene af disse er den egentlige Forbryder, Professionisten, der uden ærligt Arbejde kun lever som Snyltedyrr paa Samfundslegemet, og for hvem Forbrydelsen er hans Fag og hans Virkekreds, idet han har lagt sin Livsvej uden om de borgelige Loves Grænser.

Den anden er den, som den enkelte Gang i et Øjeblik Fortvivlelse, Nød, Vrede eller Sorg har skredet over den Streg, som Loven har optrukket mellem Forbrydelsen og den retskafne Vej, paa hvilken han ellers saa gerne vilde vandre.

Det er overflødigt at nævne, hvilken af disse to der er den farlige, og for hvilken vi bygge vore Fængsler og holde vort Politi.

Og dog er det ofte saa, at Opinionen saa alt for gerne er med at kaste Sten paa den ulykkelige, men ufarlige Lejlighedsforbryder, medens den let staar færdig til at slaa Kreds om den professionelle Vaneforbryder til hans Beskyttelse mod Retshaandhævelsens »Brutalitet«.

Det Grusomhedsinstinkt, jeg ovenfor omtalte, som ingen kulturel eller moralsk Udvikling nogen Sinde helt har formaaet at udrydde, staar altid færdigt til at gribe sit Offer, naar det bare tør. Men medens det i den gamle Tid selv valgte Offeret og sønderrev det paa Rovdyrets Vis, venter det nu, til Offeret bliver det udleveret, paa samme Maade, som det indespærrede Dyr vænner sig til at tage det af sin Vogters Haand. Selv den følsomste Kvinde bliver saa ofte en Furie, naar hun staar lige over for det Offer, som Justitsen har udpeget til Straf og Hjem søgelse.

Den Gang, da Martyrerne paa den blodbesudlede Arena kastedes for de vilde Dyr, jublede den romerske Pøbel tifold højere, naar en ædelbaaren kristen Jomfru var Offeret, end naar dette var en eller anden ukendt Stakkar af en skælvende Olding. Og i Inkquisitionens Tider samlede visselig den højtstaaende, begavede Troshelt en langt større

og taknemligere Skare om sit Baal, end den ringe Fornægter af den ene saliggørende Tro.

Jo ædlere Vildt, desto hidsigere Jagt.

Kommer først Grusomhedsinstinktet op hos det moderne Menneske, er det saa uhyggelig ligt hine Tiders. Det er da saa usigelig vanskeligt at undersøge den forøvede Handlings Motiver eller lede efter dens undskyldende Omstændigheder. Folket staar atter i Flok om Pilatus' Dommersæde og raaber sit »korsfæst, korsfæst« over den, som det før mest saa op til og satte den største Lid til.

Og det samme Folk følger den Dag i Dag som den Gang til: Men giv os Barrabas fri.

Der kræves kanske nye 19 Aarhundreder, forinden dette dybt i den menneskelige Natur bundende Raab kan bringes til Tavshed.

Det er da ikke underligt, at man nu, naar den beklagelsesværdige Postbetjent, der med en ringe Løn og stor Familie forgæves har prøvet at leve den dannede Mands Liv og saa i en øjeblikkelig Pengeforlegenhed og kanske under Forhold, der have bragt hans Sindstilstand lige ind under Vanviddets Rand, har forgrebet sig paa den betroede Bankopost, naar man har sat denne Mand ind den samme Celle, som i Gaar blev tom efter den Vagabond, der kanske i 10 Aar ikke har havt en hel ærlig Arbejdsdag, men har betlet, truet og stjaalet sig frem til Svir og Lediggang, med Selvfølelse peger paa Loven og paa Dommerne og mener, at nu er Retfærdigheden sket Fyldest, thi de have jo begge faaet samme Straf for samme Forbrydelse.

Men Retfærdighedens høje Gudinde staar der kold og rolig med sit evig uforanderlige Aasyn og Bind for Øjnene. Kunde man rive Bindet bort, vilde man kanske se de ædle Træk fortrukne i Smerte.

Den samme Straf

for den samme Forbrydelse?

V.

»De store Tyve lader man gaa, men de smaa hænger man«.

Vi have hørt det saa ofte, saa vi vel snart skulde have lært det. Statistikken, som for Resten de, der oftest bruge disse Ord, aldrig læse, fortæller os jo ogsaa, at det er de »smaa« Tyve, der oftest straffes.

Men Statistikken er et tveægget Sværd og bør omgaas med Varsomhed.

Det er vist og sandt, at de fleste straffede ere de »smaa« Tyve, de, som lige saa ofte stjæle i Ører som i Kroner. Men lige saa vist er det, at der ikke falder mere end 1 Straf paa hvert 10de Tyveri, som disse »smaa« Tyve øve.

Man skal nemlig ikke komme og fortælle, at den, hvis Liv hængaar i Forbrydelse, og hvis Haandtering kun kan trives i den lange, mørke Skygge, som Muren om det borgerlige Samfund kaster over sine Omgivelser, at han kun begaar de Lovbrud, der staa opførte med de Tal, der prange i de aarlige Tabeller. Hans Liv er Forbrydelse, hvert Led deri Loven hjemfaldent. Og de forholdsvis faa Gange, han gribes af dens Arm, betegne i saa alt for høj Grad en Række »mislykkede« Forsøg paa at fortsætte sin daglige Krænkelser af dens Bud.

Den »store« Tyv, det vil som Regel alene sige den, der ikke til daglig Brug stjæler, har mindre Chancer for at slippe saa let. Han har ikke den samme Øvelse i at sno sig paa de ulovlige Veje og kender ikke de Smuthuller, hvor man sidder trygt og ler af Rettergang og Politifølgning. Og han har ikke den Beskyttelse, der ligger i et ukendt Navn og en talrig Skare Medhjælpere, der er vant til at skaffe Udvej i et kritisk Øjeblik mod en passende Deling af Byttet. Han staar i det afgørende Øjeblik saa uhyggelig isoleret, hans Venner kende ham ikke, hans Navn trædes i Smudset og offentliggøres til Smagebid for forvænte Avislæsere. Og til Slut bliver kanske den, der

skal dømme ham, hans eneste Ven, eller vilde saa gerne være det, hvis han turde. Men bag ham børes Glammet af Opinionens halsende Hunde, der have ringet Vildtet ind, og den vagtsomme Presse passer saa troligt paa, at Retfærdigheden sker Fyldest. Den forlanger som Talsmand for de mange »smaa i Samfundet«, at denne Mand, der saa groveligen har forsyndet sig mod Samfundets Love, skal behandles lige saa retfærdigt som enhver anden.

Og han sættes i sin Celle.

Eller han puttes, om Forseelsen var rigtig stor, ind i en Flok af lige saa fordærvede, af de »smaa«, ind paa en fælles Sovebrakke, hvor Eder og usømmelig Tale er den daglige Omgangstone, hvor Skryderi over begaaede Forbrydelser og Planlæggelse af nye er den kæreste Underholdning, og hvor enhver Ytring af Dannelselse eller højere Livsopfatning hilses af raa Latter eller medlidende Smil.

Og imedens spredes alt det, han havde samlet i sit Liv, for alle Vinde, Hustru og Børn lide Nød i sin Forladthed, medens et velvilligt Publikum opfrisker sin Hu-kommelse om den forsvundne Forbryder ved daglig at pege paa dem som Hustru og Børn til ham, som —. Og som Fremtiden stænges ved hans Navns Besudling, saa drøftes ogsaa hans Fortid, og der findes nu saa meget dér, som man ikke havde ventet, men som man nok kunde tænke sig maatte være der hos en saa fordærvet Person.

Det er saaledes, Samfundet straffer og forlanger at straffe den, der begaar sit Livs kanske eneste Fejltrin. Det er Livets Fortabelse paa en anden Maade, der kræves og eksekveres, intet mindre. Det borgerlige Livs Fortabelse, det er Straffen.

Vi straffe nemlig for meget med en Kvantitet, officielt. Vi tilmaale den samme ydre Straf for alle, medens vi saa let glemme, at Straffen tillige har en kvalitativ Egenskab, der gør, at den rammer saa overordentlig ujævnt.

Jeg véd, man her vil svare, at dette er en sentimental

Opfatning, der alligevel, om den blev ført ud i det praktiske Liv, vilde lede til en uretfærdig Ulighed. Og jeg kender saa vel det Ræsonnement, der da vilde føres.

Den dannede Mand, vil man sige, og kanske endnu mer den dannede Kvinde, har i sin Opdragelse, i sine rigere og heldigere Livsvilkaar en saa stor Modvægt mod de Fristelser til det Onde, som kunne møde dem, at det røber større Umoralitet, naar de alligevel betræde de forbryderske Veje. De maa desuden med sin mere udviklede Intelligens og Dømmekraft indse, hvad Forbrydelsen fører med sig af Følger for dem og deres, saa de bagefter ikke skulle kunne komme og sige, at de ikke kendte dem. Endelig have vi da, Gud ske Lov, en demokratisk og frisindet Lovgivning, som gør alle lige for Loven, og det er da virkelig bedst.

Om Ligheden for Loven har jeg sagt min Mening ovenfor. Den vilde vel desuden bedre gennemføres, om man for ethvert enkelt Tilfælde kunde finde den Straf, der rammede netop individuelt ligest, følte sig lige streng.

Men dernæst vil jeg svare, først og fremmest, at enhver, der forgaar sig, netop bukker under for de Fristelser, der ligge hans Naturel nærmest, og som staa i Forhold til hans økonomiske Standpunkt og til hans Dannelses Niveau. Den Handelsmand, der med en Omsætning af Hundretusinder overmandes af en Krise, som truer hans Forretning med Ruin og hans Hjem med Ulykke, gaar ikke bort og stjæler 5 Kroner, men sætter sig ned og skriver en falsk Veksel paa 5000. Hans øjeblikkelige Behov er kanske mindre tilfredsstillet med den, end den professionelle Vagabonds med de 5 Kroner.

Og endelig stadfæster al Erfaring, at ligesom Forbryderen sjælden eller aldrig i det afgørende Øjeblik har det kolde Overblik over Fremtiden, der hindrer ham i bagefter at gøre Dumheder, som saa ofte føre til hans Opdagelse, saaledes gør han heller ikke Forbrydelsen i den Tanke, at den skal blive opdaget. Tværtom føle vistnok de fleste

sig sikre paa, at netop hans Forseelse er saa godt gjort og saa godt skjult, at ingen skal komme efter den. Men da falder det ham ikke ind at se saa langt ind i Fremtiden, at han endog skulde kunne overskue de mere afledede Følger af sit moralske Fald. Disse høre da langt mere til de Sjælslidelser, som Lejlighedsforbryderen føler i Tiden mellem Gerningen og Opdagelsen, og som mangel Gang ere saa store, at han føler Fængslingen og den ved denne indtrædende Reaktion som en Befrielse, som en fredelig Havn oven paa lange og tunge Tidens Angst og Pine.

I og for sig er det i hvert Fald en Kendsgerning, at den, der falder fra Toppen af en Stige, falder tungere end den, der falder fra det laveste Trin. Den, der sidder helt nede paa Jorden, falder slet ikke. Og den faldne har liden Trøst af det, at han dog kun er faldet ned paa den samme Jord, hvor den anden allerede sad før.

VI.

Ved et Besøg i en Fængselsfanges Celle vil man snart opdage, at den ikke i og for sig frembyder noget afskrækkende Syn. Den er, bortset fra de højsiddende og gitrede Vinduer, der paa en Gang tilsigte at stænge for den forbudne Udsigt og at hindre Undvigelse, nærmest at ligne med et tarveligt, lidet Værelse, udstyret med de Brugsgenstande, der ere nødvendige for et Menneskes allernærmeste Behov. Der er rensligt og ordentligt, og større Hensyn ere tagne til Hygiejnens Forskrifter end i de fleste fattigere Hjem.

Der synes saaledes i det store og hele at være taget de Hensyn, som man med Rimelighed og uden alt for store Udgifters Anvendelse skulde kunne forlange til Gennemførelse af den Opgave at gøre Fængselsopholdet til en blot og bar Frihedsberøvelse, uden dertil at knytte særegne Lidelser eller Savn.

Imidlertid bør man her aldrig tabe af Syn, at Inde-

spærringen i hvilket som helst Fængselsrum, det være bedre eller slettere udstyret, aldrig vil kunne virke ligt paa alle.

Der vil altid være en Del Personer, for hvem Indespærringen kun vil være Frihedsberøvelse, de nemlig, der i Fængslet i alt Fald paa det nærmeste ville genfinde det til sit Hjem svarende i Retning af Komfort og Nydelsesmidler. Jeg tror imidlertid, at disse Personer blive de færreste.

Af de øvrige vil den ene Del finde Savn paa alle Omraader, tarveligere Kost, mindre appetitligt Stel, mindre smagelig Anordning af det hele Husvæsen. Den anden Del vil i Virkeligheden finde sit materielle Velvære forøget i en ganske betragtelig Grad; de ville nyde den rene Seng med ordentlige Sengklæder, den uvant gode Mad, Renligheden, om de da sætte tilbørlig Pris paa denne Luksus, kort sagt alt, og kunne let komme til at betragte Fængslet som et behageligt Tilflugtssted paa Tider, da der lidet er at udrette i »Professionen« eller det af en eller anden Grund findes opportunt at forsvinde fra sine vante Omgivelser. Og jeg er bange for, at dette er det store Gros af dem, der fylde vore Fængsler.

Det eneste, som da i Virkeligheden staar igen som fælles for dem alle, bliver selve Fængslets Vægge, der skille dem fra den ubundne Frihed.

Men Straffen skulde jo være et lige Onde for dem alle, virke ligt.

Bortser man imidlertid fra de vistnok ganske faa, der i Fængslet kun kunne se en ny Bolig, omtrent svarende til den, de sidst forlod, vil man se, at af de andre to Grupper medfører for den ene Fængslingen en Række Lidelser udenfor Indespærringen, Lidelser, der altsaa ikke af Loven ere tilsigtede, medens den for den anden giver Adgang til lige saa mange Nydelser og Fordele, som de ellers ikke se sig Udvej til at erholde.

Naar saa hertil for den første Gruppe kommer den uundgaaelige sjælelige Lidelse ved at se sig selv stemplet som Forbryder, sin Velfærd ødelagt og sin Fremtid stængt,

medens den anden i Ro kan nyde Fængslets Goder og anvende det Otium, som det gæstfrit yder dem, til at lægge Planer og forberede sig for nye Forbrydelser, uden at Hensynet til Navn, Familie eller Fremtid skal kunne genere dem synderlig, tror jeg nok, man vanskelig skal turde paastaa, at disse forskellige Personer endog tilnærmelsesvis have lidt den samme Straf.

Man har prøvet at rette paa dette ved saa mange Udveje. Der er anvendt flere Slags Fængsel, et »*custodia honesta*« for den mere retskafne Forbryder, hvem man endog stiller i Udsigt, at han ikke efter udstaaet Straf skal blive betragtet som saa borgerlig reduceret, som de øvrige Forbrydere — man har gjort Straffedommen betinget for den tidligere ustraffede, saaledes at han har Udsigt til ved en i en vis Tid ført hæderlig Vandel helt at fritages for den egentlige Straf — man har foreslaaet den betingede Løsladelse efter en vis Tids Fængselsophold med god Opførsel — man har i selve Fængslet søgt den krænkende og demoraliserende Sammenblanding af de ulige Elementer formildet ved Klasseinddeling, Separation og individuel Behandling.

Alt sammen gode og ædle Frugter af den kriminalistiske Forsknings utrættelige Arbejde i Menneskehedens Tjeneste, men ganske vist med Resultater, der næppe staa i Forhold til den gode Hensigt.

Det er selve Grundopfatningen af Begrebet Forbryder og Forbrydelse, der maa ændres. Man maa lære at forstaa den dybe Forskel mellem den samfundsfjendske Forbryder og det svage, men i Grunden ufordærvede eller i hvert Fald ufarlige Menneske, mellem den Retskrænkelse, der ved Sløvhed, Vane eller Samfundshad fremtræder som en stadig stigende Fare for det ordnede Samfund, og den Lovovertrædelse, der, begaaet under Øjeblikkets Nød, Mangel paa Selvbeherskelse eller Lidenskab, alene falder tilbage paa Forøveren og med ham paa en Række uskyldig lidende med sin Gengældelse, men lader Samfundet som Helhed

uberørt, naar den har udspillet sin Rolle som Tema for en Skandale eller det ophøjede Skuespil, som forestiller en dydig indigneret Almenhed, der i Moralens høje Navn kræver Lovens strengeste Straf over den foragtelige Tolder.

VII.

Hvad er vel egentlig det moderne Fængsels Opgave og Formaals?

Først og fremmest at optage dem, som man af en eller anden Grund finder at maatte sikre sig under Retsforfølgningen ved at holde deres Person i Varetægt. Disse, om hvem der for øvrigt ikke her er Tale, gælder det selvfølgelig saa lidet som muligt at rive ud af deres daglige Levevis, deres borgerlige Erhverv eller Forbindelsen med Udenverdenen.

Derefter kommer Straffængslet.

Og dettes Opgave er ikke den, som fra gammel Tid stod som det vigtigste, nemlig at være den straffende Gengældelse af det onde, det syndefulde hos Forbryderen selv. Thi Menneskets Synd er, naar den betragtes som blot og bart et Udslag af dets egen onde Natur, en Sag mellem det selv og dets Gud.

Det er heller ikke den at hjælpe den privat fornærmede til Hævn over Fornærmeren, at lade den bestjaalne hovere over den grebne Tyv eller den besvegne gotte sig over Bedragerens Indespærring. Dette er allerede anerkendt derved, at man for længst har forladt alt, hvad der kaldes privat Fængsling, og stillet det absolutte Krav, at ligesom alene Staten gennem sine lovlige Domstole kan hidføre Straffen, saaledes kan alene det offentlige selv fuldbyrde den.

Det er heller ikke Fængslets Opgave at virke opdragende paa dem, det indeslutter mellem sine Mure. Thi da vilde der ikke være sund Sans i, at man ved en Række Forbrydelser, ikke blot mod Person, men ogsaa mod Ejen-

dom, skulde have overladt Afgørelsen af Straffens Anvendelse til den fornærmedes egen Begæring om Paatale. Og endnu mindre Mening vilde der være i ved Forhøjelse af den kriminelle Lavalder og ved vor nye Lov om forsømte Børn at undtage netop de unge, mest paavirkelige, mest modtagelige fra Fængselstugten og bestemme, at de skulle opdrages, men ikke straffes.

Fængslets Strafopgave maa søges paa et andet Felt.

Det er Samfundets sidste Nødudvej til at virke paa dem af dets Medlemmer, som det kun ved brutal Magt-anvendelse kan holde i Ave. Det er en Trusel om Frihedens Tab lige over for dem, der alene anvende Friheden til at stille sig i aaben Krig mod det Samfund, hvis Grundsætninger de ikke anerkende, et Forsøg paa dels at tæmme dem ved at holde deres onde Lyster nede i Uvirksomhed, dels ved en uundgaaelig og intim Paavirkning at vække deres Eftertanke, deres Respekt for Samfundsmoralen, deres Arbejdslyst og Energi, deres Trang til at leve som Samfundsmennesker.

Dette er Opgaver store nok, og Opgaver, der, i alt Fald for en Del, virkelig kunne løses, og som det er god Samfundsøkonomi at søge løste.

Vi have nemlig i det moderne Samfund en stadig stigende Gruppe af Individier, der leve i aaben Krig med alt, der hedder Lov og Orden, der kun anerkende Samfundsorganisationen som en ydre, brutal Magt, hvem de ogsaa kun respektere som saadan. En Kræftskade, der breder sig i Samfundslegemet Dag for Dag med den stigende Udvikling af de industrielle Centrer, af Kommunikationer, af den stærke Befolkningsfortættelse paa dertil gunstige Steder.

Denne det moderne Samfunds Natside er det professionelle Forbryderproletariat, en forraaet Bærme, der lever sit eget lyssky Liv i de store Stæders Udkanter, for derfra, naar Lejlighed bydes det, at gøre sit Anfald paa det ordnede Samfund — en vagabonderende

Stat i Staten, hvis Næring er Forbrydelsen, og hvis blotte Tilværelse er en altid lurende Fare.

Her er Fængslets egentlige Felt, det er her, hvor der kræves Isolering, Bortskærelse, Undertrykkelse. Thi her er Lovbruddet gennem organisk Misvækst blevet Last og kan kun søges rettet ved et operativt Indgreb i det saarede Samfundslegeme, hvorved man fjerner de angrebne Dele.

Men paa Lejlighedsforbryderen passer saa langt fra altid Fængselsstraffen som Samfundsgengældelse, at jeg vover at paastaa, at den i de fleste Tilfælde virker mod sin Bestemmelse.

Ikke saa at forstaa, at der ikke skulde være Grund til ogsaa at anvende Indespærringen som Straf paa den enkelte Lejlighedsforbryder. Der gives Retsbrud saa store, saa grove, at de, som man siger, skriger mod Himlen.

Den, der i Vredens Opblussen ikke er mere Herre over sit Sind, end at han tager sin Næstes Liv, den, der er saadan Slave af det dyriske i sine Lidenskaber, at han begaar Angreb paa den kvindelige Ære, den, der af Hævnlyst mod den enkelte udsætter en hel By for Brandstiftelse, viser sig ved denne enkeltstaaende Handling som et saa samfundsfarligt Individ, at der vistnok maa findes fuld Føje til at sikre sig hans Person, kanske for Livet, men i hvert Fald paa saa lang Tid, at det efter menneskelig Beregning kan forudsættes, at Lidenskaberne ere slukte i hans Sind.

Men i de fleste andre Tilfælde maa man vel betænke, at det, man gør ved at anvende Fængselsstraffen paa Lejlighedsforbryderen, det er at reducere ham fra et svagt og vildfarende Samfundsmenneske til en samfundsfarlig Bandit, at støde ham ned i en Forbrydergruppe, hvor han ikke efter sit Naturel og sin Opfatning hører hjemme, at brænde-mærke ham med et Stempel, han ikke fortjener at bære, at lamme hans Kræfter til igen at begynde det hæderlige Arbejde, han som Regel saa gerne vil gøre.

Straffen, det hovedsagelige ved den, ligger for denne Slags Forbrydere i selve Dommen, der kender ham skyldig i Retsbruddet og mer effektivt end noget Fængselsophold deler hans Liv i to, idet den nedkalder over hans Hoved en uendelig Række af smaa og store Følger, der komme, saa vist som der er en borgerlig Retfærdighed. Den afbryder hans Livsvaner, hans Arbejde, hans Forbindelser, river hans økonomiske Platform over Ende sammen med hans Agtværdighed og Selvfølelse og lader ham staa tilbage med saa sørgelig formindskede Udsigter og Udveje for de kommende Dage.

Derfor skulde det Samfund, der nedkalder, kanske maa nedkalde, disse Onder over ham, ikke kaste Sten paa den faldne Mand. Tilgiv ham, om man kan, glem ham, om det er muligt, men lad ham i hvert Fald gaa, for at han nu kan gøre Ret og Skel for sig herefter.

Vi have Selskaber, der have sat sig som Maal at tage sig af de løsladte Forbrydere. Et stort, et ophøjet Maal.

Staten anerkender dette Maal ved aarlig at bevilge Tusinder til Selskabernes Drift. Og for disse Midler er mangan ulykkelig ført tilbage ind paa det retskafne Livs Veje.

Men et er sikkert, at dem, man med de nu for Haanden værende Midler kan naa, det er mangan Gang, ja kanske oftest de mindst værdige. Det er dem, hvis Tarv kan træffes med et Minimum af Bekostning, og som med en billig Udrustning kunne have Chancer for et bedre Liv. Det er de navnløse, man kan hjælpe.

Dem, der ere uheldigst stillede, kan man ikke hjælpe, fordi den lille Hjælp, man kunde give, ikke vilde strække til. Der vilde kræves flere Titusinder, end der nu haves Tusinder, om man skulde kunne naa dem, der fra et højere Trin, en lykkeligere Tilværelse, ere stødte ned i Forbryderflokken, med en reddende Haand.

Og hvorfor?

Ofte, alt for ofte, fordi det samme Samfund, der nu iler reddende til med sine fattige faa Kroner, selv i Forvejen med kold Haand har afskaaret den Selvhjælp, der dog for de fleste skulde være og i Virkeligheden ogsaa er den bedste, den sikreste Udvej til igen at rejse den kantroede Baad. Den Mand, der klamrede sig til Hvælvet, rev man Taget bort for og kastede ham over paa en drivende Planke. Man dømte ham, vistnok efter Loven, men mod al sund Fornuft, til en Indespærring, som ikke havde til Hensigt at holde ham borte fra Forbrydelsens videre Bane, ikke at virke opdragende paa ham, ikke at give ham Lyst til Arbejde, men som dog gav ham tilbage til Samfundet bitter mod dets Styrelse, demoraliseret og med kuet Livsmod og svækket Helbred.

Og ikke nok med det. Men den Infami, der saa rigelig blev hæftet paa det før hæderlige Navn, den Gang da Retsforfølgelsens pinlige Detailler vare Samtalestof og Presseføde, den vaagner op paa ny paa Løsladelsens Dag og gør den kanske tungere end hin nu glemte Time, da Fængselsporten faldt igen og skjulte den bitre Graad og de vredne Hænder. Opinionen har ikke nok med den ene Henrettelse, den kræver en ny Opførelse af det samme Folkeskuespil.

Der bliver saaledes et uafhjælpeligt Misforhold mellem de to Handler, som Staten i Egenskab af Samfundets Repræsentant udøver ved først at straffe paa en Maade, der hindrer eller umuliggør den Oprejsning, den selv siden siger sig at ville tilbyde, hvad enten denne kommer i Form af Fængselsselskabets Pengenhjælp eller den for sildig tilgængelige Æresoprejsning, der desuden endnu engang paa kalder Offentlighedens Opmærksomhed paa den nu endelig glemte Forsyndelse.

VIII.

Det er ikke min Hensigt med disse Bemærkninger at udtale noget for eller imod Fængselsstraffen i og for sig

som Led i Straffesystemet. Men det tør vel være, at en kommende Tid vil se anderledes paa Fængslet end vi, at den vil betragte Vinduesgitrene og de jærnbeslagne Døre med det samme Blik, som vi nu have paa Lænkerne, hvis Raslen for ikke saa langt tilbage var saa nøje fastknyttet til Begrebet Fange, medens de nu kun bruges til at skaffe Fængslet selv Respekt og som ren Undtagelse.

Hvad jeg her vil fremholde, er alene det Spørgsmaal, om der ikke skulde være en noblere, mere eleveret Maade at bedømme en Mands Skyld efter Loven paa, end den almindelige at ansætte den rent kvantitativt i Dage, Maaneder og Aar, ganske paa samme Maade, som der gives en mere ideel Maalestok for hans Evner og Menneskeværd end den, der udtrykkes i Kroner og Øre.

Altsaa, om man ikke helt skulde kunne komme bort fra det Princip, der sætter den fængslige Indespærring som Hovedstraf og alle de øvrige Følger af Forgaaelsen som underordnede Faktorer ved Strafadmaalingen.

Det Udkast til ny Straffelov, der nu foreligger, og som forhaabentlig snart faar Lovskraft, giver vistnok ved Siden af de nuværende Straffe Anvisning paa en Del nye, saaledes Fortabelse af statsborgerlige Rettigheder, Forvisning og Udvisning, men dog som Regel anvendt ved Siden af Frihedsstraffen som den store Hovedstraf. Det synes endog med megen Omhu at gaa uden om det Spørgsmaal, om der ikke, i alt Fald i enkelte Anvendelser, kunde findes Føje til at lade Forbrydelsens andre borgerlige Følger træde i Fængslets Sted.

Men herved mister da ogsaa dette Udkast, trods sin større Elasticitet i Strafarternes Variation, dog det, som jeg maatte anse for det største Fremskridt, nemlig en friere Adgang til at sætte Forbrydelsens Følger i Forhold til dens Art og Omstændigheder og til Forøverens Karakter, uden at være saa strengt bunden til Lovbudenenes graderede Strafadmaalingen.

Hvad der navnlig efter min Opfattelse bør stræbes

efter, er at udfinde, hvilke Følger den begaaede strafbare Handling enten i og for sig vil medføre for Forøveren eller efter Sagens Natur maa paalægges ham ved Dommen, og saa derefter at overlade til Domstolens Skøn at afgøre, om disse Følger ogsaa bør forenes med nogen anden.

Om saaledes Forbryderens ved Straffedommen ødelagte Kredit og Navn, hans Tab af offentlig Stilling eller Tillid, hans Families Vanære og Ruin er Straf nok, eller om han desuden maa tilføjes en yderligere fysisk eller sjælelig Lidelse enten nu ved Fængselsstraf eller paa anden Maade? Eller om hans Tab af Fædreland, naar han efter Dommen er nødt til at emigrere, skulde kunne ækvivalere Fængselsstraffen? Eller om ikke den Retfærdiggørelse, der ligger i Tilbagebetaling af et besveget Beløb, og som for altid vil gøre den skyldige til en gældbunden Mand eller hans Familie og Venner fattige, skulde være nok?

For næppe et Decennium siden indførte vi i vor Straffeprocess det Princip, der kaldes den frie Bevisteori, det vil sige, man løste Domstolen fra de bestemte Former for Beviset for Forbrydelsens Tilstedeværelse og jævnstillede alle de Kendsgerninger, der kunde skaffes til Veje for Bevisdannelsen.

Om man nu overførte den samme Teori paa selve den materielle Strafferet, det vil sige, om man paa samme Maade som nu Spørgsmaalet »skyldig« eller »ikke skyldig« er overladt de Borgeres samvittighedsfulde Skøn, der danne Juryen eller Meddomsrettens Flertal, overlader Domstolens Skøn Fastsættelsen af den Følge, som efter moden Værd-sættelse af alle Omstændigheder findes passende netop for den Person, der har gjort sig skyldig i netop dette Retsbrud? Vilde man her staa lige over for en uløselig Opgave?

For mit Vedkommende tror jeg ikke dette. Men der maatte vistnok gaa i Forvejen en dyb Forandring i de nu saa indgroede Begreber om Forbrydelse og Straf, og man maatte søge at vinde frem til en langt klarere Forstaaelse

af, hvad det er for Retsbrud, der forlange Samfundets Magtanvendelse, og lige over for hvilke denne er overflødig, for ikke at sige skadelig.

Selve den bestaaende Lov og Retsopfatning viser imidlertid her Vejen.

Først og fremst derved, at en hel Række Forbrydelser, og det endog af de meget store, er gjort afhængig af den privat fornærmedes Klage. Her er det nemlig indlysende, at det er Samfundet selv, der har givet Privatpersonen en Del af sin Ret. Og ligesom det ikke har overladt hin baade Paatalen og selve Afstraffelsen, men selv forbeholdt sig at rejse Skranker for Hævnnergerrigheden og Hadet, saaledes er til enhver Tid Fastsættelsen af de Arter af Forbrydelse, der er privat Paatale undergiven, Genstand for Forandring. Men den private Ret er som Undtagelsen altid mindre og ringere end Regelen, der er fuld offentlig Afgørelse baade af Paatalen og Straffen, hvorfor Samfundet vel altid burde kunne holde sin Ret aaben til uagtet det private Krav om Paatale at afstaa fra Straf.

Dernæst have vi den betingede Straffedom, ved hvilken Samfundet, som før nævnt, uagtet Skyldigkendelsen siger til den dømte: Vi anse ikke din Forgaaelse for andet end en Forvildelse og tro ikke, den er et Udslag af lastefuld Karakter. Derfor straffe vi dig ikke nu, men vente, for at du ved din senere Opførsel kan faa vise, om vi kanske have taget fejl. Men dette Retsinstitut er jo ogsaa Genstand for Udvidelse. Fra som nu kun at omfatte visse mindre Forgaaelser, for hvilke Straffen kvantitativt kun er ringe, lader den sig udvide til at omfatte de med større Straf belagte.

Endelig have vi den almindelige Retsopfatnings ved Loven fastslaaede Sondring mellem de mer og mindre farlige Forbrydelser. Den er vaklende og den er ofte misvisende, det er vist; men den viser dog Vej til en Udvikling, idet den tager Sigte først og fremst paa de Retsbrud, der indeholde de største Farer for Almenheden. Den

stempler Tyven som farligere end Bedrageren ved at gøre Tyveriet til Genstand for højere Straf og ubetinget offentlig Paatale, medens Bedrageriet trods dets ofte større Genstand er overladt den private Krav paa Tiltale og henført under mindre Straffesatser.

Men bag om disse ved Loven opstillede Distinktioner staar jo dog vel en formodet indre Forskel, der viser tilbage paa en antaget større eller mindre Karakterens Brist. Loven angiver kun Konturerne, trækker Grænsen mellem det, som Erfaring og Sædvane har fastsat som store Retsbrud og smaa. Har Loven i det enkelte Tilfælde taget fejl i denne Skelnen, da er det Domstolens Tur. Og den skal bag den ydre Gerning søge de indre, ledende Motiver.

IX.

Der kan spørges: Vil da ikke en saadan Løsning af disse Spørgsmaal lettelig drive Sagen over til en anden Yderlighed og derved skabe en ny Uretfærdighed ved at stille en beskyttende Mur mellem visse Slags Personer eller Samfundsklasser og Loven? Vil der ikke herved skabes en yderligere social Fordel for dem, der allerede paa Forhaand ere saa vel udstyrede med Begunstigelser af alle Slags, ofte paa de andres Bekostning? Og endelig: Er det ikke tryggere at jævne de værste Fejl, som nu ske, enten ved Tiltalens Frafaldelse før Sagsbehandlingen eller ved Be-naadning efter Dommen.

Jeg vil svare paa den sidste Indvending først.

Paatalemyndigheden, i hvis Haand Beslutningen om Tiltale ligger, vil aldrig eller i alt Fald kun undtagelsesvis have Sagen saa helt og alsidig udredet, som Domstolen. Allerede heri ligger det, at man aldrig kan være vis paa, at der ikke i sidste Øjeblik kan fremkomme Bevisligheder, der helt kunne forandre det Indtryk af Sagen, som man tidligere havde, og maaske ogsaa stille den sigtedes Person

i et helt andet Lys, end man før kunde være fristet til at se ham.

Og Benaadningen er heller ikke Dom. Den er afhængig af vekslende Opfatninger og Praksis, skikket og nødvendig for at afhjælpe Fejl eller gennemføre Synsmaader, der først foreligge efter Dommen eller under Straffens Forløb, men bør hverken konstitutionelt eller logisk gives Adgang til at optræde som Appelinstant eller Korrektiv for Domstolene.

Om den først nævnte Indvending, har jeg allerede ovenfor udtalt mig i en anden Forbindelse.

Dette Argument, at der ved det af mig fremholdte Ulighedsprincip skulde kunne skabes en hellig Alliance mellem de socialt højt eller bedre stillede, er i sig selv ganske bestikkende, især fordi det er en Kendsgerning, at Forbryderverdenen regelmæssig rekrutteres fra de Samfundslag, hvor Oplysningen staar lavest og Adgangen til rigere Livsnydelse er trangest.

Men lige saa sikkert det er, at jeg ikke selv er mig bevidst at have tilsigtet en saadan social Forskel, lige saa klart synes det mig, at de Argumenter, jeg ovenfor har søgt at fremholde for min Anskuelse, ikke trækker i denne Retning.

Den Mand, der som Indehaver af Embede eller med stor Betroelse, offentlig eller privat, har saa uendelig meget at miste, og som derfor ved sit Fald altid vil glide saa meget dybere og mere trøstesløst nedover, vil ofte have Straf nok for Tjenesteforseelse eller en ham uværdig Forgaaelse paa Privatlivets Omraade, om han fjernes fra alt det, der har været hans Stolthed og Ære. Men paa samme Vis vil den stræbsomme Arbejder eller Husmand se Hjem-søgelse nok for den begaaede Brøde, naar han pludselig ser sig brødløs og sin fordringsløse Velfærd omstødt, eller naar han drives fra sin Plads, der gemmer Resultatet af et Livs flittigt Stræv, om man ikke til Overflod tvinger hans

Familie ind under Fattigvæsenets Forsorg, medens han selv kortere eller længere Tid slider de foragtelige Fangeklæder.

Men det rette er her efter min Mening, at Domstolen ikke giver sin Kendelse Formen »ikke skyldig«, hvilket erfaringsmæssig frembyder en stor Fristelse, hvor Straffendet findes at staa i aabenbar Strid med Forbrydelsens indre Beskaffenhed, men at den, som før nævnt, udtaler sin Skyldigkendelse, men lader Dommens uafvendelige Følger, ogsaa de rent sociale, træde i Straffens Sted, ganske som nu den hele Straf kan anses afsonet ved Varetægtsarresten.

Thi det, man skal søge at finde bag de ydre Kendelser, er dog den Kilde, hvoraf det forbryderske Udslag er sprunget frem. Og Samfundet har ikke Ret til at læsse større Byrde paa noget Individ end den, han kan bære.

Straffen betegner Udstødelsen fra det Samfund, hvor Forbryderen kendes uværdig til at færdes. Den endelige og absolutte Udstødelse er Dødsstraffen, men den varierer nedad gennem hele Rækken af Frihedsstraffe, som Regel alene tilmaalt kvantitativt i Tid, fordi man savner et paa-lideligt kvalitativt Maal, der under Lovens ydre Lighedsprincip passer paa Livets Mangfoldigheder.

Men der, hvor man ved, at Udstødelsen kommer, uden at man lægger Beslag paa den personlige Frihed, der bliver denne Frihedsberøvelse et Tillæg til den borgerlige Straf, der som ufortjent tillige er utilladeligt. Giv Lovovertræderen Valget imellem Lovens ydre Straf, fuldbyrdet saaledes, at ingen ved det, og uden efterfølgende Brist paa borgerlig Agtelse eller Stilling, og Valget vil visselig ikke falde ham tungt, enten han er Embedsmand eller Arbejder.

Man skal her særlig ikke undervurdere Betydningen af det sociale Fald, som den gør, der hidtil har staaet paa selv det laveste af de Samfundstrin, der betinger medborgerlig Agtelse. Den Arbejder, der i sin Fabrik eller som Medlem af sin Fagforening har oparbejdet sig en Position, vil forstaa at vurdere den, ikke mindst i vor Tid,

der ingen uoverstigelige Skranker taaler mellem de forskellige Samfundslag, og som derfor byder Dygtigheden Albuerum til at arbejde sig opover til de stadig mere fremskudte Stillinger. Han ved, at et Fald for ham og hans Kreds i Virkeligheden betyder det samme som for hvilken som helst anden, hvis Straf betegner Udstødelsen fra et andet Milieu, kanske netop ned til Arbejderens. Og han har, eller vil faa, en Familie, Sønner eller Døtre, som netop i den simple, men hæderlige Fader har et brugbart Fodfæste for Arbejdet op over Samfundsstigen, et Fodfæste, der uigenkaldelig glipper, saa det kanske aldrig genvindes, om denne Fader foruden at være fattig og simpel tillige har faaet Forbryderens Brændemærke.

Men et skal indrømmes, nemlig at den højere Livsanskuelse og det finere Følelsesliv, der lader Skammen og Fornedrelsen kendes dobbelt sviende, altid vil have lettest for at udvikle sig hos dem, der gennem Generationer har været i Besiddelse af en højere social Plads. Derfor vil lettelig ethvert Princip, det fornægter Berettigelsen af at anvende Lovens ydre Lighed paa alle, faa Udseende af særlig at stille sig paa Vagt om de bedre stilledes Forrettigheder.

Der kræves derfor, at man ser paa Sagen uden Fordom til nogen Side. Thi det maa dog erkendes, at der gives et Samfundsskille, det ligge højere eller dybere i Lagene, neden for hvilket alt Hensyn til Udstødselsens Infami maa vige. Men her bliver da ogsaa Straffen Undertrykkelse.

X.

Vi have nu engang vore Fængsler, og vi have Frihedsstraffen som den brede Regel. Og der vil maaske gaa lange Tider, før Lovstiftningen og bag den Opinionen tør gøre det store Sprang ud i det, der vel for de fleste endnu vil synes som et stort Mørke.

Indtil da maa vi søge at udbedre det, vi have, at ud-

jævne det skæve og fjerne de værste Udvækster paa vort nuværende System.

Der staar da to Udveje aabne.

Den ene er kun at aabne Fængslets Døre for dem, som der dog er nogen Mening i at straffe, dem, om hvem man har nogen Grund til at haabe, at Frihedsberøvelsen paa domsbestemt Tid vil give Anger, Eftertanke, Forsætter og redelig Vilje. Sæt da Lejlighedsforbryderen, den svage Synder, for hvis Fremtid man tør nære Haab, ind i Cellen og giv ham Fangens haarde Kaar. Men støt ham og hold ham oppe, saa han ikke gaar til Grunde under Samfundets jærnhaarde Strubetag. Og naar han slippes ud, hjælpeløs, graanet og bøjet af Kummer og Modløshed, saa støt ham endnu mere, thi falder han en Gang til, da falder han alt for dybt. Forstaa, at det er god Økonomi at ile til her, hvor Haardhed vilde være Grusomhed og hvor Karrighed med Penge vilde være Ødselhed med Hjerteblood. Skab en Mand af det bløde Ler, giv den vaabenløse et godt Værge nu, da han skal tage Kampen for Tilværelsen op paa ny.

Men stæng da Fængselsdøren for de andre. Lad Fængslets Orden og Fred være for godt for dem, som have vist, at de kun benytte det for sine egne Behov, og som ikke ville bøje sig for dets Regler, uden fordi det stemmer med deres egen Træghed og slappe Vilje, eller fordi de af Erfaring vide, at dette er den billigste og mageligste Vej til at gøre Fængslet til et taaleligt Opholdssted, hvor de kunne slippe over en ubehagelig Ventetid, som skal tilbringes med daarlige Tanker og Planer for deres fremtidige Kamp mod Loven og det borgerlige Samfund.

For dem passer ikke den lovbestemte Straf, men den administrativt anordnede Internering for en ubestemt Fremtid, det være sig i Kriminalasyl eller Tvangsarbejdsanstalt. Fængslet, det moderne Fængsel med sin humane Betjening, sin Bogsamling og Skole danner det ordnede Samfunds Ydergrænse, men ligger dog inden for dets Ramme. Det

tager Sigte paa Samfundsmennesket, ikke paa Samfunds-fjenden.

Den anden Forholdsregel maa tages inden Fængslet selv.

Den kan i Korthed sammenfattes i Ordet Ulighed. En Klassifikation af alle Fanger, ikke i Grupper, men efter Individider.

Der er, som før nævnt, allerede gjort Forsøg herpaa ved den individuelle Fangebehandlings Anerkendelse som ledende Princip og Grundtanke. Men Princippet er ikke søgt gennemført i synderlig Konsekvens. Naar Fangen er kommen inden for Fængselsporten, begynder han sit Fængselsliv efter væsentlig samme Regel som alle sine Lidelsesfæller. Han bliver et Nummer, der har at leve sin Dag reglementarisk som de andre Nummere, lige fra den tilvejede Kost til det snauklippede Haar og de ragede Kinder. Først naar nogen Tid er gaaet, kan han ved god Opførsel arbejde sig op til noget bedre Kaar, men ogsaa da strengt afpasset efter den Klasse, han er rykket op i.

Men her har selvfølgelig den rutinerede Forbryder et stort og efter min Mening uberettiget Præ fremfor den i Virkeligheden langt bedre Begynder. Den første er inde i Sagen, han ved saa godt, hvad der skal til for at staa sig vel med Betjeningen, hvilken Grad af Hykleri der skal præsteres for ikke at gaa over Stregen, hvilket passende Dagsarbejde der skal præsteres for ikke at kaldes absolut doven. Han kender Tiderne for sin Oprykning i Klasse, og om han end kanske ikke sætter saa særlig Pris paa de Begunstigelser, denne byder paa, saa ved han vel, at den passende tilmaalte Portion af den ejendommelige Politur og Disciplin, som er særegen for Fængslet, vil hjælpe ham over mange smaa Ubehageligheder og sluttelig kanske belønne ham med det store Lod, der kaldes Kongens Naade.

Begynderen er nervøs, opreven, nedstemt og irritabel. Han er klodset paa Grund af sin Uvanthed med Forholdene, hvilket let kan se ud som Vrangvilje, han plages ved at være undergivet Betjente, der kanske staa paa et langt

lavere Dannelsesstrin end han selv, og bliver derfor utaalmodig, hvilket fortolkes som Trods og Opsætsighed, han er uvant til det Arbejde, man sætter ham til, let udsat for efter en Del forgæves Forsøg paa at greje det at opgive det hele, hvilket bærer Udscende af Dovenskab. Paa alle Kanter lurar Farer, han vanskelig kan se og vanskelig undgaa; han faar let et Synderegister, som han med sin redeligste Vilje ikke kan faa strøget ud. Naar saa hertil kommer alle de Savn, han mer end sine Kammerater maa lide ved selve Opholdet og det uvante Liv, synes det klart, at hans Straf faar en bitter Tilsætning, der ikke var tilsigtet, og som i og for sig er en Skævhed ved Systemet.

Her burde man tage Spørgsmaalet op fra Roden. Den erfarne, dannede Fængselsmand skulde vide, i alt Fald efter en kort Prøvetid, men efter min Mening næsten straks, hvilke Fanger der egne sig for den ene eller den anden Behandling. Sæt enhver der, hvor han antages at høre hjemme; tager man fejl, saa er Fejlen saare let at rette. Dan saa mange Klasser, som der er Fanger, spænd ikke alle ind i samme Tvangstrøje, thi det er Personer, det gælder, ikke Nummere. Lad enhver faa det, der passer ham, Sysselsættelse, Fangerum, ja gerne Klæder og Kost, ikke blot paa Grund af forskellig Alder og Køn, men efter en Undersøgelse af deres fysiske og intellektuelle Udvikling, deres tidligere Liv, deres tilvante Behov og ikke mindst efter deres saa højst forskellige Skamfølelse.

Thi dette er den sande Lighed for Loven, at man søger at udjævne den virkelige Ulighed i fuld Erkendelse af, at ingen er lig den anden, hverken i Kaar eller i Ære, og at derfor den ene aldrig passer helt ind i den andens Klæder. Kun den dybe Respekt for Individets Særpræg og Særret kan skabe en Retfærdighed, der i lige Grad rammer alle, idet den vel rammer Skylden, men tilige dækker mod det uforskyldte.

En Fremtid, kanske fjern, kanske nærmere, end nogen ved, vil vise, om en Appel som den her fremførte til den

menneskelige Retfærdighedsfølelse kan bære Frugt. Den kræver en dyb Forandring i den almene Opfatning paa Strafferettens Omraade, saa meget dybere, som den maa bunde i hver enkelts skærpede Syn paa det bestaaendes Mangler.

Den sigter paa et Ideal, kanske af de ugennemførlige. Men man har jo Ret til at stræbe efter Idealerne.

Segelke Thrap.

Varetægtsfængslets Indretning her og i Udlandet*).

(Indledning til en Diskussion i »Juridisk Forening« i Kbhvn. 27/1 1898.)

Det er sikkert, mine Herrer, ikke den daarligste Maalestok til Bedømmelse af et Lands Retsstandpunkt og derigennem af dets Kulturstandpunkt, man faar ved at undersøge, hvorledes det behandler sine Varetægtsfanger, og Skabelsen af Kauteler i saa Henseende har da ogsaa som bekendt udgjort et Led i mange Landes almindelige Frihedsbestræbelser.

Man har derfor ment at turde paakalde Forsamlingens Interesse for nogle Oplysninger om, hvorledes man i denne Retning har det her og andetsteds, saa meget mere som en Reform deraf sikkert maa siges at staa paa Dagsordenen.

Man vil naturligvis aldrig kunne naa til, at Varetægtsfængslet af det store Flertal anses for en positiv Behagelighed; det er og vil altid vedblive at være et Offer, som den enkelte muligvis uskyldige maa bringe for den almindelige Retssikkerheds Skyld, og ikke mange af de uskyldige, som det har ramt, vil kunne hæve sig til den Objektivitet, at de overhovedet erkende de virkelig nødvendige Indskrænkningers Berettigelse.

Der vil derfor altid af den tarvelige Del af Dagspressen

*) Jfr. om samme Æmne nærværende Tidsskrift Bd. 17 S. 129 ff. og Ugeskr. f. Retsv. 1897 S. 371 ff.

i en mager Tid kunne koges en for det store Publikum pirrende og billig, men heller ikke egentlig nærende Suppe paa Fabler om Rædsler og Misbrug fra Fængslerne; det maa man tage med Sindsro — Spalterne skal jo fyldes.

Dhrr. ville maaske oftere i mine Bemærkninger finde, at jeg opholder mig ved rene Bagateller; det daglige Liv bestaar jo imidlertid netop af en Kæde af lutter tilsyneladende Smaating, men disse blive store og betydningsfulde, naar de daglig vende tilbage og gribe stærkt ind i det rent personlige Befindende, og dette gælder i meget forhøjet Grad, naar Livet foregaar under et Fængsels tvungne Former, hvor selve Trykket af Frihedsberøvelsen, det at være reven ud af sin vante Levevis og Situationens hele Spænding gør Sindet særlig modtageligt for de smaa Tings Magt.

Den ledende Grundsætning for Varetægtsfængslets Indretning er allerede udtalt i *Constitutio criminalis Carolina* af 1531 (*peinliche Halssgerichtordnung*), i hvis § 11 det hedder: »und ist dabei sonderlich zu merken, dass die Gefengniss zu Behaltung und nit zu schwerer geuerlicher Peinigung der Gefangenen sollen gemacht und zugericht sein,« og klart og fyndigt udtrykkes den ogsaa i det gældende danske Arrestreglement af 7. Maj 1846, hvor det hedder, at »Arrestanten i Varetægtsarresten ikke skal udsættes for et større Onde end det, der er en nødvendig Følge af hans Friheds Indskrænkning og hans Persons Bevogtning, indtil hans Skæbne ved Dom er afgjort.«

Ser man derimod hen til, hvorledes denne Grundsætning er gennemført i Reglementets øvrige Bestemmelser, er det ikke fuldt saa glædeligt; man har i 1846 ikke vovet fuldtud at drage Konsekvensen ved at berøve Dommeren enhver Beføjelse overfor Varetægtsfangerne, der i hans Haand kan komme til at spille en Rolle som Lokke- eller Afskrækkelsesmiddel, hvad jeg i min Sammenligning med andre Landes Ordning nærmere skal eftervise.

De fremmede Lande, hvis Forhold jeg har haft Lejligh-

hed til at lære at kende dels ad theoretisk og dels ad praktisk Vej, ere Sverrig og Norge, Frankrig, Tyskland og Belgien, medens jeg for Englands Vedkommende desværre ikke har kunnet erholde tilstrækkelig paalidelig Besked.

For selve Fængselssystemets Vedkommende staa vi ubetinget højt her i Landet, hvor Cellesystemet for Varetægtsfængslets Vedkommende jo nu kan siges at være i det væsentlige gennemført til lige stor Gavn for Sagerne og Personerne.

I de store Lande er det et Maal, som man stadig arbejder hen til men langtfra kan siges at have naaet, men allevegne er man optagen af Projekter og Byggeforetagender i den Retning.

Hvad dernæst angaar Fængslernes Administration, da er det i Danmark som bekendt saaledes, at denne udenfor København er overdraget Politimesteren i den Jurisdiktion, hvor Arresthuset er beliggende, hvilket jo — afset fra de Landjurisdiktioner, som have Arresthus i Købstæder med særlig Politimester — vil sige Dommeren. I København er den øverste Administration derimod hos Politidirektøren, altsaa adskilt fra Domsmyndigheden. Et saadant Forhold som det, at Dommeren tillige er Arresthusbestyrer, er naturligvis en Uting, hvad ikke nærmere behøver at forklares, og det kendes da ogsaa kun i ringe Omfang i andre Lande; den lokale Bestyrer er ikke Dommeren og ikke Dommerens Underordnede; som Regel er den øverste Administration et eller andet Ministerium, ofte med et Mellemed som Generaldirektøren for Fængselsvæsenet, den offentlige Anklager eller et borgerligt Raad.

Gaar vi dernæst over til at betragte det daglige Liv i Fængslerne, vil det være naturligt, at jeg begynder med et Punkt, der jo for os alle spiller en vis Rolle, nemlig Forplejningen. Om den ordinære Forplejning, som ydes af Fængslerne selv, lader sig naturligvis ikke sige meget i Almindelighed, da den ganske retter sig efter Landets Skik og Brug. Derimod er Adgangen for Varetægtsfangerne til

selv at skaffe sig Ekstraforplejning udover det normerede meget forskelligt ordnet.

Her i Landet og i Sverrig og Norge har de Ret til indenfor Maadeholdets Grænser dels at faa Fødevarer in natura indbragte udefra og dels mod Betaling at indkøbe Næringsmidler.

I Berlin, der kan betragtes som Paradigma for det meste af Tyskland, kan Fangerne erklære helt at ville forpleje sig selv; de erholde da ingen Kost af Fængslet, men kan daglig købe Spisevarer for 2 Rmk. foruden 2—3 Flasker Hvidtøl. Naar de ikke forpleje sig selv fuldstændig, kan de daglig købe Spisevarer for 30 Pf. af medbragte eller til dem indleverede Penge foruden 2—3 Flasker Hvidtøl, og yderligere kan de af deres ved Arbejde i Fængslet tjente Penge anvende indtil 1 Rmk. ugentlig til Ekstraforplejning.

I Hamborg, der i denne som i andre Henseender har flere særlige Regler, kan de til en bestemt billig Pris i Fængslet købe Kaffe, Te, Rødvin, Hvidtøl, Suppe, Kød, Fisk, Flæsk, Smør, Fedt, Ost, Pølse, Sild, Sukker, Franskbrød og Eddike, men intet andet.

Indbringelse af Fødevarer in natura tillades derimod ikke i Tyskland.

I Frankrig kan Fangerne daglig i Fængslet købe visse Kvantiteter Brød, Kød, Fisk, Grøntsager, Frugt, Vin, Øl, Smør og Ost eller faa visse Kvantiteter deraf indbragt udefra.

I Belgien endelig findes tre forskellige Former for Ekstraforplejning. — Alle har Ret til i Fængslet at købe for 5 Fres. ugentlig Brød, Smør, Fedt, Ost, Salt, Kaffe, Te, Øl samt Tobak og Cigarer, der ryges under Gaardturene. — Efter særlig Tilladelse af det borgerlige Tilsynsraad kan Fangerne erholde bedre udstyrede Celler (cellules de pistole) for 25 Cent. daglig, og hermed følger Ret til at lade sig Fødevarer tilbringe udefra, en Ret, der dog bortfalder ved Misbrug. — Endelig kan det borgerlige Til-

synsraad tilstaa Fangerne denne Ret til at faa Fødevarer indbragte udefra uden Forbindelse med særlige Celler.

Tilsynsraadet har ved Meddelelsen af disse Tilladelser at undersøge og tage Hensyn til, om det ønskede stemmer med hver enkelt Fanges økonomiske Evner og daglige Liv udenfor Fængslet og ikke skyldes en uforholdsmæssig Opoffrelse fra Familiens Side, hvorom nærmere Forskrifter findes i ministerielle Cirkulærer.

Som Dhrr. vil sé, indtager man i Norden i denne Henseende et meget liberalt Standpunkt, idet man dér som sagt har overladt Varetægtsfangerne en ubetinget Ret til at skaffe sig Ekstraforplejning saavel ved Indkøb i Fængslet som ved Levering in natura, idet denne sidste Form overhovedet ikke tillades i Tyskland, kun betingelsesvis i Belgien og i Frankrig bestemt begrænset i Henseende til Art og Kvantitet. — Det er vist ogsaa meget tvivlsomt, om den overhovedet bør tillades, da den medfører en Fare for Kommunikation med Omverdenen, som kan medføre alvorlig Skade for Sagerne's Oplysning, idet selv den mest nærgaaende Undersøgelse af indbragte Fødevarer dog ikke kan yde nogen absolut Garanti mod Misbrug.

Mod kun at tillade Køb af Fødevarer i Fængslet kan det maaske indvendes, at man derved vil afskære den mindre bemidlede fra overhovedet at faa Ekstraforplejning, idet hans Paarørende lettere kan undvære Naturalforplejning end kontante Penge; dette er jo imidlertid ikke stort mere end en Overtro, naar Priserne paa de Fødevarer, der forhandles i Fængslet, fastsættes saa lavt, at de ikke overstige Værdien af de tilsvarende Naturalydelse, hvilket er det, der alt nu omtrentlig sker. Endelig bør der jo være Adgang for Fangerne til ved jævnt Arbejde i Fængslet at tjene det fornødne til Kostens Forbedring efter deres individuelle Vaner og Ønsker.

I og for sig ligger der noget rigtigt til Grund for den belgiske Ordning, at det er det borgerlige Tilsynsraad, som paa Grundlag af et Skøn over Fangens hele økonomi-

ske Stilling og Livsvaner afgør, om det er rimeligt at lade ham forpleje sig selv. Meningen er jo nemlig kun, at han ikke skal stilles ringere, end han er vant til, og ikke at han skal benytte sin Families Øllebrødsbarmhjertighed til at leve uforholdsmæssig højt paa dens Bekostning med store Offre fra dens Side, hvilket her i København hyppig sker. Dog er dette Skøn saa vanskeligt og griber maaske temmelig stærkt ind i den personlige Frihed, saa at man vist dog gør rettest i at indskrænke sig til at gøre Spørgsmaalet om Ekstraforplejning til et rent og skært Penge-spørgsmaal, som det er ude i Livet.

Med Hensyn til Fangernes Installering og Beklædning er der i Norden ingen Forskel; alle Celler ere ens, alle Fanger har Ret til at bære deres egne Klæder, naar disse ere renlige, tilstrækkelige og anstændige, og alle har Lov til indenfor rimelige Grændser at lade indføre til sig Sengklæder, Klædningsstykker eller andre Effekter til Nytte og Bekvemmelighed.

I Frankrig og — som nævnt — betingelsesvis i Belgien kan Fangerne derimod leje et større og bedre udstyret Værelse end de almindelige Celler, og i Berlin og flere Steder i Tyskland findes særlige Celler for Personer »der besseren Stände«, der ikke ere tilleje men belægges efter Fængselsbestyrelsens Skøn.

Det kan jo omtvistes, om der overhovedet er Grund til at have saadanne særlige Lokaler, hvortil der i moderne Fængsler egentlig ikke kan siges at være stor Trang; under alle Omstændigheder bør det imidlertid være et Penge-spørgsmaal som i Frankrig og Belgien, og det forekommer mig ganske forkasteligt at overlade Fængselsbestyrelsen at fordele saadanne Værelser efter en ren Stands-Klassifikation.

Jeg kommer dernæst til det Punkt, der hører til de allervanskeligste at ordne tilfredsstillende, nemlig Vare-tægtsfangernes Kommunikation med Omverdenen, dels gennem Korrespondance og dels gennem Besøg.

Her i Landet er det Dommeren, som meddeler Til-

ladelse til Besøg og kontrollerer Korrespondancen, idet intet Brev kan afsendes eller modtages af en Varetægtsfange uden at have passeret Dommeren, som ganske ansvarligt kan tilbageholde eller tilintetgøre det.

I Norge og Sverrig giver Fængselsbestyrelsen Tilladelse til Besøg, og Korrespondancen passerer kun denne, som ikke øver anden Kontrol dermed end den, at intet faar Lov at passere, som angaar Sagen; dog kan i Norge Dommeren gribe ind, naar Fangen ved sit Forhold har givet særlig Grund til at frygte skadelige Følger af Korrespondancen, men dette sker meget sjældent i Praxis.

I Tyskland giver Dommeren Tilladelse til Besøg, og Korrespondancen passerer ham, som dog er pligtig til at opbevare tilbageholdte Breve til senere Udlevering.

I Frankrig øves Kontrollen i begge de omtalte Retninger af Fængselsbestyrelsen, som dog er pligtig til efter Omstændighederne at sende Brevene til Generalprokurøren eller Forhørsdommeren.

I Belgien kan Varetægtsfangeren ifølge Lov af 20. April 1874 straks efter det første Forhør (hvad vi vilde kalde Grundlovsforhøret) frit korrespondere med og modtage Besøg af den Sagfører, han ønsker, samt af sin Fader, Moder, Ægtefælle, Brødre, Søstre, Onkler, Tanter og Formynder, naar disse blot godtgøre deres Identitet.

Dog kan Undersøgelsesdommeren ved særlig motiveret Dekret, der ikke kan fornys, fastsætte, at Fangen i de første 3 Dage skal udelukkes fra al Kommunikation med Omverdenen.

Efter Udløbet af disse 3 Dage kan Dommeren ikke mere forbyde Besøg men derimod ved særligt Dekret fastsætte, at Fangens Korrespondance skal passere ham. Begge denne Slags Dekreter angives imidlertid at være Sjældenheder.

Udenfor dette særlige Tilfælde passerer Korrespondancen kun Fængselsbestyreren, og Besøgene foregaa hér i Modsætning til alle de andre Lande uden anden Kontrol

end den, at en Betjent kan sé men ikke høre, hvad der foregaar under Besøget, hvorunder Fangen ved et dobbelt Staaltraadsgitter er adskilt fra den Besøgende. I alle Celler findes derhos opslaaet en Fortegnelse over samtlige Stedets Advokater, og er det forbudt Fængselspersonalet at give Raad med Hensyn til Valget af en Forsvarer. Endvidere findes i Cellerne opslaaet Anvisning til at erholde beskikket frit Forsvar.

Ordningen af hele dette Spørgsmaal om Tilladelse til Korrespondance og Besøg er naturligvis af overordentlig indgribende Betydning. Der er jo ikke stor Glæde ved at have Rettigheder, naar man er udelukket fra at udøve dem, og Adgangen dertil er netop som Regel betinget af Kommunikation med Omverdenen.

Hvad hjælper det at have Ret til at lade sig bringe Ekstraforplejning eller Penge til at købe den for, naar de, der skal bringe En det, ikke ved, at sligt kan finde Sted, eller ikke engang at man er arresteret. Fangen har jo Ret til at bære sit eget Tøj, naar dette er rent og ordentligt, men bringes der ham intet rent, maa han naturligvis have Fængslets Tøj paa. Han har Ret til for en billig Betaling at lade sin Celle og Redskaber rengøre, men har han ingen Penge, maa han gøre det selv. Og afsét herfra, hvad kan det saa ikke have for en Betydning for et Menneske at blive holdt i Uvidenhed og Spænding om sine Nærmestes Skæbne; de var maaske farlig syge ved hans Anholdelse, de er maaske uden Levebrød, mens han sidder arresteret, hans Forretning gaar maaske fuldstændig istykker, hvis han ikke kan faa ordnet eller besørget det ene eller det andet. Ja videre Udmaling er i Grunden overflødig; der hører ikke nogen stærk Fantasi til at sætte sig ind i en saadan Situation. Jeg vil blot bede Dhrr. foretage det uhyggelige, men belærende Eksperiment at forestille Dem, at De i dette Øjeblik bliver anholdt, uskyldig sigtet for en eller anden Forbrydelse, og derefter ikke f. Eks. kun i 3 Maaneder sér eller hører noget til Deres Nærmestes Skæbne, til Deres

Forretning o. s. v. — jeg er vis paa, at det risler Dem koldt ned ad Ryggen.

Derfor er Retten til ganske diskretionært at afskære Varetægtsfangen fra al Kommunikation med Omverdenen ved Besøg eller Korrespondance en overordentlig betænkelig Beføjelse i Dommerens Haand, meget betænkeligere end man ved første Øjekast skulde synes.

Som udviklet er der overalt tillagt Dommeren en mere eller mindre vidtgaaende Ret til Indgriben paa dette Punkt, om end intetsteds saa indgaaende og ansvarsløst som her i Landet, hvor selve det herskende Inkquisitionssystem burde mane til særlig Forsigtighed, ja man har jo endog her givet Dommeren Ret til at nægte Varetægtsfangen at modtage Besøg af Præsten, Lægen og sin beskikkede Sagfører.

Denne Dommerens vidtgaaende Beføjelse gælder derhos ikke blot, saalænge Forhøret staar paa, men saalænge Fangen overhovedet er at betragte som Varetægtsfange, det vil altsaa sige i Maaneder, ja i Tilfælde af Appel i halve og hele Aar.

At fratage Dommeren enhver Indflydelse paa, om Fangen maa kommunikere med Omverdenen eller ej, vil dog næppe være rigtigt, da han har de bedste Forudsætninger til at bedømme, om det kan skade Undersøgelsen eller ej. Men hvad der kan og bør ské, er at fastsætte en Grænse for Dommerens Myndighed paa dette Omraade og indføre en virksom Kontrol med, at han ikke overskrider denne, altsaa at udelukke Muligheden for det Misbrug, at der anlægges Maalestokken »tilstaaet« eller »ikke tilstaaet«.

Der synes saaledes for Korrespondancens Vedkommende intetsomhelst at kunne være i Vejen for at overlade til Fængselsbestyrelsen uden videre at ekspedere saadanne Breve, der kun sigte til at skaffe Fangen Adgang til Udøvelse af hans utvivlsomme Rettigheder, f. Eks. Anmodninger til hans Nærmeste om rent Tøj, Penge, Ekstraforplejning eller deslige.

N. Ved Siden af denne Begrænsning i Dommerens Kontrol med Fangernes Korrespondance lader der sig jo yderligere angive en naturlig Tidsgrænse for Kontrollen baade med Korrespondance og Besøg, nemlig Forhørets Slutning. Fra dette Tidspunkt er i Virkeligheden hans Virksomhed som Undersøgellesdommer afsluttet, og alle de i Undersøgelsens Interesse ham overdragne Beføjelser bør derfor bortfalde, saa at det overlades til Fængselsbestyrelsen at afgøre de her nævnte Spørgsmaal alene efter Hensynet til almindelig god Fængselsorden.

Dommeren skulde altsaa herefter kun have Ret til indtil Forhørets Slutning at nægte Fangen Besøg og Korrespondance, som ikke alene sigter til at skaffe Fangen Adgang til Udøvelsen af hans utvivlsomt lovhjemlede Rettigheder, men selv indenfor denne Grænse bør Dommeren kun kunne nægte Besøg og Korrespondance, naar der er en virkelig paaviselig Grund dertil, og Nægtelsen bør derfor gøres til en egentlig Dommerhandling i den Forstand, at den som Sagens Behandling i det hele kommer til at foreligge Appellinstantsen til Bedømmelse. Dommeren bør derfor til sin Protokol fremlægge ethvert Brev, som er tilbageholdt, og udtrykkelig i Protokollen oplyse den bestemte Grund til, at dette individuelle Brev i Undersøgelsens Interesse ikke har kunnet passere. Først saaledes kan der paa dette vigtige Punkt skabes den Kontrol mod det altfor subjektive Syn, hvortil just den energiske Forhørsdommer trods den redeligste Villie let kan forfalde.

Et andet Punkt af Betydning i Varetægtsfængslet er Arbejdet. Er der noget Sted, hvor der med Rette kan tales om Arbejdets Velsignelse, saa er det i et Fængsel og ganske særlig i et Varetægtsfængsel, hvor Tankerne idelig kredse om det samme Spørgsmaal, og hvor Sindet stadig er i Spænding mellem Haab og Frygt for sin egen og sine Nærmestes Skyld.

Om Ordningen i saa Henseende kan jeg fatte mig kort, idet Reglen allevegne er, at Fangerne har Ret til at faa

Arbejde, undtagen i Danmark, hvor Dommeren kan forbyde det, hvilket naturligvis er ganske urimeligt, da man næppe kan tænke sig noget berettiget Motiv for Dommeren til at gøre dette.

Hvad Arbejdets Art angaar, da er det naturligvis meget vanskeligt i et Varetægtsfængsel, hvor Fangerne kun blive kortere Tid og derfor ikke kan lære noget videre, at have tilstrækkelig varierede Arbejdsgrene, og Vanskeligheden bliver endnu større derved, at det aldrig kan vides, hvor mange Fanger man har til Disposition. Det vilde blive lettere i saa Henseende, om der eksisterede Arbejdspflicht ogsaa for Varetægtsfanger, hvilket er foreslaaet indført i det norske Udkast af Juni 1896 til Lov om Fængselsvæsenet, og det hedder til Støtte derfor i Motiverne: »At denne Regel i Virkeligheden er ikke alene anbefalelsesværdig af Hensyn til god Orden i Fængslet, men ogsaa af Hensyn til Fangens eget Bedste, vil vistnok ingen Modsigelse vække. Nogen Betænkelighed som et uberettiget Indgreb i hans Frihed kan den ikke heller vel fremkalde. Naar man af Hensyn til den endnu ikke beviste Forbrydelse indespærrer den mistænkte i en Celle, vilde det være at sie Myggen af, om man fandt sig uberettiget til at sørge for, at han dér anvendte sin Tid paa en fornuftig og nyttig Maade. Bli-
ver han kendt skyldig — og dette er jo Forudsætningen ogsaa for Fængslingen — er han jo desuden pligtig til ogsaa at erstatte Udgifterne ved sit Ophold i Fængslet, og det er da alene en Konsekvents af Fængslingen, at man ogsaa søger at sikre sig denne Erstatning ved at fastholde en Pligt til Arbejde. Iøvrigt maa det erindres, at en stor Del af Varetægtsfangerne er Personer, hvis Brøde til og med allerede ved egen Tilstaaelse eller ved Dom er slaaet fast. Arbejdspflicht for Varetægtsfanger er heller ikke ukendt i andre Lande.«

Disse Betragtninger synes mig dog ikke stærke nok til at paalægge Varetægtsfanger Arbejdspflicht, navnlig naar man

sér hen til, at der da ogsaa maatte anvendes disciplinære Midler for at gennemføre denne Pligt.

Snarest kunde man vel gaa med til den italienske Ordning, hvorefter der kun kræves Arbejde, naar Fangen ikke underholder sig selv. At gøre Forholdene i Varetægtsfængslet delvis afhængige af Vedkommendes økonomiske Stilling ude i Livet, kan jo nemlig — som oftere nævnt — ikke anses for principstridigt men tværtimod vel stemmende med den Grundsætning, at Varetægtsfængslet saa meget som mulig bør nærme sig Livets Forhold efter Vedkommendes forskellige Kaar.

Sluttelig er der under Arbejdet at nævne Varetægtsfangens Adgang til at beskæftige sig med Læsning. Ogsaa i den Henseende ere vi her i Landet tilbage. Denne Adgang er nemlig hér men ellers intetsteds gjort afhængig af Dommerens Tilladelse, hvortil heller ingen berettiget Grund kan tænkes, naar det drejer sig om Fængselsbibliothekets Bøger. At admittere andre Bøger kan derimod have stor Betænkelighed, da Indsmugling af Meddelelser vist næppe kan foregaa paa nogen sikkrere Maade end ved i Bøgerne at understrege enkelte Bogstaver, at læse i Sammenhæng, hvorimod et Gennemsyn, der ikke bestaar i at læse hele Bogen, ikke kan yde nogen betryggende Garanti.

Som et Resumé til Slutning af Varetægtsfangens Stilling her i Landet kun dette: han kan — og dette er tilstrækkeligt, selv om det aldrig er skét — under hele Fængslingen holdes borte fra al skriftlig og mundtlig Kommunikation med Omverdenen med alle de deraf flydende Konsekventser i Henseende til hans Rettigheders Udøvelse for fuldstændig ubeskæftiget med Læsning eller andet Arbejde at være prisgiven sine egne Betragtninger, der ikke kan være andet end deprimerende, om mest for den skyldige eller uskyldige, er ikke let at afgøre, og dette er jo ikke Meningen.

En væsentlig Braad vilde tages fra Varetægtsfængslet, hvis det havde en bestemt Tidsgrænse, som kun kunde bortfalde ved Appeldomstolens Dekret. Jeg véd ikke, om

dette eller noget lignende findes i andre Lande end Belgien, hvor det oprindelige af Undersøgelsesdommeren afsagte Arrestdekret for at beholde sin Gyldighed skal stadfæstes af en anden Autoritet 1ste Gang inden 5 Dage og derefter hver Maaned efter dets Afsigelse.

Da dette imidlertid ligger noget udenfor mit Æmne, skal jeg ikke komme nærmere ind derpaa, men overlade det til andre Tilstedeværende, der mulig maatte vide bedre Besked.

Stener Grundtvig.

Ny engelsk Fængselslov.

Under 12te August 1898 er i England bleven istand-bragt en Fængselslov, der skal træde i Kraft den 1ste Januar 1899, og som skal gælde dels ved Siden af og dels i Stedet for tidligere Lovbestemmelser om Fængselsvæsenet. Den nye Lovs vigtigste Bestemmelser ere følgende:

Større Enhed i Overbestyrelsen. De 2 Sektioner *convict prison board* og *prison commission*, der i Home Departements Fængselsafdeling danner Overbestyrelsen henholdsvis for *convict prisons**) og *local prisons***), skal herefter være forenet, saa at de samme Personer danne Overbestyrelsen for begge Slags Fængsler.

Fængselsregler. Det gøres *The Secretary of State for the Home Departement* lettere, end det hidtil har været, at faa udfærdiget de for Fængslernes Bestyrelse nødvendige Regler, *prison rules*. Statssekretærens Forslag til *prison rules* skal herefter have Gyldighed, naar de i 30 Dage have foreligget for begge Parlamentets Huse uden at noget af disse har udtalt sig imod Forslagene.

Tilsynskomiteer. Ved alle Fængsler er Tilsynskomiteer, hvis Opgave væsentlig er kontrollerende. For *convict prisons* Vedkommende skal herefter Antallet af disse Komiteers Medlemmer øges.

*) Korteeste Straffetid 3 Aar. **) Længste Straffetid 2 Aar.

Mindst 2 af dem skulle være Fredsdommere. Deres Myndighed og Pligter skulle foreskrives i *prison rules*.

Tungt Arbejde. I *prison rules* skal optages specielle Bestemmelser angaaende Anvendelse af tungt Arbejde, *hard labour*, og skal herunder tages Hensyn til Fangernes Køn, Alder, Helbred, Flid og Forhold.

Indskrækning i Adgangen til som Disciplinærstraf at tildele korporlig Revselse. Der skal ikke kunne anvendes korporlig Revselse uden paa Strafarbejdsfanger eller Fanger, erklærede skyldige i grov Forbrydelse eller dømte til tungt Arbejde, og ikke uden for Mytteri eller Tilskyndelse til Mytteri eller grov personlig Vold mod Fængselsfunktionær. Ønsker Fængslets Bestyrer korporlig Revselse anvendt og Fængslets Tilsynskomite heri er enig med ham, skal Sagen forelægges for Statssekretæren, der træffer Afgørelsen. Det maa antages, at korporlig Revselse som Disciplinærstraf herefter kun meget sjælden vil blive anvendt.

Klassifikation af Fangerne. Fanger, der ere kendte skyldige i Forseelse, og som ikke ere dømte til Strafarbejde eller tungt Arbejde, skulle herefter deles i 3 Klasser. Retten kan, om den saa synes, efter den dømtes Antecedenter og efter de mer eller mindre undskyldelige Omstændigheder, hvorunder Forseelsen er begaaet, bestemme, at den dømte betragtes som Lovovertræder af 1ste Klasse eller som Lovovertræder af 2den Klasse, det vil sige som bedre eller slettere Menneske. Afgiver Retten ingen saadan Bestemmelse, skal den dømte anses som Lovovertræder af 3dje Klasse.

Fangecceller. Statssekretæren skal af og til overbevise sig om, at hver Fange saavel i alle *local prisons* som i alle *convict prisons* har sin særskilte Celle, og skal der i den aarlige Indberetning for hvert Fængsel meddeles Opgave saavel over Antallet af Celler som over det gennemsnitlige daglige Fangeantal og over det i Aaret højeste Fangeantal. I ethvert Fængsel skal derhos være specielle

Celler til midlertidigt Ophold for umedgørlige eller voldsomme Fanger.

Afkortning ogsaa af kortere Straffetider paa Grund af udvist Flid og godt Forhold, I *prison rules* skal optages Bestemmelse om, at ogsaa Fanger i *local prisons* skulle ved Flid og godt Forhold kunne faa afkortet en Del af sin Straffetid, og skulle ved denne deres Løsladelse Straffen anses for at være helt afsonet, saa Fangerne gives fuldstændig fri.

I *convict prisons*, hvor korteste Straffetid som nævnt er 3 Aar, have allerede i mange Aar alle Fanger ved Flid og godt Forhold kunnet arbejde sig op til Løsladelse paa Prøve, naar $\frac{3}{4}$ af Straffetiden var udsonet. I *local prisons*, hvor den længste Straffetid er 2 Aar, og hvor de allerfleste Fanger have Straffetider under $\frac{1}{2}$ Aar, vil der, da det maa antages, at Institutionen ikke vil blive anvendt paa saa korte Straffetider, sandsynligvis kun for de færreste Fanger blive Anledning til at faa Straffetiden afkortet. Om korteste Straffetid for Institutionens Anvendelse skal træffes Bestemmelse i *prison rules*.

At der i Stedet for Løsladelse paa Prøve er bestemt fuldstændig Frigivelse, fortjener Opmærksomhed.

Eftergivelse af en Del af Fængslingstiden under Afsoning af Bøder. Den, der er bleven sat i Fængsel, fordi han ikke helt ud har kunnet betale en ilagt Bod, skal i Fængslingstiden faa en Afkortning proportional med den Del af Boden, han betaler.

Fængselsbetjents Myndighed. Enhver Fængselsbetjent skal, naar han virker i sin Tjeneste, have Magt, Myndighed, Beskyttelse og Privilegier som en Politibetjent.

Fangers Løsladelse. Fanger, hvis Straffetid udløber en Søndag, Juledag eller Langfredag, skulle løslades den foregaaende Dag.

A. D.

Skolen og Forbryderne.

Af *M. René Worms*,

Direktør for »la Revue internationale de sociologie», Paris.

(Kongressen i Lissabon 1897.)

De Fremskridtsmænd, der for en Snæs Aar siden i Frankrig kæmpede for Indførelsen af den tvungne Almueskoleundervisning, ventede sig særdeles betydelige Resultater af denne. Med den stigende Oplysning maatte efter deres Mening selve de forbryderske Tilbøjeligheder forsvinde. Man gentog tillidsfuldt den Tids bevingede Ord: »Den, der aabner en Skole, lukker et Fængsel«. Og man maatte virkelig tro, at der laa noget faktisk til Grund for disse Forhaabninger, eftersom Antallet af skolesøgende Børn i England fra 1870 (i hvilket Aar Opdragelsesloven blev udstedt) til 1894 steg fra 1,500,000 til 5 Millioner, medens samtidig det aarlige Gennemsnitsantal af Fanger sank fra 12,000 til 5000, og det aarlige Antal af dømte unge Mennesker fra 14,000 til 5000. Disse Tal, der opgaves af Sir John Lubbock i den Tale, hvormed han aabnede Institut International de Sociologie's første Kongres¹⁾, belyse en Kendsgerning, hvis Aarsager ikke ere særegne for England, og følgelig maatte det samme vise sig at være Tilfældet paa Fastlandet.

Og dog synes det for Frankrigs Vedkommende, som om Forventningerne i saa Henseende ere blevne fuldstændig skuffede. Siden 1880 har det absolutte Antal af Lovover-

¹⁾ Annales de l'Institut International de Sociologie, 1. Bind 1895.
Side 11.

trædelser, begaaede af umyndige, været i stærk Stigning. Og finder man ligeledes, at Antallet relativt er stigende i Forhold til det samlede Antal Forbrydelser. Dette Fænomen er for Resten ikke særegent for Frankrig. Man har ogsaa konstateret det i Tyskland, og Tarde har endog for ikke længe siden i en Artikel om den forbryderske Ungdom¹⁾ kunnet anføre forskellige Tegn paa, at Symptomerne paa dette Onde ogsaa begynde at vise sig i England.

De ovennævnte Fakta kunde ikke forblive ubemærkede. De have givet Modstanderne af den tvungne Folkeundervisning Vaaben i Hænde til et nyt Felttog mod denne. De paastaa, at den har været frugtesløs, ja endog skadelig, eftersom den har bevirket en Stigning af Forbryderprocenten blandt Ungdommen, og de henvise til Tallene som Bevis herfor. Saa stor er Tallenes Magt, at den har røkket de standhaftigste Aander i deres Overbevisning. En fremragende Filosof og gammel Tilhænger af alle mulige liberale Tanker, Alfred Fouillée, har i en Afhandling, kaldet »De unge Forbrydere, Skolen og Pressen²⁾«, indrømmet, at Grunden til den stigende Fordærvelse blandt Børnene maatte søges i den stadig tiltagende Ligegyldighed for Religionen, den ensidige Udvikling af Folkeoplysningen, der kun tager Sigte paa Almuens Undervisning uden at lægge Vægt paa dens Opdragelse, og endelig den kun alt for ofte usunde Paavirkning fra Dagbladenes Side gennem deres Romaner, Blandinger og Beretninger fra Kriminal- og Politiretterne.

Uden at gaa ind paa en detailleret Undersøgelse af disse tre Indflydelser ville vi her indskrænke os til at paa-vise, at Almueskolen ingenlunde har den skadelige Virkning, man tillægger den. Og det forekommer os let at paa-vise dette dels ad Erfaringens Vej, dels ved simple Fornuftslutninger.

¹⁾ Revue Pédagogique, Paris, Martsnummeret 1897.

²⁾ Revue des Deux-Mondes for 15. Januar 1897.

Undersøger man først de foreliggende faktiske Oplysninger lidt nærmere, finder man, at der er 3 statistiske Resultater, der fuldstændig frikende Almueskolen. — For det første er Princippet om tvungen, verdslig og gratis Almueskoleundervisning i Frankrig fastslaaet ved Lov af 1881. Hvis det skulde være denne Lov, der havde haft uheldige Virkninger, kunde disse først have vist sig nogle Aar efter Lovens Vedtagelse, eftersom den først lidt efter lidt er bragt til Anvendelse. Men nu er tværtimod den ovennævnte Stigning af Antallet af Forbrydelser begaaede af Børn konstateret ikke alene fra 1881, men endog fra 1880, altsaa før Vedtagelsen af den nævnte Lov. Denne kan derfor ikke være Skyld i Stigningen.

For det andet er det bevist, at de arresterede, retslig forfulgte og dømte Børn slet ikke høre til dem, der særlig have været underkastede Skolens Indflydelse. I 1893 var der blandt 100 saadanne Børn 36, der vare blottede for al Kundskab, og kun to vare virkelig i Besiddelse for Almueskolens Kundskaber¹⁾. Største Delen hørte til dem, der enten slet ikke gaa i Skole (thi faktisk lader man meget ofte Paabuddet om Skolegang uænset), eller som, hvis de gaa i Skole, ikke bestille noget og intet lære. Man kan altsaa ikke sige, at det er Skolen, der har fordærvet dem, eftersom de ere forblevne uberørte af, hvad der læres i denne, og den saaledes ikke har kunnet paatrykke dem sit Stempel.

Endelig viser for det tredje Statistikken over Forbrydernes Livsstilling, at Skolelærerne høre til de allerhæderligste Mennesker. Blandt 10,000 Personer er Lærerstandens aarlige Kontingent til de kriminelt tiltalte 1,58, medens samtlige de akademisk dannede Klassers Kontingent er 6,35. Dette Faktum er konstateret af Tarde, der paa dette Omraade er særlig kompetent, idet han i det franske Justitsministerium indtager Stillingen som Chef for det statistiske Bureau under Departementet for kriminelle Sager. Hvor-

¹⁾ Se »la Statistique pénitentiaire« for 1893.

ledes skulde det altsaa være muligt, at disse Lærere, der selv ere saa hæderlige, kun skulde kunne uddanne daarlige Individer og tidlig udviklede Forbrydere?

Det er altsaa klart, at de blotte Tal, som Modstanderne af Almueskoleundervisningen finde Behag i at citere, intet bevise. Af den detaillerede Undersøgelse af de statistiske Oplysninger, som vi nu have foretaget, fremgaar det, at den rigtige Fortolkning af disse Fakta ikke kan være den af Modstanderne fremsatte, og at Grunden til det stigende Antal Forbrydelser begaaede af Børn ikke kan søges i Udvikelsen af Undervisningen.

Men dette Resultat, som Kendsgjerningerne føre til, kommer man ogsaa til ved en simpel Fornufts slutning. I de franske Almueskolers Timetabeller er der anvist rigelig Tid til Undervisningen i Moral og borgerlige Dyder; udmærkede Afhandlinger ere skrevne om dette Emne og udbredte blandt Lærerne, der benytte sig af dem ved deres Undervisning. Man har desuden anbefalet dem i deres Undervisning i Historie at udvikle for Eleverne de historiske Begivenheders etiske Betydning, og dette undlade de heller ikke. Der er altsaa al Grund til at antage, at deres Undervisning har en kendelig moralsk Indflydelse paa deres Tilhørere. Men sæt, at dette ikke er Tilfældet. Lad os med nogle Tænkere antage, at Undervisningen er ude af Stand til at forandre Karakteren. Man ræsonnerer som saa: »Den giver Individet Midler til at udføre sin Vilje, men paa Handlingens Motiver, paa Virksomhedens Formaal har den ingen Indflydelse, thi dens Omraade er udelukkende Intelligensen, som finder Midlerne, medens Formaalet kun afhænger af Viljen«. Antage vi for et Øjeblik denne Sætnings Rigtighed, skønt den ikke forekommer os særlig eksakt, thi den opstiller en alt for skarp, alt for absolut Sondring mellem de to Sider af det menneskelige Aandsliv, Forstandslivet og Viljeslivet, hvad følger saa heraf? At Almueskoleundervisningen er uden Indflydelse paa Karakteren, men ikke, at den udøver en uheldig Virkning paa denne. Dens Evne

til at indvirke er Nul, den er altsaa ikke skadelig. Ud over dette kan man fornuftigvis ikke gaa i sin Paastand. Altsaa, enten befæster Almueskoleundervisningen Karakteren, eller ogsaa er den uden Indflydelse paa denne. Men at den skulde indvirke skadeligt paa den, det er ikke bevist ved noget som helst Faktum, og ingen Fornufts slutning tillader at antage det.

For Resten indskrænker Debatten sig ikke til Almueskoleundervisningens Omraade. I Virkeligheden overskrider den dette og sigter højere. Det er ikke saa meget Elementarskolen, Tilbageskridtsmændene ville til Livs, som Universiteterne, fra hvilke de ny Ideer udgaa, som senere lidt efter lidt spredes blandt Masserne. De bebrejdede Universiteterne, at de hidlokke et saa stort Antal unge Mennesker, at de umulig alle kunne finde Beskæftigelse i de akademiske Livsstillinger; de komme derfor til at udgøre et litterært Proletariat, der kan blive farligt for Samfundsordenen. Men hvorfor skulde alle, der søge Universiteterne, ønske at træde ind i de saakaldte akademiske Livsstillinger? Vilde det ikke være fornuftigt, at den vordende Officer, den vordende Sømand, handlende, industridrivende eller Landmand begyndte med at modtage en højere Undervisning, navnlig videnskabelig og teknisk, hvoraf han sikkert vilde have stor Nytte i sin fremtidige Livsstilling eller i sin Virksomhed? De højere Skoler ere altsaa ikke overfyldte; de burde tværtimod være endnu mere besøgte. Hvis dette var Tilfældet, vilde de, der have gaaet i disse Skoler, ikke længere tro sig i Besiddelse af et Monopol og ikke mere nære ærgerrige Planer, som ikke kunde realiseres. Udbredelsen af den højere Undervisning vilde saaledes kun frembyde Fordele.

Men man bebrejder endvidere Universiteterne, at de udbrede revolutionære Lærdomme. Det er navnlig den fri filosofiske Undervisning, man sigter til. Endnu i Gaar, den 9de April 1897, blev der i Molé-Tocquevilles Diskussionsklub, en Forening, der bestaar af Advokater og unge Politikere, vedtaget en Resolution gaaende ud paa, »at Pana-

maskandalerne fornemmelig skyldes — Undervisningen i materialistisk Filosofi«! For kort Tid siden har en meget talentfuld Romanforfatter Paul Bourget i sin Bog »Discip-len« fremstillet en ung Mand, der fordærves og føres ind paa Forbryderbanen ved samtidige Skeptikeres Lærdomme. Endelig skyder Tarde i en Artikel, som vi allerede have citeret, Skylden paa »den sociale Darwinisme«, der ved sit Forsvar for Kampen for Tilværelsen gør alle mulige begærlige Lyster og alle Handlinger sigtende til deres Tilfredsstillelse tilladelige.

Der kan, efter vor Mening, indvendes meget mod al denne Kritik. Den videnskabelige Materialisme medfører, som Hückel har paavist det¹⁾, ingenlunde den moralske Materialisme. Selv om alle Ting maatte være opstaaede af et eneste Stof, følger ikke heraf, at der ikke findes Former af dette Stof, som staa højere end andre, og følgelig heller ikke, at der ikke eksisterer Arter, der ere ædlere og bedre end de andre.

Med Hensyn til Skepticismen bør man erindre, at den har banet Vejen for Tolerancen, en af den moderne Civilisations største Velgerninger. Og endvidere bør man lægge Mærke til, at Tvivlen med Hensyn til den spekulative Sandhedserkendelse ikke nødvendigvis medfører Umoralitet eller Mangel af virkelig etiske Handlingsmotiver. Ellers vilde Kant ikke have kunnet drage alle anerkendte metafysiske Grundsætninger i Tvivl og dog samtidig opstille Sætningen om det kategoriske Imperativ som Grundlag for sin Moral-lære. Hvad endelig Darwinismen angaar, har den ingenlunde den Rækkevidde, dens Modstandere tillægge den. Darwin paaviser, at de forskellige Dyrearter kæmpe med hverandre og udrydde hverandre indbyrdes; det er det centrale i hans System, men hvad Kampene mellem Dyr af samme Art angaar, tillægger han dem saa at sige ingen Betydning undtagen maaske med Hensyn til Parringsvalget.

¹⁾ Allgemeine Schöpfungsgeschichte, 1868.

Hvorledes skulde man altsaa af hans Værk kunne drage Slutninger til Gunst for en ubarmhjertig Kamp mellem de menneskelige Individuer indbyrdes? Det modsatte vilde snarere være rigtigt, thi ingen har bedre end han paavist den gensidige Hjælp, Individuer henhørende til samme Art yde hverandre i deres Kamp mod andre Arter, ingen har bedre forklaret, hvor stærk og betydningsfuld Trangen til Artens Bevarelse er. Ganske vist kunde man nu paa hans Lære søge at støtte en Forherligelse af Kampen mellem de forskellige Menneskeracer, et Forsvar for de stærke Samfunds Underkuelse af de svagere, hvilket bl. a. Professor Gumplovicz har gjort. Men for at kunne gøre dette med Rette maatte man først bevise, at de forskellige Menneskeracer ere lige saa mange forskellige Dyrearter. Men mod denne Anskuelse protestere en stor Mængde fremragende Antropologer, og i Quatrefages Bog »Menneskeslægten« findes en fuldstændig Gendrivelse af den. Darwinismen er altsaa lige saa uskyldig som Materialismen og Skepticismen i de umoralske Konsekvenser, man tillægger den. Tværtimod eksisterer der i Virkeligheden ingen filosofisk eller videnskabelig Undersøgelse, der ikke hæver Individets Moral samtidig med, at den uddanner dets Forstand. Den hele Strid, man har paaført Nutidens Reformvenner, har saaledes kun meget ringe Værd.

Naar man altsaa ikke med Rette kan nævne Undervisningen, paa hvilket Trin den end staar, som Forbrydelsesaarsag, hvor skal denne da søges? For at blive ved de intellektuelle Incitamenter tro vi snarere at kunne finde den i Pressen, som udøver sin Indflydelse i saa Henseende, dels bevidst ved sine æreskændende eller smudsige Artikler, dels ubevidst ved sine Referater og Nyheder. Men navnlig tro vi, at man bør søge den uden for de rent intellektuelle Fænomeners Omraade. De økonomiske Forhold maa, efter vor Mening, altid regnes til de vigtigste Aarsager til Forbrydelser, eftersom Ønsket om Rigdom altid vil være en af Hovedbevæggrundene dertil. De nedarvede Tilbøjelig-

heder bære endvidere deres væsentlige Del af Ansvaret. Samfundets juridiske og politiske Ordning skaber ogsaa Utilfredse og oprørske Individuer, der føle sig forurettede. Der findes kort sagt ikke en eneste Kreds af sociale Kendsgerninger, som kun tæller normale Fænomener, om end disse heldigvis som Regel ere de hyppigste. Naar en Gang Sociologien har gjort større Fremskridt, vil den bedre kunne udfinde alle disse Forbrydelsesaarsager og netop derved blive bedre i Stand til at undertrykke dem. Men indtil da vilde det, hvad vi tro at have paavist, være en besynderlig Fejltagelse og en storslaet Uretfærdighed at søge alle disse Aarsager eller blot Hovedaarsagerne i Undervisningens Fremskridt eller i Udvidelsen af den fri Forskning.

(Oversat af A. Goos.)

Litteratur.

Den norske Kriminalistforenings Forhandlinger.

5te Møde — 1898.

Denne unge Forening er en Ære for Norge.

Formanden, Professor *Hagerup*, begynder Forhandlingerne med et fornuftigt lille Regnskab over forrige Mødes Indtægter paa 225 Kr., hvoraf endnu Kr. 1,60 ere i Behold. Det er heraf klart, at det ikke er de store Pengemidler, der giver Foreningen Position. Nej, det er det Frisind, den Friskhed, Grundighed og Interessethed paa alle Hold, som præger Forhandlingerne, og som har sin Rod i, at de, der tale, virkelig vente og har Grund til at vente, at der skal komme noget ud af det for Livet.

Saa kan modne Mænd diskutere med Ynglingens Ild, medens det i Lande, hvor enhver Bevægelse dør i Fødslen, kun er de yngste blandt de unge, de udprægede Lyrikere og de professionelle Filosofer, der gidder spille Tanker og Ord paa slige Abstraktioner som Fremskridt.

Forhandlingerne skal derfor læses; man bør ikke tage Duften af dem ved at referere saa meget som nødvendigt for at begrunde nogle Bemærkninger af mindre væsentlig Betydning. De dreje sig om Oprettelsen af Tilsynsraad ved alle Fængsler, hvorom det ny norske Udkast til en Lov om Fængselsvæsenet har nogle Bestemmelser, om Ordningen af det retsmedicinske Sagkyndighedsvæsen og om Straffen for Forfalskning af Levnetsmidler. Om de to første Æmner siges der nogenlunde alt, hvad der kan siges pro og contra, medens det sidste er det svagest behandlede, vel sagtens fordi dets Uddybning kræver tekniske Forudsætninger, som de færreste af Mødets Deltagere har haft.

Endelig indeholder Heftet et Cirkulære fra Justits- og Politidepartementet af 14. August 1897, som giver et lysende Eksempel paa, at en høj Autoritet uden Tab af Værdighed kan henvende sig til sine Underordnede i jævne og menneskelige Ord, idet det lægger Amtmændene og Fængselsbestyrerne „paa Hjærte“ — ja, saadan staar der sandelig — at interessere sig for Oprettelse af ny Fængselselskaber og Reorganisation af de bestaaende og i korte, let forstaalige Sætninger udvikler, hvad der er gjort og yderligere kan gøres til Oprensning for løsladte Fanger.

S. Grundtvig.

Georg Schuldheis: Om sinnessjuka fångar i Sverige under åren 1865—94. Rättsmedicinska och kliniska studier. Upsala 1898. 328 Sider.

I den foreliggende omfangsrige Bog har S. samlet et stort Materiale til Bedommelsen af de de sindssyge Fanger vedrørende Forhold. Efter i sin Indledning at have givet en historisk Oversigt over Retspsykiatriens Stilling i Sverrig, refererer S. mere eller mindre udførligt 270 Sygehistorier angaaende sindssyge Fanger, hentede fra Sindssygeanstaltens Journaler og Fængselsvæsenets Beretninger, værdsætter dem og indordner dem under den kliniske Psykiatri Former. Derpaa gaar S. over til at udregne Antallet af Sindssygdomstilfælde mellem Fangerne i den behandlede 30 Aars Periode. Fangeantallet har i denne Periode været c. 656,000 eller i Gennemsnit 21,870 om Aaret, Antallet af Sindssygdomstilfælde mellem Fangerne i den samme Periode efter de officielle Angivelser 1229 eller c. 41 aarlig; Procenttallet for sindssyge Fanger bliver da 0,187. Fraregner man imidlertid fra Fangeantallet Bødefangerne og Løsgængerne, hos hvilke der paa Grund af det korte Fængselsophold næppe kan være Tale om, at Sindssygdom opstaar eller observeres, og hvis samlede Antal for de 30 Aar sættes til 405,000, bliver Procenttallet for sindssyge mellem de resterende 251,000 Undersøgelsesfanger og Straffefanger, naar man stadig regner med de 1229 Sindssygdomstilfælde, 0,13. I Sverrig ere nu i Aaret 1873 de sindssyge officielt beregnede til at udgøre 0,166 % af Landets Indbyggere, de sindssyge og Idioterne tilsammen 0,3 %, et Tal, som S. viser maa være for lavt; det er meget mere sandsynligt, at Antallet af sindssyge og Idioter i Sverrig maa sættes til det Tal, som Baer har beregnet for andre europæiske Lande, nemlig 0,13—0,14 %, et Tal, der ikke er meget mindre end det højeste, S. kan udregne for Fængslerne. Det maa nu imidlertid anses for utænkeligt, at Sindssygdom ikke skulde optræde hyppigere mellem Fangerne end mellem den fri Befolkning, naar man tager Hensyn til, at det overvejende Flertal af Fangerne tilhører de fattigere Samfundsklasser, som ere mere udsatte for saavel i somatisk som i psykisk Henseende skadelige og for Sindssygdom prædisponerende Indflydelser: haardt Arbejde, Næringssorg, Nød, daarlige hygiejniske Forhold, alvorlige legemlige Sygdomme, Alkoholisme, vagabonderende og udsvævende Liv o. s. v., og til, at der mellem Fangerne findes særlig mange degenerative Individuer. S. mener da ogsaa, sikkert med Ret, at der utvivlsomt skjules en Mængde sindssyge mellem de mange Tilfælde af Epilepsi (901 i de 30 Aar), kronisk Alkoholisme (277*), Hysteri og „Hypo-

*) Det maa vistnok anses for berettiget, at S. uden videre overfører alle Fængselsberetningernes Sindssygdomstilfælde for samtlige Fanger — Bødefanger og Løsgænger — paa sit ved Fjernelsen af disse to Kategorier

kondri" (tilsammen 618), „Hjernesygdom“, „Hjernekongestion“, „Hjernoinflammation“, „Hjerneblødning“ (tilsammen 438), som Fængselsberetningerne melde om. Efter de Tal, der foreligge i Udlandets Litteratur, mener S. at maatte beregne Antallet af sindssyge i de svenske Fængsler til allermindst tre Gange det officielt opgivne. — S. gaar derefter over til nærmere at analysere de Tilfælde af sin Kasuistik — ialt 101 —, hvor der foreligger saa udførlige anamnesticke Meddelelser, at man derigennem kan faa Vejledning til Bedømmelsen af Aarsagerne til Sindssygdom hos Fanger, og kommer da her først til det Resultat, at mindst 46, højst 61, sandsynligvis 50 % eller Halvdelen af alle de omhandlede Fanger til Trods for en under Undersøgelsen tilstedeværende psykisk Abnormitet, resp. Sindssygdom, ikke have nydt godt af den sagkyndige Undersøgelse, som er sikret saadanne Individuer. Paa Grund af denne Overseelse fra Domstolens Side ere mindst 14, højst 31, sandsynligvis 20 % eller en Femtedel af de samme Fanger, uagtet de ved den paatalte Gernings Begaaelse have været berøvede Forstandens Brug, alligevel i Strid med Straffelovens Forskrifter blevne dømte til fuld Straf, hvilken Flertallet ogsaa helt eller delvis har afsonet. Mindst 19, højst 30, sandsynligvis 23 % ere til Trods for, at de ved Forbrydelsens Begaaelse have „savnet Forstandens fulde Brug“, ligeledes i Strid med Straffeloven blevne dømte til fuld Straf. S. overfører nu uden videre disse for de 101 Tilfælde beregnede Procenttal paa hele Antallet af sindssyge Fanger i 30 Aars Perioden, hvilket han altsaa sætter til tre Gange det officielle Tal eller c. 3700, og kommer da til det Resultat, at mindst 46 % d. v. s. 1702 (c. 57 om Aaret) psykisk abnorme eller sindssyge Individuer ere blevne dømte, uden at der er indhentet sagkyndig Udtalelse om deres Sindstilstand. Efter Medicinalbestyrelsens Konceptbøger er der i Aarene 1865—94 forlangt og afgivet retsmedicinsk Skøn om den mentale Tilstand under Forbrydelsen i 762 Tilfælde. Af 2464 retslige Forhandlinger, ved hvilke en mental Abnormitet kan antages at have været til Stede hos den anklagede, er denne mentale Abnormitet bleven paaagtet i 31 % af Tilfældene, oversat derimod i 69 %, d. v. s. i mero end to Tredjedel af alle Tilfælde. — Hvad de i Fængslerne virkelig op-

reducerede Fangetal, thi i den korte Tid, Bodeafsonerne og Løsgængerne tilbringe i Fængslet, kan der næppe være Tale om, at virkelig Sindssygdom opstaar eller erkendes. Derimod er det sikkert uberettiget, naar S. ogsaa vil overføre alle Fængselsberetningernes Tilfælde af Epilepsi, Hysteri og navnlig kronisk Alkoholisme for samtlige Fanger paa sit reducerede Fangetal, thi baade Epilepsi, Hysteri og kronisk Alkoholisme manifestere sig i Reglen meget hurtigt, og Erfaringen viser ialt Fald, at den kroniske Alkoholisme netop fortrinsvis findes mellem Bodeafsonerne og Løsgængerne, og at de allerfleste Tilfælde af Delirium tremens — hvoraf Fængselsberetningerne angive 515, medens de mærkelig nok, som nævnt, kun omtale 277 Tilfælde af kronisk Alkoholisme —, der altid opstaar i de første Døgn af Fængselsopholdet, aldeles overvejende ramme disse to Kategorier af Fanger.

staaede Sindssygdomstilfælde angaar, mener S. at maatte lægge mest Vægt paa Arveligheden og i det hele paa de prædisponerende Momenter, der have gjort sig gældende inden Fængselsopholdet, men benægter dog i Overensstemmelse med Kirn, men i Modsætning til Winge ikke, at selve Fængselsopholdet er en af Aarsagerne, selv om det paa ingen Maade er den vigtigste, til Sindssygdoms Opstaaelse i Fængslerne. Næsten 75 % af de i Fængslet udbrydende Sindssygdomme opstaa i det første Halvaar af Straffetiden; de udbryde fortrinsvis hos de til mere langvarige Frihedsstraffe dømte; saaledes var Straffetidens Længde for dem, der bleve sindssyge i Fængslerne, i Gennemsnit $2\frac{1}{2}$ Aar. I et Afsnit om Symptomatologien nævner S. som de hyppigste Sindssygdomsformer, der opstaa i Fængslerne, Melankoli (41,5 %), Forvirring (29 %) og Forrykthed (14,4 %), omtaler det særlige Præg, som Fængselsopholdet oftest giver Psykosen, uden dog at ville slutte sig til Sommers Lære om en specifik Fængselspsykose, og fremkommer derpaa med nogle korte Bemærkninger om Simulation, hvilken han mener i Virkeligheden er sjælden i Fængslerne. Endelig omtaler han kortelig Diagnose, Prognose og Behandling, og udtaler her som sin Mening, at man i en Forbedring af Sygeplejeforholdene i selve Fængslet maa søge Løsningen af Spørgsmaalet om en hensigtsmæssig Behandling af sindssyge Fanger. — I Bogens sidste Del gennemgaar S. kritisk en Række Tilfælde, i hvilke der vel er bleven foretaget Lægeskøn over Fanger, men hvor den tilstedeværende Sindssygdom dog er bleven overset. Som Aarsager til saadanne Fejltagelser fra Lægens Side nævner S.: Undladelse af at anstille nøjagtige Efterforskninger, Tilbøjelighed til i lidt uklare Tilfælde at gaa Middelvejen og anvende Diagnosen „savnet Forstandens fulde Brug“, fejlagtig Opfattelse af Simulationens Betydning, Anvendelsen af „psykologiske Kriterier“ og Ideen om en partiel Sindssygdom. Sluttelig præciserer S. Lægens Opgave i Tilregnelighedsspørgsmaalet til kun at paavise Nærværelsen eller Ikke-Nærværelsen af Sindsforvirring i Gørningsens Øjeblik og hævder Nødvendigheden af en længere og grundigere klinisk-psykiatrisk Undervisning særlig for de Læger, som skulde have den Opgave at afgive retspsykiatriske Skøn.

Selv om de Tal, hvorpaa S. bygger sine Domme, fremkomme vel meget ved antagelige Slutninger, og selv om der ikke ydes særlig mange Momenter til Belysning af det vigtige Spørgsmaal om selve Fængselsopholdets Betydning for Opstaaelsen af Sindssygdom, indeholder Bogen dog saa meget af Interesse, at den fortjener fuld Opmærksomhed. Manglerne skyldes ikke Forfatteren, der har præsteret et dygtigt og omhyggeligt Arbejde, men det stærkt spredte og lidet ensartede Materiale, som han med stor Flid har samlet.

Christian Geill.

Professor, Dr. C. Torp: **Straffrihedsgrunde og Strafophersgrunde.** 1898. 136 Sider.

I en Undertitel betegner Forfatteren nærværende Værk som et Afsnit af den danske Strafferets almindelige Del og altsaa en Fortsættelse af det i højeste Grad fortjenstfulde Arbejde, Forfatteren har indledet med „Læren om Straffen“ og „Forsøg og Meddelagtighed“. Bogen giver en samlet Fremstilling af Emner, der i vor nyere Litteratur kun ere behandlere i et Hæfte af den nordiske Retsencyklopædi, hvor Fremstillingen i Forbindelse med norsk og svensk Ret mangler Overskuelighed i en meget generende Grad. Allerede af denne Grund, og fordi Bogen er skreven i Professor Torps sædvanlige livlige og elegante Sprog, har man Grund til at glæde sig over denne Litteraturforøgelse. Ret interessant at følge er den Bevægelse i Retning af at simplificere Problemerne og Systematikken, som gaar igen i Professor Torps Strafferetsværker: Meddelagtighedslæren bringes ind under Synspunktet af almindelig Forarsagelse og befries for alle Kunstigheder om Ansvar for andres Forbrydelser; Nødretten har Professorens allerede i „Tidsskrift for Retsvidenskab“ reduceret fra et særligt, mer eller mindre „positivt“ Begreb til en simpel Anvendelse af de normale Synspunkter, hvorpaa en Handlingens Retmæssighed eller Retsstridighed beror: Afvejelsen af Hensynet til Retsgodernes Beskyttelse paa den ene Side, Handlingens Nytte og Nødvendighed paa den anden Side, et Synspunkt, der ogsaa i denne Bog faar sin udførlige og interessante Udvikling. Og endelig bemærker Forfatteren i Bogens Indledning, at den specielle Fremhævelse af en Række subjektive og objektive Straffrihedsgrunde er mer eller mindre vilkaarlig, da den rationelle Forklaring af de fleste simpelthen er den, at en af Strafbarhedens Grundbetingelser, Retsstridighed og Tilregnelighed, i disse Tilfælde svigter. Naar Forfatteren dog fastholder deres Udskillelse, sker dette af Hensyn til den i vor Strafferetsvidenskab gældende Systematik.

Forf.s Udvikling af de enkelte Problemer giver Anledning til nogle Bemærkninger. Som allerede anført, giver Forf. en udførlig Udvikling af sit Nødretssynspunkt, støttet af en Række Lovbud fra forskellige af vor Rets Omraader, der vise Synspunktets lejlighedsvisse Anerkendelse. Og ud fra sin Teori og disse Støttepunkter konkluderer han derhen, at Straffelovens § 41 med sit stærkt indskrænkede Omraade for Straffrihed som Følge af Nød ikke bør anses for en bindende Grænsebestemmelse, men kun som en *ex tunc* Regel for nogle særlig praktiske Tilfælde. Om man nu end vil anse Forf.s Teori for nok saa rigtig og dens Gennemførelse for absolut ønskelig, forekommer det dog Anmelderen betænkeligt at sætte saa let over Strfl.s § 41. Naar en Lov som

Straffeloven giver en stærkt begrænset Anvendelse af en Regel, der i og for sig kan have et langt videre Omraade, taler dog mest for at opfatte Bestemmelsen som et „hertil og ikke videre“. Vel er Sondringen mellem absolutte og relative Retsgoder langt fra klar, ja maaske slet ikke holdbar, men den er dog i Praksis langt mere gennemførlig end en Sondring mellem mere og mindre betydelige Goder, navnlig naar denne Afvejelse skal foretages af den interesserede i en Nødssituation, og det er derfor formentlig ingenlunde urimeligt, om Loven af Sikkerhedshensyn, for at opnaa en mere klar og praktisk haandterlig Regel, har sat Grænsen som anført ved § 41. Og er denne Betragtning rigtig, kan ingen Fortolkning føre ud deraf; billigere man Forf.s Teori, maa man da erkende, at vor Ret her er for snæver, og at en Udvidelse af § 41 var ønskelig.

Størst Interesse frembyder dog Behandlingen af Spørgsmaalet „personlig Utilregnelighed“ paa Grund af Sindssygdom.

Efter at have forkastet forskellige Udgangspunkter stiller Forf. Spørgsmaalet saaledes, som det nødvendigvis maa og skal stilles, nemlig paa, hvad Samfundsinteressen kræver; intet Hensyn til Individet selv bør her være det afgørende. Men Konklusionen, Resultatet af Forf.s samfundsmæssige Afvejelse, bliver saa det, at enhver saadan Sindssygdom, der influerer abnormt paa Motivdannelsen, skal være Straffrihedsgrund, fordi Straf her hverken kan gavne Samfundet som Special- eller som Generalprævention. Over for den paagældende selv erklæres Straffen formaalsløs, fordi man af den i nævnte Forstand sindssyge Forbryders Handling ingen Slutning kan drage til hans Karakter i normal Tilstand. Kan han ved Helbredelse ledes til normal Motivdannelse, bør dette ske, er han uhelbredelig og farlig, kan han interneres, og i andre Tilfælde, maa Samfundet lade ham skotte sig selv.

Hele denne Sondring mellem den afsindige Forbryder, som han er, og den Mand, han vilde være, hvis han ikke var afsindig, synes Anmelderen baade i Almindelighed uberettiget og specielt usocial. Om Handlingen er et Udslag af Personens „normale“ Karakter eller ej, synes kun at kunne være afgørende for Dommen om hans moralske Skyld, altsaa for et Gengældelsessynspunkt. Staten maa rette sin Straf mod den Vilje, der har handlet, naar Straffen over for den kan have et berettiget Øjemed, og at dette aldrig skulde kunne være Tilfældet over for en abnorm Motivdannelse, kan dog vist ikke antages. En rationel Straf kan afstive Evnen til at overvinde de abnorme Motivors Magt, kan hemme selve den abnorme Motivdannelse, ligesom Straffen særlig overfor den uhelbredelige Forbryder, der ikke kan kaldes farlig og spærres inde af Sikkerhedshensyn, men hvor dog ingen kan garantere mod et nyt forbrydersk Motivs Magt, synes at kunne være yderst berettiget.

Fremdeles forekommer det Anmelderen sikkert, at det vil

svække Lovens Autoritet over for den store Mængde, der ikke vil kunne forstaa den Motivering, hvormed enhver sindssyg, i den af Forf. angivne Betydning, slipper fri, ligesom det sikkert vil gøre de „normale“ Forbrydere frække ved Haabet om at narre Retfærdigheden ved en gennemført Simulation.

Det synes derfor, som om Forf.s sociale Udgangspunkt har ført ham til delvis usociale Resultater. Det er dog naturligvis ikke Anmelderens Mening, at enhver sindssyg skal kunne straffes. Saa vist som Straffen er en af Samfundet paatvunget Lidelse, saa vist er der ved dens Anvendelse et stort Hensyn at tage til Individets Ret over for Samfundet. Men er det overhovedet muligt i en almindelig teoretisk Læresætning at formulere de forskellige Hensyns Forsoning, eller har ikke snarere v. Liszt Ret, naar han — som Forf. siger: i Pessimisme og Skepticisme — erklærer enhver skarp Grænse mellem Forbrydelse og Sindssygdom, Straf og Indespærring for umulig at drage og overlader alt til Skønnet *in concreto*? Det vilde ogsaa være mærkeligt, om et saa kompliceret og mangesidet Problem lod sig løse saa teoretisk let og klart, som Forf. har ment.

Endelig som den sidste og ikke mindste Anke mod Forf.s Lære maa det fremhæves, at den realiter tager Afgørelsen fra Dommeren og giver den til Lægen; vel kan det hævdes, at det kun er Lægens Hverv at klarlægge vedkommendes psykiske Situation, hvorefter Dommeren skal afgøre, om den psykiske Lidelse, som Lægen har paavist, har maattet influere abnormt paa Motivdannelsen; men dette bliver kun tilsyneladende, saasom Dommeren mangler Forudsætningerne for at træffe denne Afgørelse; ogsaa her bliver Lægeskønnet det afgørende, saa Dommerens Funktion — i alt Fald væsentlig — bliver at give Lægokendelsen Retskraft. Men denne Kompetencefordeling er usocial. Lægen maa absolut ikke faa Magten over Spørgsmaalet „Straf eller ikke Straf“, det ligger ganske uden for hans samfundsmæssige Opgave at foretage den Forsoning af krydsende og modstaaende Hensyn, som skal føre til Løsningen *in concreto*, og det ligger som Følge deraf ogsaa uden for hans Evner: hans Syn vil blive det lægemæssig-individuelle, der meget nemt dekretterer Straffrihed og Kur, medens Dommeren er den, som netop er sat for at se med Samfundets Øjne og værne om Samfundets Ret, støttende sig til alle specielle Videnskaber. Samfundet vilde lide ved, at en af disse specielle Videnskaber blev den eneafgørende paa det store sociale Omraade: Straffespørgsmaalet.

Olaf Haack.

Forskellige Meddelelser.

Lucheni's Straf.

Under denne Overskrift har der i en Del danske og — som det synes — ogsaa udenlandske Blade været optaget følgende haarrejsende Skildring:

„Til „N. Fr. Pr.“ telegraferes fra Genf, at Lucheni vil blive dømt til *réclusion*, hvilket maa anses for en frygteligere Straf end Døden. Cellerne for saadanne Fanger ligge 3 Etager under Jorden, hvor ingen Solstraale naar hen, og Luften er skinlet fugtig. Fangerne have ingen Seng, men ligge paa Jorden og leve i stadigt Mørke til deres Død. Kun 1 Gang om Ugen bringes de en Timestid op i Fængselsgaarden. Fængslet St. Antoine huser for Tiden kun 1 Morder, der er dømt til *réclusion*, Lucheni bliver den anden.“

Skønt ingen sagkyndig kan være i Tvivl om, at denne Beskrivelse er hentet fra Eventyrets Land og ikke fra Schweiz, har Redaktionen dog ment, at det kunde være gavnligt at faa den positivt imødegaaet og har ved Velvilje af Hr. Professor juris *Teichmann* i Basel erholdt følgende Oplysninger om det sande Forhold:

Forskellen mellem *l'emprisonnement* og *la réclusion* bestaar kun deri, at den til det sidste dømte mister alle sine borgerlige Rettigheder, medens den til det første dømte beholder sine.

Lucheni vil efter den endelige Dom blive anbragt i la Prison de l'Evêché i Genf, som er bygget 1840--42 og indeholder 100 ganske ens Celler af almindelig Indretning. Der gives i Fængslet kun 1 underjordisk Etage, der væsentlig benyttes til Oplagsrum og Centralvarmeapparat, men hvori der desuden findes 3 fuld-

stændig tørre Straffeceller, der opvarmes som de almindelige Celler; de benyttes kun til Disciplinærstraffe, ere kun belagte 30—40 Dage aarlig, og ingen Fange kan hensættes der i længere end 10 Dage i Træk.

De til réclusion dømte Fanger, hvoraf der for Tiden er 31, holdes i Celle og beskæftiges med obligatorisk Arbejde i de første 6 Maaneder af Straffetiden, hvorefter Indenrigsministeriet bestemmer, om de vedblivende skal holdes i Celle eller i Arbejdstiden kan anbringes i Fællesskab; selv om Cellen opretholdes, skal Fangen arbejde og erholder den sædvanlige Forplejning og de sædvanlige daglige Gaardture. Cellerne ere udstyrede som sædvanlig i moderne Fængsler med Jærnsenge med Madras, Bord, Taburet, Boghylde etc., og Fængslet har en Bogsamling paa 1500 Bind, hvoraf hver Fange erholder 1 Bog om Ugen.

Forplejningen er: Morgen: Café au lait, Middag: en Ret friske eller henkogte Grøntsager (c. 1 Pot), Aften: Suppe og $1\frac{3}{10}$ Pd. Brød daglig samt Søndag og Onsdag $\frac{3}{5}$ Pd. Kød. —

Som det ses, er dette ikke væsentlig forskelligt fra vort Forbedringshus, naar undtages, at Kosten synes mindre kraftig efter den til vort Klima svarende Appetit, og at Cellestraffen kan udstrækkes paa ganske ubestemt Tid; om raffinerede Pinsler er der altsaa aldeles ikke Tale.

Holtzendorff-Stiftelsens Prisopgave.

Holtzendorff-Stiftelsen stiller som ny Prisopgave følgende Tema:

Den private Paatales Omraade og rationelle Ordning.

Der forlanges en Redegørelse for, i hvilket Omfang den private Paatale for Tiden anvendes i Europas vigtigste Kulturlande, og for den derom gældende processuelle Ordning, hvortil maaslutte sig en Udvikling af, hvilket Omfang og hvilken processuel Ordning der rettelig bør gives den private Paatale.

Prisafhandlingerne, som kan være affattede i det tyske, franske, engelske eller italienske Sprog og skal være skrevne med latinske Bogstaver, indsendes inden 1. April 1899 til Stiftelsens Sekretær, Rechtsanwalt, Dr. Halle, Berlin W, Kronenstrasse 56. De skal være forsynede med et Motto og ledsagede af en forseglet Konvolut med samme Motto, hvori Forfatterens Navn og Bolig angives.

Om de indkomne Arbejder træffes Afgørelse af Dhrr. Professor von Lilienthal, Heidelberg, Professor, Dr. Ladislaus Fayer,

Budapest og Professor Albéric Rolin, Gent. Som Suppleanter for disse Herrer fungere Dhrr. Rigsadvokat Getz, Kristiania, Reichsgerichtsrat Dietz, Leipzig og Kammergerichtsrat, Dr Kronecker, Berlin.

Det Arbejde, som erkendes for det bedste og Prisen værdigt, erholder den udsatte Pris af 1600 Rmk. = 2000 Fres. Det prisbelønnede Arbejde bliver ved Prisens Udbetaling Holtzendorff-Stiftelsens udelukkende Ejendom, og denne Stiftelses Formand træffer efter Forslag af Forretningsudvalget Beslutning om Offentliggørelse og Oversættelse.

De ikke prisbelønnede Arbejder tilbagesendes Forfatteren til fri Raadighed.

Bedømmelseskomiteens Afgørelse bekendtgøres i „Mitteilungen der internationalen kriminalistischen Vereinigung“.

Forespørgsler og Meddelelser vedrørende Prisopgaven stiles til Stiftelsens ovennævnte Sekretær.

Holtzendorff-Stiftelsens Forretningsudvalg, Januar 1898.

Dr. <i>Aschrott</i> ,	Professor <i>v. Liszt</i> ,	Professor <i>A. Prins</i> ,
Landrichter, Berlin.	Halle a. S.	Brüssel.

Den betingede Domfældelse i Belgien.

Ifølge den sidst udkomne Beretning for 1896 har Loven om betinget Domfældelse af 31. Maj 1888 i nævnte Aar fundet Anvendelse i 61,310 Tilfælde, d. v. s. i c. 31 % af de Tilfælde, i hvilke den efter de af Loven dragne Grænser overhovedet kunde finde Anvendelse, og er der af Tilbagefald konstateret 2730 eller c. 4 %.
